

<u>Paziņojums Nr.</u>	Saturs	Lappuse
	III <i>Sagatavošanā esoši tiesību akti</i>	
	Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	436. plenārā sesija 2007. gada 30. un 31. maijā	
2007/C 175/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 92/84/EEK par spirta un alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa likmju saskaņošanu" COM(2006) 486 galīgā redakcija	1
2007/C 175/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas statistikas programmu no 2008. līdz 2012. gadam" COM(2006) 687 galīgā redakcija — 2006/0229 (COD)	8
2007/C 175/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Kopienas brīvo darbavietu ceturkšņa statistiku" COM (2007) 76 galīgā redakcija	11
2007/C 175/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1059/2003 par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) izveidi, lai ņemtu vērā Bulgārijas un Rumānijas pievienošanas Eiropas Savienībai" (COM(2007) 95 galīgā redakcija — 2007/0038 (COD))	13
2007/C 175/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Vienotais pakalpojumu tirgus — darba tirgus un patērētāju aizsardzības prasības"	14
2007/C 175/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Kvalitātes standarti, kas no sociālo partneru un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju viedokļa ir jāievēro attiecībā uz sociālās ietekmes novērtējuma saturu, procedūrām un metodēm"	21
2007/C 175/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai par to, kā īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīvu 1997/7/EK par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem" COM(2006) 514 galīgā redakcija	28

2007/C 175/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 78/855/EEK par akciju sabiedrību apvienošanu un Padomes Direktīvu 82/891/EEK par akciju sabiedrību sadalīšanu saistībā ar prasību par neatkarīga eksperta ziņojumu apvienošanās vai sadalīšanas gadījumā" COM(2007) 91 galīgā redakcija — 2007/0035 (COD)	33
2007/C 175/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu Nr. 11 par diskriminācijas atcelšanu pārvadājumu cenās un nosacījumos, īstenojot Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma 79. panta 3. punktu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu" COM(2007) 90 galīgā redakcija — 2007/0037 (COD)	37
2007/C 175/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par apgaismes ierīču un gaismas signālierīču uzstādīšanu lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoros" COM(2007) 192 galīgā redakcija — 2007/0066 (COD)	40
2007/C 175/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par bīstamo ķīmisko vielu eksportu un importu" COM(2006) 745 galīgā redakcija — 2006/0246 (COD)	40
2007/C 175/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū" COM(2006) 388 galīgā redakcija — 2006/0136 (COD)	44
2007/C 175/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK tā, lai iekļautu aviācijas darbības Kopienas sistēmā siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai" COM(2006) 818 galīgā redakcija — 2006/0304 (COD)	47
2007/C 175/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par īpašiem noteikumiem augļu un dārzeņu sektoram un par dažu regulu grozījumiem" COM(2007) 17 galīgā redakcija — 2007/0012 (CNS)	53
2007/C 175/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem attiecībā uz Komisijai piešķirtajām ieviešanas pilnvarām" COM(2007) 93 galīgā redakcija — 2007/0036 (COD)	57
2007/C 175/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinums par tematu "ES izaicinājumi un iespējas saistībā ar globalizāciju"	57
2007/C 175/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā grāmata — Darba likumdošanas modernizēšana, lai risinātu 21. gadsimta radītās problēmas" COM(2006) 708 galīgā redakcija	65
2007/C 175/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums: Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai" COM(2006) 479 galīgā redakcija — 2006/0163 (COD)	74
2007/C 175/19	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētās nodaļas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — ES stratēģija dalībvalstu atbalstam alkohola radītā kaitējuma mazināšanai" COM (2006) 625 galīgā redakcija	78

2007/C 175/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par kopīgiem noteikumiem gaisa transporta pakalpojumu sniegšanai Kopienā (pārstrādāta)" COM(2006) 396 galīgā redakcija — 2006/0130 (COD)	85
2007/C 175/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Eiropas satiksmes drošības politika un profesionāli transportlīdzekļu vadītāji — drošas un nodrošinātas stāvvietas"	88
2007/C 175/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Turpmākie tiesību akti par e-pieejamību"	91

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

436. PLENĀRĀ SESIJA 2007. GADA 30. UN 31. MAIJĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 92/84/EEK par spirta un alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa likmju saskaņošanu"

COM(2006) 486 galīgā redakcija

(2007/C 175/01)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 93 pantu 2006. gada 26. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomiskās un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 19. aprīlī. Ziņotājs — IOZIA kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 78 balsīm par, 10 balsīm pret, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja uzskata, ka nav pareizi piemērot automātisku 1992. gada 12 valstu ES inflācijas likmes pielāgojumu, ņemot vērā, ka 1995. gadā ES ir pievienojušās 3 valstis, 2004. gada 1. maijā — 10 valstis, bet 2007. gada 1. janvārī — vēl divas.

1.2 Komiteja uzskata, ka nolūkā īstenot iecerēto saskaņošanu 27 valstu ES mērogā, ir jāapsver arī augstākās akcīzes nodokļa likmes pieņemšana. Tas neapšaubāmi ir līdzeklis, kas ļauj efektīvi apkarot kontrabandu un krāpšanu un tuvināt nodokļu līmeņus, veicinot īstu iekšējā tirgus attīstību. To patērētāju interešu aizsardzība, kuri nav jāuzskata par kontrabandas tirgotājiem, ja viņi pērk alkoholiskos dzērienus tur, kur tie maksā lētāk, notiek, pakāpeniski saskaņojot likmes.

1.3 Komiteja iesaka nepārprotami aizliegt dalībvalstīm pievienot parastajam akcīzes nodokļa un PVN režīmam citus patēriņa nodokļu veidus, turklāt nosaucot minētos nodokļus oriģinālā vārdā — "Kopienas nodoklis", saskaņā ar Eiropas Kopienas Tiesas spriedumu (1).

(1) C-437/1997 Evangelischer Krankeshausverein Wien (EKW).

1.4 Komiteja neuzskata, ka priekšlikums satur atbilstības nosacījumus, lai attaisnotu Līguma 93. panta izvēli kā juridisko pamatu, kas ļauj Padomei vienbalsīgi pieņemt noteikumus, kuri skar valstu tiesību aktu saskaņošanu nodokļu jomā. Faktiski priekšlikums, ļaujot dalībvalstīm brīvi noteikt savas likmes, sākot ar zemāko, neko nesaskaņo.

1.5 Komiteja uzskata, ka Komisija kļūdās, mazinot priekšlikuma nozīmi, tādējādi attaisnojot ietekmes novērtējuma un apspriešanās ar ieinteresētajām pusēm trūkumu. Komitejā notikušās uzklaušanās laikā visi dalībnieki ne vien atzina savu noliedzošo nostāju pret Komisijas priekšlikumu, bet arī pieprasīja, lai turpmāk Komisija veiktu rūpīgu ietekmes novērtējumu.

1.6 Komiteja vēlas priekšlikuma atsaukšanu un lūdz, lai turpmākajās darbībās Komisija atjauno atsauces uz kombinētās nomenklatūras kodiem, kas norādīti Direktīvā 92/83, kā arī pārskata klasifikācijas metodes.

2. Komisijas priekšlikums

2.1 "Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 92/84/EEK par spirta un alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa likmju saskaņošanu" nosaka zemākās nodokļa likmes spirtam un

dažādām alkoholisko dzērienu kategorijām. Direktīvas 8. pantā ir paredzēts, ka Komisijai jāiesteno regulāras pārbaudes un jāiesniedz ziņojums un, ja nepieciešams, arī grozījumu priekšlikums.

2.2 Debates, kas sekoja Komisijas 2004. gada 26. maijā iesniegtajam ziņojumam, kurā tā secināja, ka iekšējā tirgus labākai darbībai un nolūkā novērst krāpšanu un kontrabandu, ko veicina dažādi dalībvalstīs pastāvošie režīmi, vajadzīga lielāka zemākas likmes tuvināšana, noteica iniciatīvu, kas izrietēja no Padomes aicinājuma “iesniegt priekšlikumu pielāgot zemākās akcīzes nodokļa likmes, lai novērstu Kopienas zemāko likmju faktiskās vērtības krišanos, paredzot pārejas posmus un atkāpes tām dalībvalstīm, kurām varētu būt grūtības palielināt likmes”; “turklāt Komisijai arī būtu pienācīgi jāņem vērā šī īpašā jautājuma vispārējais politiskais delikātums”.

2.3 Tādēļ Komisija ierosina grozīt direktīvu:

— no 2008. gada 1. janvāra paaugstinot zemākās likmes alkoholam, starpproduktiem un alum par 31 % atbilstīgi 1993.-2005. gada inflācijai,

— paredzot jauno likmju stāšanās spēkā atlikšanu uz vienu gadu valstīm, kurām jāpalielina to reālās likmes vairāk par 10 %, bet uz diviem gadiem valstīm, kurām tās jāpalielina par 20 %,

— pagarinot Direktīvas 8. pantā paredzētos pārskatīšanas procedūras termiņus no diviem uz četriem gadiem.

2.4 Atbilstoši Padomes lūgumam priekšlikuma galvenais mērķis ir likmju 1992. gada reālās vērtības atjaunošana, kas, pēc Komisijas uzskata, “nodrošina iekšējā tirgus pareizu darbību bez fiskālajām robežām”.

3. Piezīmes

3.1 Tā kā trūka ietekmes novērtējuma, Komiteja uzskatīja par lietderīgu tieši uzklaut ražotāju, patērētāju apvienību un arod biedrību viedokli. Uzklautā laikā visi dalībnieki vienbalsīgi argumentēja savu neizpratni attiecībā uz direktīvas priekšlikumu. Dažas organizācijas arī iebilda, ka šis priekšlikums palielinātu atšķirību attieksmē pret dažādiem alkoholiskiem dzērieniem, nostādot acīmredzami neizdevīgā situācijā tos dzērienus, kuriem uzlikts akcīzes nodoklis. No otras puses, ar nodokli neapliekamo dzērienu ražotāji lūdz negrozīt pašreizējo kārtību, kas turklāt ir noteikta kopējās lauksaimniecības politikas līgumos.

3.2 Uzklautā laikā dalībnieki (2) vienotās arī par faktu, ka sociālos un veselības aspektus ir jāņem vērā, bet tiem nav jābūt par atsaucē punktu aplūkšanai ar nodokli; vienlaicīgi viņi pieprasa, un Komiteja tam piekrīt, atbalstīt “atbildīgas lietošanas” kampaņu, lai ierobežotu pārmērīgas lietošanas risku. Turklāt tika uzsvērts, ka Eiropas rūpniecība šajā nozarē atrodas pirmajā vietā pasaulē, sniedzot ievērojamu ieguldījumu Eiropas IKP un nodarbinātībā — gan tiešajā, gan netiešajā.

3.3 Direktīvas priekšlikums pirmajā brīdī šķiet rutīnas pasākums, vienkārša skaitlisko vērtību pielāgošana kopš 1993. gada reģistrētajai inflācijai. Tomēr tajā runa ir par ārkārtīgi sarežģītu un delikātu tematu, kas parāda, ka valstu politiku jomas un intereses nevēlas piekāpties, lai sasniegtu Kopienas nodokļu konverģences mērķi. Komiteja vairākkārtīgi ir izteikusies par labu nodokļu saskaņošanas procesam, kas ir nepieciešams instruments, lai patērētāji novērtētu vienotā tirgus priekšrocības.

3.4 ECOFIN 2006. gada 7. un 28. novembra sanāksmēs, kas bija veltītas šī priekšlikuma izskatīšanai, tika atsāktas nebeidzamas diskusijas starp dalībvalstīm, kas būtībā atspoguļoja apstākļus, kādos 1992. gadā radās direktīva, ar kuru izdevās noteikt vienīgi zemākās likmes, bez iespējas noteikt kopīgu akcīzes nodokļa likmju saskaņošanas un tuvināšanas veidu.

3.5 Uzmanīgi aplūkojot atsevišķās dalībvalstīs piemērotās likmes, redzamas patiešām ievērojamas atšķirības. 2004. gada 26. maija ziņojumā tika aprakstīti dažādiem dzērienu veidiem piemērojami pasākumi 25 dalībvalstīs un toreizējās kandidātvalstīs, kuras ES ir pievienojušās no 2007. gada 1. janvāra, proti, Rumānijā un Bulgārijā. Starpība starp zemākajām un augstākajām likmēm ir pat 1 100 %!

3.6 Piemēram, vīnam tās svārstās no 0 līdz 273 €; dzirkstošajam vīnam — no 0 līdz 546 € par hl; alum no 0,748 par Plato grādu (3), kas ir ekvivalents 1,87-19,87 € par hl/spirta tilpumkoncentrācijas vienību; nedzirkstošajiem un dzirkstošajiem starpproduktiem no 45 līdz 497 € par hl; tīrajam spirtam no 550 līdz 5 519 € par hl, kas 40° alkoholiskiem dzērieniem nozīmē 220 līdz 2 210 € par hl.

(2) CEPS — *The European Spirits Organisation*; AICV — *The Association of Cider and Fruit Wine*; *The Brewers of Europe*; Eiropas Vīna ražošanas komiteja (CEEV).

(3) No *Wikipedia*, brīvās enciklopēdijas: Plato grāds ir viena no mērvienībām, kas tiek izmantota šķidrums blīvuma mērīšanai. Pateicoties tās izmantošanas ātrumam, Plato skalu sevišķi plaši izmanto alus rūpniecībā. Pēc definīcijas Plato grādos izmērīts šķidrums blīvums ir vienāds ar blīvumu, kas izmērīts procentos no ūdenī izšķīdināta cukura šķidrums svara. Citiem vārdiem sakot, piemēram, viens litrs alus misas satur 12 Plato grādus. Tas nozīmē, ka minētā ekstrakta blīvums (vai misā izšķīdinātie cukuri) ir vienāds ar vienu litru ūdens šķidrums, kura cukura saturs ir 12 % no tā svara, tuvinot īpašo ūdens svaru 1 kg/l un pieņemot, ka atrodami virs jūras līmeņa un istabas temperatūrā. Var teikt, ka misas paraugs satur aptuveni 120 gramus ekstrakta.

3.7 Zemāko likmju vērtības pielāgojums, ko piedāvā Komisija, pazeminātu starpību starp dažādās valstīs piemērotām likmēm no 1 100 % līdz mērvienībai, kas svārstās no 800 līdz 1 000 %. Tāpēc Komisijas apgalvojums, ka šī mērvienība spēj nodrošināt iekšējā tirgus darbību, šķiet patiesi pārsteidzīga! Lai sasniegtu efektīvu rezultātu, Komiteja iesaka paralēli zemākai likmei ieviest augstāko likmi — līdzeklis, kas perspektīvā dos iespēju cīnīties pret kontrabandu un krāpšanu.

3.8 Fakta uzsvēršana, ka zemāko likmju vērtības pielāgošana inflācijas likmei nepaaugstina reālo vērtību, šķiet tikpat nepārliecinoša. Lai papildinātu informāciju, Komisijai vajadzēja dinamiskā veidā iepazīstināt ar tendencēm akcīzes nodokļa piemērošanā dalībvalstīs, sākot no saskaņošanas priekšlikuma iesniegšanas gada, proti, sākot ar 1985. gada Balto grāmatu. Toties konkrētais iznākums, kas dažās valstīs tika iegūts paredzētā pārejas posma beigās, ar dažiem izņēmumiem bija akcīzes nodokļa reālās vērtības paaugstināšana dalībvalstīs. Komiteja negatīvi vērtē tās valstu darbības, kas pievieno akcīzei citus nodokļu veidus, turklāt nosaucot tos par "Kopienas nodokļiem".

3.9 Šo tendenci apstiprina pētījums, ko pasūtīja pati Komisija (*) un kurā ir parādīts, ka, izņemot trīs dalībvalstis, visas pārējās katru gadu vai ik pāris gadus ir palielinājušas akcīzes nodokļa vērtību.

3.10 Šajā pētījumā, kurā ir ņemts vērā pieprasījuma elastīgums atkarībā no cenām, tika parādīts, ka zemāko likmju izlīdzināšanas pēc inflācijas gadījumā:

— alkoholiskie dzērieni būtiski gūtu labumu no likmes izmaiņām, sevišķi ziemeļu valstīs, kā arī Apvienotajā Karalistē un Īrijā,

— relatīvi augstas cenu elastības gadījumā stipro alkoholisko dzērienu patēriņš ir lielāks salīdzinājumā ar krustenisko cenu elastību (attiecība starp pieprasījumu pēc noteikta veida produkta un citu kategoriju produktu cenām) (‡), attiecībā uz stipro alkoholisko dzērienu veidiem,

— augstas cenu elastības gadījumā lielākie zaudētāji būtu alus un vīns: ziemeļu valstīs ievērojami samazinātos vīna patēriņš, savukārt Vācijā, Beļģijā, Francijā un Luksemburgā samazinātos alus patēriņš.

3.11 Attiecībā uz pētījumu, kas aprobežojās ar 15 valstu ES, būtu interesanti salīdzināt zemāko likmju maiņas rezultātus, pamatojoties uz jauno 27 valstu Eiropas dimensiju.

(*) *Customs Associates Ltd, Study on the competition between alcoholic drinks — Final report* — 2001. gada februāris.

(‡) Krusteniskā elastība salīdzinot ar cenu dod norādi par esošās konkurences līmeni starp dzērieniem.

3.12 Komitejai rodas jautājums, vai par tematu, kas ir pasludināts kā ārkārtīgi delikāts, Komisijai būtu jāturpina uzņemties "notāra" funkcijas vai, gluži pretēji, sadarbībā ar dalībvalstīm jāiesniedz priekšlikumi, kas var reāli mazināt ievērojamus konkurences kropļojumus, kurus nosaka tik atšķirīga nodokļu aplikšanas režīma uzturēšana.

3.13 Cits aspekts, ko Komisija nemaz nav ņēmusi vērā direktīvas grozījuma priekšlikuma redakcijā, ir fakts, ka 1992. gadā 12 valstu Eiropas Kopienā atšķirības ienākumos uz vienu iedzīvotāju nebija tādas, kas spēkā esošās likmes padarītu apgrūtinātas. 27 valstu Eiropā, kur algu un pensiju līmeņi ir ļoti atšķirīgi, turpināt runāt par to pašu nodokļu aplikšanas mērvienību jaunajām un vecajām dalībvalstīm ir netaisnīgs pasākums, kas skar vienīgi zemos ienākumus. Strādājošiem un pensionāriem, kuru algas un pensijas nepārsniedz 100-150 € mēnesī un kuriem jau bija jāpiedzīvo akcīzes nodokļa palielināšana alkoholam no 50 % līdz 400 %, tālāka palielināšana par 31 % neapšaubāmi atstās negatīvu ietekmi uz šo ģimeņu patēriņu. Ņemot vērā jaunās paplašināšanās ar vēl 12 valstīm, Komiteja uzskata, ka nav pareizi piemērot automātisku pielāgojumu 15 valstu ES inflācijas likmei kopš 1992. gada.

3.14 Turklāt, neņemot vērā retus izņēmumus, ierosinātais automātiskums ir pretrunā visām pret inflāciju vērstām politiku jomām, kuras īstenoja dalībvalstis, kuras jau pirms laba laika atpakaļ atcēla, kur tas vēl pastāvēja, algu un pensiju automātiskās pielāgošanas mehānismus inflācijas likmei. Komisija pienācīgi nepaskaidro, kāpēc šāds mehānisms būtu jāslēdz vienīgi akcīzes nodoklim.

3.15 Komiteja savukārt uzskata, ka pašreizējais režīms ir pilnīgi neatbilstošs un pielāgošana inflācijas likmei (12, 25 vai 27 valstu ES?) ir nevajadzīgs represīvs pasākums, sevišķi attiecībā uz viszemākajiem ienākumiem, un tādi ir visi netiešie nodokļi, kas ietekmē nodokļu maksātāja reālos ienākumus.

3.16 Līdzīgi kā dažās dalībvalstīs vīna lietošana, mērena cita veida alkoholisko dzērienu lietošana ir Eiropas tautu kultūras un vēstures sastāvdaļa. Problēma ir jāskata globāli, tomēr ņemot vērā tās dažādos aspektus.

3.17 Komiteja respektē to valstu izvēli, kas ir pieņēmušas stingru nodokļu režīmu attiecībā uz alkoholu un tabakas izstrādājumiem, iespējams, tādēļ, ka to pārmērīga lietošana izraisa smagas sekas, īpaši jaunākās paaudzes vidū. Dažas dalībvalstis ir paziņojušas, ka to nodokļu politiku jomās ir jāņem vērā sabiedrības veselība, bet šie brīvi pieņemtie lēmumi nevar ietekmēt citu dalībvalstu izvēli un motivāciju.

3.18 Šajā sakarā Komiteja jau ir izteikusies labi pamatotā atzinumā ⁽⁶⁾, kurā uzsvēra, ka “vispiemērotākais pārmērīgas alkohola lietošanas problēmas risinājums ir izglītības, informācijas un apmācību programmas, kas galvenokārt vērstas uz to sabiedrības daļu, kas pārmērīgi lieto alkoholu”.

3.19 Komiteja neuzskata, ka ir izpildīti Līguma 93. panta nosacījumi, kas pilnvaro Padomi vienbalsīgi pieņemt noteikumus, kas skar nodokļu režīmu saskaņošanu, lai organizētu vai uzlabotu iekšējā tirgus darbību līdz 14. pantā paredzētajam termiņam. Zemāko akcīzes nodokļu likmju paaugstināšana neveicina saskaņošanu, bet vienīgi minimālo apjomu, ko katra dalībvalsts var izlemt palielināt bez ierobežojumiem. No Direktīvas 92/84 EEK pieņemšanas brīža līdz šodienai reālo nodokļu likmju starpība ir palielinājusies, parādot, ka saskaņošanu nav iespējams īstenot ar šādu direktīvu.

4. Cīņa pret krāpšanu un kontrabandu

4.1 Papildus iekšējā tirgus labas darbības traucēšanai viens no negatīvajiem aspektiem, ko izraisa ievērojamas nodokļu atšķirības, ir izteikta tendence uz daļēju akcīzes nodokļa maksāšanu, kad to samaksā citā nevis gala patēriņa dalībvalstī, vai arī akcīzes nodoklis vispār netiek maksāts, importējot produkciju no trešām valstīm vai novirzot no maršruta tranzīta preces, kas ir atbrīvotas no nodokļa.

4.2 Tā kā nevar kontrolēt tālpārdošanu un trūkst saskaņotas politikas cīņai pret alkohola akcīzes nodokļa krāpšanu, attīstoties e-tirdzniecībai, ir parādījies cits iespējamās nodokļu nemaksāšanas veids, ņemot vērā, ka dažas dalībvalstis to neuzskata par problēmu un ka parādība interesē gandrīz vienīgi tos reģionus, kuros nodokļi ir visaugstākie.

4.3 Ar paplašināšanos ES ārējās robežas sasniedza valstis, kurās nodokļu līmeņi ir daudz zemāki nekā vidēji ES, un līdz ar to krāpšanas iespējas strauji pieaug. Dažās valstīs, kas pašlaik robežojas ar ES, ir ļoti augsts korupcijas līmenis, kas skar arī muitas iestādes. Ir vēl vairāk jāpastiprina kontrabandas apkarošanas pasākumi, un, ja akcīzes nodokļa palielināšana tiks pieņemta piedāvātajā variantā, starptautiskās kontrabandas tirgocīņa jau būs vēl ievērojamāka.

4.4 ES nolēma risināt problēmu saistībā ar cīņu pret krāpšanu ar akcīzes precēm, pieņemot Padomes 1992. gada 25. februāra Direktīvu par vispārēju režīmu akcīzes precēm un par šādu preču glabāšanu, apriti un uzraudzību. Ņemot vērā nenozīmīgos rezultātus, to 2004. gadā grozīja, pieņemot Padomes 2004. gada 16. novembra Direktīvu 2004/106/EK, ar ko groza arī Direktīvu 77/799/EEK par dalībvalstu kompetento

iestāžu savstarpēju palīdzību tiešo, akcīzes un apdrošināšanas prēmiju nodokļu jomā.

4.5 Šajā sakarā Komiteja savā atzinumā ⁽⁷⁾ apgalvoja, ka nolūkā efektīvi cīnīties pret krāpšanu “sakarā ar akcīzes precēm, nepieciešamība modernizēt, nostiprināt, vienkāršot un padarīt efektīvāku administratīvās sadarbības un informācijas apmaiņas instrumentu starp dalībvalstīm ir acīmredzama”.

4.6 Minētajā atzinumā tika uzsvērts fakts, ka “kārtējo reizi vēlme aizsargāt valsts intereses ierobežo ieguvumus, kas izrietētu no efektīvākas vienotā tirgus darbības, un šajā gadījumā no procedūrām, kas ļautu identificēt un apkarot krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas”. Un vēl: “Nav šaubu, ka liels skaits krāpšanas gadījumu ir tieši saistīts ar dažkārt ievērojamām atšķirībām, kas pastāv starp akcīzes nodokļa likmēm dažādās dalībvalstīs”.

“EESK izmanto izdevību, lai parādītu vienbalsīguma principa piemērošanas ierobežotību, saskaņā ar kuru tiek pieņemta lielākā daļa Kopienas lēmumu nodokļu tiesību aktu jomā. EESK atkārtoti uzsver nepieciešamību atteikties no šī principa par labu balsu vairākumam, arī kvalificētam, gadījumos, kad runa ir par nodokļiem, kas ietekmē iekšējā tirgus darbību vai ir par iemeslu konkurences izkropļojumiem.”

4.7 Laika gaitā Komiteja izteica un apstiprināja šādas pamatkonceptijas:

- pastiprināt administratīvo sadarbību, pastāvīgu dialogu starp nodokļu iestādēm, savstarpējo palīdzību, pastāvīgu un kopīgu apmācību personām, kurām uzticēta krāpšanas apkarošana, uz saderīgām platformām apvienojot tieklā policiju un nodokļu administrācijas un kopīgi izmantojot datu bāzi,
- veicināt nodokļu saskaņošanas procesus gan tiešo nodokļu, gan sarežģītākajā — akcīzes nodokļa jomā,
- uzsākt vienbalsīguma atcelšanas procesu attiecībā uz dažiem nodokļu jautājumiem, sākot no visvienkāršāk īstenojamiem,
- atcelt PVN modeli, kas veicina krāpšanu,
- nepalielināt nodokļu slogu.

4.8 Piemēram, Zviedrijā 2004. gadā tikai alus nozarē vien ceļotāji vai kontrabandas tirgotāji ievada aptuveni 164 miljonus litru, kas ir pielīdzināms valsts monopola (*Systembolaget*) pārdotajiem 173 miljoniem litru, zaudējot aptuveni 190 miljonus euro no akcīzes un PVN. Šādi pirkumi pieauga par 40 % no 2002. gada, kad tika atcelts īpašais ārvalstu pirkumus ierobežojošais režīms. Tiek lēsts, ka pēdējos divos gados kontrabanda ir

⁽⁶⁾ OV C 69, 21.3.2006., ziņotājs — WILKINSON kgs.

⁽⁷⁾ OV C 112, 30.4.2004., 64. lpp., ziņotājs — PEZZINI kgs.

dubultojušies. Dānijā tiek lēsts, ka 95 miljoni litru alus tiek nopirkti un ievesti no Vācijas. Ja tam pievieno aptuveni 10 % kontrabandas preces, tas nozīmē, ka aptuveni 30 % no Dānijā patērētā alus netiek aplikti ar dāņu nodokļiem. Somijā 2005. gadā ceļotāji ievada vairāk nekā 42 miljonus litru alus, t.i., 10 % no kopējā daudzuma, radot nodokļu ieņēmumu zaudējumus 50 miljonu euro apmērā. Austrijā ceļotāji ievada 30 miljonus litru no Vācijas un Čehijas Republikas, savukārt Apvienotajā Karalistē tādā ceļā papildus apjomīgai kontrabandai ieplūda 100 miljoni litru ⁽⁸⁾.

5. Alkoholiskiem dzērieniem piemērotā akcīzes nodokļa struktūra

5.1 Komisija 2004. gada ziņojumā izcēla dažas problēmas, bet jo sevišķi trīs, kas bija atklājušās Direktīvas 92/84 reālajā īstenošanā:

- iespēja, kas nedzirkstošos un dzirkstošos alkoholiskos dzērienus dalībvalstīm ļauj aplikt ar atšķirīgiem nodokļiem,
- **nepieciešamība atjaunināt atsauces uz kombinētās nomenklatūras kodiem, kas norādīti Direktīvā 92/83/EEK**, definējot alkoholisko dzērienu kategorijas taksācijas nolūkā, lai tādējādi ievērotu varbūtējās KN kodu izmaiņas kopš 1992. gada,
- **Direktīvā 92/83/EEK paredzētā alkoholisko dzērienu klasifikācija kategorijās** noteica to, ka viens un tas pats produkts dažādās dalībvalstīs ir klasificēts atšķirīgi, tādējādi tam piemēro dažādas nodokļu likmes.

5.2 Attiecībā uz pirmo punktu Komisija pamato priekšlikumu ar nolūku novērst iespēju pakļaut atšķirīgai attieksmei

dzirkstošos un negāzētos vīnus, ņemot vērā, ka pašlaik mazāk darbojas iemesli, kas bija šī varianta pamatā, proti, uzskatīt dzirkstošos vīnus par luksuspreci (turklāt attiecībā uz dažiem negāzētajiem vīniem ir pilnīgi pretēji!).

5.3 Attiecībā uz otro punktu Direktīvas 92/83 (par akcīzes nodokļa struktūru) 26. pantā ir paredzēts, ka tajā norādītie kombinētās nomenklatūras kodi ir spēkā no Direktīvas pieņemšanas dienas (1992 gada 19. oktobris). Savukārt Komisija ierosina atsaukties uz KN kodiem, kas piemēroti pēc iespējas nesen, ņemot vērā lēmumus par izmaiņām saskaņā ar Direktīvas 92/12/EEK 24. pantu (iesaistot akcīzes nodokļa komiteju, kā tas ir noteikts energoproduktiem).

5.4 Visbeidzot, attiecībā uz trešo punktu, lai risinātu daudzu nozares pārstāvju uzsvērtu direktīvas formulējumu vispārīguma problēmu, kad netiek precizēts destilētā alkohola daudzums, kuru ir iespējams pievienot "citiem raudzētajiem dzērieniem", Komisija ierosina alkoholisko dzērienu klasifikāciju aplikšanai ar akcīzes nodokli padarīt mazāk atkarīgu no KN klasifikācijas.

5.5 Komiteja uzskata, ka nozares pārstāvju pieprasītās izmaiņas attiecībā uz vienkāršošanu un konkurences aizsardzību ir pamatotas un konsekventas. Tā pievienojas priekšlikumiem, kurus savulaik bija izteikusi Komisija, un uzdod jautājumu, kāpēc šie grozījumi nav ieviesti, līdz ar to grozot Direktīvu 92/83.

5.6 Komiteja vēlas, lai direktīvas priekšlikums tiktu atsaukts, un vienlaicīgi iesaka pieņemt Komisijas ierosinātos Direktīvas 92/83 grozījumus.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁸⁾ Oxford economics "The consequences of the proposed Increase in the minimum excise duty rates for beer", 2007. gada februāris.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Noraidītie grozījumi

Par zemāk minētajiem grozījumiem balsoja vismaz viena ceturtdaļa klātesošo locekļu, tomēr šie grozījumi tika noraidīti debašu laikā:

4.6. punkts

Svītrot punkta otro daļu

"Minētajā atzinumā tika uzsvērts fakts, ka "kārtējo reizi vēlme aizsargāt valsts intereses ierobežo ieguvumus, kas izrietētu no efektīvākas vienotā tirgus darbības, un šajā gadījumā no procedūrām, kas ļautu identificēt un apkarot krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas". Un vēl: "Nav šaubu, ka liels skaits krāpšanas gadījumu ir tieši saistīts ar dažkārt ievērojamām atšķirībām, kas pastāv starp akcīzes nodokļa likmēm dažādās dalībvalstīs."

"EESK izmanto izdevību, lai parādītu vienbalsīguma principa piemērošanas ierobežotību, saskaņā ar kuru tiek pieņemta lielākā daļa Kopienas lēmumu nodokļu tiesību aktu jomā. EESK atkārtoti uzsver nepieciešamību atteikties no šī principa par labu balsu vairākumam, arī kvalificētam, gadījumos, kad runa ir par nodokļiem, kas ietekmē iekšējā tirgus darbību vai ir par iesaistīto konkrēto izkropojumiem."

Pamatojums

Lēmumu pieņemšanai piemērojamā kārtība ir ļoti svarīgs politisks jautājums, par ko nepieciešams vienoties nākamajā līgumā. Pēc vienotas valūtas ieviešanas, kas līdz ar to izslēdz iespēju katrai valstij izvēlēties tās ekonomikas politikai atbilstošu monetāro politiku, vienīgais dalībvalstu rīcībā esošais elements tās ekonomikas politikas īstenošanai ir nodokļu politika. Ja būtiska tālākvirzība netiks panākta ekonomiskās un sociālās kohēzijas veicināšanā, nav pamata uzskatīt, ka visām ES dalībvalstīm izdosies kritērijus pieņemt ar balsu vairākumu, pat ne arī kvalificētu vairākumu.

Turklāt atteikšanās no vienbalsīguma noteikuma novestu pie tā, ka valstis, kuras, pateicoties šim nosacījumam varētu turpināt atbalstīt to ekonomiku pamatnozares (piemēram, atsevišķās dalībvalstīs vīna vai alus nozari), būs spiestas pieņemt citādu lēmumu pieņemšanas veidu, līdz ar to zaudējot iespēju nobloķēt tos projektus, kas neatbilst to nacionālajām interesēm, kā tas ir šobrīd.

Balsojuma rezultāti:

Par: 21

Pret: 54

Atturējās: 4

4.7. punkts

Grozīt šādi

"Laika gaitā Komiteja izteica un apstiprināja šādas pamatkonceptijas:

- pastiprināt administratīvo sadarbību, pastāvīgu dialogu starp nodokļu iestādēm, savstarpējo palīdzību, pastāvīgu un kopīgu apmācību personām, kurām uzticēta krāpšanas apkarošana, uz saderīgām platformām apvienojot tīklā policiju un nodokļu administrācijas un kopīgi izmantojot datu bāzi,
- stiprināt patērētāju tiesību īstenošanu attiecībā uz iekšējā tirgū pieejamu jebkuru preču iegādi ar tālpārdošanas līdzekļu starpniecību,
- veicināt nodokļu saskaņošanas procesu gan tiešo nodokļu, gan sarežģītākajā — akcīzes nodokļa jomā,
- uzsākt vienbalsīguma atcelšanas procesu attiecībā uz dažiem nodokļu jautājumiem, sākot no visvienkāršāk īstenojamajiem, atbilstoši saskaņotai Eiropas nodokļu politikai,
- atcelt PVN modeli, kas veicina krāpšanu,
- nepalielināt nodokļu slogu."

Pamatojums

1. pamatojums Ir jānosaka robežšķirtne, vismaz formāla, starp augstāko akcīzes nodokļa likmes konceptu un saskaņošanas konceptu, nodokļa likmju tuvināšanu un likmju pakāpenisku saskaņošanu. Lai arī viens no augstākās likmes piemērošanas ieguvumiem būtu atšķirību mazināšana starp pašreizējām likmēm, kā skaidrots punktā 3.5, 3.6 un 3.7, tādējādi sekmējot efektīvu saskaņošanu, šī punkta formulējums pieļauj, ka tiek jaukta augstākā akcīzes nodokļa likme ar objektīvo likmi. Grozījums izdarīts, lai to novērstu.

Pašreizējā problēma saistīta ar atsevišķu valstu noteiktajām augstajām likmēm (Īrija, Apvienotā Karaliste, Somija vai arī Zviedrija), kā rezultātā vērojamas milzu atšķirības starp šīm un kaimiņos esošajām valstīm.

Ir ierosināts jēdziena "alkoholiskie dzērieni" vietā lietot piemērotāku — "alkoholu saturoši dzērieni". Tāpat arī ir aptiekās tiek pārdotas preces, kuru sastāvā ir alkohols, bet kurām nav nekāda sakara ar šo punktu.

No otras puses efektīvs veids, kā attīstīt iekšējo tirgu, ir krāpšanas apkarošana un iespējas radīšana Eiropas Savienības iedzīvotājiem īstenot savas tiesības, iegādājoties šīs, tāpat kā citas pārtikas preces, proti, ar tālpārdošanas līdzekļu starpniecību. Tas sekmētu likumīgu izplatīšanas tīklu izveidi, ko varētu kontrolēt nodokļu un sanitārās iestādes, kas reizē ļautu patērētājiem gūt pilnīgāku informāciju par šīm precēm. Tas arī nodrošinātu līgumā paredzēto preču brīvas aprites principa ievērošanu, kas neattiektos tikai uz komercirdzniecību, bet arī privātpersonu veiktajiem darījumiem. Brīvā aprīte nozīmē to, ka personā, kam ir kādas ES dalībvalsts rezidenta statuss, var iegādāties preces citā dalībvalstī, pamatojoties uz vienādiem un obligātiem noteikumiem, kas regulē patēriņa preču pārdošanu un iegādi;

Komiteja nesēn paziņoja, ka par vienu no prioritātēm uzskatāms uzdevums sekmēt priekšrocības, ko patērētājiem sniedz iekšējais tirgus, lai panāktu progresu iekšējā tirgus izveidē. (Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Pārskats par vienoto tirgu" OV C 93, 27.04.2007 (atzinums INT/332)).

2. pamatojums Nepieciešams precizējums: kā minēts nākamajā punktā, saistībā ar PVN izveidotais modelis radīja apjomīgu darbu tiesu praksēm, kas skaidrojams gan ar likumdošanā, gan tās īstenošanā Eiropas un valsts līmenī esošajām nepilnībām. Ja atzinumā minētais process tiks uzsākts, svarīgi ir nodrošināt koordināciju.

Balsojuma rezultāti:

Par: 20

Pret: 55

Atturējās: 4

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas statistikas programmu no 2008. līdz 2012. gadam”

COM(2006) 687 galīgā redakcija — 2006/0229 (COD)

(2007/C 175/02)

Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu Padome 2007. gada 19. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības un ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 19. aprīlī. Ziņotājs — SANTILLÁN kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 159 balsīm par, 1 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Kopienas statistikas piecgadu programmu no 2008. līdz 2012. gadam un piekrīt apgalvojumam, ka ir jāveido saskaņota un salīdzināma statistika nolūkā veicināt sabiedrības izpratni par Eiropu, rosināt iedzīvotāju līdzdalību diskusijās un iesaistīt uzņēmumus vienotajā tirgū.

1.2 EESK uzsver, ka gan Eurostat, gan valstu statistikas iestādes jānodrošina ar vislabākajiem cilvēku un materiālajiem resursiem pieejamo budžeta līdzekļu ietvaros, jo tas ir nepieciešams arvien lielāku pamatuzdevumu veikšanai statistikas informācijas jomā un Eiropas Savienības kā starptautiskās autoritātes nozīmīguma pastiprināšanai.

1.3 Komiteja uzskata, ka lielāka uzmanība ir jāvelta Eiropas iedzīvotāju labklājības aspektiem, un tādēļ iesaka, lai Statistikas programmā tiktu iekļautas šādas jomas:

- bērnu atbalsta politikas;
- sabiedrības novecošana un gados vecāku cilvēku stāvoklis;
- ģimenes dzīves saskaņošana ar darbu;
- sociālā politika, kurai veltāma atsevišķa nodaļa.

1.4 Lai gan aplūkots jautājums ir nozīmīgs Lisabonas mērķu īstenošanā, Statistikas programmā no 2008. līdz 2012. gadam nav pievērsta pietiekama uzmanība statistikas informācijas par izglītību un profesionālo sagatavošanu uzlabošanai.

1.5 Bez tam jāsniedz statistika arī par sociālo ekonomiku, ņemot vērā tās augsto attīstības līmeni Eiropas Savienībā.

1.6 Dažās jomās pašlaik pieejamā statistikas informācija ir nepietiekama, tādēļ piecgadu programmā tām būtu jāpievērš lielāka vērība. Te jāmin šādas jomas:

- migrācija un patvērumi; minētais jautājums kļūst arvien svarīgāks un par to nav pietiekami ticamas statistikas;
- noziedzība un kriminālā tiesvedība;
- nodarbinātība. Pat ja pašlaik ir statistika par aktīvo iedzīvotāju daļu, nodarbinātību, bezdarbu utt., darba tirgus straujā

attīstība — jaunu saimniecisko darbību, jaunu profesiju, kā arī jaunu darba līgumu veidu ieviešana — rada nepieciešamību pastāvīgi atjaunot aptaujas metodes un paplašināt darba lauku.

1.7 EESK atgādina, ka saskaņā ar Līgumu “Kopienas statistikas izveide... nerada uzņēmējiem pārmērīgus apgrūtinājumus” ⁽¹⁾. Tādēļ

- a) pirmkārt, ir jāveic pasākumi nevajadzīgu un pārmērīgu izmaksu novēršanai uzņēmumiem, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem;
- b) otrkārt, iesniedzot statistikas datu pieprasījumus, jāizvairās no atkārtotā. Būtu jāievēro tāds pamatprincips, ka dati ir jāiesniedz vienreiz; tie ir jāizplata un jādara zināmi citām statistikas iestādēm saskaņā ar Kopienas statistikas principiem (statistikas konfidencialitāte utt.).

1.8 Ārējās tirdzniecības statistikā tika konstatēta neatbilstība, kas ir jālabo: eksporta dati no A valsts uz B valsti neatbilst importa datiem B valstī no A valsts. Tas nozīmē, ka A eksporta dati uz B atšķiras no B importa datiem no A.

1.9 Ņemot vērā ES, ko veido 27 valstis, daudzveidību, EESK uzsver, ka ir svarīgi censties pēc iespējas labāk saskaņot terminoloģiju statistikas jomā.

1.10 EESK uzskata, ka būtiski svarīgi ir kontrolēt privāto aģentūru darbību, kas tieši vai netieši darbojas Eiropas statistikas sistēmā, lai pēc iespējas nodrošinātu statistikas datu neitralitāti, kā arī garantētu Eiropas statistikas labas prakses kodeksa pārējo principu (tostarp, statistikas konfidencialitātes) ievērošanu.

⁽¹⁾ Eiropas Kopienas dibināšanas līgums, 285. panta 2. apakšpunkts. 285.2.

2. Priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Padomes Regulā (EK) Nr. 322/97⁽²⁾ ir noteikta prasība izstrādāt daudzgadēju Kopienas statistikas programmu (KSP)⁽³⁾, kurā būtu definētas plānoto pasākumu vadlīnijas, galvenās jomas un mērķi laika posmam līdz pieciem gadiem un kas būtu modelis Kopienas statistikas izstrādei. KSP tiek īstenota, izmantojot ikgadējas darba programmas, kurās ir nosprausti sīkāki darba mērķi katram gadam, un īpašus tiesību aktus plašāka mēroga darbībām. Par KSP jā sagatavo termiņa vidusposma pārskats, un, programmas darbības termiņam izbeidzoties, jāveic tās oficiāls novērtējums.

2.2 Šajā sakarā izskatāmais lēmuma priekšlikums — kura juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības 285. pants — ir izstrādāts nolūkā izveidot Kopienas oficiālās statistikas vispārēju stratēģisku programmu, kurā jāiekļauj preču ražošana un piegāde un pakalpojumi patērētājiem, statistikas kvalitātes uzlabošana un Eiropas statistikas sistēmas attīstīšana⁽⁴⁾.

2.3 Kopienas oficiālās statistikas galvenais mērķis ir atbalstīt Kopienas politikas veidošanu, uzraudzību un novērtēšanu, regulāri nodrošinot konkrētu, pareizu, objektīvu, salīdzināmu un saskaņotu informāciju. Dažās jomās Kopienas iestādes tieši izmanto statistikas informāciju arī svarīgu politikas jomu pārvaldībā.

2.4 Kopienas statistikas programmas no 2008. līdz 2012. gadam politiskās prioritātes ir šādas:

- labklājība, konkurētspēja un izaugsme;
- solidaritāte, ekonomiskā un sociālā kohēzija un ilgtspējīga attīstība;
- drošība un
- Eiropas Savienības turpmāka paplašināšana.

2.5 Izstrādājot lēmuma priekšlikumu, Komisija konsultējās ar visām ieinteresētajām pusēm, tostarp ar ES dalībvalstīm, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstīm, kandidātvalstīm un Eiropas statistikas sistēmas tehniskajām darba grupām. Savu viedokli par minēto priekšlikumu ir izteikusi arī Eiropas Ekonomiskās un sociālās statistikas informācijas padomdevēja komiteja (CEIES)⁽⁵⁾ un Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja (CMFB)⁽⁶⁾.

⁽²⁾ OV L 52, 22.2.1997, lpp. 1.

⁽³⁾ 3. pants, 1. punkts.

⁽⁴⁾ Sadarbība starp *Eurostat*, valstu statistikas iestādēm un citām par Eiropas statistikas izstrādi un izplatīšanu atbildīgajām iestādēm.

⁽⁵⁾ Izveidota saskaņā ar Padomes lēmumu 91/116/EEK (kas grozīts ar Padomes lēmumu 97/255/EK).

⁽⁶⁾ Izveidota saskaņā ar Padomes lēmumu 91/115/EEK (kas grozīts ar Padomes lēmumu 96/174/EK).

2.6 Attiecībā uz programmā izmantojamo pieeju un ņemot vērā divus iespējamus variantus, proti, "ierobežojošu" un "vispārēju", Komisija izvēlējās otro minēto pieeju, ievērojot trīs faktorus: Eiropas statistikas sistēmas kapacitāti un efektivitāti, tās ieviešanas izmaksas dalībvalstīs un māsaimniecību un uzņēmumu izdevumus.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 Daudzu gadu garumā EESK ir vairākkārt paudusi savu viedokli par statistikas programmām⁽⁷⁾ un Eiropas Savienības statistikas politikas dažādiem specifiskiem aspektiem. Kopumā Komiteja ir pastāvīgi norādījusi uz statistikas sistēmas nozīmīgumu Eiropas Savienības sociālo, ekonomisko un politikas mērķu sasniegšanā un nepieciešamību atbalstīt un stiprināt *Eurostat*, kas ir sistēmas darbības centrālais elements, kā arī valstu statistikas institūtu jomās, kuras ir dalībvalstu kompetencē.

3.2 EESK atkārtoti apstiprina minētos kritērijus un attiecībā uz izskatāmo lēmumu atzīmē trīs būtiskus aspektus, kas nosaka iespējami labākas statistikas sistēmas nepieciešamību: ES kā starptautiska autoritāte, Lisabonas mērķu sasniegšana un ES paplašināšana un tas, ka 27 dalībvalstu statistikas saskaņošanai vēl nav precedenta. Īsi sakot: lai Eiropas Savienība gūtu panākumus, ir svarīgi, cita starpā, nodrošināt efektīvu statistikas sistēmu.

3.3 Piecgadu programmai no 2008. līdz 2012. gadam iedalītais finansējums ir 274 miljoni *euro* (tas ir par 24,3 % vairāk salīdzinājumā ar programmai no 2003. līdz 2007. gadam piešķirtajiem darbības resursiem). Jāņem vērā tomēr arī citi aspekti, kas nav ietverti minētajā summā⁽⁸⁾. Ja ietver administratīvos izdevumus un dalībvalstu un citu struktūru sniegto līdzfinansējumu, saistību apropriāciju kopsumma sasniedz 739,34 miljonus *euro*.

3.4 Statistikas pārvaldība. Saskaņā ar Eiropas statistikas labas prakses kodeksu⁽⁹⁾ attiecīgo valstu iestādes un Kopienas statistikas iestāde:

- a) izveidos tādu institucionālu un organizatorisku vidi, kas veicina to valstu un Kopienas statistikas iestāžu efektivitāti un uzticamību, kuras veido un izplata oficiālo statistiku;

⁽⁷⁾ 1998. gadā EESK izstrādāja atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes lēmumam par Kopienas statistikas programmu no 1998. gada līdz 2002. gadam", OV C 235, 27.7.1998, 60. lpp., un 2002. gadā par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas statistikas programmu no 2003. gada līdz 2007. gadam", OV C 125, 27.05.2002., 17. lpp.

⁽⁸⁾ Ar personālu un administrāciju saistītie izdevumi; darbības resursi statistikas budžeta citās pozīcijās, ko varētu atvērt papildus, lai segtu jaunas, ar Kopienas tiesību aktiem saistītas izmaksas laika posmā no 2008. līdz 2012. gadam (*Edicom* tipa pasākumi); darbības resursi, ko savās budžeta pozīcijās ir paredzējuši citi ģenerāldirektorāti; līdzekļi valstu un reģionālajā līmenī. *Eurostat* pārstrukturēs savus darbības resursus un cilvēkresursus, lai ievērotu programmas vispārējās prioritātes.

⁽⁹⁾ Eiropas Komisijas ieteikums par dalībvalstu un Kopienas statistikas iestāžu neatkarību, integritāti un atbildību. COM(2005) 217 galīgā redakcija.

- b) ievēros Eiropas standartus, pamatnostādnes un labo praksi valstu un Kopienas statistikas iestāžu oficiālās statistikas organizēšanā, apkopošanā, apstrādē un izplatīšanā un centīsies iegūt labi pārvaldītu un efektīvu iestāžu reputāciju, lai stiprinātu minētās statistikas uzticamību;
- c) nodrošinās Kopienas statistikas atbilstību Eiropas kvalitātes standartiem un noderīgumu Eiropas Savienības iestāžu lietotāju, valdību, pētniecības iestāžu, pilsoniskās sabiedrības organizāciju, uzņēmumu, kā arī visas sabiedrības vajadzībām.

3.5 Kopienas statistikas programmā no 2008. līdz 2012. gadam ir ierosināti 32 visaptveroši mērķi (kas ir izklāstīti 1. pielikumā) un ir izvirzīti aptuveni 90 konkrēti mērķi un pasākumi (2. pielikums) attiecībā uz Eiropas Savienības vispārējo politiku un ES pašreizējās politikas 18 konkrētām jomām.

3.5.1 Programmā ir paredzēti pasākumi šādās galvenajās jomās:

- brīva preču aprite,
- lauksaimniecība,
- personu brīva pārvietošanās un pakalpojumu un kapitāla brīva aprite,
- vīzu politika, patvēruma politika, imigrācijas politika un cita politika, kas saistīta ar personu brīvu pārvietošanos,
- transports,
- kopīgi noteikumi par konkurenci, nodokļiem un tiesību aktu tuvināšanu,
- ekonomikas un monetārā politika,
- nodarbinātība,
- kopējā tirdzniecības politika,
- muitu sadarbība,
- sociālā politika, izglītība, profesionālā sagatavošana un jaunieši,
- kultūra,
- sabiedrības veselības aizsardzība,
- patērētāju tiesību aizsardzība,
- Eiropas komunikāciju tīkli,
- rūpniecība (ietver statistiku par informācijas sabiedrību),
- ekonomiskā un sociālā kohēzija,

Briselē, 2007. gada 30. maija.

- pētniecība un tehnoloģiju attīstība,
- vide,
- sadarbība attīstības atbalstam,
- sadarbība ar trešajām valstīm ekonomikas, finanšu un tehnikas jomā.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Ņemot vērā programmas no 2008. līdz 2012. gadam tālejošos mērķus, kas paredz *Eurostat* un 27 dalībvalstu statistikas iestāžu ciešu koordināciju, jāuzsver nepieciešamība piešķirt prioritāti statistikas izveidei un pēc iespējas efektīvāk izmantot rīcībā esošos ierobežotos līdzekļus.

4.2 Ierosinātā lēmuma 4. pants attiecas uz prioritāšu noteikšanu statistikas jomā, ņemot vērā nepieciešamību pēc iespējas efektīvāk izmantot ierobežotos līdzekļus. Minētajā pantā tomēr nav noteikti ne kritēriji, ne arī mehānismi šādu prioritāšu noteikšanai. Turklāt nav viegli noteikt prioritātes, ja vienlaikus ir atzīta nepieciešamība paplašināt vai arī ieviest jaunas darbības jomas.

4.3 EESK piekrīt apgalvojumam, ka "Interneta sniegto iespēju un tā pieejamības straujā attīstība nākotnē to padarīs par galveno statistikas datu izplatīšanas rīku. Tas ievērojami paplašinās iespējamo lietotāju loku, tādējādi radot jaunas izplatīšanas iespējas" ⁽¹⁰⁾. Lai sasniegtu minēto mērķi un ņemot vērā to, ka ar *Eurostat* tīmekļa vietnes starpniecību tiek veidots Eiropas Savienības tēls, ar tehnisku līdzekļu palīdzību ir jānodrošina pēc iespējas vienkāršāka un pievilcīgāka datu prezentācija un salasāmība.

4.4 EESK piekrīt apgalvojumam, ka ir jāstiprina *Eurostat* un valsts statistikas iestāžu sadarbība ⁽¹¹⁾. EESK tomēr atzīmē, ka ierosinātajā lēmumā nav ne aprakstītas, ne arī noteiktas šādas sadarbības pastiprināšanas metodes.

4.5 Eiropas statistikas piemērošanas jomas un prioritātes. EESK uzsver, ka atbilstoši šā atzinuma 3.5.1. punktā uzskaitītajiem plānotajiem pasākumiem statistika būtībā ir vērsta uz ekonomisku aspektu atspoguļošanu un nesniedz pietiekamu informāciju par sociāliem aspektiem, kas tieši ietekmē Eiropas Savienības iedzīvotājus. EESK arī uzsver, ka sociālā politika vairāk nekā citas jomas ir cieši saistīta ar izglītību, profesionālo sagatavošanu un jaunatni.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ Pielikums I. 3.6. Izplatīšana.

⁽¹¹⁾ Pielikums I. 3.6. Izplatīšana.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Kopienas brīvo darbavietu ceturkšņa statistiku"

COM (2007) 76 galīgā redakcija

(2007/C 175/03)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 4. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

2007. gada 24. aprīlī Komitejas Birojs šī atzinuma izstrādi uzticēja Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētajai nodaļai.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā, (31. maija sēdē) iecēla FLORIO kdzi par galveno ziņotāju un vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Pamatojums

1.1 Ekonomikas un sociālās jomas dalībniekiem, kā arī iestādēm uzticamu un drošu statistikas datu pieejamība ir neaizstājams līdzeklis, lai uzraudzītu un novērtētu noteiktu likumdošanas lēmumu efektivitāti un sagatavotu stratēģiskus lēmumus.

1.2 Lai varētu veikt iespējami efektīvākus pasākumus, katrā ziņā ir nepieciešams gūt pēc iespējas precīzu un patiesu priekšstatu par faktisko stāvokli.

1.3 Tas īpaši attiecināms uz statistiku par stāvokli nodarbinātības jomā Eiropā, ja gribam novērtēt dalībvalstu sasniegumus, īstenojot Lisabonas stratēģijas mērķus.

1.4 Lai varētu izprast darba tirgus attīstību Eiropas Savienībā, noteikti ir jāzina, kādās nozarēs un kādos reģionos ir brīvas darbavietas un cik daudz to ir. Brīvo darbavieta dinamika atspoguļo konjunktūras stāvokli dažādās nozarēs, un tā var sniegt noderīgu informāciju par Eiropas reģioniem ar ievērojamu darbaspēka trūkumu — vai tieši otrādi — par reģioniem ar nozīmīgu ekonomikas un nodarbinātības izaugsmi.

1.5 Dati par brīvajām darbavietām pieskaitāmi svarīgākajiem Eiropas ekonomiskajiem rādītājiem (SEER), un tie — ja vien pietiekami ātri pieejami — ir arī Eiropas Centrālajai bankai un Komisijai noderīgs rādītājs, lai novērtētu konjunktūras attīstību noteiktās nozarēs un lai apsvērtu monetārās politikas lēmumus.

1.6 Viena no Eiropadomes 2005. gada marta sanāksmē atjauninātās Lisabonas stratēģijas galvenajām prioritātēm ir jaunu un labāku darbavieta radīšana. Tieši tāpēc arvien biežāk nepieciešama ir ticama statistikas informācijas par darbaspēka pieprasījumu.

1.7 Lai saskaņā ar Eiropas nodarbinātības stratēģiju īstenotu Izaugsmes un nodarbinātības integrētās pamatnostādnes (2005–2008) un ekonomikas politikas pamatprincipus, ir nepieciešami Eiropas līmenī apkopti dati par brīvajām darbavietām dažādās ekonomikas nozarēs, kuri ļautu analizēt darbaspēka pieprasījuma apjomu un struktūru.

1.8 Ticamu un pastāvīgi atjaunotu datu pieejamība arī atsevišķām dalībvalstīm paver iespēju novērtēt darba tirgu un — arī reģionālajā līmenī — pieņemt atbilstošus lēmumus darba tirgus politikas jomā.

2. Komisijas priekšlikums

2.1 Valstu dati par brīvajām un aizņemtajām darbavietām tiek apkopti kopš 2003. gada, pamatojoties uz neoficiālu vienošanos (*Gentlemen's Agreement*). Šāda vienošanās gan nodrošināja elastību un dalībvalstu neatkarību, tomēr tā nav spējusi pilnībā apmierināt datu lietotāju vajadzības.

2.2 Līdz šim brīdim četras dalībvalstis nav iesniegušas Eurostat attiecīgos datus, un iesniegtie dati ne vienmēr ir pilnībā salīdzināmi. Ceturkšņa datu apkopojumos nav izpildāmas visas ECB un Komisijas prasības attiecībā uz datu apjomu, aktualitāti un saskaņošanu.

2.3 Ar priekšlikumu Regulai COM (2007) 76 galīgā redakcija, kas izstrādāts pēc Nodarbinātības komitejas iniciatīvas, paredzēts ieviest regulu, ar kuras palīdzību noteiktos termiņos varētu iegūt salīdzināmus statistikas datus par brīvajām darbavietām.

2.4 Priekšlikuma sagatavošanas laikā, konsultējoties arī ar ekspertiem un Statistikas programmu komiteju (SPK), tika apsvērtas dažādas iespējas. Visbeidzot tika izvēlēta iespēja, saskaņā ar kuru ikgadējais strukturālo datu apkopojums joprojām tiek veikts saskaņā ar neoficiālu vienošanos.

2.5 Tādējādi priekšlikumā lielākā uzmanība pievērsta galvenokārt noteikumiem par brīvo darbavietu ceturkšņa statistikas apkopojumu. Vienlaikus tiek pieļauta iespēja, ka, izmantojot darbā ar minēto regulu iegūto pieredzi, nākotnē tiks pieņemta jauna regula ar mērķi apmierināt pieprasījumu pēc ikgadējiem statistikas datiem.

2.6 Lai noteiktu vajadzīgo detalizācijas līmeni pa saimnieciskās darbības nozarēm, jāizmanto Kopienas vispārējās saimniecības nozaru klasifikācijas sistēmas (NACE) spēkā esošā redakcija.

2.7 Paredzēts, ka dalībvalstis, nesamazinot noteiktus kvalitātes standartus, var izmantot administratīvus informācijas avotus vai arī ierobežot to ekonomikas nozaru skaitu, kurām jāsniedz statistikas dati, lai tādējādi samazinātu uzņēmumiem radīto slodzi (5. pants).

2.8 Komisija paredzējusi virkni *priekšizpētes* pasākumu tajās dalībvalstīs, kurām ir grūtības iesniegt datus par:

- a) uzņēmumiem ar mazāk par desmit nodarbinātajiem un/vai
- b) šādām ekonomikas nozarēm:
 - i) lauksaimniecība, mežsaimniecība, zvejniecība;
 - ii) publiskā pārvalde, aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana;
 - iii) audzināšana un apmācība;
 - iv) veselības un sociālā aprūpe;
 - v) māksla, izklaide un atpūta, kā arī
 - vi) interešu pārstāvība, kā arī baznīcu un cita veida reliģiskas apvienības (neieskaitot sociālo aprūpi un sportu), datu apstrādes ierīču un patēriņa preču remonts, tāpat arī citu pakalpojumu sniegšana, kas paredzēta galvenokārt personisku vajadzību apmierināšanai.

2.9 Sākuma posmā (pirmie trīs gadi) dalībvalstīm ir paredzēts noteikts ES finansiālais atbalsts. Šos līdzekļus pirmajos trīs gados nodrošinās Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programma PROGRESS⁽¹⁾ (9. pants). Līdz ar to iespējams sākt īstenot pasākumus, lai ieviestu jauninājumus un uzlabojumus datu apkopšanas jomā, kā arī pilnveidot to darbu, kas šobrīd jau ir uzsākts saskaņā ar neoficiālo vienošanos.

⁽¹⁾ Pieņemta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 24. oktobra lēmumu Nr. 1672/2006/EK. Tās 1. iedaļā "Nodarbinātība" īpaši minēta attiecīgu darbību, ieskaitot statistikas darbības, finansēšana, "(...) uzlabojot izpratni par stāvokli un izredzēm nodarbinātības jomā, jo īpaši, (...) attīstot statistiku un kopējus rādītājus (...)".

3. Secinājumi un ieteikumi

3.1 Komiteja uzsver, cik svarīgi ir iegūt iespējami saskaņotus un ticamus datus par stāvokli nodarbinātības jomā Eiropā. Tādēļ Komiteja atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas centienus izveidot tiesisko pamatu, kas dotu iespēju Eiropas līmenī iegūt aktuālākus, salīdzināmus un lietderīgus statistikas datus par brīvajām darbavietām.

3.2 Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšana ekonomikas un nodarbinātības politikas jomā ir jāatvieglo ar pastāvīgu un efektīvu statistikas atbalstu, kas ir pieejams visiem statistikas datu lietotājiem, tāpat arī ekonomikas un sociālās jomas dalībniekiem un iestādēm kā Eiropas, tā arī atsevišķu valstu līmenī.

3.3 Komiteja arī atzinīgi vērtē Eiropas regulas kā tiesību instrumenta izvēli, jo priekšlikuma mērķa sasniegšanai — un tas attiecināms uz lielāko daļu statistikas pasākumu — paredzētie pasākumi ir precīzi un vienoti jāīsteno visā Eiropas Savienībā.

3.4 Lēmums priekšlikumā regulai iekļaut tikai ceturkšņa datu apkopojumus, bet strukturālo datu ikgadējo apkopojumu arī turpmāk veikt, izmantojot neoficiālu vienošanos, noteikti ir pamatojams ar nolūku pakāpeniski pāriet no datu apkopojuma, kas balstīts uz neoficiālu vienošanos, uz datu apkopojumu, kas tiek veikts, izmantojot Eiropas regulu. Pārejas perioda laikā noteikti nepieciešama sasniegto panākumu pastāvīga kontrole, un Komiteja izsaka cerību, ka tuvākajā nākotnē tiks izveidota apjomīgāka un stabilāka sistēma kā attiecībā uz ikgadējiem datiem, tā arī uz ceturkšņa statistiku par iespējām Eiropas darba tirgū.

EESK izsaka nožēlu par to, ka vēl joprojām nav ietekmes novērtējuma, tomēr izsaka cerību, ka Komisija līdz otrās īstenošanas regulas pieņemšanai izstrādās šādu novērtējumu, jo Eiropas uzņēmumiem pieaugs izmaksas un apgrūtinājumi, nekompensējot samazinājumus citām pārskata darbībām.

3.5 Komiteja tomēr uzskata, ka, ņemot vērā vajadzību vienkāršot statistikas datu apkopšanu un samazināt izmaksas, nav pilnībā saprotams, kādēļ sezonālās nozarēs, īpaši tādās, kas saistītas ar lauksaimniecību, zvejniecību un mežsaimniecību, datu apkopšana nav obligāta.

3.6 Datu sezonālās korekcijas problēma rada virkni jautājumu par šādu datu ticamību, jo sezonāli līgumi kā nodarbinātības forma jau gadiem ilgi ir raksturīgi arī citās rūpniecības nozarēs un/vai publiskajā pārvaldē (tostarp tekstilrūpniecībā, pārtikas rūpniecībā, tūrismā u.t.t.).

3.7 Turklāt jāņem vērā, ka darba līgumu noteikumi ES dalībvalstīs ir atšķirīgi, un tāpēc pašreiz ir ļoti daudz dažādu darba attiecību veidu. Šī iemesla dēļ būtu vēlams zināt, tieši kāda veida darbavietas ir brīvas (darbavietas uz nenoteiktu laiku, noteiktu laiku, nepilna darba laika nodarbinātība, darbs atsevišķos projektos, brīvo līdzstrādnieku darbavietas u.t.t.).

3.8 Patiesībai atbilstošāks stāvokļa atspoguļojums par iespējām darba tirgū, tā attīstības tendencēm un problēmām atsevišķās ekonomikās nozarēs vai reģionos ļautu vēltīt vairāk uzmanības stratēģijām Lisabonas mērķu sasniegšanai.

3.9 Arī šī iemesla dēļ Komiteja uzskata, ka tieši minētajās jomās ir nepieciešama Eiropas sociālo partneru uzklauššana un tieša līdzdalība.

EESK atzinīgi vērtē Parlamenta pilnvaras rūpīgi pārbaudīt minēto priekšlikumu, kam piemēros koplēmuma procedūru. Īstenošanas noteikumiem piemēros komitoloģijas procedūru atbilstoši stingrai regulatīvajai procedūrai saskaņā ar Padomes Lēmumos 1999/468/EK un 2006/512/EK noteikto kārtību.

Briselē, 2007. gada 31. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1059/2003 par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) izveidi, lai ņemtu vērā Bulgārijas un Rumānijas pievienošanas Eiropas Savienībai”

(COM(2007) 95 galīgā redakcija — 2007/0038 (COD))

(2007/C 175/04)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 25. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs uzdeva Ekonomiskās un monetārās savienības specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā 2007. gada 30. un 31. maijā (2007. gada 30. maija sēdē) iecēla BURANI kgu par galveno ziņotāju un vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1059/2003 dalībvalstīm tika izveidota kopēja statistiski teritoriālo vienību klasifikācija (NUTS).

1.2 Pirmais grozījums tika veikts 2005. gadā pēc 10 jaunu dalībvalstu pievienošanās. Pēc Bulgārijas un Rumānijas pievienošanās ir nepieciešams jauns grozījums, iekļaujot Regulas pielikumā tabulas par minētajām jaunajām dalībvalstīm.

2. Novērojumi un secinājumi

2.1 EESK pieņem zināšanai Komisijas priekšlikumu un, ņemot vērā faktu, ka tas ir kļuvis nepieciešams sakarā ar jaunu dalībvalstu pievienošanu un ir tīri tehniskas dabas, var tikai to apstiprināt.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Vienotais pakalpojumu tirgus — darba tirgus un patērētāju aizsardzības prasības"

(2007/C 175/05)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2005. gada 29. septembrī nolēma sagatavot atzinumu par tematu "Vienotais pakalpojumu tirgus — darba tirgus un patērētāju aizsardzības prasības"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 3. maijā. Ziņotāja — ALLEWELDT kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 110 balsīm par, 2 balsīm pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Mērķis

1.1 Saskaņā ar Lisabonas stratēģiju ES Direktīvai par pakalpojumiem iekšējā tirgū⁽¹⁾ jāveicina konkurētspēja, izaugsme un nodarbinātība. Minētā direktīva izraisīja arī plašas debates par to, kā jāizpaužas pakalpojumu sniegšanas brīvībai. Viens no strīdīgajiem jautājumiem bija un ir direktīvas ietekme uz dalībvalstu darba tirgu, sociālajiem nosacījumiem un patērētāju aizsardzības prasībām. EESK 2005. gada februārī pieņemtajā atzinumā⁽²⁾ paudusi izsmelošu viedokli par Komisijas izstrādāto direktīvas projektu, tāpēc šajā atzinumā netiek aplūkots Komisijas izstrādātās direktīvas juridiskais teksts, bet gan tajā paredzētās vienotā pakalpojumu tirgus izveidošanas iespējamā ietekme uz nodarbinātību un patērētāju interesēm.

1.2 Pakalpojumu sniegšanas brīvība ir viena no četrām vienotā tirgus brīvībām, kas nostiprināta Līgumā par Eiropas Savienību un politiskā ziņā jau sen darbojas. ES Vienotā pakalpojumu tirgus direktīvā izklāstītās Komisijas stratēģijas mērķis ir novērst jebkādas pakalpojumu sniegšanas ierobežojumus. Tajā netiek tieši skarti darba tirgus un patērētāju tiesību aizsardzības aspekti. Tomēr, nodrošinot arvien lielāku pakalpojumu sniegšanas brīvību, skaidrāk jājutamāk izpaužas dažādo valstu sistēmu atšķirības. Vienlaikus jāatzīmē, ka ES līmenī ir pieņemti salīdzinoši nedaudzi tiesību akti, kas nodrošina darba ņēmēju un patērētāju interešu aizsardzību. Minētajā jomā dominē valstu un bieži vien ļoti atšķirīgi tiesiskie, sociālie un nodarbinātības nosacījumi. Jāpiemin arī, ka Pakalpojumu direktīvā paredzēts, ka paralēli jeb vienlaikus spēkā ir noteikti dalībvalstīs spēkā esošie izcelsmes valsts un pakalpojumu sniegšanas valsts noteikumi, par kuru ietekmi varēsīm spriest tikai vēlāk.

1.3 Sociālā stabilitāte un patērētāju uzticēšanās ir būtiska Eiropas integrācijas sastāvdaļa, kā arī priekšnosacījums, lai vienotais pakalpojumu tirgus veiksmīgi darbotos. Diskusiju par ES Pakalpojumu direktīvu liels trūkums ir tas, ka trūkst izsmelošas analīzes par tās ietekmi uz sociālajiem nosacījumiem,

nodarbinātību un patērētāju interesēm dalībvalstīs. EESK kritiski vērtēja faktu, ka trūkst kvantitatīvu statistikas datu par pārrobežu pakalpojumu apriti un citās dalībvalstīs nodibinātiem uzņēmumiem⁽³⁾. Nav arī gandrīz nekādu ticamu datu par gaidāmajām strukturālajām pārmaiņām dalībvalstu darba tirgū. Tādējādi, no vienas puses, dažos gadījumos ir veikts vispārīgs statistisks ietekmes novērtējums, no otras puses, ir veikta dažu bieži nelikumīgu vai daļēji likumīgu gadījumu analīze. Ar to nepietiek, lai veiktu objektīvu ietekmes novērtējumu.

1.4 Vienotā pakalpojumu tirgus izveidošana ir svarīga Lisabonas stratēģijas sastāvdaļa. Izaugsmes iespējas minētajā sektorā būtiski palielina nodarbinātību. Spēcīgākajai konkurencei, kas rodas līdz ar pakalpojumu tirgus liberalizāciju, ir pozitīva ietekme, kas izpaužas plašākā pakalpojumu piedāvājumā un zemākās cenās. Vienlaikus nemitīgi jāuzlabo darba ņēmēju sociālā aizsardzība un jānodrošina pienācīga patērētāju tiesību aizsardzība. Tas attiecas arī uz dalībvalstīs spēkā esošajiem kvalitātes un drošības standartiem, tajā skaitā arī vides aizsardzības jomā. Atsevišķās nozarēs un atsevišķās dalībvalstīs pakalpojumu tirgus izveidošanai būs atšķirīga ietekme. Izšķiroša nozīme ir tam, kā pakalpojumu tirgus izveidošana ietekmēs mazos un vidējos uzņēmumus.

1.5 Pašiniciatīvas atzinums izstrādāts, lai paplašinātu izpratni par pašreizējās vienotā pakalpojumu tirgus stratēģijas ietekmi uz darba tirgu, nodarbinātības nosacījumiem un patērētāju aizsardzību, tādējādi sniedzot praktisku palīdzību iesaistītajām pusēm un ES iestādēm. Minētie aspekti nebija galvenais apspriežamais jautājums divās iepriekšējās EESK rīkotajās uzklaušanās sanāksmēs par vienoto pakalpojumu tirgu⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū.

⁽²⁾ CESE 137/2005, OV C 221, 8.9.2005.

⁽³⁾ Skatīt CESE 137/2005, 3.2. punkts, OV C 221, 8.9.2005.

⁽⁴⁾ EESK 2001. gada 19. septembrī sarīkoja uzklaušanās sanāksmi par vispārējo vienotā pakalpojumu tirgus stratēģiju un, izstrādājot atzinumu par ES Pakalpojumu direktīvu, 2004. gada 24. maijā tika sarīkota uzklaušanās sanāksme par sešiem svarīgākajiem jautājumiem, piemēram, profesionālā atbildība, vienas institūcijas apstiprinājums ("one-stop-shop"), statistikas datu vākšanas metodes u.c.

1.5.1 Pamatojoties uz Eiropas tiesisko izpratni par “pakalpojumu sniegšanas brīvību”, kas aptver visus pakalpojumus, ko sniedz divi ekonomikas subjekti dažādās dalībvalstīs⁽³⁾, atzinumā aplūkoti trīs tematu kopumi:

- viedokļi par vienotā pakalpojumu tirgus kvantitatīvo ietekmi uz nodarbinātību atsevišķās nozarēs un valstīs, kā arī pārmaiņām, kuras var izraisīt ārpakalpojumu sniegšana un atsevišķu pakalpojumu pārvietošana jeb imports;
- jaunas problēmas nodarbinātības nosacījumu jomā, kuras radīsies tāpēc, ka, palielinoties pakalpojumu pārrobežu aprītei, strauji pieaugs norīkoto darba ņēmēju mobilitāte;
- patērētāju intereses un to ievērošana vienotā pakalpojumu tirgus stratēģijā;
- minētajā procesā svarīga loma ir mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), jo tajos tiek nodarbināti visvairāk cilvēku no kopējā nodarbināto skaita.

1.6 Šis atzinums, no vienas puses, jāvērtē kā pirmais solis un, no otras puses, tam jāsekmē Eiropas Komisijas galīgā ziņojuma⁽⁴⁾ par iekšējā tirgus pārskatīšanu izstrādē un IMAC⁽⁵⁾ diskusijas. Tas izstrādāts, pamatojoties uz šodien pieejamajiem datiem un ekspertu, kā arī iesaistīto pušu praktisko pieredzi un vēlmēm. Tās tika apkopotas uzklaušanās sanāksmē, kas 2006. gada aprīlī notika Vīnē, kā arī apkopojot vairāk nekā 150 saņemtas atbildes uz aptaujas jautājumiem, kuri tā paša gada rudenī tika nosūtīti gandrīz 6000 ekspertu no ekonomikas un zinātnes aprindām, dažādām interešu grupām, arodbiedrībām un ministrijām. Šis atzinums nav zinātnisks pētījums un tāds arī nevar būt. Tajā izklāstīti apsvērumi par pastāvošajām problēmām un turpmākajām attīstības tendencēm, kuri ne tikai jāpadziļina, EESK Vienotā tirgus novērošanas centram veicot ilgtermiņa novērošanu, bet kuriem jākalpo par ierosmi ES iestādēm un citām pusēm, pieņemot politiskus lēmumus un veicot zinātniskus pētījumus.

2. Pakalpojumu ekonomikas dinamika ES

2.1 Nepieciešamību izstrādāt vienotā pakalpojumu tirgus stratēģiju Eiropas Komisija pamato ar vājo pakalpojumu pārrobežu aprītes attīstību ES. Komisija pauž cerību, ka dinamisks vienotais pakalpojumu tirgus ne tikai veicinās nodarbinātību, bet arī labvēlīgi ietekmēs patērētājus un uzņēmumus. Kā minēto dinamiku konkrēti novērtēt?

2.2 Statistika par pakalpojumu pārrobežu aprīti joprojām ir neatrisināta problēma. Lai to apkopotu, Statistikas birojs un dalībvalstu statistikas iestādes vēl šodien lieto tā dēvēto maksājumu plūsmas statistiku, proti, pakalpojumu eksportu un

⁽³⁾ Saskaņā ar EK Līguma 50. pantu pakalpojums ir patstāvīgi veikta saimnieciska darbība, sniedzot pakalpojumus par atlīdzību.

⁽⁴⁾ Šis ziņojums gaidāms Portugāles prezidentūras laikā.

⁽⁵⁾ *International Market Advisory Committee* (Starptautiskā tirgus konsultatīvā komiteja).

importu uzskata par notikušu, ja tiek veikts atbilstošs pārrobežu maksājums. Pakalpojumu ekonomikā notiek plaša sadarbība, zināšanu nodošana un pakalpojumu apmaiņa, kā arī ir izveidota plaša apmēra norēķinu sistēma starp uzņēmumu atsevišķām struktūrvienībām, starp sadarbības tīklu partneriem un arī starp attiecīgo valstu juridiski patstāvīgām ekonomiskajām struktūrām, kas ilgstoši sadarbojas. Pastāvot šādiem sadarbības tīkliem, nodotās zināšanas, ieguldīto laiku un sniegtos pakalpojumus attiecīgais sadarbības partneris aprēķina kā pakalpojumu, ko viņš sniedzis klientiem savā valstī, un pārrobežu maksājums netiek veikts.

2.3 Tāpēc Komiteja uzskata, ka pakalpojumu aprītes apjoms ir ievērojami lielāks un tai ir daudz lielāka ietekme uz vienoto tirgu, nekā to šobrīd atspoguļo oficiālā statistika. Tāpēc EESK pauž stingru pārliecību, ka Eiropas Savienībā jāorganizē zinātniski pamatota pamatdatu vākšana, kā tas pašreiz jau tiek darīts atsevišķās pakalpojumu ekonomikas nozarēs ES dalībvalstīs, atspoguļojot sadarbību ar citu valstu uzņēmumiem. Pamatojoties uz minētajiem nozaru datiem un izmantojot tos turpmākajos aprēķinos, nākotnē jāveido precīza statistika par Eiropas Savienības pakalpojumu tirgus patieso apjomu. Minētās statistikas apkopošanu sekmēs arī Eiropas statistiķu pūliņi, izstrādājot un visās dalībvalstīs ieviešot visu pakalpojumu cenu indeksus.

2.4 Ilustrācijai: Komisija, pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju, uzskata, ka pakalpojumu sektors veido 56 % ES iekšzemes kopprodukta, tajā nodarbināti 70 % no kopējā nodarbināto skaita, bet tas veido tikai 20 % no ES tirdzniecības apjoma. Salīdzinājumā ar ASV ražīguma pieaugums ES pakalpojumu ekonomikā esot ievērojami mazāks⁽⁶⁾.

2.5 Minētā atpalcība nav vērojama pasaules tirgū, kur ES ir lielākā pakalpojumu sniedzēja, un tās sniegto pakalpojumu apjoms palielinās. ES daļa pasaules tirgū 2003. gadā bija 26 %, savukārt ASV — tikai nedaudz vairāk nekā 20 %. Arī neraugoties uz straujo attīstību Indijā un Ķīnā, kas ir arvien nozīmīgākas tirdzniecības partneres, to kopējā tirgus daļa ir tikai nedaudz lielāka par 5 %. No 1997. līdz 2003. gadam ES tirgus daļa palielinājās par 1,8 %, un arī šajā ziņā ES bija vislabākie rādītāji.

2.6 Tiek izdarīts secinājums, ka atpalcība galvenokārt vērojama ES iekšējā tirgū. Taču arī minēto secinājumu skaitļi īsti neapstiprina. No 2000. līdz 2003. gadam Kopienas pakalpojumu tirdzniecības apjoms palielinājās par 10,8 %, savukārt pakalpojumu tirdzniecība ar partneriem ārpus ES tikai par 6,4 %. Tātad iekšējā tirgus dinamika bija ievērojama, it īpaši ņemot vērā faktu, ka 2003. gadā bija vērojama ekonomiskās izaugsmes samazināšanās. Jāņem vērā arī straujais pakalpojumu cenu kritums.

⁽⁶⁾ Šo, kā arī 3.5. un 3.6. punktā minēto datu avots: Eiropas Komisija, 2004. un 2005. gads.

2.7 EESK aicina Komisiju vēltīt lielākus pūliņus, lai novērtētu vienotā pakalpojumu tirgus turpmākās veidošanas ietekmi. Būtu lietderīgi veikt tā dēvēto SWOT (*Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* — priekšrocības, trūkumi, iespējas, riski) analīzi.

3. Efektīva vienotā pakalpojumu tirgus ietekme uz nodarbinātību

3.1 Novērtējot vienotā pakalpojumu tirgus ietekmi uz nodarbinātību, jāņem vērā arī ekonomiskās izaugsmes prognozes. Vienu no pirmajām analīzēm par ES Pakalpojumu direktīvas ietekmi 2004. gada oktobrī veica Nīderlandes Ekonomiskās politikas analīzes birojs (*Bureau for Economic Policy Analysis*)⁽⁹⁾. Minētā analīze veikta, pamatojoties uz ESAO (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija) pausto viedokli, ka regulēšanas atcelšana veicina izaugsmi un tātad arī nodarbinātību. Interesants ir fakts, ka minētajā pētījumā secināts: attīstību traucē nevis pats regulējums, bet gan regulējuma nesaskaņotība. Pētījuma autori paredz, ka Pakalpojumu direktīvas ietekmē pakalpojumu tirdzniecība palielināsies par 15 līdz 30 %, savukārt ārvalstu tiešās investīcijas tirdzniecības sektorā palielināsies par 20 līdz 35 %.

3.2 Komisijas uzdevumā Kopenhāgenas Ekonomikas institūts (*Institut Copenhagen Economics*) 2005. gada sākumā publicēja pētījumu⁽¹⁰⁾, kurā tika aplūkota tieši pakalpojumu tirgus ietekme uz nodarbinātību. Ja patērētāji, kā paredzēts, palielināsies par 0,6 % no ES iekšzemes kopprodukta, 25 dalībvalstīs kopumā tiks izveidoti 600 000 jaunu darbavietu. Sagaidāms arī ražīguma un līdz ar to algu pieaugums par vidēji 0,4 %.

3.3 Kopenhāgenas pētījuma secinājumi tiek vērtēti pretrunīgi, jo tie galvenokārt pamatoti ar apsvērumiem, kas saistīti ar piedāvājumu, un pētījumā apgalvots, ka nodarbinātību pozitīvi ietekmēs tikai regulējuma atcelšana, kas palielinās pieprasījumu un ļaus samazināt cenas. Pētījumā nav ņemti vērā faktori, kas var negatīvi ietekmēt pieprasījuma palielināšanos, piemēram, pirk spējas samazināšanās vai patērētāju izturēšanās izmaiņas. Šaubas izraisa arī pētījumā aplūkoto nozaru izvēle. Citi pētījumi par pakalpojumu tirgus ietekmi uz nodarbinātību nav veikti vai pamatojas uz Kopenhāgenas pētījumu, un tāpēc tajos izdarīti tādi paši secinājumi⁽¹¹⁾. Lai paaugstinātu vienotā pakalpojumu tirgus efektivitāti, lielāka uzmanība jāpievērš arī pētniecības un inovācijas ietekmei, kā arī kvalifikācijas paaugstināšanai un sakaru tehnoloģiju izmantošanai.

3.4 Fakts, ka tiks izveidoti 600 000 jaunu darbavietu, protams, jāvērtē pozitīvi, taču, ņemot vērā lielās cerības, kas saistās ar pakalpojumu tirgus veidošanu, minētais skaits ir

⁽⁹⁾ *The Free Movement of Services within the EU* (Brīva pakalpojumu aprīte ES), Kox un citi, CPB report No 69, 2004. gada oktobris.

⁽¹⁰⁾ *Economic Assessment of the Barriers to the Internal Market for Services*, Copenhagen Economics, 2005. gada janvāris.

⁽¹¹⁾ Piemēram, Austrijas Ekonomikas un darba ministrijas pasūtītais pētījums "Deepening the Lisbon Agenda: Studies on Productivity, Services and Technologies", Vine, 2006. gads.

neliels⁽¹²⁾. Taču vēl svarīgāk ir tas, ka atsevišķās nozarēs, valstīs un dažādās nodarbināto grupās darbavietu skaita pieaugums var būt ļoti atšķirīgs. Minētais jautājums līdz šim nav pētīts. Ar Vienotā tirgus novērošanas centra palīdzību un, izstrādājot šo atzinumu, EESK vēlētos apkopot informāciju, lai radītu skaidru priekšstatu par strukturālajām pārmaiņām darba tirgū.

3.5 EESK veiktā aptauja liecina, ka interese par šādu pētījumu ir liela. 90 % respondentu norādīja, ka viņu rīcībā nav pietiekami daudz informācijas par vienotā pakalpojumu tirgus ietekmi uz nodarbinātību. Mēs vispirms uzdevām jautājumus par nozarēm, kurās darbavietu skaits īpaši samazināsies vai palielināsies. 60 % aptaujāto pauz cerību, ka vienotais pakalpojumu tirgus pozitīvi ietekmēs nodarbinātību kopumā vai konkrētās nozarēs. Visbiežāk tika minētas tādas nozares kā uzņēmējdarbības un juridiskās konsultācijas, kā arī tirdzniecība, amatniecība/MVU (mazie un vidējie uzņēmumi), satiksme, veselības aprūpes pakalpojumi, lauksaimniecība un mežsaimniecība, rūpniecības pakalpojumi, izglītība, tūrisms, individualizēti pakalpojumi, būvju un ēku pārvaldība. Uz jautājumu, vai gaidāma darbavietu skaita samazināšanās, 44 % aptaujas dalībnieku atbildēja apstiprinoši. Visbiežāk norādīts, ka vislielākā darbavietu skaita samazināšanās notiks rūpniecībā. Tiek minētas arī citas nozares, kurās darbavietu skaits samazināsies, piemēram, komunālo pakalpojumu dienesti, būvju un ēku pārvaldība, lauksaimniecība un mežsaimniecība, darījumu darbības pakalpojumi, pārtikas/uzturvielu rūpniecība, individualizēti pakalpojumi, tirdzniecība/mazumtirdzniecība, tūrisms, tekstilrūpniecība.

3.6 Atbildes uz jautājumu par minētā procesa sniegtajām priekšrocībām ļauj izdarīt dažus interesantus secinājumus. Sagaidāms, ka izšķiroša nozīme būs spējai piemēroties tirgus prasībām un zaudētāji būs tie, kuriem neizdosies pielāgoties jaunajiem liberalizētajiem noteikumiem un pārrobežu tirgus prasībām. Kvalificēts darbs pavērs lielākas iespējas nekā nekvalificēts; salīdzinājumā ar vecākiem un mazāk elastīgiem cilvēkiem plašākas iespējas būs arī jauniem, dzīvesvietas ziņā elastīgiem nodarbinātajiem ar noteiktu specializāciju. Pie zaudētājiem jāpiešķaita arī darba vietas ar augstiem sociālajiem standartiem salīdzinājumā ar nodarbinātību bez sociālās aizsardzības un pašnodarbinātību, kuras nozīme turpmāk palielināsies. Cenas nepalielināsies, bet pasliktināsies kvalitāte un cietīs augsti profesionālās atestācijas standarti, kā arī valstis, kur sociālās izmaksas ir augstas. Visvairāk iegūs jaunās dalībvalstis, bet vismazāk — vecās dalībvalstis. Vietējie un mazie pakalpojumu sniedzēji būs pakļauti starptautisko uzņēmumu spiedienam. Nav vienota viedokļa par to, kā minētais process ietekmēs patērētājus.

3.7 Aptaujā īpaša uzmanība tika veltīta mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai. Vai pakalpojumu pārrobežu aprītes palielināšanās uzlabos situāciju nodarbinātības jomā, vai arī cenu samazināšanās tendences un konkurences palielināšanās izspiedīs MVU no tirgus un darbavietu skaits samazināsies? Respondentu vairākums (66 %) uzskata, ka situācija nodarbinātības jomā uzlabosies. Vienlaikus 55 % aptaujāto norāda arī, ka konkurences dēļ uzņēmumi tiks izspiesti no tirgus. Lielākā daļa (69 %) aptaujas dalībnieku tomēr uzskata, ka vienotā pakalpojumu tirgus

⁽¹²⁾ Ir izteikti autoritatīvi viedokļi, ka pat minētās prognozes ir nereālas.

liberalizācija būtiski neietekmēs MVU darbību — lielāka ietekme uz to esot citiem faktoriem. Nobeigumā jāsecina, ka lielākā daļa respondentu cerīgi raugās nākotnē, bet, iespējams, ka viņu cerības kopumā arī nepiepildīsies. Taču paredzams, ka nodarbināto kvalifikācija, novatoriskās iespējas un pakalpojumu kvalitāte būs būtiski panākumu un izdzīvošanas faktori. Atbildes liecina, ka palielinās nepieciešamība un arvien biežāk tiek izteikta prasība veikt saskaņošanu (vispārējās un profesionālās izglītības diplomu, prasības vadības jomā, cenas un algas, sociālie maksājumi, uzņēmējdarbības nodokļi, pielāgošanās ES un starptautiskajiem standartiem kopumā). Situācijas pasliktināšanās tiek prognozēta sociālo standartu, kā arī patērētāju un vides aizsardzības jomā. Tiek paustas bažas, ka, lieliem piedāvātājiem iekarojot tirgu, izzudīs vietējās kultūras īpatnības.

3.8 Uz jautājumu, vai pašnodarbinātajiem turpmāk būs lielākas pārrobežu darbības iespējas, 84 % respondentu atbildēja apstiprinoši.

4. Jauni izaicinājumi darba un nodarbinātības nosacījumu jomā

4.1 Pārrobežu pakalpojumu sniegšana gandrīz vienmēr ir saistīta ar darbinieku mobilitāti. Situācijā, kad ES līmenī noteikumi līdz šim nav saskaņoti, vienas valsts darba tirgū vai vienā uzņēmumā tiek piemēroti atšķirīgi noteikumi sociālo tiesību jomā. ES Norīkoto darba ņēmēju direktīvā paredzēti būtiskākie noteikumi, lai attieksme pret norīkotajiem darbiniekiem būtu tāda pati kā pret vietējo darbaspēku. Jāpiebilst, ka ES Pakalpojumu direktīvā principā netika iekļauti darba un sociālo tiesību jautājumi. Tomēr tas nenozīmē, ka nav nekādu iespēju ietekmēt pārrobežu pakalpojumu tirgu, kas arvien palielinās. Neraugoties uz to, ka pieņemta Norīkoto darba ņēmēju direktīva, joprojām pastāv darba koplīgumu joma, kurā nav veikta saskaņošana. Darba tiesību normu neiekļaušana ES Pakalpojumu direktīvā nozīmē, ka nav iedibināts nodarbināto "darba vietas princips"; pieņemto tiesību normu formulējumi izraisīja lielus strīdus, un pastāv uzskats, ka tie nav viennozīmīgi. Tāpēc būs jānogaida, kā notiks to transponēšana valstu tiesību aktos. Visbeidzot, ja vienoto pakalpojumu tirgu izdosies izveidot, arvien biežākie darbā norīkošanas gadījumi un, iespējams, arī to ilgums, kas palielināsies, radīs jaunu kvalitāti.

4.2 Šajā atzinumā nevaram runāt un nav jārunā par Norīkoto darba ņēmēju direktīvas īstenošanu. Daudz svarīgāk ir noskaidrot, kādas jaunas problēmas radīsies un kas padziļinās līdzšinējās problēmas, ja zinām, ka turpmāk darbinieki no daudzām dalībvalstīm, pildot pakalpojumu sniegšanas līgumus, biežāk un, iespējams, ilgāk nekā līdz šim vienā un tajā pašā darba vietā strādās saskaņā ar daļēji atšķirīgiem noteikumiem. Un kādas jaunas iespējas tas varētu pavērt, ja atsaucam atmiņā, piemēram, Kopenhāģenas pētījumā izteiktās prognozes par darba algu palielināšanos? Mēs nekādā gadījumā nevēlamies apgalvot, ka tirgus dalībnieki un politiski atbildīgās personas kopumā nodarbojas ar sociālo dempingu, bet mūsu mērķis ir paust nesagrozītu viedokli par to, kas notiek praksē.

4.3 Uz jautājumu, vai pārrobežu pakalpojumu sniegšanas un līdz ar to uz citu valsti norīkoto darba ņēmēju darbības paplašināšanās izraisīs nodarbinātības nosacījumu izmaiņas aptaujas dalībnieku valstīs, 82 % atbildēja apstiprinoši. 20 % respondentu uzskata, ka darba nosacījumi uzlabosies, savukārt 17 % domā, ka tie pasliktināsies. Tikai 7 % pauž viedokli, ka darba ņēmēji var būt droši par savām darba vietām. 56 % aptaujāto uzskata, ka darba attiecības kļūs elastīgākas un nodarbinātība uz nenoteiktu laiku palielināsies.

4.4 Minētais darba attiecību elastības palielināšanās aspekts atspoguļojas arī atbildēs uz nākamo atklāto jautājumu. Daudzi aptaujātie prognozē, ka tiks samazināts pastāvīgi nodarbināto skaits, bet palielināsies nepilnas slodzes darbinieku un īpaša pasūtījuma līgumu skaits, kā arī fiktīvā pašnodarbinātība. Aptaujas dalībnieki arī precizējuši, kādas būs minētā procesa pozitīvās sekas: valodu apguve, jauni viedokļi un pozitīvi stimuli kvalifikācijas paaugstināšanai, darba algas palielināšanās un plašāks piedāvājums darba tirgū. Tomēr aptaujātie biežāk pauž bažas: palielināsies konkurence, pasliktināsies darba nosacījumi, tiks noteikts ilgāks un elastīgāks darba laiks, biežāk būs vērojami sociālie konflikti un nelikumīgas darbības, darba algas samazināsies. Sociālajām sistēmām būs jāiztur jauni pārbaudījumi. Mazāk mobilu darba ņēmēju, it īpaši arī sieviešu situācija turpmāk pasliktināsies, un arvien lielākā mobilitāte negatīvi ietekmēs ģimenes struktūras. Uz jautājumu par nākotnē liberalizētā vienotā pakalpojumu tirgus ietekmi uz atalgojuma attīstību 50 % aptaujāto prognozēja, ka algas samazināsies, 43 % paredzēja algu palielināšanos, bet 7 % norādīja, ka izmaiņas nav gaidāmas, un uzsvēra, ka tās atkarīgas no attiecīgās nozares.

4.5 Uz jautājumu, vai Norīkoto darba ņēmēju direktīva nodrošina pietiekamu sociālo aizsardzību, 48 % atbildēja apstiprinoši, bet 52 % — noliedzoši. Ja būtu nepieciešams pieņemt jaunus noteikumus, lielākā daļa (65 %) atbalstītu attiecīgo jautājumu risināšanu ES līmenī, trešdaļa aptaujāto uzskata, ka problēmas vieglāk atrisināt valstu līmenī, bet 2 % norāda, ka tās jārisina abos līmeņos. Atbildes uz atklāto jautājumu, kādām problēmām būtu jāvelta īpaša uzmanība, varam apkopot šādi: visbiežāk minēts saskaņotības trūkums sociālajā jomā (tajā skaitā saistībā ar profesionālās darbības un tirdzniecības licenču piešķiršanu) un atšķirīgā attieksme, ko tas izraisa. Daži aptaujātie izteikuši prasību paplašināt Norīkoto darba ņēmēju direktīvas piemērošanas jomu, attiecinot to uz atsevišķām nozarēm un veicot direktīvas satura grozījumus. Joprojām bieži tiek minēta Norīkoto darba ņēmēju direktīvas noteikumu nepareiza piemērošana, tiesiskā nenoteiktība un nelikumību skaita palielināšanās, kā arī trūkumi kontroles un tiesību aizsardzības procesā. Tiek minētas arī problēmas tādā jomā kā darba drošība un arodveselība, kā arī problēmas sociālās nodrošināšanas sistēmās un fiktīvās pašnodarbinātības apkarošanā. Aptaujātie kritiski vērtējuši arī pārāk lielo birokrātiju, dalībvalstīs joprojām pastāvošos šķēršļus un nacionālās norobežošanas tendences. Viņi norāda arī uz problēmām, kas rodas, ja valodas un kultūras atšķirībām netiek pievērsta pietiekama uzmanība.

4.6 Kā minētie apstākļi izpaudīsies uzņēmumu līmenī, kad darba ņēmēji no citām valstīm, pildot pakalpojumu sniegšanas līgumus, tiks nodarbināti saskaņā ar daļēji atšķirīgiem valstu noteikumiem? 6 % aptaujāto uzskata, ka tiem nebūs nekādas ietekmes, un 23 % norāda, ka pašreiz to vēl nevar paredzēt. 24 % respondentu prognozē, ka palielināsies darba nosacījumu atšķirības pašos uzņēmumos, 34 % paredz, ka sociālo un darba nosacījumu ievērošanā radīsies jaunas grūtības, un 13 % piekrīt, ka norīkotie darba ņēmēji nevar pilnībā izmantot līdzlēmšanas tiesības attiecīgajā valstī. Minētā jautājuma daļā, uz kuru varēja atbildēt brīvi, tiek nosaukti vēl citi aspekti. Algu un sociālajā jomā vērojamas jaunas problēmas, kuras rada nevienāda samaksa par vienādu darbu vai uzņēmumu brīvprātīgās sociālās palīdzības samazināšana. Aptaujātie tikpat bieži pauž cerību, ka "labākas prakses" piemēru apmaiņa varētu pavērt iespējas, lai uzlabotu darba nosacījumus un darba kvalitāti. Tāpēc, viņuprāt, sociālajā dialogā uzņēmumos jāattīsta "augstāks inteliģences līmenis". Saziņu kavējošie šķēršļi var negatīvi ietekmēt darba kvalitāti un apgrūtināt darbu grupā, un darba kolektīvā kopumā var mazināties solidaritāte. Atsevišķiem darbiniekiem dažreiz ir grūtāk apzināties un izmantot savas tiesības. Pārāk liela nevienlīdzība varētu arī kavēt uzņēmējdarbību (konflikti, administratīvais slogs, darba kvalitāte), un tiesību normu ievērošana varētu radīt pārlietu slodzi uzņēmumiem un izraisīt nelikumību skaita palielināšanos. Nobeigumā jāpiebilst: aptaujas dalībnieki uzskata, ka, palielinot pakalpojumu sniegšanas brīvību, izdosies novērst arī kvalificētu darbinieku trūkumu.

4.7 Atbildes uz jautājumu, kurā bija jāmin daži praktiski piemēri, ir grūti apkopot, jo tiem pēc savas būtības bija jāveicina labāka jautājuma izpratne. Tāpēc turpmāk minēsim tikai dažus praktiskus piemērus, kas ilustrē līdz šim neminētas problēmas. Piemēram, atbildēs norādīts uz neskaidriem noteikumiem un procedūrām, ja noticis nelaimes gadījums darbā, un uz īpašām problēmām, kas rodas, kad darba ņēmēji tiek norīkoti darbā no viena koncerna uzņēmuma uz citu, kā arī uz darba līgumu pārslēgšanu ar citiem nosacījumiem, citās valstīs noslēgtu darba koplīgumu piemērošanu un attieksmi pret migrējošiem darba ņēmējiem.

5. Patērētāju intereses vienotajā pakalpojumu tirgū

5.1 Vienotajam pakalpojumu tirgum jāsniedz labums arī patērētājiem. Tas ir pieejamības (cena, piekļuve, piedāvājums), kvalitātes, pārredzamības (informācija, uzticēšanās) un juridiskās noteiktības (atbildība, patērētāju aizsardzība) jautājums. Vai minētās priekšrocības patērētājiem ir pilnībā nodrošinātas? Vai priekšlikumi par vienotā pakalpojumu tirgus izveidošanu sekmē minēto priekšrocību nodrošināšanu un vai no patērētāju viedokļa ir vērojamas problemātiskas attīstības tendences? Trešajai aptaujas jautājumu grupai bija jāsniedz priekšstats par patērētāju praktisko pieredzi saistībā ar pakalpojumu pārrobežu apriņķi.

5.2 ES Pakalpojumu direktīva no patērētāju aizsardzības viedokļa tiek vērtēta pretrunīgi. EESK uzklaušanās sanāksmē,

kas notika 2006. gada aprīlī, tika kritizēts fakts, ka direktīvā nepiedodami maz uzmanības veltīts patērētāju tiesību aizsardzībai. Direktīva tiek vērtēta arī atzinīgi, norādot uz piedāvājuma paplašināšanos. Kopumā patērētāju tiesību aizsardzības jautājumi direktīvā nav pietiekami uzsvērti, un minētais trūkums izpaudīsies tikai tad, kad būs vērojama direktīvas ietekme valstu līmenī. Patērētāju uzticībai tomēr ir liela nozīme, lai izdotos izveidot ES vienoto pakalpojumu tirgu.

5.3 Aptaujas lapās respondentus lūdza norādīt, kuri ir svarīgākie patērētāju interesēm atbilstoša vienotā pakalpojumu tirgus kritēriji, kas minēti 5.1. punktā (pieejamība, kvalitāte, pārredzamība un juridiskā noteiktība). Pirmo reizi tas bija jāizdara, paužot savu personisko viedokli, otro reizi — novērtējot, kā minētie jautājumi risināti ES pakalpojumu direktīvā. Paužot personisko viedokli, kā visbūtiskākie kritēriji minēti kvalitāte un juridiskā noteiktība (I un II vieta), savukārt, novērtējot ES pakalpojumu direktīvu, aptaujātie uzskata, ka tā visvairāk veicina pieejamību un vismazāk juridisko noteiktību. Apmierinātību ar to, kā minētie jautājumi risināti līdz šim, pauda tikai 23 % aptaujas dalībnieku, 77 % uzskata, ka tie jārisina labāk.

5.4 Kaut arī ES Pakalpojumu direktīvā netika skarti pakalpojumu sniegšanas valstī spēkā esošie patērētāju tiesību aizsardzības noteikumi, tās apspriešanas gaitā vairākkārt tika paustas bažas, ka šiem noteikumiem ir trūkumi. Uz jautājumu, vai minētā direktīva negatīvi ietekmēs valstu patērētāju tiesību aizsardzības noteikumus, 52 % aptaujāto atbildēja apstiprinoši. Visbiežāk izskan sūdzības par to, ka pasliktinās tiesību īstenošana, it īpaši gadījumos, kad tiek iesniegtas sūdzības un pieprasīta zaudējumu atlīdzība. Par to liecina arī atbildes uz citu jautājumu, kurās 76 % aptaujāto norāda uz problēmām saistībā ar atbildību un administratīvo normu izpildi. 51 % aptaujāto pauž bažas, ka patērētāju aizsardzības līmenis kopumā pazemināsies. Aptaujātie norāda, ka apdraudēti ir tieši dalībvalstīs noteiktie standarti, kas ir augstāki nekā ES minimālie standarti. Apdraudēti ir arī administratīvie noteikumi, kas regulē saimniecisko darbību un tieši skar patērētāju intereses, jo turpmāk tie tiks piemēroti saskaņā ar izcelsmes valsts principu, piemēram, tādās jomās kā negodīgas priekšrocības vai pamats zaudējumu atlīdzības prasībai. Pastāv arī bažas, ka tiks samazināts garantiju apjoms un pakalpojumu kvalitāte pazemināsies. Daudzi aptaujas dalībnieki pauž arī satraukumu, ka varētu tikt zaudētas tiesības saņemt informāciju, piemēram, par precīzi (kaitējums videi, informācija par atbildību, vispārējo pārredzamību), cenu, pakalpojuma sniedzēju (pakalpojuma sniedzēja reputācija, kvalifikācijas līmenis, pienācīga aizsardzība), sniegtajam garantijām, atbildību utt.

5.5 Īpašs jautājums tika uzdots par vēlamu un obligāto informāciju patērētājiem pārrobežu pakalpojumu gadījumā. Visbiežāk tika minēts, ka jāsniedz informācija par juridiskajām garantijām, zaudējumu atlīdzināšanu, kā arī informācija, kas raksturo pakalpojumu sniedzēju/viņa izcelsmi, informācija, kas nodrošina

cenās atklātumu un precīza informācija par pakalpojuma kvalitāti, tā drošību un bojājumu novēršanu. Acīmredzot diskusijas par izcelsmes valsts principu ir radījušas nedrošības sajūtu, tāpēc daudzi aptaujas dalībnieki pieprasa norādīt, kuras valsts tiesību akti ir spēkā un kura uzraudzības vai pārsūdzības iestāde ir atbildīga.

5.6 Tikai 25 % aptaujāto ir guvuši pieredzi, vērsoties Eiropas patērētāju konsultāciju centros vai sadarbojoties patērētāju tiesību aizsardzības jomā ES mērogā. Viņu pieredze kopumā ir pozitīva, taču viņi min arī trūkumus, piemēram, gadījumos, kad nepieciešama pārrobežu palīdzība, vai jāatrod pareizās kontaktpersonas attiecīgajās valstīs. Izskan arī kritiski vērtējumi, ka procedūras ir pārāk birokrātiskas un dārgas, un sadarbība patērētāju aizsardzības jomā kopumā ir pārāk vāja un neefektīva, it īpaši sarežģītos gadījumos. Kopumā rodas iespaids, ka informācija par ES patērētāju konsultāciju centriem un sadarbības iespējām nav plaši izplatīta.

5.7 Lai nodrošinātu labāku pakalpojumu kvalitāti, ES Pakalpojumu direktīvā ieteikts ieviest brīvprātīgus standartus un sertifikāciju. Minēto priekšlikumu atzinīgi vērtē 54 % respondentu, savukārt 46 % ir noskaņoti kritiski. Brīvprātīgo kvalitātes standartu atbalstītāji uzskata, ka tie būs efektīvs līdzeklis, ko atzinīgi novērtēs gan tirgus dalībnieki, gan patērētāji. Kritiski noskaņotie ir vienprātīgi, ka minēto standartu ieviešanu nav iespējams nodrošināt bez valsts kontroles. Tāpēc viņi atbalsta skaidru tiesisko regulējumu. Viņi ir pārliecināti, ka godīgie uzņēmumi ievēros brīvprātīgos standartus, bet minētie standarti nepalīdzēs novērst negodīgu rīcību. Viņi uzskata, ka pārrobežu pakalpojumu apstrīti tieši tas ir ļoti svarīgi.

5.8 Ar ES Pakalpojumu direktīvu tiek ieviesta kontroles sistēma, ko kopīgi veic izcelsmes un pakalpojumu sniegšanas valsts iestādes. Mēs gribējām zināt, vai tā palielina patērētāju uzticēšanos. Uz minēto jautājumu apstiprinoši atbildēja 82 % aptaujāto, 18 % nebija par to pārliecināti. Būtisks nosacījums acīmredzot ir minētās sistēmas ieviešana praksē.

5.9 Nobeigumā aptaujas dalībnieki varēja izteikt viedokli par neatrisinātiem patērētāju tiesību aizsardzības jautājumiem saistībā ar vienotā pakalpojumu tirgus veidošanu. Visbiežāk minēts patērētāju aizsardzības jomā pastāvošais juridiskās skaidrības un noteiktības trūkums attiecībā uz garantijām, atbildību (piemēram, maksātnespējas gadījumos), tiesības uz bojājumu novēršanu (saskaņotības trūkums, problēmas saistībā ar pierādīšanas pienākumu) un tiesību uz zaudējumu atlīdzību īstenošana (tā ir pārāk ilgstoša, procedūras ir pārāk sarežģītas, saskaņošanas nepieciešamība). Otrajā vietā minēta pietiekamas informācijas nodrošināšana par pakalpojumu un tā sniedzēju. Neapmierinātību izraisa arī kopīgu kvalitātes standartu, kā arī prasmju un profesionālās izglītības diplomu salīdzināmības trūkums. Patērētāju tiesību aizsardzības noteikumi netiek pareizi piemēroti vai atsevišķās jomās tie nav izstrādāti (piemēram, privāto pensiju un veselības aprūpes pakalpojumu jomā). Aptaujātie norāda, ka sociālie jautājumi ir nozīmīgi (noslīdēšana zem minimālās algas,

nelegālais darbs, migrācija), un pauž bažas par iespējamo vides un drošības standartu atcelšanu. Aptaujas dalībnieki ierosina noteikt minimālo publiski pieejamu pakalpojumu līmeni, kas nodrošina sociālo iekļautību. Bažas izraisa arī konkurences traucējumi, ar kuriem saskaras vietējie pakalpojumu sniedzēji (piemēram, atšķirīgs sociālo nodokļu apjoms), un problēmas saistībā ar dažādu valūtu izmantošanu.

6. Svarīgākie rezultāti

6.1 Atbildes uz aptaujas jautājumiem liecina, ka valda liela interese par to, kā risināt jaunās problēmas, kas saistībā ar vienotā pakalpojumu tirgus veidošanu jārisina darba tirgū, kā arī nodarbinātības un patērētāju aizsardzības jomā. Aptaujas dalībnieki minējuši ne tikai daudzas iespējamās problēmas, bet arī turpmākās iespējas. Kopumā lielāka uzmanība jāvelta gan vienām, gan otrām un jācer, ka tās kalpos par ierosmi, turpmāk īstenojot ES Pakalpojumu direktīvu.

6.2 Statistika par pakalpojumu pārrobežu apstrīti ES joprojām ir neatrisināta problēma. Patiesu datu apkopošana ir priekšnosacījums, lai novērtētu vienotā pakalpojumu tirgus ietekmi uz nodarbinātību. Tāpēc EESK atkārtoti aicina veikt vienreizēju pamatdatu apkopošanu, kas ir vienīgais problēmas risinājums.

6.3 To, ka informācija par jaunās vienotā tirgus stratēģijas ietekmi uz nodarbinātību ir nepietiekama, apgalvo 90 % aptaujāto. 60 % aptaujas dalībnieku prognozē, ka ietekme uz nodarbinātību būs pozitīva. 44 % rēķinās ar to, ka darba vietu skaits samazināsies. Kopumā valda uzskats, ka galvenokārt sagaidāmas "nobīdes" nodarbinātības jomā. Turpmāk analizējot vienotā tirgus stratēģijas ietekmi uz nodarbinātību, lietderīgi būtu to aplūkot sīkāk katrā nozarē atsevišķi, piemēram, tādās nozarēs kā ar rūpniecību saistīti pakalpojumi, izglītība, izraudzīti liberalizēti komunālie pakalpojumi, individualizēti pakalpojumi, amatniecība. Vērtīga ir iegūtā informācija par vislielākajiem ieguvējiem vienotajā pakalpojumu tirgū. Šeit īpaši rūpīgi jāanalizē tādi aspekti kā kvalificēts/nekvalificēts darbs, kā arī specializējušos un dzīves vietas ziņā elastīgu darbinieku iespējas pretstatā darba ņēmējiem, kas nav tik mobili. Paredzams, ka pirmais no minētajiem procesiem būs vērojams ne tikai dalībvalstu vidū, bet arī atsevišķās nozarēs. Otrais process radīs problēmas, kas būs jārisina darba tirgū un sociālajās sistēmās.

6.4 Mazo un vidējo uzņēmumu attīstības izredzes, līdz ar to arī attīstība nodarbinātības jomā kopumā tiek vērtēta pozitīvi, taču vairākums uzskata, ka ES Pakalpojumu direktīvas ietekme uz minēto uzņēmumu darbību būs neliela. Taču tiem būs jārisina arī jauni uzdevumi, kas izdarāms, paaugstinot kvalitāti, darbinieku kvalifikāciju un novatoriskās spējas. Konkurencei arvien palielinoties, daži respondenti ierosina lielāku uzmanību veltīt pamatnosacījumu saskaņošanai. Tiek paustas bažas, ka, lieliem piedāvātājiem iekarojot tirgu, varētu izzust vietējās kultūras īpatnības.

6.5 Lielākā daļa aptaujāto (82 %) paredz, ka vienotā pakalpojumu tirgus veidošana būs saistīta ar pārmaiņām darba un nodarbinātības nosacījumu jomā. Šāds viedoklis nav izskaidrojams ar ES Pakalpojumu direktīvas neizpratni, bet tā pamatā ir analīze, kas liecina par nesaskaņotiem nosacījumiem un jaunu faktoru ietekmi uz tirgu. Lielākā daļa aptaujas dalībnieku uzskata, ka darba attiecības kļūs elastīgākas un palielināsies nodarbinātība uz noteiktu laiku. Aptaujātie pozitīvi vērtē darba piedāvājuma paplašināšanos, valodu apguvi un kvalifikācijas paaugstināšanu kopumā.

6.6 Šajā sakarā svarīga nozīme ir spēkā esošajiem Norikoto darba ņēmēju direktīvas noteikumiem. Respondenti bieži norāda, ka problēmas rada trūkumi minēto noteikumu piemērošanā. Tā kā radušās jaunas problēmas, puse no aptaujātajiem uzskata, ka pašreizējie noteikumi nenodrošina sociālo aizsardzību. Tas kļūst skaidrs, sīkāk analizējot situāciju uzņēmumu līmenī. Jo lielāka ir nesaskaņotā joma, jo lielākas iespējas, ka attieksme pret darbiniekiem, kas veic vienādu darbu, būs atšķirīga. Daļa aptaujāto pauž viedokli, ka paveras arī jaunas iespējas, ja iepazīšanās ar "labāku praksi" sekmē darba nosacījumu uzlabošanu izcelsmes valstī. Kopumā varam secināt, ka nevienādi darba nosacījumi un tiesību normas kādā uzņēmumā ir problēma, kas jārisina arī uzņēmumiem. Norikoto darba ņēmēju direktīva šajā atzinumā netiek aplūkota. Tomēr svarīgi ir norādīt, ka nevienlīdzība palielināsies, un tāpēc biežāk būs vērojami konflikti. Tas ir uzdevums, kas īpaši tāpēc, ka drīzumā tiks īstnota ES Pakalpojumu direktīva, jārisina ES un valstu likumdevējiem, kā arī ES sociālā dialoga ietvaros.

6.7 Lielāka darba ņēmēju mobilitāte, saskaņā ar līgumiem sniedzot pārrobežu pakalpojumus, un lielāka savu tiesību nepārskatāmība nozīmē, ka palielinās pieprasījums pēc konsultāciju pakalpojumiem. ES mērogā jānodrošina minēto konsultāciju sniegšana. Svarīgi informācijas avoti ir Eiro Info centri un datu banka par darba ņēmējus interesējošiem jautājumiem, kuras veidošanā lielas pūles iegulda arī EESK.

6.8 ES Pakalpojumu direktīva no patērētāju aizsardzības viedokļa tiek vērtēta pretrunīgi. Vērtējumi ir gan pozitīvi, gan negatīvi. Pēc aptaujas rezultātu apkopošanas jāsecina, ka svarīgi jautājumi ir kvalitāte un juridiskā noteiktība, kas, pēc aptaujāto domām, ES Pakalpojumu direktīvā netiek atbilstoši risināti. Tikai

23 % respondentu pauž apmierinātību ar pašreizējo patērētāju aizsardzības līmeni.

6.9 Vislielākās bažas izraisa juridiskā noteiktība un tiesību īstenošana. Kaut arī ES Pakalpojumu direktīva principā neskar dalībvalstīs spēkā esošos patērētāju tiesību aizsardzības noteikumus, 52 % aptaujas dalībnieku uzskata, ka tai turpmāk būs negatīva ietekme uz dalībvalstīs spēkā esošajiem noteikumiem. Aptaujātie vēlētos, lai noteikumi par sniegtajām garantijām un atbildību būtu skaidri un lai tiesības uz zaudējumu atlīdzību tiktu ātri īstenotas. Tāpēc aptaujas dalībnieki pauž viedokli, ka pašreiz spēkā esošie noteikumi ir nepietiekami vai turpmākā konkurences palielināšanās apdraud augstos standartus, kas ir noteikti dalībvalstīs. Vienlīdz svarīgi ir nodrošināt pietiekamu informāciju par pakalpojumu un tā sniedzēju. Aptaujas dalībnieki kritiski vērtē arī kopīgu kvalitātes standartu (brīvprātīgā sertificēšana tiek vērtēta pretrunīgi), kā arī prasmju un profesionālās izglītības diplomu salīdzināmības trūkumu. Patērētāju tiesību aizsardzības noteikumi netiek pareizi piemēroti vai atsevišķās jomās tie nav izstrādāti (piemēram, privāto pensiju un veselības aprūpes pakalpojumu jomā).

6.10 Maz aptaujāto ir guvuši pieredzi, vērsoties Eiropas patērētāju konsultāciju centros vai sadarbojoties patērētāju tiesību aizsardzības jomā ES mērogā. Minētajā jomā līdz šim paveiktais darbs tiek vērtēts pozitīvi, bet tas ir jāuzlabo. Minētie aizsākumi ir nenozīmīgi un maz palīdz tiesību īstenošanā un sarežģītos gadījumos.

6.11 Vienotajā pakalpojumu tirgū svarīga nozīme ir patērētāju tiesību aizsardzības jautājumiem. Lai mazinātu nedrošību par tiesisko situāciju pārrobežu pakalpojumu jomā, jāizstrādā valstu un ES līmeņa stratēģija informētības palielināšanai. Vēlmi saņemta precīza informācija par pakalpojumu un tā sniedzēju nedrīkst novērtēt. Tas arī jāievēro, īstenojot ES Pakalpojumu direktīvu.

6.12 EESK ar Vienotā tirgus novērošanas centra starpniecību, cieši sadarbojoties ar Sociālo lietu specializēto nodaļu, arī turpmāk vērtēs vienotā pakalpojumu tirgus ietekmi uz pakalpojumu apmaiņas, kas notiek starp dalībvalstīm, apjoma pieaugumu, nodarbinātību un patērētāju aizsardzību. Pamatojoties uz šā atzinuma rezultātiem, ir lietderīgi aplūkot atsevišķus sektorus/nozares, izmantojot aptaujas būtiskākos rezultātus.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Kvalitātes standarti, kas no sociālo partneru un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju viedokļa ir jāievēro attiecībā uz sociālās ietekmes novērtējuma saturu, procedūrām un metodēm”

(2007/C 175/06)

Ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks, Vācijas Federatīvās Republikas pastāvīgais pārstāvis ES WILHELM SCHÖNFELDER kgs 2006. gada 19. septembra vēstulē Vācijas prezidentūras vārdā lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt atzinumu par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 3. maijā. Ziņotājs — RETUREAU kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (31. maija sēdē), ar 102 balsīm par, 3 balsīm pret un 5 atturoties pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

Vācijas prezidentūras lūgums izstrādāt izpētes atzinumu par tematu “Kvalitātes normas, kas no sociālo partneru un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju viedokļa ir jāievēro attiecībā uz sociālās ietekmes novērtējuma saturu, procedūrām un metodēm” liecina par Vācijas valdības vēlmi īpašu uzmanību pievērst uzlabotam regulējumam, šajā jautājumā sadarbojoties ar Portugāles un Slovēnijas prezidentūrām un ņemot vērā sešu prezidentūru 2004. gada deklarāciju. Tādēļ “visaptveroši ietekmes novērtējumi⁽¹⁾, kas tiks veikti saistībā ar visiem jaunajiem projektiem, būs Vācijas rīcības plāna nozīmīgākais elements. Reglamentēšanas procesā tiks (...) ņemta vērā sociālā ietekme.”⁽²⁾ “Ietekmes novērtējumu vienkārši var definēt kā metodi, ar kuras palīdzību var noteikt kāda pasākuma iespējamo vai pašreizējo ietekmi. Ietekmes novērtējuma mērķis ir uzlabot informāciju, kas ir lēmumu pieņemšanas pamatā, un tādējādi uzlabot lēmumu pieņemšanas kvalitāti”⁽³⁾.

2. Vispārējās piezīmes

Eiropas Komisijas 2006. gada 20. marta Briseles konferencē par ietekmes novērtējumu turpmāko attīstību Eiropas Savienībā tika secināts, ka “pastāv plaša vienprātība, ka Komisijas ietekmes novērtējuma sistēmas pamatprincipi ir piemēroti” un ka šajos novērtējumos ir jāiekļauj arī ietekmes ekonomiskie un sociālie aspekti, kā arī ietekme uz vidi⁽⁴⁾. Ietekmes novērtējums, pirmām kārtām, tika ieviests, lai uzlabotu ES pastāvošo normatīvo sistēmu. Ja vēlamies sasniegt sociālajā programmā izvirzītos mērķus, ir jāņem ES tiesību aktu sociālā dimensija vai ietekme. Eiropas iedzīvotāji vēlas Eiropu redzēt sociālu — vai vienotu

⁽¹⁾ Saīsinājums “IN”.

⁽²⁾ “Eiropa — kopīgi gūstot panākumus”, prezidentūras programma no 2007. gada 1. janvārim līdz 30. jūnijam, izdevusi Vācijas Federālā valdība (skat. arī <http://eu007.de>).

⁽³⁾ “Eiropas pārvaldības reforma: ilgtspējas ietekme — tās novērtēšanas nozīme”, C. Kirkpatrick, S. Mosedale, University of Manchester, 2002.

⁽⁴⁾ Parlaments ierosina ietekmes novērtējumu ceturto pīlāru, t.i., ietekmi uz pamattiesībām. Neskaidrs ir jautājums par to, vai attiecībā uz pamattiesībām veidot atsevišķu sadaļu vai ar tām saistītos jautājumus iekļaut ierosinātajās trijās kategorijās. Jebkurā gadījumā ir jāveic ietekmes uz pamattiesībām novērtējums.

tirgu savienojamu ar sociālajiem principiem — un daudzos veidos izsaka vēlmi iesaistīties procesā, kas tuvina Eiropas Savienību tās iedzīvotājiem.

2.1 Eiropas Komisijas iniciatīva ietekmes novērtējumu piemērošanai — īss atskats

Eiropas Komisijas 2003. gada iniciatīva, kas paredzēja ietekmes novērtējuma procedūru piemērošanu visiem nozīmīgākajiem projektiem, t.i., projektiem, kas iekļauti ikgadējā politikas stratēģijā vai Komisijas darba programmā, pamatojas uz to, ka minētie priekšlikumi “var atstāt ietekmi uz ekonomikas, sociālo un vides jomu un/vai to īstenošanai ir nepieciešami reglamentējoši pasākumi”⁽⁵⁾. Minētā iniciatīva tika uzsākta, lai ietekmes novērtējumus līdz 2005. gadam pakāpeniski iekļautu likumdošanas procesā.⁽⁶⁾

Lai arī kopš 2003. gada ietekmes novērtējumu vispārējā nozīme ir daudz apspriesta, sociālajiem aspektiem ir pievērsta neliela uzmanība.

2.2 Ietekmes novērtējumu sociālie aspekti — īss pārskats par Eiropas Komisijas darbību

2.2.1 Izglītības un kultūras ģenerāldirektorāts un Nodarbinātības, sociālo lietu un vienlīdzīgu iespēju ģenerāldirektorāts savos ietekmes novērtējumos iekļauj sociālos aspektus, un šī pieeja ir pašsaprotama. Turklāt “proporcionālas analīzes princips”⁽⁷⁾ nosaka, kādā mērā sociālie elementi ir jāiekļauj citās jomās. Līdz ar to rodas jautājums, vai sociālos aspektus (tostarp arī ar ES sociālo programmu saistītus jautājumus) ir jāuzskata par ietekmes

⁽⁵⁾ “Sociālo aspektu iekļaušana ietekmes novērtējumos”, 13. lpp. Dokumentu izdevis Istituto per la ricerca sociale, 2006. gada janvāris. Minētais institūts ir sagatavojis Komisijas dokumentus (lēmumus, regulas, paziņojumus un direktīvas) 3 gadu laika posmā, t.i., no 2003. gada līdz 2005. gadam.

⁽⁶⁾ Eiropas Komisija 2005. gada jūnijā publicēja “Ietekmes novērtējuma vadlīnijas”, ref. SEC (2005)791. Skat arī http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/better_regulation/impact_assessment/docs/sec_2005_791_guidelines_annexes.pdf.

⁽⁷⁾ Saskaņā ar proporcionālas analīzes principu “analīzes detalizētība ir atkarīga no priekšlikuma iespējamās ietekmes. Tas nozīmē, ka analīzes dziļums būs proporcionāls tās iespējamās ietekmes nozīmīgumam”, COM(2002) 286.

novērtējuma minimālu prasību, nosakot arī to, kāda pieeja jāpieņem attiecībā uz priekšlikumiem, kuri nav saistīti ar sociālo jomu, vai to sociālā ietekme ir neliela. *Istituto par la ricerca sociale* pētījums (skat., piemēram, 2. zemsvītras piezīmi) ļauj izdarīt praktisku secinājumu, ka "ietekmes novērtējumi, kur sociālie aspekti pienācīgi netiek ņemti vērā, galvenokārt sastopami ekonomikas jomā. Trešdaļā šo ietekmes novērtējumu sociālajiem aspektiem netiek vērtēti nekāda uzmanība vai arī tiem pievērsta uzmanība ir neliela." ⁽⁸⁾

2.2.2 Acīmredzot, "ja pasākuma sociālā ietekme ir pašsaprotama (...), sociālajiem aspektiem tiek vērtēta liela uzmanība un ietekmes novērtējuma dokumentā tiek veikta to detalizēta analīze" ⁽⁹⁾. "Nodarbinātība ir visbiežāk apskatītais un akcentētais jautājums". ⁽¹⁰⁾

2.2.3 Saskaņā ar *Istituto par le ricerca sociale* pētījumiem "sociālo aspektu nozīme vienmēr nav" proporcionāla "(...) regulējuma saturam un tā paredzamajai ietekmei. (...) Daudzos gadījumos pasākuma ietekme ir izklāstīta vienīgi vispārējos vilcienos (...)" un "ietekmes novērtējuma pamatā ir kopīgi pieņēmumi (...). Šādām kopsakarībām reti tiek pievērsta uzmanība, apspriežot pasākuma īpašo saturu, mērķa auditoriju, ieinteresētos reģionus, kā arī politikas instrumentu īpašu izvēli un īstenošanas procesa ietekmi" ⁽¹¹⁾. Saskaņā ar institūta veikto pētījumu var secināt, ka "vairāki ietekmes novērtējumi neparedz nekādu saikni ar citām politikas jomām vai ES politikām". Ietekmes novērtējumi ir ļoti nozīmīgi, un tie nevar būt nepilnīgi vai virspusēji, jo nekvalitatīva novērtējuma gadījumā tiek apšaubīta tiesību aktu vērtība.

2.3 Ietekmes novērtējumi — ieinteresēto pušu loma

2.3.1 Tiesību akta projekta ietekmes novērtējums nav vienkārši īstenojams pasākums. Tas ir arī jāpārtrauc, ideālā gadījumā cieši sadarbojoties ar tiesību akta izmantotājiem, jo īpaši tiem, ko attiecīgais tiesību akts skar visvairāk. Tā kā sociālā dimensija ir viens no trim ES politikas novērtēšanas kritērijiem, ir nepieciešams izveidot pārredzamu un saprotamu standarta procedūru, lai vāktu nepieciešamos datus saistībā ar ietekmes novērtējumu. Šajā sakarā var minēt šādas iespējas:

- konsultācijas ar interneta tīkla starpniecību — liela mēroga tiešsaistes konsultācijas nav piemērotas īpašiem tiesību aktu projektiem, kas ietekmēs sociālo jomu. Tiešsaistes konsultācijā iesaistāmo pušu loks ir jāsašaurina, aptverot vienīgi tos dalībniekus, ko tieši skar konkrētais projekts. Lai konsultācija būtu mērķtiecīga, ir jāveido tematiski nozaru tīkli (ietekmes novērtējumu tematiskās tīmekļa kopienas?) un jānodrošina vismaz tā minimāla strukturētība, koordinācija un pārraudzība;

- konsultācijas ar iesaistīto pušu forumu starpniecību — ņemot vērā laika ierobežojumus, ievāktie dati var būt neprecīzi;

⁽⁸⁾ "Sociālo aspektu iekļaušana ietekmes novērtējumos", 28. lpp.

⁽⁹⁾ Turpat, 30. lpp.

⁽¹⁰⁾ Turpat, 31. lpp.

⁽¹¹⁾ Turpat, 77. lpp.

- konsultācijas ar formālām padomdevējām komitejām — jāapsver iespēja sociālās ietekmes novērtējuma procesā iesaistīt tādas iestādes kā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (tas varētu attiekties arī uz ietekmes novērtējumiem ilgtspējīgas attīstības jomā). EESK un tai līdzīgas iestādes tika izveidotas ar mērķi veicināt dažādu interešu pārstāvību un politiku saskaņotību;

- mērķtiecīgas konsultācijas ar iesaistītajām pusēm — šāda veida konsultācijas ir pieprasījušas vairākas pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

3. Pamatmetodoloģija

3.1 Lai noteiktu ieteicamo metodoloģiju, ir jāapsver šādi jautājumi:

- kāda ir šajā jomā vērojamā situācija, t.i., ko Eiropas Komisija ir sasniegusi attiecībā uz sociālo aspektu iekļaušanu ietekmes novērtējumos?

- vai projekta ietekmes novērtējums attiecas uz visiem tiesību aktu priekšlikumiem vai attiecībā uz katru projektu ir jāveic *ad hoc* pētījums?

- kāda ir iesaistīto pušu loma? Kā tās vislabāk iesaistīt šajā procesā?

- kāda varētu būt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas loma? Tā ir organizētās pilsoniskās sabiedrības pārstāvju asambleja un centrs, kas atrodas stratēģiski ļoti piemērotā vietā, lai dibinātu kontaktus un izveidotu vienotu informācijas sistēmu;

- cik lielā mērā Komisija, izvērtējot tās priekšlikumu sociālo ietekmi, ir ņēmusi vērā sociālo partneru un nozīmīgāko NVO ieguldījumus? Kā tos vislabāk apvienot?

- vai šādiem sociālās ietekmes novērtējumiem nevajadzētu izstrādāt rīcības kodeksu vai ētikas normas?

- kādā veidā vajadzētu veikt ietekmes novērtējumus (izmantojot iekšējos resursus vai ārpalpojumu ar izsoles uzaicinājumu starpniecību?) Šādā gadījumā, kādi varētu būt šo uzaicinājumu kritēriji?

4. Iekšējie apsvērumi

4.1 Ņemot vērā to, ka tiesību aktu projektu sociālās ietekmes novērtēšana ir sarežģīts un svarīgs uzdevums, visām iesaistītajām pusēm, t.i., arī sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem būtu jāapsver šādi metodoloģiski jautājumi:

- kādam būtu jābūt novērtējuma veidam un apjomam?

— vai šāds novērtējums aptver daudzus jautājumus (piemēram, “uzlabota likumdošana”, “Zaļā grāmata par laulāto manti-skajām attiecībām, ieskaitot jautājumu par savstarpēju atzīšanu”) vai arī galvenā uzmanība būtu jāpievērš jautājumiem, kas nepārprotami saistīti ar sociālo jomu (piemēram, ostu pakalpojumi, kuģošanas drošība, “Zaļā grāmata par darba likumdošanas modernizēšanu”)?

— kā šī izvēle ietekmētu priekšdarbus un tiesību aktu izstrādi?

— vai gadījumā, ja priekšroka tiek dota zinātniskai pieejai (atzinuma tematā ir minētas “kvalitātes normas”), būtu jānosaka netiešas normas, kas pamatojas uz praktiskiem gadījumiem un pieredzi, vai arī šie standarti ir jāizstrādā vispirms?

4.2 Komitejā tika organizēta atklāta uzklaušanas sanāksme, kuras laikā sociālās jomas NVO, sociālajiem partneriem, citiem organizētās pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, kā arī ekspertiem bija iespēja izteikt savu viedokli un apspriest atzinuma projektu, lai Eiropas iestādēm un jo īpaši Komisijai paustu savas idejas.

4.3 Nemot vērā to, ka sociālās ietekmes novērtējumiem ES lēmumu pieņemšanas procesā ir milzīga nozīme, Komitejai vajadzētu izvirzīt priekšlikumus, kādā veidā šos novērtējumus varētu uzlabot un kā šajā procesā labāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

5. Sociālie rādītāji — vispārēji apsvērumi un metodoloģijas problēmas

5.1 Valstu un starptautiskajā līmenī pastāv vairākas sociālo rādītāju sistēmas. To piemērotība tomēr ir jāpārbauda, kā arī jānosaka, vai šīs sistēmas ir atbilst ietekmes novērtējumu īpašajām vajadzībām.

5.2 Sociālie rādītāji vairākās valstīs sāka attīstīties pirms trīsdesmit gadiem, lai novērtētu iespējas ekonomikas politikas jomā un apzinātu tās kvantitatīvo un cita veida ietekmi. Šā procesa mērķis bija vienlaikus “vadīt” ekonomikas un sociālo attīstību un izstrādāt paņēmienus, lai novērtētu sociālās labklājības līmeni un attīstības tendences šajā jomā.

5.3 Līdz ar to attīstījās nozīmīgas sociālās stratēģijas, kas, pirmām kārtām, skāra sabiedrībai nozīmīgākās jomas, t.i., izglītību, veselības aprūpi, sociālo aizsardzību, vides aizsardzību, mājokļu jomu, transportu, pētniecību, bezdarbu... Tomēr, ja iegūtos datus sistemātiski neapstrādā, neapkopo un neinterpretē, sociālo rādītāju sistēma pati par sevi neveidojas.

5.4 “Rādītājs nav nekas cits kā statistikas dati, kam tiek veltīta īpaša uzmanība, lai iegūtu zināšanas, izdarītu spriedumus un/vai veiktu kādu darbību”⁽¹²⁾. Lai veiktu ietekmes novērtējumu, no dažādiem avotiem iegūtie sociālie statistikas dati katrā valstī ir ne tikai jāvāc, bet arī jāapkopo ar mērķi novērtēt situāciju kādā konkrētā jomā. Šīs jomas jāizvēlas atkarībā no to nozīmīguma ietekmes novērtējumā.

5.5 Iespējams, ka dažās jomās pastāv vienīgi fragmentāri pētījumi un atsevišķas aptaujas, un veikt seku un priekšrocību

analīzi vispār nav iespējams. Piemēram, ir zināms, ka dažas pesticīdu grupas atstāj īpaši graujošu ietekmi uz veselību un ka viņu uzkrāšanās noteiktā apjomā izraisa smagas slimības. Lēmums samazināt ķīmisko pesticīdu izmantošanu pozitīvi ietekmētu iedzīvotāju un strādnieku, kas izmanto šos pesticīdus, veselību. Proporcionālu ietekmes novērtējumu tomēr veikt nav iespējams, kā arī nevar iegūt precīzus datus par šīs politikas ilgtermiņa priekšrocībām.

5.6 Ir skaidrs, ka, raugoties no sociālās dimensijas “veselība” viedokļa, ierosinātais pasākums ir pamatots un ievērojami ietekmē lēmumus ekonomikas jomā (piemēram, ražošanas izmaksu samazināšana lauksaimniecības jomā izmantojamiem produktiem, tādējādi veicinot konkurētspējas uzlabošanu). Turklāt, lai priekšlikumu atbalstītu, var minēt pamattiesības uz veselīgu vidi.

5.7 Praksē pastāv liels skaits sociālo statistikas datu, kas izvērtē atkarībā no dažādu valstu sabiedrībā apspriežamajām mainīgajām aktualitātēm (piemēram, darba apstākļi, jaunatnes un vecāka gadagājuma cilvēku nodarbinātība, sieviešu nodarbinātība, noziedzības līmenis, nevienāda ienākumu līmenis, diskriminācija darba vietā, uzņēmumu pārvietošana). Līdz šim no savākto datu kopuma tika izveidoti vienīgi nedaudzi sociālie rādītāji. Šī pieeja mainījās pavisam nesen, kad sociālie rādītāji jaunajos sociālajos un ekonomiskajos apstākļos, kas iestājušies kopš desmit gadiem, kļūst aktuāli. Tā ir pozitīva tendence, un šie apstākļi liecina par to, ka valstīm sociālās politikas jomā atkal ir svarīga loma. Liela nozīme ir arī tautsaimniecības procesu regulēšanai.

5.8 Sociālie rādītāji vienmēr tomēr nav pietiekami lietderīgi, ja tos neizmanto arī citiem mērķiem, un iegūst lielāku nozīmi, ja tos iekļauj tādā plašākā konceptā kā, piemēram, sociālā un ekonomikas attīstība vai ilgtspējīga attīstība. Informācijas avoti ir kļuvuši plašāki, jo informāciju sniedz ne tikai valsts centrālās iestādes, bet arī NVO un “ideju ģeneratori” (lielu organizāciju *think tanks*). Rādītāju veidi ir ļoti dažādi — tie var būt gan atsevišķi statistikas dati, gan arī tematiskas aptaujas un datu apkopšana, lai izveidotu tematiskus vai vispārējus saliktus rādītājus.

5.9 Daudzas starptautiskās organizācijas publicē sociālos rādītājus un datus un salīdzina situāciju to dalībvalstīs. Nozīmīgākās organizācijas, kas darbojas šajā jomā un kuru viedoklis ES dalībvalstīm būtu jāņem vērā, ir Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, ANO attīstības programma, Eiropas Komisija — jo īpaši Eiropas Kopienų Statistikas birojs —, ANO Izglītības, Zinātnes un kultūras organizācija, Pasaules Banka un Starptautiskā darba organizācija (organizācijas minētas secībā neatkarīgi no to nozīmīguma).

5.10 Organizāciju daudzveidība un pat dažādie informācijas avoti ietekmē statistikas datu kvalitāti (visām valstīm nav visaptverošu statistikas biroju), kā arī datu salīdzināmību un jēdzienu saskaņotību. “Rādītāju izvēle, lai raksturotu Eiropas Savienības valstu sociālo konvergenci, ir patiesa politiska problēma. Salīdzinājumam izmantotie rādītāji nav neitrāli — tie atspoguļo

⁽¹²⁾ Bernard Perret, Sociālie rādītāji, pašreizējā situācija un perspektīvas, *les Papiers du CERC*, n° 2002/01, www.cerc.gouv.fr.

prioritātes un dažkārt arī sabiedrības idejas par vēlamajiem apstākļiem, un dažādās valstīs šīs vēlmes pilnīgi pamatoti var būt atšķirīgas. Piemērs par bezdarba līmeni rāda, ka atsevišķi rādītāji reāli un, iespējams, postoši var ietekmēt politikas orientāciju⁽¹³⁾. "Turklāt ir jāsecina, ka patlaban rādītāju sistēmu izveide nav nodota speciālistu ziņā".⁽¹⁴⁾

5.11 IKP un izaugsmes rādītājus kā labklājības līmeņa atspoguļotājus jo īpaši ir kritizējusi ANO Attīstības programma. Tā izveidoja tautas attīstības indeksu, īpaši ņemot vērā *d'Amartya Sen* konferences rezultātus, kur tika apskatīti tādi jautājumi kā nabadzība, bads, demokrātija un kritizēti kvantitatīvie tīri ekonomiskie rādītāji. Profesors *Amartya Sen* kgs par šo ieguldījumu saņēma Nobela prēmiju ekonomikā.

5.12 Dati par dzeramā ūdens pieejamību, vīriešu un sievietes lasīt un rakstīt prasmi, veselības aprūpes sistēmu un rezultātiem cīņā pret pandēmiju, ka arī dati par līdzdalību demokrātijas procesā, iespējām atkarībā no dzimuma un zīdaiņu un bērnu mirstību ir pietiekami, lai atspoguļotu sabiedrības labklājības līmeni, kā arī situāciju vides jomā. Minētie dati tomēr nav tieši saistīti ar IKP.

5.13 Līdz ar to par ANO Attīstības programmas pirmajiem tautas attīstības indeksiem izraisījās plašas un pretrunīgas diskusijas, jo "bagāto" valstu "nacionālā labklājības līmeņa" rādītājs dažkārt nemaz nebija tik augsts. Ņemot vērā, ka šis rādītājs ir pārliecinošs (izglītības līmenis, vidējais mūža ilgums, pietiekams ienākumu līmenis, lai novērstu nabadzību), tautas attīstības indekss ir kļuvis par visatbilstošāko alternatīvu tīri ekonomiskiem rādītājiem.

5.14 Sociālie rādītāji ir ekonomikas rādītāju neatņemams papildinājums. Tā kā sabiedrības viedoklis par nozīmīgākajiem sociālajiem jautājumiem veidojas, ņemot vērā sociālos rādītājus, tiem ir arī politiska nozīme, kas valdībām noteikti jāņem vērā.

5.15 To īstenot ir grūti ne tikai tādēļ, ka pastāv ekonomiskās dabas aizspriedumi un īstermiņā vai vidējā termiņā tiek piemērota kvantitatīva pieeja, bet arī tādēļ, ka — objektīvi vērtējot — sociālie jautājumi ir dažādi un tos ir grūti apvienot un kvantificēt, lai pēc tam attiecīgi varētu ņemt vērā ekonomikas politikas veidošanā.

5.16 To pašu intuitīvi varētu attiecināt uz vides rādītāju izveidi. Minēto rādītāju izveides mērķis ir ekonomikas izaugsmes

⁽¹³⁾ "cīņa pret bezdarbu vienmēr ir bijusi bīstama ar to, ka tā tiek pārvērsta par cīņu pret oficiālo bezdarba līmeni". *Jean-Baptiste de Foucault*, in *Joelle Affichard* "Statistikas rādītāju piemērotība sociālās politikas veidošanai", *Institut Paris La Defense*.

⁽¹⁴⁾ *Bernard Perret*, Sociālie rādītāji, pašreizējā situācija un perspektīvas, *les Papiers du CERC*, n° 2002/01, www.cerc.gouv.fr.

rādītājā iekļaut neekonomiskās dabas kritērijus. Ja ietekmes novērtējumā tiktu ņemti vērā visi sociālie un vides faktori, kas — kā pašreiz vērojams — izraisa pat postošu ietekmi, no tāda izaugsmes veida, kas saistīts ar mūžamežu izciršanu, galu galā būtu jāatsakās. Tomēr šādu neekonomiskās dabas faktoru kvantifikācija ir praktiski neiespējama. Šajā sakarā var minēt tādus faktorus kā klimata pārmaiņas, bioloģiskās daudzveidības zudums, to cilvēku liktenis, kas pārtika no augu vākšanas un medicīnas augu izmantošanas, ātra augsnes noplicināšana un ar to saistītā augsnes erozija. Tādēļ, veicot kvantitatīvu īstermiņa ietekmes novērtējumu, rezultāti varētu būt ievērojami pozitīvāki nekā veicot izvērstu ilgtermiņa novērtējumu. Ņemot vērā arī neekonomiskās dabas faktorus, ilgtermiņa novērtējuma rezultāti būtu absolūti negatīvi ne tikai attiecībā uz konkrēto reģionu vai valsti, bet arī attiecībā uz visu planētu.

5.17 Pieejā, ko Kopienā daudz izmanto, lai novērtētu "uzlabota regulējuma" ietekmi un priekšrocības, attiecībā uz ietekmes sociālo un vides dimensiju pastāv objektīvi ierobežojumi⁽¹⁵⁾. Lai arī šīs pieejas pamatā esošie rādītāji ir piemēroti (zaudēto darba vietu skaits, pārkvalificēšanās iespēju trūkums), politisko lēmumu pieņemšanas procesā sociālā ietekme ne vienmēr ir noteicošā. Sociālās ietekmes elementus izteikt skaitļos bieži ir neiespējams, it īpaši, ja tie ir kvantitatīvi īstermiņa un labākā gadījumā vidēja termiņa novērtējumi. Visgrūtāk ir novērtēt ilgtermiņa ietekmi, jo kā gan kvantitatīvi ir iespējams novērtēt priekšrocības, kas būtu saistītas ar mirstības, ko izraisa kuģu degvielas radītais piesārņojums, samazināšos?⁽¹⁶⁾

5.18 Turklāt koncepti, kas radušies, apspriežot sociālos jautājumus, dažkārt ir nenoteikti. Piemēram, priekšstats par elastīgas drošības principu dažādās valstīs ir atšķirīgs. Tas varētu būt tādēļ, ka atšķiras šajā jomā gūta pieredze vai arī tādēļ, ka Eiropas⁽¹⁷⁾ vai valstu līmenī šo principu mēģina apspriest, atsaucoties uz valstu "modeļiem", kas veidojušies īpašos apstākļos un kurus grūti pielāgot citās valstīs pastāvošajiem sociālajiem apstākļiem. Kādi rādītāji būtu jāņem vērā, nosakot šā principa saturu, un — galvenokārt — kādai jābūt to vērtībai (pozitīvai vai negatīvai)? Attieksme pret noteiktiem rādītājiem var liecināt par vērtību sistēmu un apslēptu ideoloģiju⁽¹⁸⁾. Vēl sarežģītāk ir izveidot saliktus rādītājus. Tādēļ ir jānoskaidro jautājums par šāda salikta rādītāja struktūru, t.i., kādus rādītājus izvēlēties, kādiem jābūt šo rādītāju koeficientiem un kāds ir izveidotā saliktā rādītāja reālais nozīmīgums.

⁽¹⁵⁾ Piemēram, atbilstoši ietekmes novērtējumam, kas tika veikts saistībā ar kopējās lauksaimniecības politikas KTO reformu/banāni, var secināt, ka šajos ES īpaši nomaļajos reģionos, kur jau tāpat ir ievērojams bezdarba līmenis, neglābjami tiks zaudētas desmitiem tūkstošu pilna laika darbavietu, ja netiks meklētas citas nodarbinātības iespējas. Neraugoties uz KTO reformas ārkārtējo sociālo ietekmi, tika pieņemts lēmums par reformas uzsākšanu.

⁽¹⁶⁾ Skatīt ietekmes novērtējumu, kur ir mēģināts izteikt skaitļos izglābto dzīvību vērtību un izvairīšanos no slimībām. Jaunākajā ietekmes novērtējumā no šādas pieejas nācās atteikties (Direktīvas par pesticīdiem projekts).

⁽¹⁷⁾ Zaļā grāmata par darba tiesību pielāgošanu.

⁽¹⁸⁾ *Les Associés de Recherche EKOS*, "Sociālie rādītāji kā novērtējuma instrumenti", 1998 (ziņojums, ko sagatavoja Kanādas valdība).

5.19 Saliktos rādītājos var izmantot gan kvantitatīvus, gan kvalitatīvus kritērijus, un tos var iedalīt atbilstoši vecuma grupām, dzimumam un citiem nozīmīgiem kritērijiem. Tajā pašā laikā tiem ir jābūt vienkārši saprotamiem. Piemēram, kā izveidot rādītāju, kas raksturotu dzīves kvalitāti Eiropā? Šādā rādītājā varētu iekļaut tādas aspektus kā ienākumu līmenis, vidējais mūža ilgums, veselības aprūpes sistēmas efektivitāte, vecuma pensijas, vidējais izglītības līmenis, apmierinātības līmenis saistībā ar darba apstākļiem utt. Un kādēļ lai atteiktos no tādiem rādītājiem kā bezdarba līmenis, nepietiekama nodarbinātība vai mājokļa kvalitāte? Kādaī jābūt katra komponenta nozīmei?

5.20 No iepriekš minētā var secināt, ka salikta rādītāja struktūra ir vienīgi tehniskas dabas jautājums un tā atspoguļo kopīgo vērtību sistēmu vai sabiedrībā vēl joprojām pastāvošās tradīcijas. Turklāt, veidojot šādu rādītāju, ir jākonsultējas ar sociālās jomas organizācijām. Visbeidzot, faktoru izvēle atspoguļo ideoloģisko un politisko sistēmu. "Metodēs, ko izmanto sociālo rādītāju izveidei, sabiedrības mērķiem, kas tiek izvirzīti atbilstoši vērtību sistēmai un sociālajām normām, [patlaban] reti tiek veltīta patiesa uzmanība ... Šo metožu būtisks elements ir daudzās sociālajās jomās vērojamo tendenču apzināšana un klasifikācija. Tas jāveic ar konsultāciju palīdzību un saskaņojot viedokļus. Šādā pašā veidā ir jāvēl dati un jāapkopo rezultāti, kā arī jānosaka to savstarpējā saikne (...). Lai sociālie rādītāji varētu ietekmēt politikas virzību, procesam jābūt produkta sastāvdaļai" (*Associés EKOS Inc. 1998*).

5.21 Šajā saistībā jāapsver jautājums arī par statistikas analīžu objektiem, t.i., vai tās ir atsevišķas personas, kopienas, vai arī vismazākās ekonomiskās un sociālās vienības, t.i., mājsaimniecības (*household*). Ja analīzes objekts ir etniska grupa, rodas problēmas saistībā ar nediskriminācijas prasību. Šāda izvēle tomēr varētu būt lietderīga, lai precizētu diskriminācijas veidu un apjomu un tādējādi ierosinātu attiecīgas politikas, kas veicinātu diskriminācijas samazināšanu un izskaušanu ilgākā laika posmā.

5.22 Statistikas datu izvēlei un rādītāju izveidei var būt konkrēts mērķis — piemēram, lai izvērtētu pašreizējo politiku vai no paša sākuma noskaidrotu izvēles iespējas. Lai izšķirtos par politikas virzību (tās mērķiem un šo mērķu sasniegšanai nepieciešamajiem līdzekļiem), bez šaubām, ir nepieciešams iegūt daudzus statistikas datus, ko pēc tam varētu sagrupēt un tādējādi noskaidrot vispiemērotākos datus un rādītājus. Neraugoties uz to, datu izvēle tomēr ir izteikti empīrisks process, jo tā nav precīza zinātne un vienus un tos pašus statistikas datus, ko veidos ekonomiskas un neekonomiskas dabas komponenti, var interpretēt dažādi.

5.23 Piemēram, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija tās izdevumā "*Panorama de la Société, 2005*" ir vākusi datus sociālajiem rādītājiem (skatīt īsu bibliogrāfiju pielikumā), un tajos ir iekļauti šādi neapstrādāti dati:

- apstākļus raksturojoši rādītāji — nacionālais kopienākums uz vienu iedzīvotāju, demogrāfiskās atkarības līmenis, dzimstības līmenis, ārzemnieku skaits un iedzīvotāji, kas dzimuši ārzemēs, laulību un šķiršanos skaits;
- autonomiju raksturojoši rādītāji — nodarbinātības un bezdarba līmenis, tādu mājsaimniecību skaits, kur ikviens ir

bezdarbnieks, strādājošās ģimenes mātes, pabalsti bezdarbniekiem, minimālie sociālie standarti, izglītības līmenis, pensijas vecums, jauniešu bezdarbs, skolēni ar garīgu atpalicību un fiziskiem trūkumiem;

- līdztiesību raksturojoši rādītāji — nabadzības līmenis, ienākumu nevienlīdzība, bērnu nabadzība, vecāka gadagājuma cilvēku ienākumi, publiskie izdevumi sociāliem mērķiem, privātie izdevumi sociāliem mērķiem, kopējie izdevumi sociāliem mērķiem, vecuma pensija, solījumi saistībā ar pensijām;

- veselības jomu raksturojoši rādītāji — vidējais mūža ilgums, vidējais mūža ilgums, kas aprēķināts, ņemot vērā rādītājus veselības jomā, bērnu mirstība, kopējie izdevumi veselības jomai, ilgtermiņa aprūpe;

- sociālās kohēzijas rādītāji — ikvienas personas labklājības līmenis, sociālā atstumtība, līdzdalība dažādās organizācijās, dzimstība pusaudžu vidū, narkotisko vielu lietošana un ar to saistītie nāves gadījumi, pašnāvību skaits.

5.24 *Eurostat* savukārt izmanto šādus sociālos rādītājus:

— strukturālie rādītāji

- nodarbinātība: nodarbinātības līmenis, vecāka gadagājuma cilvēku nodarbinātības līmenis, vidējais pensijas vecums, atšķirības sievietes un vīriešu atalgojumā, nodokļi zemu atalgotajam darbaspēkam, nodokļu īpatsvars darbaspēka izmaksās, "bezdarba slazds" [atšķirības starp minimālo algu un bezdarbnieka pabalstu ir tik nelielas, ka tiek aizkavēta vēlme strādāt algotu darbu], "zemo algu slazds" [paaugstinoties darba slodzei (nostrādāto stundu vai veikuma ziņā), neto darba samaksa (tikpat kā) nepalīdina], pastāvīga izglītība, negadījumi darba vietā (smagi vai nāvējoši), bezdarba līmenis (vispārējais vai pa dzimumiem);

- sociālā kohēzija: nevienlīdzība ienākumu sadalē, nabadzības riska līmenis, ilgstošas nabadzības riska līmenis, nodarbinātības līmeņa reģionālais sadalījums, jaunieši, kas priekšlaicīgi pārtraukuši mācības, ilgstoša bezdarba līmenis, cilvēku skaits bezdarbnieku mājsaimniecībās;

— ilgtspējīga attīstība

- nabadzība un sociālā atstumtība: nabadzības riska līmenis pēc sociālo pabalstu saņemšanas, ienākumu nabadzība, darba tirgus pieejamība, citi sociālās atstumtības aspekti;

- sabiedrības novecošana: vecāka gadagājuma cilvēku atkarības līmenis, pensiju pietiekamība, demogrāfiskās pārmaiņas, publisko finanšu stabilitāte;

- sabiedrības veselība: gadu skaits (sākot no dzimšanas brīža), kad bijusi laba veselība (pa dzimumiem), cilvēku veselības un dzīvesveida aizsardzība, pārtikas drošība un kvalitāte, ķīmisko vielu kontrole, vides radītie riski veselībai;

— darba tirgus

- saskaņotais bezdarba līmenis;
- darbaspēka izmaksu indekss.

5.25 Kādā mērā iepriekš minētos nepilnīgos rādītājus var efektīvi iekļaut atklātās koordinācijas metodes mērķos, kas noteikti 2006. gada martā:

- veicināt sociālo kohēziju, vīriešu un sieviešu līdztiesību un iespēju vienlīdzību visiem, izveidojot piemērotas, pieņemamas, finansiāli dzīvotspējīgas, pielāgojamas un efektīvas sociālās aizsardzības sistēmas un sociālās iekļaušanas politikas;
- panākt efektīvu mijiedarbību ar Lisabonas stratēģijā noteiktajiem mērķiem, kas attiecas uz ekonomikas izaugsmes veicināšanu, nodarbinātības kvalitātes un līmeņa uzlabošanu, sociālās kohēzijas veicināšanu, kā arī panākt mijiedarbību ar Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģiju;
- uzlabot pārvaldību, pārredzamību un iesaistīto pušu līdzdalību politikas izstrādē, īstenošanā un pārraudzībā.

5.26 Turklāt atsevišķu rādītāju koncepcijām un to veidošanā izmantotajām metodēm ir jābūt precīzākām. Piemēram, Francijas Nodarbinātības, ienākumu un sociālās kohēzijas padome (CERC)⁽¹⁹⁾ atkārtoti uzsver, ka nabadzība ir daudzpusējs jēdziens.

5.26.1 Tādējādi jēdziens "nabadzība" ietver vairākas dimensijas: naudas līdzekļu nepietiekamība, dzīves apstākļu pasliktināšanās, izziņas, kultūras un sociālo resursu nepietiekamība. Lai noteiktu nabadzības līmeni, katrai no minētajām dimensijām piemēro divas pieejas:

- saskaņā ar pirmo pieeju tiek noteiktas "absolūtās" minimālās vajadzības. Personas, kuru minimālās vajadzības netiek apmierinātas, ir uzskatāmas par nabadzīgām;
- saskaņā ar otro pieeju nabadzības līmeni nosaka relatīvi. Minēto pieeju 1984. gadā apstiprināja Eiropadome, kas izstrādāja nabadzības definīciju Eiropas Savienības statistikas vajadzībām. Par nabadzīgām tiek uzskatītas personas, kuru ienākumi un resursi (materiālie, kultūras un sociālie) ir tik nepietiekami, ka viņas nevar nodrošināt sev dzīves apstākļus, kuri tiek uzskatīti par pieņemamiem valstī, kurā attiecīgās personas dzīvo.

5.27 Ņemot vērā iepriekš minēto un izdarot kopsavilkumu, var secināt, ka sociālo rādītāju izstrādes mērķis ir pievērst sabiedriskās domas un lēmumu pieņēmēju uzmanību sociālajām tendencēm, attiecībā uz kurām pastāv risks, ka tām netiks veltīta pienācīga uzmanība vai tās tiks nepareizi izprastas. Tas ir vēl jo svarīgāk tādēļ, ka lēmumu pieņēmējiem parasti tiek sniegts milzīgs daudzums dažādas informācijas. Minēto parādību ļoti precīzi raksturoja *Herbert Simon* kgs, secinot, ka pārlietu apjomīga informācija nomāc informāciju kā tādu.

5.27.1 No praktiskā viedokļa statistikas rādītāju sistēmu mērķis ir "optimāli apkopot informāciju".

⁽¹⁹⁾ <http://www.cerc.gouv.fr>.

5.28 Rādītājs nav vienīgi statistikas dati un rādītāju sistēma nav tikai datu vākšana. No tā izriet, ka:

- 1) katra atsevišķa rādītāja pamatā ir jābūt to komplekso parādību analīzei, ko attiecīgais rādītājs atspoguļo;
- 2) rādītājiem ir jābūt arī "izteiktiem", t.i., tiem ir spēcīgi jāatspoguļo un jāattēlo patiesais stāvoklis. Šajā sakarā daži novērotāji atsaucas uz rādītāju "metaforiskajām" īpašībām;
- 3) ņemot vērā rādītāju mērķuzdevumus (pievērst lēmumu pieņēmēju un sabiedrības uzmanību nozīmīgākajiem faktiem un tendencēm, lai tādējādi ietekmētu politiku), vislietderīgākie rādītāji ir tie, kas attiecas uz lielumiem, kuru izmaiņām var piešķirt viennozīmīgu (pozitīvu vai negatīvu) vērtību. Tā ir t.s. "normatīvā skaidrība". Kā pretēju piemēru var minēt tendenci aizvien vairāk strādāt nepilnu darba laiku, ko ne vienmēr var uzskatīt par pozitīvu parādību, izņemot, ja šo iespēju izvēlēties pats strādājošais. Piemērojot "skaidrības" kritēriju, no statistikas datu apkopojuma var tikt izslēgti vairāki rādītāji, kas mūsu projektam nav tik atbilstoši, piemēram, tādi, kuri attiecas uz dzīvesveidu vai kultūras tendencēm (apgērbi, mūzikas tendencēm utt.), lai arī tie ietekmē darba organizāciju un saimniecisko dzīvi;
- 4) no praktiskā viedokļa rādītāji būtu jāizvēlas, ņemot vērā to funkcionalitāti. Rādītājus parasti izmanto šādiem trim nolūkiem: starptautiska vai starpreģionu mēroga salīdzinājumi, salīdzinājumi par laika periodiem, valsts intervences/publisko pakalpojumu kvalitātes un izpildes uzraudzība un novērtēšana;
- 5) visbeidzot, rādītāji ir jāsadala grupās un apakšgrupās, izveidojot strukturētu sistēmu, kas ļauj labi pārskatīt visu rādītāju kopumu. Īpaši svarīgi ir nošķirt konteksta, līdzekļu un rezultātu rādītājus, objektīvos un subjektīvos rādītājus.

5.29 Rādītājam praktiski ir šādas īpašības:

- viennozīmīgums: rādītājs ir lietderīgs tikai tad, ja nav šaubu par atspoguļotās parādības raksturu (klasisks pretējs piemērs: dati par pārkāpumiem un nodarījumiem atspoguļo gan noziedzības līmeni, gan arī policijas dienestu darbību);
- reprezentativitāte: rādītājs ir īpaši lietderīgs, ja tas ar vienu skaitli spēj pārliecināt raksturot daudz parādību kopumu;
- normatīvā skaidrība (skat. iepriekš);
- uzticamība, regularitāte: rādītāja izveidei nepieciešamā informācija jāvāc regulāri, izmantojot uzticamu apsekojumu datus;
- salīdzināmība laikā un/vai telpā (valstis, reģioni ...): salīdzināmība ir cieši saistīta ar viennozīmīgumu un uzticamību.

5.30 Statistikas rādītāju sistēmai nepieciešamās īpašības:

- pilnīgums: jāņem vērā novērojamās parādības galvenie aspekti;
- līdzsvarotība: katram tematam paredzēto rādītāju skaitam un statusam jāatspoguļo attiecīgā temata relatīvais nozīmīgums. Nav pieļaujams, ka kādam situāciju raksturojošam aspektam nepamatoti tiek pievērsta lielāka uzmanība nekā citiem aspektiem;
- selektivitāte un/vai hierarhija: jāizvēlas pēc iespējas mazāks daudzums rādītāju vai jānosaka to skaidra hierarhija.

6. EESK aicina iekļaut likumdošanas iniciatīvu un politiku sociālās ietekmes novērtējumu visās politikas jomās. Tas nozīmē, ka Komisijai vajadzētu rūpīgi novērtēt visu attiecīgo iniciatīvu sociālo ietekmi neatkarīgi no tā, kurš ģenerāldirektorāts par tām ir atbildīgs vai kurā jomā šādas iniciatīvas tiek īstenotas. Tas ir svarīgi, ja Eiropas Savienība patiesi vēlas izveidot "sociālu Eiropu" un iegūt iedzīvotāju atbalstu. Likumdošanas uzlabošanas iniciatīva izvirza piemērotu iespēju šādai virzībai.

6.1 Veicot sociālās ietekmes novērtējumu, būtu atsevišķi jāanalizē konkrētas grupas, ko dažādi varētu ietekmēt jaunais tiesību akts. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tādām nelabvēlīgākā stāvoklī esošām iedzīvotāju grupām kā sievietes, personas ar invaliditāti vai etniskās mazākumtautības. Dažos gadījumos un ņemot vērā, kurā jomā iniciatīva ir ierosināta, varētu būt nepieciešams individuāli izskatīt īpašas apakšgrupas, piemēram, tādas kā redzes invalīdi.

7. Secinājumi

7.1 Ņemot vērā izklāstīto un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas organizēto publisko noklausīšanos 2007. gada 28. martā, ir skaidrs, ka sakarā ar atsevišķu konceptu daudzpusīgumu nav iespējams atspoguļot sociālo rādītāju, kas balstīts uz vienu kritēriju. Sociālās debates būtība ir tāda, ka tiek izmantoti koncepti, kas nav skaidri formulēti un tādējādi katrā valstī vai sociālajā vidē atšķirīgi; turklāt atsevišķu rādītāju iekļaušana vai izslēgšana atspoguļo tiešāk vai netiešāk izklāstītas vērtības vai ideoloģijas. Rādītāju izvēle ir saistīta ar pieredzes faktoru, kam principā būtu jānovērš ideju stīvums.

7.2 Pievērst politikas veidotāju uzmanību turpmāko tiesību aktu sociālajai ietekmei — tas ir apsveicami un tas ir jādara, bet rodas metodoloģijas problēma, jo "pārāk liels informācijas daudzums iznīcina informāciju". Eiropas Ekonomikas un sociālo

lietu komiteja uzskata, ka īpašas pūles jāiegulda attiecībā uz metodoloģiju, kura vēl ir jānosaka.

7.3 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka šajā izstrādes posmā Komisijas uzmanība cita starpā ir jāpievērš tam, lai rādītājs atbilstu šādiem kvalitātes kritērijiem, proti, tas būtu:

- raksturīgs;
- pārstāvīgs;
- skaidri noteikts;
- drošs un regulārs, kā arī salīdzināms laikā un/vai telpā. Nedrīkst aizmirst arī to, ka visai rādītāju sistēmai jābūt visaptverošai, līdzsvarotai, izvēlētai un/vai hierarhiskai.

7.4 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja lūdz Komisiju, lai Eiropas Savienības tiesību aktu un politikas ierosmju sociālās ietekmes izvērtējums tiktu iekļauts visās Kopienas politikās, ņemot vērā to, kurš Ģenerāldirektors izlems par to, vai sociālās ietekmes analīze ir vajadzīga. Tas ir īpaši svarīgi, ja mēs patiešām vēlamies ar pilsoņu atbalstu izveidot sociālu Eiropu.

7.5 Komitejai būtu pilnīgi jāņem vērā darba plāns un ietekmes analīze, kā arī tiesību akta priekšlikums, par kuru tai jāsniedz atzinums. Darbs būtu jāsāk nekavējoties, tiklīdz būs publicēts paziņojums, kas papildina tiesību akta priekšlikumu.

7.6 Īpaši svarīgi veikt regulārus izvērtējumus un, iespējams, labojumus attiecībā uz visu tiesību aktu īstenošanu, par kuriem jāveic iepriekšējs izvērtējums, kā arī tajā iesaistīt sociālos partnerus un vajadzības gadījumā attiecīgās NVO. Tas ir vajadzīgs, lai pārbaudītu izmantoto rādītāju un to kopuma derīgumu sociālās ietekmes izvērtējumā un iegūtu informāciju, proti, mudināt likumdevēju izskatīt iespēju veikt labojumus.

7.7 Īpašos un sociāli svarīgos gadījumos (piemēram, darba tiesības) būtu jāparedz konsultācijas ar sociālajiem partneriem jau agrākā posmā, lai atrastu vispiemērotākos rādītājus, kas palīdz veikt visaptverošu un objektīvu ietekmes analīzi.

7.8 Šajā sakarā vispiemērotākais pamats ir ierosme "Tiesību aktu labāka izstrāde", kas ļauj ierosināt vajadzīgos tiesību aktus, kas ir efektīvi, kuru sekas ir paredzamas un drošas, kas ir saistīti ar ietekmes analīzes un pārbaudes procesu, ko veic Kopienas padomdevēja iestādes (EESK un RK) un atkarībā no tiesību akta veida sociālie partneri un minētajā jomā kompetentās NVO.

Briselē, 2007. gada 31. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai par to, kā īstenot Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīvu 1997/7/EK par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem"

COM(2006) 514 galīgā redakcija

(2007/C 175/07)

Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 21. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 3. maijā. Ziņotājs — *Pegado Liz* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 61 balsi par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1 Ar minēto paziņojumu par Direktīvas 1997/7/EK īstenošanu Komisija ne tikai informē Padomi, Eiropas Parlamentu un EESK par direktīvas transponēšanas un īstenošanas rezultātiem, bet arī uzsāk publisku apspriešanos ar ieinteresētajām personām, lai apkopotu to viedokļus. Komisija tomēr neparedz izvirzīt nekādus priekšlikumus par minētās direktīvas pārskatīšanu līdz brīdim, kad tiks pabeigta patērētāju tiesību aizsardzības *acquis communautaire* plašāka pārskatīšana.

1.2 Kaut arī EESK atzīmē, ka paziņojums ir publicēts vēlāk par direktīvā noteiktajiem termiņiem, tā pozitīvi vērtē šādu iniciatīvu un piekrīt daudzām Komisijas piezīmēm, no kurām daudzas faktiski jau ir minētas Komitejas atzinumos, piemēram, atzinumā par priekšlikumu direktīvai attiecībā uz tālpārdošanu vispārīgi un jo īpaši atzinumā par finanšu pakalpojumu tālpārdošanu. Komiteja piekrīt arī tam, ka ir nepieciešams saskaņot minētās jomas noteikumus ar noteikumiem, kas šajā laikā ieviesti ar citu juridisko instrumentu starpniecību un dažos gadījumos nav attiecīgi saskaņoti un kopīgi plānoti.

1.3 EESK tomēr uzskata, ka minētos tiesību aktus būtu lietderīgi pārskatīt nekavējoties un vienlaicīgi ar noteikumiem par finanšu pakalpojumu tālpārdošanu, kā arī dažiem elektroniskas tirdzniecības juridiskiem aspektiem, negaidot, kad tiks pārskatīts Kopienas *acquis* par patērētāju līgumiem, lai tādējādi visi atšķirīgie tiesību akti kļūtu pieejamāki un saprotamāki.

1.4 Ņemot vērā iepriekš minēto, EESK aicina Komisiju detalizēti izanalizēt atbildes, kas jau saņemtas publiskās apspriešanas laikā, un tās papildināt ar uzticamiem statistikas datiem par tālpārdošanas apjomu un mērogu iekšējā tirgū, kā arī pēc tam rīkot publisko apspriedi ar ieinteresētajām personām.

1.5 Komiteja piekrīt lielākajai daļai Komisijas priekšlikumu attiecībā uz direktīvas formulējuma un struktūras uzlabošanu, tomēr no jauna apstiprina tās nostāju (kas jau ir izklāstīta

iepriekšējos atzinumos), ka direktīva nebūtu jāattiecinā tikai uz uzņēmumu un patērētāju attiecībām un būtu ļoti lietderīgi pārskatīt direktīvas piemērošanas jomu, lai tās būtiskākie aspekti atbilstu tiesiskajam regulējumam par elektronisko tirdzniecību.

1.6 EESK nepiekrīt tam, kā Komisija vērtē "noteikuma par prasību minimumu" izmantošanas sekas, kas, pēc Komitejas domām, nav pamatoti uzsvērti direktīvas īstenošanas problēmu iemesls. Komiteja tomēr nenoliedz iespēju ar regulas palīdzību panākt pilnīgu saskaņošanu, ja patērētājiem tādējādi tiek garantēts augstāks aizsardzības līmenis.

1.7 Lai dotu ieguldījumu tālpārdošanas tiesiskā regulējuma visaptverošā pārskatā, EESK sniedz virkni īpašu ieteikumu, kurus, ņemot vērā pašreizējo iekšējā tirgus attīstību, tā uzskata par ievērojamiem, lai sekmētu patērētāju drošību un uzticību, garantējot viņiem šāda veida darījumos tādu pašu aizsardzību, kāda ir nodrošināta, slēdzot līgumus abu līgumslēdzēju pušu klātbūtnē.

1.8 EESK vēlas vērst uzmanību arī uz nepieciešamību uzsvērt to, ka līgumslēdzējām pusēm, jo īpaši mazāk informētiem patērētājiem, ir jāsaņem atbilstīga informācija un ir jāizveido efektīva sistēma tādu darbību sankcionēšanai, kas ir pretrunā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem.

2. Komisijas dokumenta kopsavilkums

2.1 Ar paziņojumu par 1997. gada 20. maija Direktīvas 1997/7/EK īstenošanu (COM(2006) 514 galīgā redakcija (2006. gada 21. septembris)) Komisija paredz ziņot Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par direktīvas transponēšanas un īstenošanas gaitu aptuveni 10 gadu laikā kopš tās publicēšanas un tādējādi, kaut arī ar apmēram sešu gadu nokavēšanos, izpildīt direktīvas 15. panta 4. punktā minēto prasību.

2.2 Turklāt, minot dažas direktīvas īstenošanas problēmas⁽¹⁾, ko rada galvenokārt tās "teksta formulējums" un "tulkojuma problēmas" dažās valodu versijās, Komisija izsaka savu viedokli par, pēc tās domām, "nopietnām atšķirībām valstu tiesību aktos, kuras radušās noteikuma par minimumu izmantošanas dēļ", un uzskata, ka direktīva, iespējams, nav atbilstīga, lai to attiecinātu uz "jaunām tehnoloģijām un tirdzniecības veidiem".

2.3 Visbeidzot, Komisija ir izstrādājusi "anketu", kas aizpildīta jānosūta līdz 2006. gada 21. novembrim un paredzēta attiecīgo personu līdzdalības "publiskajā apspriešanā" nodrošināšanai, lai apstiprinātu vai atspēkotu tās apgalvojumus, turklāt Komisija pieļauj iespēju rīkot publisko uzklaušanu.

2.4 Kaut arī Komisija atzīst, ka izveidotajā regulējumā saskaņotā koncepcijas kļūdas un interpretācijas grūtības, kas ir īstenošanas problēmu iemesls, tā uzskata, ka nav jāizvirza nekāds priekšlikums par direktīvas pārskatīšanu līdz tam laikam, kad ir pabeigta vispārēja patērētāju tiesību aizsardzības *acquis communautaire* pārskatīšana, kuras izpildes termiņš tomēr nav noteikts.

2.5 Šā atzinuma izstrādes laikā Komisija darīja zināmas iepriekšminēto konsultāciju laikā saņemtās 84 atbildes un publicēja darba dokumentu, kurā ir apkopotas daudzas no saņemtajām atbildēm. Komisija ir paziņojusi, ka atlikušo atbilžu analīzi tā pabeigs tuvākajā laikā un veiks detalizētāku ietekmes pētījumu.

3. EESK svarīgākās piezīmes par Komisijas secinājumiem

3.1 Vispārējās piezīmes

3.1.1 EESK pozitīvi vērtē Komisijas iniciatīvu, tomēr pauž nožēlu, ka tā netika īstenota sākotnēji paredzētajā termiņā (2001. gada jūnijā) vai vismaz četru gadu laikā pēc transponēšanas izpildes termiņa (2004. gada jūnijā), un uzskata, ka lielāko daļu pašlaik radušos jautājumu varēja izskatīt un atrisināt vismaz pirms trīs gadiem un tas būtu bijis acīmredzami lietderīgāk.

3.1.2 EESK vēlas vērst uzmanību uz to, ka daudzi paziņojumā minētie jautājumi jau ir izskatīti tās atzinumos, kas sagatavoti vēl direktīvas izstrādes posmā.

Savā atzinumā attiecībā uz priekšlikumu Padomes direktīvai par patērētāju tiesību aizsardzību saistībā ar distances līgumiem (tālpārdošana)⁽²⁾, EESK jau ir brīdinājusi, ka jāpārskata daži

⁽¹⁾ Komisija apzināti nolēmusi neminēt savās piezīmēs un komentāros tādus aspektus kā "nepasūtīta piegāde vai pakalpojums", "maksājums ar karti" un "juridisks vai administratīvs process".

⁽²⁾ EESK atzinums publicēts OV C 19/111. 25.1.1993., ziņotājs: Roberto Bonvicini kgs.

direktīvas 2. pantā izklāstītie jēdzieni, jo īpaši attiecībā uz līgumiem, kas ietilpst direktīvas darbības jomā, un pašu "patērētāja" jēdzienu.

EESK pauda arī viedokli, ka Komisijai skaidrāk jāformulē direktīvā minētās tiesības atteikties no līguma, kuras, pēc Komitejas domām, būtu jāskata saistībā ar tiesībām rūpīgi apdomāt un nebūtu jāpakļauj riskam vai jāauc ar patērētāju tiesībām izbeigt līgumu gadījumā, ja tas netiek pildīts vai tiek atklāta krāpšanās.

EESK ir pievērsusi uzmanību arī tam, ka 7 dienu periods, kura laikā ir tiesības atteikties no līguma, ir daudz īsāks par termiņu, kas noteikts citās spēkā esošās direktīvās un dažu dalībvalstu pašreizējos tiesību aktos, un ieteikusi Komisijai saskaņot laika ierobežojumus minēto tiesību izmantošanai. EESK aicinājums precizēt noteikumus par tiesībām rūpīgi apdomāt faktiski bija jau minēts atzinumā par priekšlikumu attiecībā uz finanšu pakalpojumu tālpārdošanu⁽³⁾.

Turklāt pirms ilgāka laika līdzīga kritika jau izskanēja atzītu zinātnieku publikācijās⁽⁴⁾.

3.1.3 EESK pauž izbrīnu, ka Komisijai šķietami nav informācijas par datiem saistībā ar transponēšanas noteikumu spēkā stāšanos dažādās dalībvalstīs⁽⁵⁾, un ņemot vērā, ka būtiski transponēšanas noteikumu pārkāpumi, domājams, ir novēroti dažās dalībvalstīs, ir pārsteigta arī par to, ka nav ziņu par pārkāpumu izmeklēšanas procesu uzsākšanu pret tādām dalībvalstīm vai par minēto procesu iznākumu.

3.1.4 Turklāt EESK uzskata, ka patiešām līdzdalības process tiktu labāk atspoguļots, ja paziņojumu iesniegtu pēc publiskas apspriešanas, bet nevis pirms tās, lai tādējādi izvairītos no daudzām Komisijas piezīmēm un secinājumiem, kā pamatā ir tikai subjektīvs "iespāids" vai "viedoklis"⁽⁶⁾.

Komiteja atgādina arī par 2000. gada 10. marta ziņojumu par patērētāju sūdzībām saistībā ar tālpārdošanu (COM (2000) 127 galīgā redakcija) un iesaka veikt līdzīgu pasākumu, šoreiz pamatojoties uz visu publiskajā apspriešanā saņemto atbilžu objektīvu analīzi, aktualizējot un salīdzinot datus un tādējādi izveidojot objektīvu pamatu pārdomām.

⁽³⁾ EESK atzinums publicēts OV C 169/43, 16.6.1999., ziņotājs: Manuel Ataíde Ferreira kgs.

⁽⁴⁾ Sk. pirmām kārtām CEDOC organizētā semināra "La protection des consommateurs acheteurs á distance" materiālus, kurus 1999. gadā ir izdevis Bernā Stauder kgs; svarīgākos rakstus ir iesnieguši: Hans Micklitz, Jules Stuyck, Peter Rott un Geraint Howells (izdevniecība "Bruylant", 1999. gads).

⁽⁵⁾ Beļģijā (?), Ungārijā, Latvijā un Lietuvā.

⁽⁶⁾ Sk., piemēram, 3. punkta 2. rindkopu "[...] tā secina [...]", 3. rindkopu "Komisija uzskata [...]".

3.1.5 Pašreizējos apstākļos EESK atbalsta Komisijas ierosinājumu un aicina rīkot publisku uzklaušīšanu, kurā jāiesaista visas ieinteresētās personas, tajā pašā laikā nodrošinot, ka tā nekļūst par plašāku diskusiju saistībā ar Kopienas patērētāju tiesību aizsardzības *acquis*, par kuru vēl nesen publicēja 800 lappušu (7) garu tehnisku pētījumu un Komisijas Zaļo grāmatu (8).

3.1.6 Ņemot vērā pašreizējo kopējā modeļa izstrādes progresu (9), EESK šaubās, vai ir ieteicams un lietderīgi, ka minētās direktīvas pārskatīšana ir atkarīga no konsultāciju par Kopienas patērētāju tiesību *acquis* un ar to saistīto darbu pabeigšanas, kā arī galīgajiem lēmumiem, kas, iespējams, jāpieņem, pat ja Komisija iesniegs jaunāko saīsināto priekšlikumu. (10)

3.1.7 Turklāt EESK iesaka direktīvas turpmākās pārskatīšanas gadījumā apsvērt iespēju izmantot tādu juridisku Kopienas likumdošanas instrumentu, kas varētu nodrošināt minētajā jomā nepieciešamo būtisko pārmaiņu priekšnoteikumus, un uzskata, ka regula būtu vispiemērotākais līdzeklis (11), ar ko vienlaicīgi saglabā pamatmērķi — atjaunot līdzsvaru un vienlīdzību starp iesaistītajām personām, kā tas ir uzņēmuma telpās abu līgumslēdzēju pušu klātbūtnē noslēgtu darījumu gadījumā.

3.2 Īpašas piezīmes

3.2.1 Komisijas piezīmes par direktīvu var iedalīt šādās divās grupās:

(7) "EC Consumer Law Compendium — Comparative Analysis", Prof. dr. Hans Schulte-Nolke kgs, Dr. Christian Twigg-Flesner kgs un Dr. Martin Ebers kgs, 2006. gada 12. decembris, Bīlefeldes Universitāte (izstrādāts Eiropas Komisijas uzdevumā saskaņā ar pakalpojumu līgumu nr. 17.020100/04/389299: "Annotated Compendium including a comparative analysis of the Community consumer acquis").

(8) COM(2006) 744 galīgā redakcija (2007. gada 8. februāris), attiecībā uz kuru EESK jau ir iecēlusi izpētes grupu atzinuma izstrādei; atzinuma ziņotājs būs Adams kgs.

(9) Tā izstrādes nepieciešamība ir apšaubīta dažās no labākajām un jaunākajām publikācijām (sk. "The need for a European Contract Law — Empirical and Legal Perspectives", Jan Smits, Europa Law Publishing, Groningen, 2005. gads).

(10) Faktiski no Kopienas 22 likumdošanas instrumentiem, kurus Komisija minējusi 2003. gada maijā, pārskatāmo tiesību aktu apjoms tagad tika samazināts līdz 8 direktīvām.

(11) Ar regulas palīdzību varētu novērst Komisijas minētās situācijas, kad valstis, kas vēl nav transponējušas vai ir nepareizi transponējušas direktīvu par tālpārdošanu, rodas atšķirīgi priekšnoteikumi, piemēram, attiecībā uz 4. panta 2. punktā minēto godprātības principu, 6. pantā noteiktajiem termiņiem, lai atteikuma tiesību izmantošanas gadījumā saņemtu iemaksāto summu atpakaļ, un gadījumiem, kad nav iespējams izmantot atteikuma tiesības. Šāda regula varētu konkrētāk aptvert tādas jomas kā jēdzienu definīcijas, to piemērošana precēm un personām, kā arī attiecīgie izņēmumi, informācijas sniegšanas veids un laiks, tās saturs, apjoms, tāpat atteikuma tiesību izmantošana un tās sekas, līguma izpilde un maksāšanas kārtība, un godīgas tirdzniecības princips, kas ir jo īpaši svarīgs.

a) piezīmes par formulējumu/struktūru,

b) piezīmes par direktīvas īstenošanu.

A) Formulējums/struktūra

3.2.2 Attiecībā uz direktīvas formulējumu/struktūru EESK ir vienisprātis ar Komisiju šādos jautājumos:

a) daži jēdzieni un definīcijas būtu jāpārskata, lai to nozīme būtu skaidrāka (12);

b) termiņi un noteikumi attiecībā uz iepriekšējas informācijas sniegšanu būtu jāprecizē, lai novērstu atšķirīgas interpretācijas iespējas;

c) daži noteikumi jāaskaņo ar direktīvu par uzņēmēju negodīgu komercpraksi (13);

d) labāka informēšana par īpaša tarifa pakalpojumiem;

e) nepieciešamība pilnīgāk aprakstīt, klasificēt un definēt atteikuma jeb t.s. "uzteikuma" perioda divkāršo uzdevumu, kurš ir, pirmkārt, "līguma nolūka aizsargāšanas līdzeklis, kas nodrošina patērētāja pilnīgu piekrišanu" un, otrkārt, "līdzeklis, lai sodītu par to formalitāšu neievērošanu, kas piegādātājam jāpilda informēšanas saistību sakarā" (14), salīdzinājumā ar līdzīgiem, tomēr juridiski atšķirīgiem jēdzieniem, kā tiesības rūpīgi apdomāt (t.s. "warm up"), atteikuma tiesības un tiesības izbeigt līgumu;

f) tāpat nepieciešamība saskaņot noteikumus par termiņu, tā noteikšanas metodi, sekām, jo īpaši finansiālām sekām, kuras izraisa tā piemērošana (atmaksa, nosūtīšana atpakaļ sūtītājam u.c.), kā arī par kaitējumu, ko rada minētā termiņa apzināta vai neapzināta neiekļaušana līgumos, un par izņēmuma gadījumiem (15);

(12) Piemēram, tādi jēdzieni kā "pārdošanas sistēma", "distanciālās saziņas līdzekļu operators", "nekustamā īpašuma tiesības", jo īpaši attiecībā uz īpašuma "izmantošanu uz laiku", "pastāvīgo izplatītāju", "transportu", tostarp auto nomu, "īpašiem apstākļiem", "pastāvīgo informācijas nesēju" utt.

(13) Direktīva 2005/29/EK, OV L 149, 11.5.2004.; EESK atzinums publicēts OVC 108, 30.4.2004.

(14) Sk. Cristine Amato: "Per un diritto europeo dei contratti con i consumatori" (Ceļā uz ES tiesību aktiem par līgumiem ar patērētājiem), 329. lpp., izdevniecība Giuffrè, Milāna, 2003. gads.

(15) Jāmin, ka līdz ar Direktīvas 97/7/EK pieņemšanu Padome izdeva paziņojumu, kurā Komisiju aicināja izpētīt iespēju, lai saskaņotu spēkā esošajās direktīvās par patērētāju tiesību aizsardzību izmantoto metodi apdomāšanas perioda garuma aprēķināšanai.

g) nepieciešamība pārskatīt pirmām kārtām "izoļu" izslēgšanas gadījumu, ņemot vērā ne tikai to, ka vienam un tam pašam vārdam ir juridiski atšķirīga nozīme dažādos tulkojumos un valstu likumdošanas tradīcijā⁽¹⁶⁾, bet arī to, ka tīmekļa vietnē rīkoto "izoļu" gadījumā rodas īpašas problēmas, kas vēl nepastāvēja direktīvas izstrādes laikā⁽¹⁷⁾.

3.2.3 EESK tomēr nepiekrīt Komisijai šādos jautājumos:

- a) jau sākotnēja finanšu pakalpojumu izslēgšana no vienotas direktīvas par tālpārdošanu⁽¹⁸⁾;
- b) par to, vai arī turpmāk jānošķir direktīva par "tālpārdošanu" no direktīvas par "elektronisku tirdzniecību", ņemot vērā abu direktīvu satura daļēju pārklāšanos un to, ka tajās tiek piedāvāti nesavienojami risinājumi saistībā ar dažādiem to tiesiskajā regulējuma svarīgiem aspektiem attiecībā uz situācijām, kas praktiski ir identiskas⁽¹⁹⁾; šajā sakarā acīmredzams izskaidrojums var būt tikai tas, ka tiesību aktu teksti "pirmsākumā" netika izstrādāti vienā un tajā pašā struktūrvienībā vai to darbs netika pietiekami koordinēts.

3.2.4 Turklāt EESK iesaka Komisijai censties, lai vienkāršotu visus ar tālpārdošanu saistītos tiesību aktus, kas pašlaik atrodami daudzos atšķirīgos instrumentos, un panāktu to lielāku pieejamību un saprotamību.

B) Ar direktīvas īstenošanu saistītie jautājumi

3.2.5 Attiecībā uz direktīvas īstenošanu EESK, ņemot vērā savas zināšanas par pieredzi dažās dalībvalstīs, piekrīt lielākajai daļai Komisijas secinājumu un atbalsta tos, tomēr uzskata, ka būtu jāveic detalizētāks pētījums, lai sniegtu nevis fragmentāru, bet gan pilnīgu situācijas pārskatu par pastāvošajām direktīvas transponēšanas un interpretācijas atšķirībām vai nesaderību visās dalībvalstīs.

Tādēļ EESK aicina Komisiju, tiklīdz tā būs izanalizējusi anketā sniegtās atbildes, veikt šāda veida pētījumu un informēt par tā rezultātiem.

⁽¹⁶⁾ Piemēram, portugāļu valodā juridiskais jēdziens "leilão" nenozīmē to pašu, ko nozīmē jēdzieni "vente aux enchères", "auction" un "vendita all'asta" attiecīgi Francijas, Anglijas un Itālijas tiesībās.

⁽¹⁷⁾ Sk. Prof. Gerard Spindler kga nozīmīgo rakstu (Getingenas Universitāte, "Internet-Auctions versus Consumer Protection: The Case of the Distant Selling Directive", publicēts *German Law Journal*, 2005. gads vol. 06, nr. 3, sākot ar 725. lpp.

⁽¹⁸⁾ Iepriekš minētais teikts atzinumā par priekšlikumu direktīvai attiecībā uz finanšu pakalpojumu tālpārdošanu (EESK atzinums publicēts OV C 169/42, 16.6.1999., ziņotājs: Manuel Ataíde Ferreira kgs). Tāds pats bija arī Eiropas Parlamenta viedoklis, ko tas pauda abu direktīvas lasījumu laikā.

⁽¹⁹⁾ Direktīva 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs), OV L 178, 17.7.2000; minētais viedoklis faktiski bija izklāstīts atzinumā par direktīvu (atzinums publicēts OV C 169/36, 16.6.1999., ziņotājs: Harald Glatz kgs).

Jāpiebilst, ka Komisija vēl nav iesniegusi statistikas datus, kas ļautu gūt informāciju par patērētājiem paredzētās tālpārdošanas īpatsvaru no kopējā pārrobežu darījumu skaita vai par šāda veida darījumu apmēru salīdzinājumā ar to darījumu apjomu katrā valstī, kuros piedalās patērētāji. Šajā sakarā no pavisam nesen apkopotajiem *Eurobarometer* datiem nav iespējams gūt pietiekami objektīvu informāciju⁽²⁰⁾. Minētā informācija ir ļoti svarīga, lai novērtētu iekļaušanas kritērijus un noteiktu, vai direktīvā minētie izņēmumi ir atbilstīgi.

3.2.6 EESK pauž bažas par nostāja, kādu ir pieņēmusi Komisija, kas, no vienas puses, min virkni problēmu direktīvas transponēšanas jomā, bet, no otras puses, pašlaik šaubās par direktīvas nozīmi attiecībā uz patērētāju uzticēšanos, un paziņo, ka neveiks nekādus grozījumus, un neierosina efektīvākus pasākumus ar transponēšanu saistīto problēmu risināšanai.

3.2.7 Galvenokārt attiecībā uz Direktīvas 1997/7/EK piemērošanas jomu Komisija pati atzīst, ka direktīvā paredzētie izņēmumi ir atšķirīgi transponēti dalībvalstu tiesību aktos un daži izņēmuma gadījumi būtu jāpārskata. Tādēļ EESK aicina Komisiju veikt konkrētākus pasākumus šajā jomā.

3.2.8 Attiecībā uz "noteikuma par prasību minimumu" piemērošanas sekām EESK nepiekrīt Komisijas viedoklim, ka visi tās uzskaitītie gadījumi ir 14. pantā minētā noteikuma nepareizas īstenošanas rezultāts.

3.2.8.1 EESK uzskata, ka lielākajā daļā pamanīto patiesi esošo atšķirību, nav noteikuma par prasību minimumu nepareizas piemērošanas rezultāts, bet gan drīzāk jau minēto direktīvas koncepcijas, formulējuma un transponēšanas/tulkojuma nepilnību sekas.

3.2.8.2 EESK uzskata, ka noteikums par prasību minimumu, kas ļauj dalībvalstīm veikt stingrākus pasākumus par direktīvās attiecībā uz minimālu saskaņošanu iekļautajām Kopienas prasībām, kā teikts Līguma 153. pantā, ir lietderīgs instruments, lai nodrošinātu patērētāju tiesību augstu aizsardzības līmeni un ar kura palīdzību var ņemt vērā kultūras, sociālās un likumdošanas īpatnības katrā valsts sistēmā.

3.2.8.3 Neraugoties uz iepriekš minēto, EESK ierosina, ka atkarībā no tā, cik lielā mērā būtu iespējams patiesi nodrošināt patērētāju tiesību aizsardzības augstāku līmeni, pilnībā jāsasakaņo atsevišķas tiesību jomas, vēlamas — ar regulas starpniecību, kas ir instruments viendabības garantēšanai un ko varētu izmantot arī šajā dokumentā izskatāmās direktīvas gadījumā.

⁽²⁰⁾ Sk. *Eurobarometer* īpašo izdevumu nr. 252 "Consumer protection in the Internal Market", 2006. gada septembris, kas sagatavots Veselības un patērētāju tiesību aizsardzības ģenerāldirektorāta uzdevumā un kura koordināciju veica Komunikācijas ģenerāldirektorāts. Minētie dati tomēr sniedz dažus rādītājus par vispārējām patērētāju izturēšanās tendencēm, ņemot vērā Kopienas pasākumus iekšējā tirgus pilnīgai izveidei.

C) Neizskatītie jautājumi

3.2.9 EESK uzskata, ka ir arī citi jautājumi, kas būtu vēlreiz jāapsver direktīvas pārskatīšanas laikā un kas nav minēti paziņojumā.

3.2.10 Konkrētie jautājumi ir šādi:

- a) vai direktīva par finanšu pakalpojumu tālpārdošanu jāpārskata kopā un vienlaicīgi ar šajā dokumentā izskatāmo direktīvu; EESK vēlas atzīmēt, ka tā pilnībā nepiekrīt Komisijas 2006. gada 6. aprīļa paziņojumā (COM(2006) 161 galīgā redakcija) teiktajam;
- b) distancālās saziņas līdzekļu izmantošana "ekskluzīvi", nevis "pārsvārā" (2. panta 1. punkts);
- c) komerciāla piedāvājuma kā aicinājuma veikt pirkumu juridiskais raksturs, kā arī tā nosacījumu un raksturīgo pazīmju kā paša pārdošanas un pirkšanas līguma priekšmeta sastāvdaļu būtiskā nozīme;
- d) visa "pierādīšanas pienākuma" sistēma, ko neregulē vai tikai nelielā mērā regulē ar direktīvu, pamatojas uz vispārējiem dalībvalstu tiesību principiem, kurus, ja vien netiek izmantots 11. panta 3. punktā minētais atgriezeniskais mehānisms, piemēro ar patērētājiem slēdzamo līgumu gadījumā;
- e) jautājuma par attiecībām ar "patērētājiem" — neatkarīgi no diskusijas par minētās definīcijas pareizību (par ko valda domstarpības) — kā direktīvas vienīgā aspekta saglabāšana, lai gan kopumā tas attiecas uz noteiktiem pārdošanas veidiem ar konkrētām pazīmēm, bet ne tikai saņēmējiem, kā tas ir pareizi teikts E-tirdzniecības direktīvā;
- f) jēdzienu "distancālās saziņas līdzekļi" un "organizēta tālpārdošana vai distances pakalpojumu sniegšanas shēma" precizēšana un nepieciešamība detalizētāk izpētīt minēto kritēriju saglabāšanas pamatotību un iemeslus, kāpēc īpašas aizsardzības noteikumi neattiecas uz patērētājiem, kas veic tālpirkumu no uzņēmumiem, kuri minētos līdzekļus izmanto tikai retos gadījumos;
- g) jautājums par nepamatotu direktīvas nepiemērošanu uz organizētiem ceļojumiem un līgumiem par brīvdienu māju izmantošanu uz laiku (*timeshare*), kā arī pārtikas preču tālpārdošanu;
- h) patērētājiem sniedzamās iepriekšējas informācijas sarakstā nav iekļauta prasība sniegt informāciju par pērcirkuma pakalpojumiem un garantijām, tādēļ saraksts ir jāgroza, lai tas būtu saskaņā ar direktīvā par garantijām minētajiem noteikumiem ⁽²¹⁾;
- i) noteikumiem par izmantošanas tiesībām, uzglabāšanas pienākumiem un preces nozaudēšanas vai bojāšanas risku pasūtījuma atsaukšanas periodā vai preces transportēšanas laikā vai nu no uzņēmuma līdz patērētājam, vai otrādi, preces atgriešanas gadījumā neatkarīgi no iemesliem (lēmums par pasūtījuma atsaukšanu vai prece ir neatbilstīga/bojāta/salauzta) jābūt saskaņā ar direktīvā par garantijām minētajiem nosacījumiem;
- j) jautājums par līgumos izmantojamo valodu turpmāk nebūtu jāatstāj dalībvalstu ziņā (8. apsvērums);
- k) "darba dienas" definīcija Eiropas Kopienas tiesībās, jo minētā definīcija ir svarīga saskaņotu termiņu noteikšanai, it īpaši pārrobežu pārdošanas gadījumā, vai arī vienkārši — visus termiņus noteikt, pamatojoties uz nākamo kalendāro dienu;
- l) veids, kā ziņot par atteikuma tiesību izmantošanu — vai nu ir vai nav jāpierāda, ka tāda informācija ir saņemta —, un attiecīgas juridiskās sekas;
- m) līguma nepildīšanas riska novēršana un noteikumi attiecībā uz līguma savlaicīgu neizpildi vai preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas saistību nepilnīgu izpildi ⁽²²⁾;
- n) gadījums, kad pēc patērētāja pasūtījuma izgatavo preces, paliek izņēmums;
- o) nepieciešamība vairāk ņemt vērā pa telefonu vai mobilo telefonu (mobīlā komercija) veikto darījumu aizvien augošo skaitu, kā arī ideju par vispārēju "izvēles" (*opt-in*) sistēmas izveidi, lai aizsargātos pret neprasiemu piedāvājumiem;

⁽²¹⁾ Direktīva 1999/44/EK (1999. gada 25. maijs), OV L 171, 7.7.1999. EESK jau ir minējusi savā atzinumā par priekšlikumu direktīvai attiecībā uz tālpārdošanu, ka patērētājiem jāsaņem informācija par garantijas noteikumu esamību, jo īpaši līguma neizpildes vai termiņu nokavēšanas gadījumā.

⁽²²⁾ Par šo jautājumu EESK jau ir paudusi savu nostāju atzinumā par Tālpārdošanas direktīvu un Komisijas uzmanību vērsusi uz nepieciešamību nodrošināt finansiālo interešu garantijas un novērst riskus (kas rodas līguma neizpildes dēļ), piemēram, ieviešot sodus. Tāpat EESK ieteica uzņēmumiem, kas darbojas minētajā jomā, izveidot garantiju fondu, ko izmantotu minētajos gadījumos.

- p) direktīvā iekļautā atsauce uz noteikumiem par preču viltošanu, sertificēšanu, kā arī uz autortiesību un blakustiesību aizsardzību, jo minētās tiesības i tālpārdošanas jomā nav pietiekami aizsargātas;
- q) saistību paplašināšana attiecībā uz visu ieinteresēto personu informēšanu, īpašu uzmanību pievēršot tādām visneaizsargātākajām patērētāju grupām kā nepilngadīgas, gados vecākas personas vai cilvēki ar invaliditāti, kā tas paredzēts direktīvā par negodīgu komercpraksi;

- r) nepieciešamība paredzēt efektīvus un pietiekami preventīvus noteikumus sankciju veikšanai direktīvā paredzēto saistību nepildīšanas gadījumā.

3.2.11 EESK uzskata, ka iepriekšminēto jautājumu rūpīga izskatīšana ir svarīga, lai sasniegtu direktīvā izvirzītos mērķus, t. i., patērētājiem, kas preces un pakalpojumus iegādājas ar tālpārdošanas līdzekļu starpniecību, nodrošinātu tādu pašu aizsardzību, kāda ir paredzēta abu līgumslēdzēju pušu klātbūtnē slēgtu līgumu gadījumā.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 78/855/EEK par akciju sabiedrību apvienošanu un Padomes Direktīvu 82/891/EEK par akciju sabiedrību sadalīšanu saistībā ar prasību par neatkarīga eksperta ziņojumu apvienošanās vai sadalīšanas gadījumā”

COM(2007) 91 galīgā redakcija — 2007/0035 (COD)

(2007/C 175/08)

Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu Padome 2007. gada 29. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa Komitejas atzinumu pieņēma 2007. gada 3. maijā (vienīgā ziņotāja: **SÁNCHEZ MIGUEL kdze**).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 143 balsīm par, 26 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1 Komisijas priekšlikums grozīt akciju sabiedrību apvienošanas un sadalīšanas regulējumu izstrādāts saskaņā ar uzņēmējdarbības tiesību modernizācijas un uzņēmumu pārvaldības uzlabošanas ES ⁽¹⁾ programmu, kas paredz rīcības plānu nolūkā veikt nopietnus tiesību aktu grozījumus īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā nevis tikai pabeigt uzsākto direktīvu priekšlikumu izstrādi.

1.2 Vēl vairāk un vispārīgākā nozīmē, ES Rīcības programmas administratīvā slogo samazināšanai 3. pielikumā ⁽²⁾ ir minēti desmit konkrēti priekšlikumi “ātri īstenojamiem pasākumiem” nolūkā atcelt nenozīmīgākās reglamentējošās normas,

kas neietekmē normatīvajos aktos noteiktās aizsardzības līmeni. Tāds būtu šeit izskatāmā priekšlikuma mērķis, kurā ir paredzēts atbrīvojums no ekspertu ziņojuma par akciju sabiedrību apvienošanas vai sadalīšanas projektu, ja visi akcionāri tam piekrīt.

1.3 Jāuzsver, ka Direktīvas 2005/56/EK par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanu ⁽³⁾ 8.4. pantā ir noteikts atbrīvojums no eksperta ziņojuma par apvienošanas projektiem, ja visi akcionāri tam piekrīt. Šajā sakarā Direktīva 77/91/EEK par akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu ⁽⁴⁾ tika papildināta ar jauniem 10. a) un 10. b) pantiem, kuros ir noteikts atbrīvojums no ekspertu ziņojuma sagatavošanas attiecībā uz ieguldījumiem, kas nav naudas ieguldījumi, gadījumos, ja tiek garantēta ieguldījumu patiesā vērtība.

⁽¹⁾ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Padomei un Eiropas Parlamentam, COM(2003) 284 galīgā redakcija.

⁽²⁾ COM(2007) 23 galīgā redakcija.

⁽³⁾ OV L 310, 25.11.2005., 1. lpp.

⁽⁴⁾ Direktīva 2006/68/EK, OV L 264, 25.9.2006.

2. Priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Direktīva par akciju sabiedrību apvienošanu un sadalīšanu tiek grozīta nolūkā to saskaņot ar direktīvu par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanu attiecībā uz ekspertu ziņojumu par apvienošanas un sadalīšanas projektu, ja visi akcionāri un vērtspapīru īpašnieki, kam šie vērtspapīri dod balsstiesības, ir par to vienojušies.

3. Piezīmes par Komisijas priekšlikumu

3.1 EESK ar interesi seko vienkāršošanas procesam, un jo īpaši administratīvā sloga samazināšanai Eiropas uzņēmumiem. EESK uzskata, ka minētais priekšlikums atbilst šai pieejai, jo īpaši attiecībā uz akcionāru tiesību aizsardzību, jo nosaka prasību vienprātīgi pieņemt lēmumu par atteikšanos no eksperta ziņojuma par apvienošanas vai sadalīšanas projektiem.

3.2 EESK saskata arī pastāvošās problēmas, jo īpaši gadījumā, ja apvienojas lielas sabiedrības, kurās ir liela akcionāru daudzveidība un no kuriem vairākums ir investori. Ja akcijas netiek pārvaldītas tieši, tas var novest pie mazākumakcionāru neaizsargātības, jo viņi var uzskatīt, ka ir spiesti pieņemt vērtspapīru pārvaldītāju noslēgtās vienošanās. Lai gan spēkā esošajos tiesību aktos ir paredzētas prasījumu iesniegšanas vai izstāšanās tiesības gadījumā, ja rodas nesaskaņas par minēto pasākumu saimnieciskajiem rezultātiem, jo īpaši attiecībā uz akciju apmaiņu, minētās tiesības būs daudz grūtāk izmantot, ja nebūs ekspertu ziņojuma par apvienošanas projektu.

3.3 EESK arī uzskata, ka akciju sabiedrību kreditori un darbinieki ir neaizsargāti, jo objektīva, eksperta sagatavota novērtējuma trūkums varētu radīt nedrošības sajūtu. Kreditoriem, kuru parādprasības nav apmierinātas, ir tiesības iesniegt prasījumus pēc sludinājuma par akciju sabiedrību apvienošanu publicēšanas. Taču ir jāņem vērā, ka ne direktīvā par akciju sabiedrību apvienošanu, ne arī direktīvā par akciju sabiedrību sadalīšanu nav noteiktas darbinieku tiesības, savukārt direktīvas par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanu 16. punktā ir paredzētas darbinieku līdzdalības tiesības, tādā veidā ar atbilstīgu informācijas kanālu palīdzību veicinot labāku rezultātu sasniegšanu.

3.4 Lai panāktu tiesību aktu efektivitāti, ir jānodrošina tiesības visām juridiskajās darbībās (šajā gadījumā — akciju sabiedrību apvienošanā un sadalīšanā) iesaistītajām pusēm, jo,

ņemot vērā minēto darbību sarežģītību, ir jāvienkāršo instrumenti, kas sekmē pārredzamību, neradot konfliktus iesaistīto pušu starpā. Eksperta ziņojums nebūtu jāgatavo gadījumos, kas minēti Direktīvas 2006/68/EK 10. a) pantā un ja visi akcionāri tam piekrīt, tas nozīmē, ja kā ieguldījums tiek ieguldīti pārvedamie vērtspapīri, naudas tirgus instrumenti vai ieguldījumi, par kuru vērtību atzinumu nesē ir snieguši neatkarīgi eksperti, ņemot vērā to, ka to vērtība ir pārbaudāma un ir noteikta saskaņā ar minētajā jomā pieņemtiem vērtēšanas standartiem.

4. Secinājumi

4.1 EESK atzīst, ka priekšlikums grozīt Direktīvu par akciju sabiedrību apvienošanu un sadalīšanu ir izstrādāts nolūkā samazināt administratīvo slogu Eiropas uzņēmumiem. Tomēr ir jāņem vērā, ka šāda veida juridiskās darbības visbiežāk tiek veiktas lielās kapitālsabiedrībās, kurās divu veidu akcionāriem — vērtspapīru pārvaldītājiem un investoriem — ir atšķirīgas intereses. Akcionāri-investori tiecas pēc viņu akciju apmaiņas maksimālas rentabilitātes.

4.2 Ierosinātajam grozījumam ir jānodrošina minētajās juridiskajās darbībās iesaistīto pušu vispārējās intereses. Šajā sakarā ekspertu atzinumi nodrošina labāku pārredzamību un uzticamību piedāvājumiem, kas ietverti apvienošanas un sadalīšanas projektos, viņi ir neatkarīgi un līdz ar to nosaka objektīvus kritērijus minēto projektu saturam.

4.3 EESK uzskata, ka galvenie noteikumi par ekspertu pieaicināšanu ir atrodamā 2. direktīvas 10., 10. a) un 10. b) pantā, kas paredz atbrīvojumu no eksperta novērtējuma gadījumā, ja ieguldījumu vērtība tika noteikta nesēn.

4.4 EESK uzskata, ka būtu jāņem vērā 10. direktīva, ne tikai tādēļ, ka tā tika publicēta nesēn, bet galvenokārt tādēļ, ka tā labāk piemēro jaunus kritērijus, kas ir paredzēti uzņēmējdarbības tiesībās interešu aizsardzības jomā, ne tikai attiecībā uz akcionāriem un kreditoriem, bet arī darba ņēmējiem, kas ietilpst uzņēmuma struktūrā. Šajā sakarā EESK uzskata, ka priekšlikums ir jāpapildina saskaņā ar minētās direktīvas 16. pantu, jo tas veicina valstu normatīvo aktu par akciju sabiedrību apvienošanu un sadalīšanu saskaņošanu.

Brisele, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Šādi grozījumi, par kuriem tika balsots kopumā, debašu laikā tika noraidīti, lai gan saņēma vairāk nekā vienu ceturtdaļu balsu.

1) 3.2. punkts

Svītrot punktu

~~3.2 EESK saskata arī pastāvošās problēmas, jo īpaši gadījumā, ja apvienojas lielas sabiedrības, kurās ir liela akcionāru daudzveidība un no kuriem vairākums ir investori. Ja akcijas netiek pārvaldītas tieši, tas var novest pie mazākumakcionāru neaizsargātības, jo viņi var uzskatīt, ka ir spiesti pieņemt vērtspapīru pārvaldītāju noslēgtās vienošanās. Lai gan spēkā esošajos tiesību aktos ir paredzētas prasījumu iesniegšanas vai izstāšanās tiesības gadījumā, ja rodas nesaskaņas par minēto pasākumu saimnieciskajiem rezultātiem, jo īpaši attiecībā uz akciju apmaiņu, minētās tiesības būs daudz grūtāk izmantot, ja nebūs ekspertu ziņojuma par apvienošanas projektu...~~

Pamatojums

Priekšlikums grozīt direktīvas par akciju sabiedrību apvienošanu un sadalīšanu izstrādāts ar mērķi saskaņot minētās direktīvas ar direktīvu par pārrobežu apvienošanu saistībā ar ekspertu līdzdalību ziņojuma par apvienošanas vai sadalīšanas projektu izstrādē, ja visi akcionāri vai kapitāla daļu īpašnieki, deleģējot balsstiesības, tā nolemj. Priekšlikums par procedūru vienkāršošanu sekmē uzņēmumu efektivitāti un konkurētspēju, neierobežojot minoritāro akcionāru un uzņēmumu kreditoru tiesības.

Ja balsojums ir vienprātīgs, 3.2. punktā minētās problēmas nepastāv. Akcionāri izvēlas kapitāla daļu pārvaldības struktūras, lai nodrošinātu savu tiesību aizsardzību. Līdz ar to tiek novērsta iespēja pieņemt lēmumu, kas nonāk pretrunā ar minoritāro akcionāru interesēm, jo arī viņi ir devuši savu piekrišanu.

2) 3.3. punkts

Svītrot punktu

~~3.3 EESK arī uzskata, ka akciju sabiedrību kreditori un darbinieki ir neaizsargāti, jo objektīva, eksperta sagatavota novērtējuma trūkums varētu radīt nedrošības sajūtu. Kreditoriem, kuru parādasprasības nav apmierinātas, ir tiesības iesniegt prasījumus pēc sludinājuma par akciju sabiedrību apvienošanu publicēšanas. Taču ir jāņem vērā, ka ne direktīvā par akciju sabiedrību apvienošanu, ne arī direktīvā par akciju sabiedrību sadalīšanu nav noteiktas darbinieku tiesības, savukārt direktīvas par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanu 16. punktā ir paredzētas darbinieku līdzdalības tiesības, tādā veidā ar atbilstīgu informācijas kanālu palīdzību veicinot labāku rezultātu sasniegšanu.~~

Pamatojums

Attiecībā uz 3.3. punktu jāatzīmē, ka apvienošana un sadalīšana ir uzņēmumiem raksturīga iezīme. No apvienošanas piedāvājuma vai projekta publicēšanas brīža kreditoriem ir neatsaucamas un atzītas iebildumu tiesības. Komisijas ierosinātajā regulējumā nav paredzēta šo tiesību atcelšana, bet gan procedūru vienkāršošana. Neatkarīgi no tā, vai eksperte vadībā ir vai nav izstrādāts projekts vai novērtējums, darba ņēmēju tiesības nemainās. Turklāt ekspertu ziņojuma izstrādei nepieciešamais finansējums, kas dažkārt ir ievērojams, pieejams, lai uzlabotu darba apstākļus un darba ņēmēju tiesības.

3) 3.4. punkts

Svītrot punktu

~~3.4 Lai panāktu tiesību aktu efektivitāti, ir jānodrošina tiesības visām juridiskajās darbībās (šajā gadījumā — akciju sabiedrību apvienošanā un sadalīšanā) iesaistītajām pusēm, jo, ņemot vērā minēto darbību sarežģītību, ir jāvienkāršo instrumenti, kas sekmē pārredzamību, neradot konfliktus iesaistīto pušu starpā. Eksperta ziņojums nebūtu jā sagatavo gadījumos, kas minēti Direktīvas 2006/68/EK 10. a) pantā un ja visi akcionāri tam piekrīt, tas nozīmē, ja kā ieguldījums tiek ieguldīti pārredzami vērtspapīri, naudas tirgus instrumenti vai ieguldījumi, par kuru vērtību atzinumu nesēn ir snieguši neatkarīgi eksperti, ņemot vērā to, ka to vērtība ir pārbaudāma un ir noteikta saskaņā ar minētajā jomā pieņemtiem vērtēšanas standartiem."~~

Pamatojums

Atzinuma projekta 3.4. punkts atsaucas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Direktīvas Nr.2006/68/EK, ar ko groza Padomes Direktīvu Nr.77/91/EEK, 10. bis pantu attiecībā uz akciju sabiedrības izveidi, tās kapitāla saglabāšanu un pārveidošanu. Šajā gadījumā minēto pantu nepiemēro un priekšlikums direktīvai to negroza. Direktīvas Nr.2006/68/EK 10. bis pants paredz, ar kādiem noteikumiem neatkarīgais un pilnvarotais eksperts veic precīzu iepriekšēju novērtēšanu, kā arī paredz iespēju veikt atkārtotu novērtēšanu pēc administrācijas vai vadības struktūras iniciatīvas un tās uzraudzībā. Ja netiek veikta atkārtota novērtēšana, minoritārie akcionāri, kuru īpašumā ir vismaz 5 % kapitāla, ir tiesīgi prasīt neatkarīga eksperta veiktu novērtēšanu. Tā kā regulējums attiecas uz reti sastopamu, bet skaidri definētu situāciju, proti, visu akcionāru vienprātību, atzinuma projekta 3.4. punktā minēto konfliktsituāciju izveidošanās atsevišķu pušu starpā nav aktuāla.

4) **4.1. punkts**

Grozīt šādi

“4.1 EESK atzīst, ka priekšlikums grozīt Direktīvu par akciju sabiedrību apvienošanu un sadalīšanu ir izstrādāts nolūkā samazināt administratīvo slogu Eiropas uzņēmumiem, un tādēļ atbalsta šo regulējumu. Tomēr ir jāņem vērā, ka šāda veida juridiskās darbības visbiežāk tiek veiktas lielās kapitālsabiedrībās, kurās divu veidu akcionāriem — vērtspapīru pārvaldītājiem un investoriem — ir atšķirīgas intereses. Akcionāri-investori tiecas pēc viņu akciju apmaiņas maksimālas rentabilitātes.”

Pamatojums

Pamatojums tiks sniegts mutiski

5) **4.2. punkts**

Svītrot punktu

“4.2 Ierosinātajam grozījumam ir jānodrošina minētajās juridiskajās darbībās iesaistīto pušu vispārējās intereses. Šajā sakarā ekspertu atzinumi nodrošina labāku pārredzamību un uzticamību piedāvājumiem, kas ictverti apvienošanas un sadalīšanas projektos, viņi ir neatkarīgi un līdz ar to nosaka objektīvus kritērijus minēto projektu saturam.”

Pamatojums

Ierosina svītrot 4.2., 4.3. un 4.4. punktus atbilstoši pamatojumam par 3.2., 3.3. un 3.4. punktu svītrošanu.

6) **4.3. punkts**

Svītrot punktu

“4.3 EESK uzskata, ka galvenie noteikumi par ekspertu pieaicināšanu ir atrodami 2. direktīvas 10., 10. a) un 10. b) pantā, kas paredz atbrīvojumu no eksperta novērtējuma gadījumā, ja ieguldījumu vērtība tika noteikta nesen.”

Pamatojums

Ierosina svītrot 4.2., 4.3. un 4.4. punktus atbilstoši pamatojumam par 3.2., 3.3. un 3.4. punktu svītrošanu.

7) **4.4. punkts**

Svītrot punktu

“4.4 EESK uzskata, ka būtu jāņem vērā 10. direktīva, ne tikai tādēļ, ka tā tika publicēta nesen, bet galvenokārt tādēļ, ka tā labāk piemēro jaunus kritērijus, kas ir paredzēti uzņēmējdarbības tiesības interešu aizsardzības jomā, ne tikai attiecībā uz akcionāriem un kreditoriem, bet arī darba ņēmējiem, kas ictilpst uzņēmuma struktūrā. Šajā sakarā EESK uzskata, ka priekšlikums ir jāpapildina saskaņā ar minētās direktīvas 16. pantu, jo tas veicina valstu normatīvo aktu par akciju sabiedrību apvienošanu un sadalīšanu saskaņošanu.”

Pamatojums

Ierosina svītrot 4.2., 4.3. un 4.4. punktus atbilstoši pamatojumam par 3.2., 3.3. un 3.4. punktu svītrošanu.

Balsojuma rezultāti:

Par: 44

Pret: 104

Atturējās: 28

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu Nr. 11 par diskriminācijas atcelšanu pārvadājumu cenās un nosacījumos, īstenojot Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma 79. panta 3. punktu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu”

COM(2007) 90 galīgā redakcija — 2007/0037 (COD)

(2007/C 175/09)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2007. gada 11. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā (30. maija sēdē) 2007. gada 30. un 31. maijā iecēla GKOFAS kgu par galveno ziņotāju un vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai iesniegti grozījumu priekšlikumi divām regulām — Regulu Nr. 11 par diskriminācijas atcelšanu pārvadājumu cenās un nosacījumos, īstenojot Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma 79. panta 3. punktu un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu.

1.2 Attiecībā uz Kopienas politikām “labāka regulējuma” jomā EESK uzskata, ka īpaši svarīgi ir samazināt uzņēmumu administratīvo slogu, ko rada pašreiz spēkā esošie tiesību akti, jo šis ir galvenais nosacījums uzņēmumu konkurētspējas uzlabošanai un Lisabonas stratēģijas mērķu īstenošanai. Šī mērķa īstenošanu neapšaubāmi sekmē Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par tematu “*Labāka regulējuma Eiropas Savienībā stratēģisks pārskats*” un Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par tematu “*Rīcības programma administratīvā sloga samazināšanai Eiropas Savienībā*”.

1.3 Pirmais grozījums attiecas uz Regulu Nr. 11. Šo Regulu par diskriminācijas atcelšanu pārvadājumu cenās un nosacījumos, īstenojot Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma 79. panta 3. punktu, pieņēma ļoti sen. EESK atbalsta obligātas prasības atcelšanu saistībā ar informāciju par pārvadājumu maršrutiem, attālumiem, cenām un nosacījumiem, kā arī preču pavadzīmju izmantošanu, iekļaujot tajos pašreizējā pārvadājumu dokumenta pārējās prasības, jo tādā veidā tiktu samazināts administratīvais slogs un nodrošināta svarīgākās informācijas pieejamība.

1.4 EESK atbalsta priekšlikumu grozīt Regulu Nr. 11, proti, svītrot tās 5. pantu, kā arī grozījumu, kas paredz svītrot 6. panta

1. punkta piekto un sesto rindkopu. EESK atbalsta arī grozījumu, ar ko paredzēts svītrot 6. panta 2. punkta trešo rindkopu un aizstāt minētā panta 3. punktu ar šādu tekstu: “Ja pastāvošos dokumentos, piemēram, preču pavadzīmēs vai citos pārvadājumu dokumentos ir iekļauta visa 1. punktā minētā informācija, un šī informācija un pārvadātāja uzskaites un grāmatvedības sistēmas ļauj pilnībā pārbaudīt pārvadājumu cenas un nosacījumus, tādējādi izvairoties no Līguma 75. panta 1. punktā minētajiem diskriminācijas veidiem, pārvadātājiem neprasa uzrādīt citus dokumentus”.

1.5 EESK atbalsta grozījumu Regulai Nr. 852/2004, ar ko paredz atbrīvot atsevišķus uzņēmumus no Regulas (EK) Nr. 852/2004 5. panta 1. punktā noteiktajām prasībām ar nosacījumu, ka minētie uzņēmumi ievēro visas pārējās šīs regulas prasības. Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 852/2004 5. panta 1. punktu visiem uzņēmumiem, kas pārsvarā ir mazie uzņēmumi, kas savus ražojumus pārdod tieši gala patērētājam, piemēram, maiznīcas, gaļas un pārtikas veikali, tirdzniecības vietas tirgos, restorāni un bāri, un kas ir mikrouzņēmumi saskaņā ar Komisijas 2003. gada 6. maija Ieteikumu 2003/361/EK attiecībā uz mikrouzņēmumu, mazo un vidējo pārtikas uzņēmumu definīciju, ir jāizveido, jāievieš un jānodrošina viena vai vairākas pastāvīgas procedūras, kuru pamatā ir riska analīzes un kritisko kontrolpunktu (HACCP) principi.

1.6 Tomēr EESK uzskata, ka atvieglojumi, ko piemēro iepriekš minētajiem uzņēmumiem, proti, maiznīcām, gaļas un pārtikas veikaliem, restorāniem un bāriem, kas savus ražojumus pārdod tieši gala patērētājam, ir jāattiecinā arī uz mazajiem uzņēmumiem, kas definēti 2003. gada 6. maija Ieteikumā 2003/361/EK attiecībā uz mikrouzņēmumu, mazo un vidējo pārtikas uzņēmumu definīciju.

1.7 Iekļaujot Regulas Nr. 852 5. panta grozījumā arī mazos uzņēmumus (kas definēti kā uzņēmumi, kas nodarbina līdz 50 personām; šis skaits ir pārāk liels, lai tos atbrīvotu no HACCP procedūrām) vai arī attiecinot uz tiem Regulas normas, un izstrādājot īpašus noteikumus un ierobežojumus attiecībā uz ēdināšanas uzņēmumiem, ir jāņem vērā divi parametri.

1.8 Pirmkārt, obligāta prasība stingri ievērot higiēnas normas un īpašas higiēnas prasības, kas noteiktas Regulas Nr. 852/2004 4. pantā, kā arī obligāta prasība apmācīt personālu; abas šīs prasības ir pietiekamas, lai nodrošinātu ražoto pārtikas produktu higiēnu, atvieglojot uzņēmumu darbu tiesisko saistību ievērošanā.

1.9 Lai atbrīvotu mazos ēdināšanas uzņēmumus (tos, kas nodarbina mazāk par 50 personām), uz minētajiem uzņēmumiem attiecināmais papildu parametrs varētu būt šāds: produktu sagatavošanā (cehā-virtuvē) nodarbināto skaits vienā maiņā vienā stundā nedrīkst pārsniegt 10 personas. Uzņēmumam iepriekš tabulā jānorāda personu skaits, kas strādā pie produktu sagatavošanas.

1.10 Ar šādu iedalījumu un konceptuālu precizējumu, tiek ievērotas Ieteikuma 2003/361/EK prasības un vienlaikus noteikti tādu pārtikas uzņēmumu kā maiznīcu, gaļas un pārtikas veikalu, restorānu un bāru produkcijas apjoma un darbinieku skaita vienā maiņā vienā stundā ierobežojumi, tādējādi nodrošinot sabiedrības veselības aizsardzības un profilakses noteikumu ievērošanu.

2. Ievads

2.1 Komisija lūdz Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt atzinumu par divām regulām — Regulu Nr. 11 par diskriminācijas atcelšanu pārvadājumu cenās un nosacījumos, īstenojot Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma 79. panta 3. punktu un par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu.

2.2 Attiecībā uz Regulu Nr. 11 par diskriminācijas atcelšanu pārvadājumu cenās un nosacījumos, īstenojot Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma 79. panta 3. punktu, grozījumā izskatīta iespēja atcelt novecojušas prasības un grozīt citas prasības, lai iespējami samazinātu uzņēmumu administratīvo slogu. Ar 5. pantu pārvadājumu uzņēmumiem (kā arī dalībvalstu valdībām) tika izvirzīta prasība līdz 1961. gada 1. jūlijam sniegt informāciju par pārvadājumu tarifiem, cenām un nosacījumiem. Regulas 6. panta 1. punktā prasīts uzrādīt pārvadājumu dokumentu, kurā iekļauta informācija par nosūtītāju, pārvadāto preču veidu, to izcelsmes vietu un galamērķi, kā arī pārvadājuma maršrutu vai attālumu, tostarp robežas šķērsošanas vietas, ja tādas ir.

Tā kā Regulas mērķu sasniegšanai minētie elementi vairs nav nepieciešami, tos var svītrot. Regulas 6. panta 2. punkta trešajā rindkopā pārvadātājam prasīts saglabāt kopiju, kurā norādītas pārvadājuma cenas un nosacījumi, kā arī citi izdevumi, atlaides un jebkādi citi nosacījumi. Šo rindkopu var svītrot, jo mūsdienās šī informācija ir pieejama grāmatvedības sistēmās. Regulas 6. panta 3. punktā ir jāiekļauj precīza atsauce uz preču pavaddzīmēm, kas ir labi pazīstamas un plaši izplatītas sauszemes pārvadājumu jomā. Šī atsauce uzlabo pārvadājumu uzņēmumu juridisko noteiktību, jo tā skaidri nosaka, ka preču pavaddzīmes ir pietiekams dokuments, ja tajā iekļauta visa 6. panta 1. punktā paredzētā informācija.

2.3 Vēl viens "ātri īstenojams pasākums" attiecas uz Eiropas Parlamenta uz Padomes Regulu (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu. Tā mērķis ir atbrīvot mazos pārtikas uzņēmumus, kas ir spējīgi kontrolēt pārtikas higiēnu, īstenojot Regulas (EK) Nr. 852/2004 pārējās prasības, no pastāvīgas procedūras vai procedūru, kuru pamatā ir riska analīzes un kritisko kontrolpunktu principi (HACCP), izveidošanas, ieviešanas un nodrošināšanas. Šis atbrīvojums attiecas uz mikrouzņēmumiem, kas pārsvarā pārdod pārtikas produktus tieši gala patērētājam.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK atbalsta grozījumus Regulā Nr. 11 par diskriminācijas atcelšanu pārvadājumu cenās un nosacījumos, īstenojot Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma 79. panta 3. punktu. Ar šo grozījumu paredzēts svītrot novecojušas prasības, kā arī veikt atsevišķu prasību grozījumus nolūkā iespējami samazināt uzņēmumu administratīvo slogu.

3.2 EESK uzskata, ka grozījumos Regulā (EK) Nr. 852/2004 ir jāņem vērā arī mazie uzņēmumi, kas definēti 2003. gada 6. maija Ieteikumā 2003/361/EK. Praksē pierādījies, ka šiem uzņēmumiem vajadzīgs zināms elastīguma līmenis.

3.3 Jāatzīst, ka dažiem mazajiem uzņēmumiem, tāpat kā mikrouzņēmumiem, nav iespējams piemērot HACCP kritērijus. Tieši tā iemesla dēļ, ka dokumentu uzglabāšana sagādā grūtības un tā nevajadzīgi palielina uzņēmumu administratīvo slogu, var noteikt tikai kritiskos kontrolpunktus (CCP).

3.4 Saskaņā ar Ieteikumu 2003/361/EK mikrouzņēmumi ir uzņēmumi, kuru darbinieku skaits nepārsniedz 10 un kuru apgrozījums nepārsniedz 2 miljonus *euro*. Attiecībā uz darbinieku skaitu atsevišķu dalībvalstu uzņēmumos šāda klasifikācija varētu būt pareiza. Taču apgrozījums 2 miljonu *euro* apmērā ir pārspīlēts salīdzinājumā ar attiecīgo darbinieku skaitu dalībvalstīs.

3.5 Ieteikumā 2003/361/EK minētajā uzņēmumu klasifikācijā nav noteiktas ēdināšanas vai tirdzniecības uzņēmumu atšķirības atkarībā no darbinieku skaita; piemēram, attiecībā uz tirdzniecības uzņēmumiem tika pievienots kritērijs par apgrozījumu 2 miljonu *euro* apmērā tādēļ, ka dažās dalībvalstīs tirdzniecības uzņēmuma, kurā ir tikai 3 darbinieki, apgrozījums var pārsniegt 1,5 miljonus *euro*. Minētā definīcija tika labota tikai attiecībā uz atsevišķiem uzņēmumu veidiem. Tādēļ būtu loģiski, vismaz šajā atzinumā, paturēt prātā, ka par mikrouzņēmumiem nevar uzskatīt dalībvalstīs izveidotos ēdināšanas uzņēmumus, tikai ar nosacījumu, ka darbinieku skaits tajos nepārsniedz 10 un apgrozījums nepārsniedz 2 miljonus *euro*. Dažās dalībvalstīs ēdināšanas uzņēmumos paralēli strādā 2 darbinieku maiņas un līdz ar to darbinieku skaits ievērojami pārsniedz 10, taču apgrozījums ir ievērojami zemāks par 500 000 *euro*.

4. Īpašas piezīmes

4.1 EESK uzskata, ka pārskatāmajā dokumentā minētā atsauce uz Ieteikumu 2003/361/EK saistībā ar uzņēmumu klasifikāciju, jo īpaši attiecībā uz HACCP prasībām, jāpiemēro, izvēloties citu pieeju.

4.2 Iekļaujot Regulas Nr. 852 5. panta grozījumā arī mazos uzņēmumus (kas definēti kā uzņēmumi, kas nodarbina līdz 50 personām; šis skaitlis ir pārāk liels, lai tos atbrīvotu no HACCP procedūrām) vai arī attiecinot uz tiem Regulas normas un izstrādājot īpašus noteikumus un ierobežojumus attiecībā uz ēdināšanas uzņēmumiem, ir jāņem vērā divi parametri.

4.3 Pirmkārt, obligāta prasība stingri ievērot higiēnas normas un īpašas higiēnas prasības, kas noteiktas Regulas Nr. 852/2004 4. pantā, kā arī obligāta prasība apmācīt personālu; abas šīs prasības ir pietiekamas, lai nodrošinātu ražoto pārtikas produktu higiēnu, tādējādi atvieglojot uzņēmumu darbu tiesisko saistību ievērošanā.

4.4 Lai atbrīvotu mazos ēdināšanas uzņēmumus (tos, kas nodarbina mazāk par 50 personām) īpaši uz tādiem uzņēmumiem

miem kā maiznīcas, gaļas un pārtikas veikali, tirdzniecības vietas tirgos, restorāni un bāri attiecināmais papildu parametrs varētu būt šāds: produktu sagatavošanā (cehā-virtuvē) nodarbināto skaits vienā maiņā vienā stundā nedrīkst pārsniegt 10 personas. Uzņēmumam iepriekš tabulā ir jānorāda personu skaits, kas strādā pie produktu sagatavošanas.

4.5 Ar šādu sadalījumu un konceptuālu precizējumu tiek ievērotas Ieteikuma Nr. 2003/361/EK prasības un vienlaikus noteikti tādu pārtikas uzņēmumu kā maiznīcas, gaļas un pārtikas veikali, restorāni un bāri produkcijas apjoma un personu skaita vienā maiņā/stundā ierobežojumi, lai nodrošinātu sabiedrības veselības aizsardzības un profilakses noteikumu ievērošanu.

4.6 EESK īpaši uzsver, ka Regulas (EK) Nr. 852/2004 5. panta 3. punkts jāpapildina ar šādu teikumu:

4.6.1 “Neskarot citas šīs regulas prasības, 1. punkta grozījumā jāparedz, ka mazie ēdināšanas uzņēmumi, maiznīcas, gaļas un pārtikas veikali, tirdzniecības vietas tirgos, restorāni un bāri, kas ir mikrouzņēmumi saskaņā ar Komisijas 2003. gada 6. maija Ieteikumu 2003/361/EK, tiktu atbrīvoti no HACCP prasībām ar nosacījumu, ka tie stingri ievēro higiēnas normas un īpašas higiēnas prasības, kas noteiktas Regulas Nr. 852/2004 4. pantā, kā arī apmāca personālu; abas šīs prasības ir pietiekamas, lai nodrošinātu ražoto pārtikas produktu higiēnu, tādējādi atvieglojot uzņēmumu darbu tiesisko saistību ievērošanā. Galvenais noteikums, kas jāievēro, ir sabiedrības veselības aizsardzība.”

4.6.2 “Lai atbrīvotu no HACCP prasībām mazos ēdināšanas uzņēmumus, maiznīcas, gaļas un pārtikas veikalus, tirdzniecības vietas tirgos, restorānus un bārus, kas pēc definīcijas nodarbina mazāk par 50 personām, uz minētajiem uzņēmumiem jāattiecinā šāds papildu parametrs: produktu sagatavošanā (cehā-virtuvē) nodarbināto skaits vienā maiņā vienā stundā nedrīkst pārsniegt 10 personas.”

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par apgaismes ierīču un gaismas signālierīču uzstādīšanu lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoros"

COM(2007) 192 galīgā redakcija — 2007/0066 (COD)

(2007/C 175/10)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2007. gada 11. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 436. plenārsesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 162 balsīm par, 1 balsi pret un 8 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par bīstamo ķīmisko vielu eksportu un importu"

COM(2006) 745 galīgā redakcija — 2006/0246 (COD)

(2007/C 175/11)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 133. un 175. panta 1. punktu 2006. gada 21. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 8. maijā. Ziņotājs — PEZZINI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē) ar 148 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) ir vienmēr atbalstījusi Eiropas Komisijas aktīvo lomu Roterdamas konvencijas par iepriekš norunātas piekrišanas (PIC) procedūras piemērošanu starptautiskajā bīstamu ķīmisko vielu un pesticīdu tirdzniecībā, kā arī Stokholmas konvencijas par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem (POP) īstenošanā un ieviešanā.

1.2 Komiteja piekrīt, ka ir nepieciešama saskaņota Komisijas pieeja, kas vērsta uz cilvēka veselības un vides aizsardzības uzlabošanu importētājvalstīs, īpaši jaunattīstības valstīs, un ka ir jāizmanto elastīgi, skaidri un pārredzami mehānismi, kas balstīti uz

ātrām un saskaņotām procedūrām, lai bez sarežģījumiem un kavējumiem nodrošinātu atbilstošu informāciju par valstīm, kas importē bīstamas ķīmiskās vielas.

1.3 Komiteja uzskata, ka stingrāki noteikumi, kas bija paredzēti Regulā (EK) Nr. 304/2003 un kuras anulēja Eiropas Kopienas Tiesa kļūdainā juridiskā pamata dēļ, un kuri no jauna iekļauti Regulas priekšlikumā, ir būtiski svarīgi vispārējai drošībai un bīstamu ķīmisku vielu pārvaldībai.

1.4 Komiteja piekrīt Komisijas nodomam izmantot Regulas juridiskā pamata labojumu, lai palielinātu Kopienas regulējuma efektivitāti un tiesisko drošību, ciešā saistībā ar Regulu (EK)

Nr. 1907/2006 par likumdošanu attiecībā uz ķīmiskiem produktiem (REACH), kas stāsies spēkā 2007. gada jūnijā.

1.5 Komiteja uzskata, ka jaunajiem tiesību aktiem būtu jāparedz gan ieviešanas rokasgrāmatu un informatīva materiāla izstrāde, gan apmācības pasākumu organizēšana, pamatojoties uz Kopienas standartiem, kas galvenokārt būtu paredzēti muitas ierēdņiem, ar Komisijas dienestu un — jo sevišķi — ar Kopīgā pētniecības centra (KPC) amatpersonu līdzdalību.

1.5.1. Komiteja uzsver importētājvalsts valodas izmantošanas nozīmi marķējumā un tehniskajā dokumentācijā.

1.6 EESK pilnībā atbalsta faktu, ka jāparedz iespējas pagaidu eksporta uzsākšanai, turpinot centienus iegūt nepārprotamu piekrišanu.

1.7 Komiteja uzskata, ka galvenais efektīvas, pareizas un pārredzamas ierosināto mehānismu darbības priekšnoteikums ir muitas kontroles sistēmas, kā arī muitas iestāžu un izraudzīto valsts iestāžu (IVI) pilnīga sadarbība Regulas piemērošanā.

1.8 Komiteja uzsver, ka ierosinātie kombinētās nomenklatūras uzlabojumi un EDEXIM datubāzes izstrāde, kas īpaši paredzēta muitas iestādēm, obligāti jāpapildina ar regulāriem un saskaņotiem informatīviem un apmācības pasākumiem Kopienas līmenī.

1.8.1 Šajā sakarā EESK uzskata par pilnīgi nepietiekamiem finanšu un cilvēkresursus, kas ir Komisijas un jo sevišķi KPC rīcībā un kuriem būtu jānodrošina:

— informatīvā un apmācību materiāla, kā arī rokasgrāmatu izstrāde dažādām lietotāju kategorijām,

— tehniskās dokumentācijas par nekaitīgumu pareizība starposma un gala patērētājiem, jo sevišķi darbiniekiem,

— dialogs un tehniskā palīdzība importētājvalstīm, sevišķi jaunattīstības valstīm un valstīm ar pārejas posma ekonomiku,

— lielāka pilsoniskās sabiedrības apziņa par pastāvošajiem riskiem un to novēršanu.

2. Pamatojumi

2.1 Komiteja savulaik ⁽¹⁾ puda atbalstu Roterdamas konvencijā ⁽²⁾ paredzētajiem mērķiem un mehānismiem, kas ievieša iepriekš norunātas piekrišanas procedūru bīstamu ķīmisku vielu eksportam un importam, vienlaicīgi uzlabojot piekļuves iespējas informācijai un sniedzot tehnisko palīdzību jaunattīstības valstīm.

2.2 Komiteja atbalstīja dalībvalstu nostāju, saskaņā ar kuru "ir lietderīgi noteikt stingrākas prasības, nekā to paredz Konvencija, lai sniegtu pilnīgu atbalstu jaunattīstības valstīm" ⁽³⁾.

2.3 Regula (EK) Nr. 304/2003 par bīstamu ķīmisku vielu eksportu un importu, kuru pieņēma 2003. gada 18. janvārī un kas stājās spēkā tā paša gada 7. martā, bija galvenokārt vērsta uz Roterdamas konvencijas īstenošanu saistībā ar iepriekš norunātas piekrišanas procedūru dažām bīstamām ķīmiskām vielām un pesticīdiem starptautiskajā tirdzniecībā.

2.3.1 Tomēr minētā Regula ietvēra vairākus noteikumus, kas pārsniedza Konvencijas prasības.

2.4 Jo īpaši Regulā paredzēts, ka tajā iekļautas ķīmiskas vielas eksportētājs, pirms tas pirmo reizi eksportē ķīmisko vielu, iesniedz paziņojumu par izvešanu izraudzītajai valsts iestādei. Pēc informācijas pilnīguma pārbaudes minētajā paziņojumā to nodod Komisijai, kas to reģistrē EDEXIM datu bāzē kā Kopienas paziņojumu par eksportu, precizējot vielu un importētājvalsti.

2.5 Līdzīgi Kopienas ķīmiskās vielas importa gadījumā, kas nāk no trešām valstīm, Komisija saņem atbilstošu paziņojumu par eksportu, paziņo par tā saņemšanu un reģistrē to EDEXIM datu bāzē.

2.6 Vispārīgi Komisija atbild par reālu Regulas piemērošanu un, citiem vārdiem, tai ir jāpārvalda paziņojumi par eksportu un importu.

⁽¹⁾ EESK 20.06.2002. atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par bīstamo ķīmisko vielu eksportu un importu", OV C 241, 7.10.2002., 50. lpp.

⁽²⁾ Roterdamas konvencija, ko parakstīja 1998. gada 11. septembrī un kura stājās spēkā 2004. gada 24. februārī, sakārtoja dažu bīstamu ķīmisku vielu un pesticīdu eksportu un importu. Tā balstās uz iepriekš norunātas piekrišanas pamatprincipu (t.s. PIC — *prior informed consent* — procedūra), ko veic ķīmiskās vielas importētājs. Pašlaik saskaņā ar Konvenciju PIC procedūrai ir pakļautas vairāk nekā 30 ķīmiskas vielas.

⁽³⁾ Skat. 1. zemsivitas piezīmē minēto atzinumu.

2.7 Pašlaik ES paziņojuma par eksportu procedūru piemēro aptuveni 130 ķīmiskām vielām un ķīmisko vielu grupām, kuras uzskaitītas Regulas (EK) Nr. (CE) 304/2003 I pielikuma 1. daļā ⁽⁴⁾.

2.8 Visbeidzot, ir paredzēti skaidri pienākumi attiecībā uz iepakojšanu un marķēšanu.

2.9 Regulā (EK) 304/2003 ir paredzēts arī sankciju režīms noteikumu pārkāpšanas gadījumā un precizēts, ka šīm sankcijām jābūt "efektīvām, samērīgām un preventīvām" un ka tās nosaka dalībvalstis.

2.9.1 Turklāt 2006. gada 18. decembrī tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), kas stāsies spēkā 2007. gada 1. jūnijā ⁽⁵⁾.

2.10 Eiropas Kopienų Tiesa spriedumos lietā C-94/03 un lietā C-178/03 (abas 2006. gada 10. janvārī) noteica, ka Regulas (EK) Nr. 304/2003 juridisko pamatu jāveido EK Līguma 133. un 175. pantam, nevis vienīgi 175. pantam, un tādēļ Regula ir jāatceļ. Tomēr Tiesa atstāja spēkā Regulas noteikto regulējumu līdz laikam, kad pieņemamā termiņā tiek pieņemta jauna regula, kas balstīta uz pareizu juridisku pamatojumu.

2.11 Ziņojumā par laika periodu no 2003. līdz 2005. gadam ⁽⁶⁾, kas tika iesniegts 2006. gada 30. novembrī saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 304/2003 21. pantu, tika aplūkoti šādi aspekti:

- Regulas īstenošanas stāvoklis,
- problēmas, kas parādījās procedūras posmos,
- nepieciešamie grozījumi, lai palielinātu efektivitāti.

2.12 Pašlaik visu dalībvalstu rīcībā ir nepieciešamie tiesību akti un administratīvās sistēmas, lai piemērotu un ievērotu Regulu. Līdz šim tika veikti 2 273 paziņojumi par eksportu (no kuriem vairāk par 80 % bija no Vācijas, Apvienotās Karalistes, Nīderlandes, Francijas un Spānijas), un importētājvalstu skaits no 70 valstīm 2003. gadā palielinājās līdz 101 valstij 2005. gadā.

2.13 Sistēmas vājā vieta ir muitas kontroles sistēmas. Līdz ar to ir nepieciešama ciešāka sadarbība starp izraudzītajām valsts iestādēm un muitas iestādēm ar regulāru informācijas apmaiņu un lielāku noteikumu skaidrību, sevišķi attiecībā uz eksportētāju specifiskajiem pienākumiem un uz labāku kontroles instrumentu piemērošanu attiecībā uz kombinēto nomenklatūru un Kopienas tarifem TARIC.

⁽⁴⁾ Vēlāk to grozīja ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 777/2006.

⁽⁵⁾ Skat. ITACA, Nr. 3 (2006. gada decembris), 8. lpp. — ROMA, Sergio Gigli.

⁽⁶⁾ Skat. COM(2006) 747, 2006. gada 30. novembris.

2.14 Komiteja piekrīt, ka ir vajadzīga saskaņota Komisijas pieeja, kas vērsta uz cilvēka veselības un vides aizsardzības uzlabošanu importētājvalstīs, īpaši jaunattīstības valstīs, un ka ir jāizmanto elastīgi, skaidri un pārredzami mehānismi, kas balstīti uz ātrām un saskaņotām procedūrām, lai bez sarežģījumiem un kavējumiem nodrošinātu atbilstošu importētājvalstu informāciju par ES bīstamu ķīmisko vielu eksportu.

3. Komisijas priekšlikums

3.1 Līdz ar juridiskā pamatojuma jautājuma atrisināšanu, kas bija par iemeslu Regulas (EK) Nr. 304/2003 atcelšanai, Komisijas jaunās regulas priekšlikums paredz grozījumus, kas skar šādus aspektus:

- jauns juridiskais pamatojums,
- jaunas definīcijas. Ir jāpaplašina "eksportētāja" definīcija un jāprecizē jēdziens "preparāts",
- jauna nepārprotamas piekrišanas procedūra,
- muitas kontroles pastiprināšana un palielināšana,
- jauni komitoloģijas noteikumi ⁽⁷⁾.

4. Vispārējās piezīmes

4.1 Komiteja apstiprina pilnīgu atbalstu Kopienas stratēģijām ilgstspējīgas attīstības labā, tostarp brīvprātīgai sistēmai SAICM ⁽⁸⁾ un uzsver preventīvas pieejas nepieciešamību ķīmisko vielu pārvaldībā, lai novērstu iespējamās negatīvās ietekmes uz cilvēka veselību un vidi, kā to Komiteja vairākkārt ⁽⁹⁾ ir atgādinājusi savos atzinumos REACH tiesību aktu ieviešanas ietvaros.

4.2 Šajā sakarā EESK atbalstīja REACH sistēmas ieviešanu, un jo sevišķi ražojošo, importējošo vai izmantojošo uzņēmumu atbildības palielināšanu, sagatavojot dokumentāciju par ķīmiskām vielām sakarā ar reģistrāciju un ar riska pirmo novērtējumu. Tāpēc EESK atzinīgi novērtēja Eiropas reģistrācijas sistēmas un to pārvaldošās Kopienas aģentūras izveidošanu ⁽¹⁰⁾.

4.2.1. EESK aicina Komisiju īpašajos tiesību aktos par bīstamām ķīmiskām vielām paredzētajos paziņojumos pārskatīt cilvēka veselībai un videi bīstamu vielu sarakstu, tās aizvietojojam ar mazāk bīstamām vielām un preparātiem, ja pētniecība un tehnoloģiskā inovācija būs atradušas un izmēģinājušas konkrētas alternatīvas.

⁽⁷⁾ Skat. lēmumu 1999/468/EK, ko grozīja 2006. gada jūlijā.

⁽⁸⁾ Stratēģiska pieeja starptautiskai ķīmisko vielu pārvaldībai (*Strategic Approach for International Chemicals Management* jeb SAICM).

⁽⁹⁾ Skat. EESK atzinumus CESE 524/2004 un CESE 850/2005 par likumdošanas iniciatīvām attiecībā uz ķīmiskām vielām (REACH). OV C 112, 30.4.2004. un OV C 294, 25.11.2005.

⁽¹⁰⁾ Skat. atzinuma CESE 524/2004 3.1. punktu. OV C 112, 30.4.2004.

4.3 EESK ir vienmēr atbalstījusi Eiropas Komisijas aktīvo lomu Roterdamas konvencijas par iepriekš norunātas piekrišanas (PIC) procedūras piemērošanu starptautiskajā bīstamu ķīmisko vielu un pesticīdu tirdzniecībā, kā arī Stokholmas konvencijas par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem (POP), kas vērsta uz noteiktu ķīmisko vielu, starp kurām 9 pesticīdu veidi, ražošanas un izmantošanas novēršanu, īstenošanā un ieviešanā. Arī par šo jautājumu Komitejai nesen bija iespēja izteikties ⁽¹¹⁾.

4.4 Komiteja uzskata, ka stingrāki noteikumi, kas bija paredzēti Regulā (EK) Nr. 304/2003 un kurus anulēja Eiropas Kopienas Tiesas kļūdainā juridiskā pamata dēļ, un kas no jauna iekļauti Regulas priekšlikumā ⁽¹²⁾, ir būtiski svarīgi vispārējai drošībai un bīstamo ķīmisko vielu pārvaldībai.

4.5 Turklāt Komiteja uzskata, ka būtu lietderīgi reglamentējošos noteikumos ieviest grozījumus, lai novērstu darbības trūkumus un īstenošanas grūtības, kuras uzsvērtas ziņojumā par laika periodu no 2003. līdz 2005. gadam.

4.6 Līdz ar to Komiteja piekrīt Komisijas nodomam izmantot Regulas juridiskā pamata izmaiņu saskaņā ar Eiropas Kopienas Tiesas spriedumu (jautājums, par kuru tā jau savulaik ir izteikusies ⁽¹³⁾), lai palielinātu Kopienas regulējuma efektivitāti, nodrošinot gan eksportētājiem, gan importētājiem lielāku skaidrību, pārredzamību un tiesisko drošību.

4.7 EESK uzskata, ka jaunajos ierosinātajos Kopienas tiesību aktos ir lietderīgi nodrošināt tiesisko drošību, viennozīmību un pārredzamību, uzlabojot terminu "eksportētājs", "preparāts" un "ķīmiskās vielas, uz ko attiecas PIC procedūra" definīcijas.

4.8 Lai veicinātu vienkāršošanas procesu un birokrātijas mazināšanu, kā arī termiņu ievērošanu, EESK pilnībā atbalsta iespēju paredzēt pagaidu eksporta uzsākšanu, turpinot centienus iegūt nepārprotamu piekrišanu, kā arī iespēju paredzēt atteikties no piekrišanas prasības gadījumā, ja ķīmiskās vielas ir jāeksportē uz ESAO valstīm.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

4.9 Tāpat Komiteja uzsver, ka ir svarīgi, lai piekrišanas un tās regulāras pārskatīšanas pieprasījumi tiktu veikti ar Komisijas starpniecību nolūkā izvairīties no pārklāšanās un nevajadzīgas dublēšanās, kā arī no neizpratnes un nenoteiktības importētājvalstīs. Tā uzskata, ka finanšu un cilvēkresursiem, kas šim nolūkam ir Komisijas un jo sevišķi KPC dienestu rīcībā, ir jābūt organizētiem tā, lai tie spētu nodrošināt arī saskaņotus informatīvos un apmācības materiālus, rokasgrāmatas un nekaitīguma datu veidlapu izveidi dažādām lietotāju kategorijām un, visbeidzot, dialogu ar importētājvalstīm, īpaši jaunattīstības valstīm, lai noteiktu un risinātu problēmas saistībā ar paziņojumiem par importu/eksportu.

4.9.1. Komiteja atkārtoti uzsver to, cik svarīga starpposma un galapatērētājiem, jo sevišķi tiem, kuri strādā lauksaimniecībā un MVU, ir importētājvalsts valodas izmantošana marķējumā un tehniskajā dokumentācijā par nekaitīgumu, ņemot vērā nopietnus nelaimes gadījumus darbā, kurus dažkārt izraisa bīstamas ķīmiskas vielas, kā arī attiecīgās ILO (Starptautiskā Darba organizācijas) starptautiskās konvencijas ⁽¹⁴⁾.

4.10 Komiteja uzskata, ka galvenais efektīvas, pareizas un pārredzamas ierosinātajos tiesību aktos piedāvāto mehānismu darbības priekšnoteikums ir muitas kontroles sistēmas un muitas iestāžu un izraudzīto valsts iestāžu (IVI) pilnīga sadarbība Regulas piemērošanā. Ierosinātie kombinētās nomenklatūras uzlabojumi ar "brīdinājuma zīmju" ieviešanu un EDEXIM datubāzes izstrāde, kas īpaši paredzēta muitas iestādēm, jāpapildina ar regulāriem un saskaņotiem informatīviem un apmācības pasākumiem Kopienas līmenī.

4.11. Komiteja uzskata, ka jaunajos tiesību aktos būtu jāparedz gan ieviešanas rokasgrāmatu un informatīva materiāla izstrāde, gan apmācības pasākumu organizēšana, pamatojoties uz Kopienas standartiem, sevišķi jaunajām dalībvalstīm.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹¹⁾ Skat. atzinumu NAT/331, CESE 23/2007. OVC 93, 27.4.2007.

⁽¹²⁾ Saskaņā ar Kopienas noteikumiem katrai ES aizliegtai vai stingri reglamentētai ķīmiskai vielai/pesticīdam, kā arī maisījumiem, kas satur šādas vielas, jābūt apgādātiem ar paziņojumu, kā arī ar importētāja nepārprotamu piekrišanu. Tas attiecas uz vielām, kas atbilst priekšnoteikumiem, kuri nepieciešami PIC paziņojumam, pat ja tie neietilpst Konvencijas piemērošanas jomā un nav arī starp vielām, kas jau ir pakļautas PIC procedūrai.

⁽¹³⁾ Skat. 1. zemsvītras piezīmi, 5.10. punktu.

⁽¹⁴⁾ Skat. ILO 1990. gada Starptautiskās konvencijas Nr. 170 par rūpniecisko ķīmikāliju lietošanas drošību darbā 7. un 8. pantu un ILO 1993. gada Starptautiskās konvencijas Nr. 174 par lielu nelaimes gadījumu darbā novēršanu 9., 10. un 22. pantu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū"

COM(2006) 388 galīgā redakcija — 2006/0136 (COD)

(2007/C 175/12)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37. panta 2. punktu un 152. panta 4. punkta b) apakšpunktu 2006. gada 15. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 8. maijā. Ziņotājs — VAN OORSCHOT kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (31. maija sēdē), ar 65 balsīm par, 1 balsi pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumu un ieteikumu kopsavilkums

1.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu direktīvai par augu aizsardzības līdzekļu (fungicīdu, insekticīdu, herbicīdu un citu lauksaimniecībā un dārzkopībā izmantojamu līdzekļu) laišanu tirgū.

1.2 Augstākā prioritāte ir ne tikai tādu augu aizsardzības līdzekļu laišana tirgū, kas ir labi un droši, bet arī šādu līdzekļu ilgtspējīga un droša lietošana. Tādēļ EESK ar gandarījumu atzīmē, ka Eiropas Komisija vienlaicīgi ar minēto regulas priekšlikumu ir iesniegusi arī priekšlikumu direktīvai, ar ko regulē augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgu lietošanu.

1.3 EESK konstatē, ka priekšlikuma apsvērumos uzmanība ir pievērsta galvenokārt augu aizsardzības līdzekļu negatīvās ietekmes uz cilvēku un vidi novēršanai un mazināšanai. EESK uzskata, ka ir svarīgi novērst augu aizsardzības līdzekļu negatīvo ietekmi uz cilvēku un vidi. Komiteja norāda, ka ilgtspējīgas pieejas gadījumā tādā pašā mērā jārēķinās arī ar tautsaimniecības interesēm. Lai gan pieaug interese par bioloģiskās lauksaimniecības produktiem, lielākā daļa mūsdienu patērētāju visvairāk ir ieinteresēti par pieņemamu cenu iegādāties labas kvalitātes produktus, kuri turklāt ir pieejami visa gada garumā. Šajā sakarā obligāts nosacījums ir patērētāja izmantotā produkta drošums. Tādēļ attiecībā uz lauksaimniecības produktu vērtības ķēdi tiek izvirzītas augstas prasības. Tālab ir jābūt pieejamiem labiem un drošiem augu aizsardzības līdzekļiem.

1.4 EESK pauž bažas par to, ka paredzēts ieviest augu aizsardzības līdzekļu apstiprināšanas kritērijus, kas pamatojas uz aktīvo vielu raksturīgajām īpašībām, un par to, kā šāds pasākums ietekmēs jaunu, labāku produktu laišanu apgrozībā. Stingras kritēriju piemērošanas rezultātā var rasties situācija, ka viela, kas, kaut arī neizpilda vienu no kritērijiem, tomēr ir uzlabota attiecībā uz visiem pārējiem kritērijiem, netiek apstiprināta. Tādēļ EESK aicina veikt riska novērtējumu, kurā vairāk uzmanības ir pievērsts gan praktiskajai izmantošanai, gan ietekmei uz lietotāju.

1.5 EESK uzskata, ka priekšlikums par atļauju piešķiršanu pa zonām un apstiprinājuma savstarpēju atzīšanu vienas zonas robežās ir pirmais solis ceļā uz atļauju pilnīgu saskaņošanu Eiropas Savienībā. EESK ierosina, ka jābūt iespējai arī starp zonām veikt atļauju savstarpēju atzīšanu gadījumā, kad runa ir par (kaimiņu) valstīm ar līdzīgiem klimatiskiem un lauksaimniecības apstākļiem.

1.6 EESK atbalsta principu, ka jāveic to augu aizsardzības līdzekļu salīdzinošais novērtējums, kuru sastāvā ir aizstāšanas kandidāti. EESK tomēr aicina retāk veikt novērtējumu un attiecībā uz minētajām vielām piemērot parasto datu aizsardzības periodu, lai arī turpmāk nodrošinātu uzņēmumu gatavību veikt ieguldījumus saistībā ar šādām vielām un tādējādi novērstu deficīta rašanos lauksaimniecības nozarē.

1.7 EESK uzskata, ka priekšlikumā nav iekļauti pietiekami stimuli, lai apstiprinātu augu aizsardzības līdzekļus, kas paredzēti niecīgai izmantošanai. EESK ierosina divus situācijas uzlabošanas pasākumus: pirmkārt, viņš izvirza priekšlikumu par tādas sistēmas izveidi, saskaņā ar ko pirmais pieprasījuma iesniedzējs var izmantot garāku datu aizsardzības periodu atkarībā no iekļauto niecīgas izmantošanas gadījumu skaita, un, otrkārt, EESK aicina Eiropas Komisiju veicināt tāda dalībvalstīm paredzēta saraksta izveidi, kas tiek regulāri atjaunots un kurā ir uzskaitīti visi atļautie (niecīgas) izmantošanas gadījumi.

2. Ievads

2.1 Vispārēja informācija

2.1.1 Augu aizsardzības līdzekļus izmanto augu aizsardzībai un augu veselības interesēs. Pateicoties tiem, lauksaimnieki var gūt lielākus ienākumus un izmantot elastīgākus audzēšanas veidus. Tas nodrošina savā reģionā cenas ziņā pieejamu, drošu (pārtikas) produktu ražošanu, kam patērētāji uzticas.

2.1.2 Lielākā daļa patērētāju Eiropā izvirza aizvien augstākas prasības attiecībā uz pārtikas produktu kvalitāti un to pieejamību visa gada garumā, un turklāt, pēc patērētāju domām, pārtikas drošums ir obligāts un pašsaprotams nosacījums. Lauksaimniecības produktu ražošanas ķēdei nav viegli to nodrošināt. Lai varētu apmierināt minētās lielās patērētāju grupas augstās prasības, jānodrošina pietiekami dažādots labu un drošu augu aizsardzības līdzekļu piedāvājums.

2.1.3 No otras puses, augu aizsardzības līdzekļu izmantošana var tomēr atstāt sekas uz lauksaimniecības ekosistēmām, apdraudēt lietotāju veselību, ietekmēt pārtikas produktu kvalitāti un negatīvi iespaidot patērētāju veselību, jo īpaši tad, ja augu aizsardzības līdzekļu neefektīvas (t.i., labai praksei neatbilstīgas) izmantošanas dēļ pārtikas produktos saglabājas kaitīgas augu aizsardzības līdzekļu atliekas.

2.2 Tiesiskais regulējums

2.2.1 Ar ierosināto regulu aizstāj līdzšinējo Direktīvu 91/414/EEK par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, kuras mērķis ir, pamatojoties uz ļoti visaptverošu katras aktīvās vielas un katra šo vielu saturoša produkta riska novērtēšanas procedūru pirms to apstiprināšanas laišanai tirgū un izmantošanai, jau pirmsākumos novērst risku.

2.2.2 Turklāt ar šajā atzinumā izskatāmo priekšlikumu atceļ Padomes Direktīvu 79/117/EEK, ar ko aizliedz laist tirgū un izmantot augu aizsardzības līdzekļus, kuru sastāvā ir konkrētas aktīvās vielas.

2.2.3 Kopienas tiesiskais regulējums augu aizsardzības līdzekļu jomā ietver arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 396/2005, ar ko paredz maksimāli pieļaujamus pesticīdu atlieku līmeņus augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā un barībā un ar ko groza Padomes Direktīvu 91/414/EEK; ar minēto regulu nosaka maksimālos aktīvo vielu atlieku līmeņus lauksaimniecības produktos.

2.2.4 Kopā ar ierosināto regulu ir iesniegts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko izveido pamatu Kopienas rīcībai pesticīdu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšanai (COM(2006)373 galīgā redakcija). Minētā direktīva ir paredzēta, lai aptvertu izmantošanas un izplatīšanas posmu, ciktāl tas nav izskatīts regulas priekšlikumā.

2.3 Priekšlikuma konteksts

2.3.1 Pēc tam, kad Komisija bija veikusi Direktīvas 91/414/EEK novērtējumu, Eiropas Parlaments un Padome 2001. gadā aicināja Komisiju pārskatīt direktīvu šādā nolūkā:

- lai noteiktu kritērijus aktīvo vielu apstiprināšanai;
- lai ieviestu stingrākus kritērijus vielu ar augstu kaitīguma pakāpi apstiprināšanai;
- lai ieviestu vienkāršotu procedūru attiecībā uz vielām ar zemu kaitīguma pakāpi;
- lai ieviestu alternatīvu aktīvo vielu un aizstājēju novērtēšanas principu;
- lai, ieviešot dalījumu zonās augu aizsardzības līdzekļu apstiprināšanas jomā, uzlabotu savstarpējo atzišanu.

2.3.2 Pēc ilgas (piecus gadus garas) apspriešanās ar visām ieinteresētajām personām un ietekmes novērtējuma veikšanas Komisija 2006. gada jūlijā iesniedza priekšlikumu Direktīvas 91/414/EEK pārskatīšanai. Lai vienkāršotu un saskaņotu noteikumus ES dalībvalstīs, Komisija nolēma aizstāt direktīvu ar regulu.

2.4 Priekšlikuma īss kopsavilkums

2.4.1 ES līmenī Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgā komiteja izstrādā aktīvo vielu pozitīvo sarakstu. Aktīvo vielu apstiprināšana notiek, pamatojoties uz skaidriem kritērijiem, kuri nodrošina augstu aizsardzības līmeni attiecībā uz cilvēkiem, dzīvniekiem un vidi.

2.4.2 Vērtējot aktīvo vielu, jāpārbauda, vai tai ir vismaz viens lietotājam un patērētājam drošs izmantošanas veids; tā nedrīkst radīt nepieņemamu ietekmi uz vidi. Saistībā ar dažādiem novērtēšanas posmiem un lēmumu pieņemšanu attiecībā uz aktīvo vielu apstiprināšanu nosaka skaidrus termiņus.

2.4.3 Dalībvalstis arī turpmāk būs atbildīgas par valsts atļauju piešķiršanu augu aizsardzības līdzekļiem, kuru sastāvā ir jābūt atļauto aktīvo vielu sarakstā iekļautām vielām.

2.4.4 Veicot apstiprināšanai iesniegto dokumentu novērtēšanu valsts līmenī, dalībvalstīm jāizmanto vienoti kritēriji, ja tādi pastāv, un jāņem vērā valstī esošie apstākļi.

2.4.5 Attiecībā uz vielām ar zemu vai normālu kaitīguma pakāpi Komisija ievieš apstiprināšanas zonu sistēmu, kas paredz, ka attiecīgajā zonā obligāti savstarpēji jāatzīst augu aizsardzības līdzekļu atļaujas. Šādas "zonālās" atļaujas būtība ir tāda, ka vienā no trīs ierosinātajām klimatiskajām zonām (Eiropas Savienību Komisija iedala trīs zonās) katrreiz viena dalībvalsts izvērtē augu aizsardzības līdzekļu apstiprinājuma pieteikumu un produkts ir jāapstiprina tikai tajā dalībvalstī, kurā augu aizsardzības līdzekļa ražotājs ir iesniedzis pieteikumu par atļaujas savstarpējo atzišanu.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 Augu aizsardzības līdzekļu nozīme saistībā ar augstvērtīgas pārtikas nodrošinājumu Eiropas Savienībā.

3.1.1 Direktīvas preambulā ir apkopoti apsvērumi, kas ir regulas priekšlikuma pamatā. Tajā būtu skaidri jāmin nozīme, kāda ir pietiekamai augu aizsardzības līdzekļu pieejamībai, lai ES patērētājiem, kuriem ir augstas prasības, garantētu drošu, neapšaubāmu un kvalitatīvu pārtikas produktu piegādi.

3.2 Pagaidu atļauju piešķiršana zināmos apstākļos

3.2.1 Direktīvā nav paredzēta iespēja, ka kāda no dalībvalstīm piešķir pagaidu atļauju valsts mērogā. Tā rezultātā var izveidoties situācija, ka inovatīvu un salīdzinājumā ar pašreiz tirgū pieejamiem produktiem uzlabotu līdzekļu laišanu apgrozībā tiek novilcināta. Komisija mēģina šo trūkumu novērst, nosakot īsākus termiņus, lai jaunas vielas varētu ātrāk iekļaut pozitīvajā sarakstā.

3.2.2 EESK ierosina regulā iekļaut arī iespēju valsts mērogā piešķirt pagaidu atļauju gadījumā, ja administratīvo procedūru kavēšanās dēļ ir pārsniegti ierosinātie termiņi un ir izpildītas no Regulas (EK) Nr. 396/2005 par maksimālajiem pesticīdu atlieku līmeņiem izrietošās saistības.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Riska noteikšana, pamatojoties uz apstiprināšanas nosacījumiem.

4.1.1 Priekšlikuma 4. pantā runa ir par aktīvo vielu apstiprināšanas kritērijiem un šajā sakarā tajā ir iekļauta atsauce uz II pielikumu. Minēto kritēriju stingras piemērošanas rezultātā var izveidoties situācija, ka aktīvās vielas tikai vienas vienīgas īpašības dēļ var tikt neapstiprinātas, jo vienmēr jābūt izpildītām visām prasībām.

4.1.2 Šādi augu aizsardzības līdzekļu apstiprināšanas kritēriji, kas pamatojas tikai uz minēto līdzekļu sastāvā esošo aktīvo vielu raksturīgajām īpašībām un kuros nav ņemta vērā praktiskā izmantošana un ietekme uz lietotāju, apdraud principu, ka lēmumu pieņem, pamatojoties uz riska novērtējumiem. Tā rezultātā no tirgus pakāpeniski varētu pazust virkne apgrozībā esošu produktu/izmantošanas veidu, kas varētu būt lietderīgi gadījumā, ja rastos vajadzība pēc liela daudzuma šāda veida produktu.

4.1.3 Tādējādi 4. panta noteikumi kavē tādu inovatīvu produktu nonākšanu tirgū, kas ir uzlaboti attiecībā uz visiem kritērijiem un neizpilda tikai viena vienīga kritērija prasības. EESK nevar atbalstīt minēto pieeju, jo tā nevajadzīgi kavē jaunu un labāku produktu izstrādi. EESK uzskata, ka raksturīgāko īpašību apstiprināšanas kritēriji būtu jāizmanto tikai, lai noteiktu

aizvietošanas kandidātus, bet nevis, lai līdzekļus jau iepriekš noraidītu bez pamatota novērtējuma.

4.2 Zonālo atļauju darbības un savstarpējās atzīšanas principa paplašināšana

4.2.1 EESK uzskata, ka zonālo atļauju piešķiršanas sistēma un apstiprinājuma savstarpēja atzīšana ir svarīgs solis, lai Eiropas Savienībā izveidotu kopēju saskaņotu sistēmu attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļu laišanu apgrozībā.

4.2.2 Līdzās valsts mērogā izmantotajai parastajai apstiprināšanas metodei ieviešot principu, ka atļauja obligāti savstarpēji jāatzīst dalībvalstīs, kuras pieder tai pašai zonai, iespējams izvairīties no darba dublēšanas dalībvalstīs un nodrošināt inovatīvu un videi nekaitīgu augu aizsardzības līdzekļu ātrāku pieejamību.

4.2.3 EESK ierosina dot iespēju veikt atļauju savstarpējo atzīšanu starp zonām, ja kaimiņvalstīs ir līdzīgi ražošanas nosacījumi.

4.2.4 Attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu siltumnīcās un ražas pēcnovākšanas apstrādē Komisija ierosina, ka visām dalībvalstīm visās zonās ir obligāti jāizmanto savstarpējās atzīšanas princips (39. pants). EESK uzskata, ka minētais regulējums jāattiecinā arī uz sēkļu apstrādi kā svarīgu integrētās augu aizsardzības pilāru.

4.3 Salīdzinošā novērtējuma procedūras pielāgošana

4.3.1 Attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem, kuru sastāvā ir kaitīgākas vielas (aizvietošanas kandidāti), dalībvalsts četru gadu laikā pēc atļaujas izsniegšanas veic salīdzinošo novērtējumu (48. pants), lai kaitīgākā līdzekļa aizstāšanai atrastu alternatīvu aktīvo vielu, izņemot gadījumus, kad minētais līdzeklis ir vēl joprojām nepieciešams, lai rezistences gadījumā arī turpmāk varētu aizsargāt augus.

4.3.2 EESK uzskata, ka ik pēc četriem veicamais novērtējums un saistībā ar aizvietošanas kandidātiem iesniegto dokumentu aizsardzības periods, kas ir septiņus gadus garš, negarantē pietiekamu drošību rūpniecībai, un tādēļ attiecīgie līdzekļi tiks pārāk ātri izņemti no apgrozības un, iespējams, tas negatīvi ietekmēs līdzekļu pietiekamu pieejamību rezistences un niecīgas izmantošanas gadījumā.

4.3.3 EESK aicina retāk veikt novērtējumu un attiecībā uz aizvietošanas kandidātiem piemērot parasto datu aizsardzības periodu, lai arī turpmāk nodrošinātu uzņēmumu gatavību veikt ieguldījumus saistībā ar šādām vielām un tādējādi novērstu defīcīta rašanos lauksaimniecības nozarē un turpmākajos vērtības ķēdes posmos līdz patērētājam.

4.4 Nepietiekamaniecīgas izmantošanas veicināšana

4.4.1 Ar 49. panta noteikumiem citastarp profesionālajiem lietotājiem un lauksaimniecības profesionālajām organizācijām ir dota iespēja pieprasīt paplašinātniecīgai izmantošanai paredzētu augu aizsardzības līdzekļu atļauju darbību. Tajā pašā laikā iepriekšminētā panta noteikumi paredz, ka dalībvalstis izveido un regulāri atjaunoniecīgai izmantošanai izsniegto atļauju sarakstu.

4.4.2 EESK atzinīgi vērtē minēto pantu, taču konstatē, ka tas nerada pietiekamu stimulu atļauju turētājiem izvērstniecīgu izmantošanu.

4.4.3 EESK ierosina atļauju turētājiem piešķirt atlaidi, proti, pagarināt datu aizsardzības periodu, ja viņi kā pirmie pieteikuma iesniedzēji pēc apstiprinājuma saņemšanas pieprasaniecīgai izmantošanai paredzētu atļauju darbības paplašināšanu.

4.4.4 EESK turklāt ierosina, ka Eiropas Komisijai, aizstājot 49. panta 6. punktā paredzētos atsevišķu valstu sarakstus, jāveicina centralizēta, dalībvalstīm pieejama Eiropas Savienībā izsniegtoniecīgas izmantošanas atļauju saraksta izveide.

Briselē, 2007. gada 31. maijā.

4.5 Informēšana

4.5.1 Regulā ir iekļauta iespēja noteikt, ka pirms produkta izmantošanas obligāti jāinformē tie iedzīvotāji, kas varētu tikt pakļauti izsmidzinātajai vielai un ir izteikuši lūgumu saņemt šādu informāciju (30. pants).

4.5.2 EESK uzskata, ka pārredzamības nodrošināšana saistībā ar augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu ir atzinīgi vērtējama, tomēr pauž viedokli, ka ierosinātais informēšanas pienākums apdraud uzticēšanos tiesiskajam regulējumam, uz ko pamatojas minēto līdzekļu laišana tirgū. Tas attiecas uz tādu produktu izmantošanu, kas ir atzīti par drošiem, kaut gan informēšanas pienākuma dēļ par tiem var rasties pretējs iespaids.

4.5.3 EESK atzīst, ka iepriekšminētā panta īstenošana neveicina lietotāju un iedzīvotāju savstarpēju saprašanu, bet gan drīzāk var likt šķēršļus sociālajai kohēzijai lauku kopienās, ļaujot domāt, ka tiek izmantoti nedroši produkti. Tādēļ minētie noteikumi rada pretēju efektu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK tā, lai iekļautu aviācijas darbības Kopienas sistēmā siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecību"

COM(2006) 818 galīgā redakcija — 2006/0304 (COD)

(2007/C 175/13)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 175. panta 1. punktu 2007. gada 8. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 8. maijā. Ziņotājs — Adams kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (31. maija sēdē), ar 50 balsīm par, 8 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē ierosināto direktīvu, kurā ir izmantota rūpīgi apsvērtā un pragmatiska pieeja, lai ierobežotu un kompensētu ātri augošo, aviācijas nozarē emitēto siltumnīcefekta gāzu apjomu.

1.2 Aviāciju iekļaujot ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (ETS), iespējams, pati sistēma kļūst stabilāka un nostiprināsies kā izcils modelis CO₂ emisijas samazināšanai pasaules mērogā.

1.3 Priekšlikums ir īstenojams. Tajā ir atzītas politikas, tautsaimniecības un patērētāju uzstājīgās prasības turpināt gaisa satiksmes un transporta attīstību un tajā pašā laikā izmantot

ETS tirgus mehānismu, lai kompensētu vienu no svarīgākajiem, nelabvēlīgajiem ārējiem efektiem, ko rada aviācijas nozare.

1.4 Priekšlikumam tomēr ir arī savas nepilnības. Priekšlikums pilnībā pamatojas uz ETS — sistēmu, ko ir kritizējušas daudzas ieinteresētās personas un kuras efektivitāte vēl jāpierāda, un kas savukārt atkarīga no CO₂ emisijas kvotu taisnīgas sadales, izdomas bagāta un inovatīva ieguldījuma CO₂ emisijas samazināšanā un attiecīgo valsts kvotu sadales plānu īstenošanas dalībvalstīs.

1.5 EESK atzinīgi vērtē to, ka, sākot ar 2012. gadu, visi lidojumi uz Eiropu vai no tās tiks iekļauti minētajā sistēmā, taču tā uzskata, ka uz ES operatoriem minētie noteikumi būtu jāattiecinā, sākot ar 2011. gadu.

1.6 Jāatzīmē, ka direktīva ļauj izmantot “ārējo”, elastīgo projektu kredītu sistēmu saistībā ar Kioto protokola kopīgu īstenošanu vai tīras attīstības mehānismiem (TAM). Atbalsts oglekļa dioksīda emisijas samazināšanai, sertificētām atjaunojamās enerģijas/energoefektivitātes sistēmām jaunattīstības valstīs ir pozitīvi vērtējams ar noteikumu, ka tiek veikta stingra pārbaude.

1.7 Komiteja atzīst minētā jautājuma sarežģītību, tomēr uzskata, ka priekšlikums nav pietiekami pārskatāms un tajā nav pietiekami skaidri parādītas tā priekšrocības. Priekšlikums dažādos veidos un atšķirīgos līmeņos ir vērsti uz Eiropas Savienību kopumā, atsevišķām dalībvalstīm, dažādām rūpniecības nozarēm un sabiedrību. Jo īpaši būtu jāuzsver direktīvas pozitīvais potenciāls, lai atbalstītu un veicinātu ETS. Tāpat jāpiebilst, ka būs nepieciešams aktīvs un papildu atbalsts no pārējiem Komisijas dienestiem, jo īpaši no Transporta un enerģētikas, kā arī Pētniecības ģenerāldirektorāta.

1.8 Tādēļ EESK iesaka īstenot šādus pasākumus.

1.8.1 Aviācijas iekļaušana ETS jāizmanto kā iespēja pārskatīt sistēmu, labot pieļautās kļūdas un novērst vājās vietas tā, lai varētu nodrošināt patiesi efektīvu tirdzniecību ar oglekļa dioksīda kvotām; šajā sakarā ļoti svarīgi ir atbalstīt ES apņemšanos, proti, līdz 2020. gadam par 20 % samazināt CO₂ emisiju.

1.8.2 Ierosinātā emisijas robežvērtība jāsamazina, lai panāktu, ka aviācijas jomā tiek veiktas korekcijas, kas ir atbilstīgākas pārējās, ETS jau iekļautajās nozarēs veiktajām.

1.8.3 Priekšlikums par kvotu bezmaksas piešķiršanu operatoriem būtu jāsvīturo vai bezmaksas kvotu apjoms būtiski jāsamazina, un jāpieprasa visu vai lielākās daļas kvotu pārdošana izsolē.

1.8.4 Attiecībā uz kredītu pirkšanu Kioto protokola kopīgās īstenošanas vai TAM sistēmā jāpiemēro vienots limits, lai nodrošinātu augstu emisijas samazināšanās īpatsvaru Eiropas Savienībā.

1.8.5 Jāapsver iespēja veikt iepriekšēju plānošanu par to, kādā veidā sabiedrībai darīt zināmu direktīvas ietekmi. Tādējādi tiktu veicināta ne tikai izpratne par aviācijas ietekmi uz klimata pārmaiņām, bet arī pārskatāmība saistībā ar sistēmas finansiālo ietekmi uz klientiem un operatoriem un mazinātas virspēļņas gūšanas iespējas.

1.8.6 Lai rādītu pozitīvu piemēru, dalībvalstis būtu jāaicina brīvprātīgi kompensēt emisiju, kas rodas tādu lidojumu rezultātā, ko veic valstu vadītāju, valdību vadītāju vai valdību ministru pārvaldīšanai un kuri administratīvu apsvērumu dēļ (lidojumus veic galvenokārt militārās vienības) pašlaik nav iekļauti ETS.

1.8.7 Ļoti liela nozīme būtu jāpiešķir arī oglekļa dioksīda samazināšanas papildpasākumiem, kas neietilpst ETS. Šajā sakarā vajadzētu novērst juridiskos šķēršļus nodokļu un likumdošanas pasākumiem, jo īpaši attiecībā uz aviācijas degvielu, slāpekļa oksīdu emisijas ierobežošanu, gaisa satiksmes vadības uzlabošanu un izpēti dzinēju un gaisa kuģa korpusa augstākas efektivitātes nodrošināšanai.

2. Ievads

2.1 Aviācija bija un ir neatņemama un svarīga aizvien augošās pasaules ekonomikas sastāvdaļa. Aviācija ir daudzējādā ziņā uzskatāma par veiksmes stāstu. Kopš 1960. gada tās gada vidējais pieaugums ir bijis 9 % — rādītājs, kas ir 2,4 reizes lielāks par pasaules IKP pieaugumu. Tās attīstība turpinās un, ja saglabāsies pašreizējās tendences, līdz 2020. gadam gaisa transporta apjoms divkāršosies.

2.2 Ar minētajiem panākumiem neizbēgami saistītas tādas problēmas kā lidostu paplašināšana un ietekme uz tuvāko apkārtni, taču klimata pārmaiņu sakarā uzmanība tiek aizvien vairāk pievērsta tam, kā aviācijas radītās siltumnīcefekta gāzes un citas emisijas veicina globālo sasilšanu. Aviācijas nozare, kā arī pakalpojumu nozare rada aptuveni 0,6 % no ES tautsaimniecības pievienotās vērtības, bet arī 3,4 % no siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām. Kopš 1990. gada aviācijas radīto emisiju apjoms ES ir palielinājies par 87 %, kamēr ES kopējā SEG emisija no visiem avotiem ir samazinājusies par 3 %.

2.3 Vēsturiski ir izveidojies tā, ka starptautiskie lidojumi ir atbrīvoti no degvielas nodokļa, un uz tiem neattiecas Kioto protokolā minētie mērķi. Ņemot vērā gaisa kuģu ilgo ekspluatācijas periodu un iespējas uzlabot tehnisko un darbības efektivitāti, izaugsme aviācijas nozarē nozīmē, ka minētajā jomā arī turpmāk palielināsies SEG emisijas apjoms, tādējādi mazinot citās jomās, kurās tiek samazināta emisija, ieguldīto pūliņu nozīmi. Kaut arī aviācijas nozarē kopumā ir sasniegti svarīgi uzlabojumi regulējuma, koordinācijas un drošības aspektā, ir grūti panākt starptautisku vienošanos par vides jautājumiem, kas varētu ietekmēt arī komerciālās intereses.

2.4 Komisija jau ilgāku laiku meklē iespējas, lai veicinātu vai nodrošinātu aviācijas radīto SEG emisiju samazināšanu. Komisija 2005. gadā pieņēma paziņojumu "Kā mazināt aviācijas ietekmi uz klimata pārmaiņām" ⁽¹⁾. EESK savā 2006. gada atzinumā par minēto paziņojumu ⁽²⁾ secināja, ka ir vajadzīgi papildu politiskie pasākumi, lai kontrolētu aviācijas ietekmi uz klimata pārmaiņām, un ieteica, cita starpā, aviāciju iekļaut ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā. Līdzīga nostāja bija arī Vides ministru padomei, Eiropadomei un Eiropas Parlamentam. Tagad Komisija ir ierosinājusi direktīvu, kas ir šā atzinuma temats un ar kuru aviāciju iekļauj Kopienas sistēmā SEG emisijas kvotu tirdzniecībai.

3. Ierosinātās direktīvas kopsavilkums

3.1 Ierosinātās direktīvas ievadā ir teikts, ka aviācijas radītās emisijas paaugstināšanās līdz 2012. gadam varētu samazināt par vairāk nekā ceturtdaļu saskaņā ar Kioto protokolu veiktā ES ieguldījuma vides jomā. Ir pierādīts, ka starptautiska vienošanās par rīcību ir grūti panākama, tomēr ierosinātā direktīva ir paredzēta, lai piedāvātu rīcības modeli globālā līmenī, un ir vienīgā iniciatīva, kas sniedz šādu iespēju.

3.2 Ar pašreizējo priekšlikumu groza Direktīvu 2003/87/EK tā, lai aviāciju iekļautu Kopienas sistēmā SEG emisijas kvotu tirdzniecībai. No priekšlikumam pievienotā ietekmes novērtējuma izriet, ka, lai gan emisijas kvotu tirdzniecība ir visefektīvākais risinājums aviācijas ietekmes uz klimatu mazināšanai, pasākumiem būs tikai "neliela ietekme uz prognozēto pieprasījuma pieaugumu" un tādējādi uz emisijas apjomu ⁽³⁾. Tādēļ jāsaprot, ka minētais priekšlikums nav paredzēts, lai ierobežotu gaisa satiksmes kā tādas attīstību, bet gan, lai nodrošinātu, ka tās radīto nelabvēlīgo ietekmi uz vidi kompensē, veicot pasākumus galvenokārt citās ekonomikas nozarēs.

⁽¹⁾ COM(2005) 459 galīgā redakcija, 27.09.2005.

⁽²⁾ NAT/299 "Aviācijas ietekme uz klimata pārmaiņām".

⁽³⁾ Ietekmes novērtējuma kopsavilkums (5.3.1. punkts).

3.3 Pašreizējā Eiropas Savienības ETS ⁽⁴⁾ aptver aptuveni 12 000 energoietilpīgu rūpniecības iekārtu, kas izdala 50 % no kopējā ES emitētā CO₂ apjoma. Saskaņā ar priekšlikumu aviosabiedrības saņems tirgojamas kvotas konkrēta CO₂ daudzuma emitēšanai katru gadu un kopējā emisiju apjoma ierobežojumu noteiks, pamatojoties uz aviācijas nozarē trīs gadu laikā no 2004. gada līdz 2006. gadam radīto emisiju vidējo līmeni gadā. Operatori var pārdot neizmantotās kvotas vai pirkt papildu kvotas ETS tirgū, piemēram, no rūpniecības uzņēmumiem, kas ir samazinājuši savu emisiju, vai no ekoloģiski tīras enerģijas projektiem trešās valstīs saskaņā ar Kioto protokola mehānismiem.

3.4 Ierosinātā direktīva no 2011. gada attieksies uz emisiju, kas rodas ES teritorijā veikto lidojumu rezultātā, un, sākot ar 2012. gadu, uz emisiju, kura rodas visu lidojumu — uz un no ES lidostām — rezultātā. Tā attieksies gan uz ES, gan ārvalstu gaisa kuģu operatoriem. Tiek prognozēts, ka līdz 2020. gadam priekšlikuma īstenošanas rezultātā turpceļa un atpakaļceļa biļetes cena lidojumiem Eiropā varētu palielināties par 1,8 līdz 9 EUR un būt vēl augstāka starptautiskiem lidojumiem, piemēram, biļetes cena lidojumiem līdz Ņujorkai un atpakaļ varētu paaugstināties par 8 līdz 40 EUR. Šādu izmaksu ļoti nelielā ietekme cenu ziņā elastīgo gaisa lidojumu jomā ir iemesls, kāpēc tiek uzskatīts, ka ETS iespaids uz izaugsmi būs neliels.

3.5 Jāpiebilst, ka Komisija atzīst to, ka aviācijas iekļaušana ETS ir tikai viens no iespējamajiem pasākumiem, kas jāveic starptautiskā līmenī, lai risinātu jautājumu par aviācijas emisijas pieaugošo ietekmi uz klimatu. Pēc ietekmes novērtējuma veikšanas 2008. gadā Komisija ierosina izstrādāt priekšlikumu attiecībā uz slāpekļa oksīda emisiju. Arī Starptautiskā civilās aviācijas organizācija (ICAO) ir paredzējusi iesniegt papildu priekšlikumus savā 2007. gada septembra asamblejā, taču daudz kas liecina par to, ka tiks izdarīts spiediens, lai vājinātu un mazinātu ES iniciatīvas ietekmi.

4. Vispārējās piezīmes

4.1 EESK atzinīgi vērtē to, ka aviācijas iekļaušana ETS ir pirmais solis starptautiskā līmenī, lai panāktu, ka gaisa transports sedz daļu no tām izmaksām vides jomā, ko tas radījis, bet par kurām nav maksājies kopš tā pirmsākumiem. Trešo valstu operatoru iekļaušana ir arī atzinīgi vērtējama. Turklāt saskaņā ar ierosināto sistēmu gaisa kuģiem ar neefektīvāku degvielas patēriņu būs nepieciešamas lielākas kvotas un tādējādi tiks radīti kaut nelieli stimuli uzlabot tehnisko un darbības efektivitāti. Tā kā zemo cenu avioliņiju slodzes koeficients ir vidēji par 10 % augstāks nekā "tradicionālajiem" aviopārvadātājiem, priekšlikums nedaudz mazāk ietekmēs zemo cenu avioliņijas, un visas lidsabiedrības tiks mudinātas pārdot pāri palikušās biļetes par zemāku cenu.

⁽⁴⁾ Skatīt 1. pielikumu ar ETS īsu aprakstu.

4.2 Komiteja atzīst, ka pasākumi attiecībā uz lidojumu maršrutu efektīvu izmantošanu, alternatīviem degvielas veidiem, uzlabotu konstrukciju un augstākiem slodzes koeficientiem ļaus zināmā mērā mazināt SEG emisijas palielināšanos. Kaut arī kopš 1990. gada aviācijas nozarē ir īstenota lielākā daļa minēto pasākumu, emisija līdz šim ir palielinājusies par vairāk nekā 85 % — rādītājs, kas turpina palielināties sakarā ar pasažieru un kravu pārvadājumu apjoma ievērojamu pieaugumu.

4.3 Direktīvā tiek ierosināts ierobežot aviācijas nozares pieaugošo ietekmi attiecībā uz klimata pārmaiņām, aviācijas nozari iekļaujot ES ETS. Minētā sistēma ir vienīgais starptautiskā līmeņa, ar tirgu saistītais, liela mēroga mehānisms CO₂ emisijas regulēšanai un kompensēšanai, bet ar to bija saistītas nozīmīgas sākotnējās problēmas izmēģinājuma posmā, kas beidzas 2007. gadā. Minēto problēmu cēlonis bija galvenokārt pārāk liels kvotu piešķirums dalībvalstīm. Lai ES ETS sasniegtu mērķi, t.i., kļūtu par CO₂ emisijas samazināšanas tirgus instrumentu, ir svarīgi, lai Komisija ar visu dalībvalstu atbalstu būtu konsekventa, nosakot un piešķirot CO₂ emisijas kvotas un nodrošinot to ievērošanu.

4.4 Aviācijas iekļaušana varētu izrādīties praksē ļoti lietderīga emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai. Aviācijas nozare uz cenu izmaiņām reaģē mazāk jutīgi salīdzinājumā ar vairumu rūpnieciskās pārstrādes un enerģijas ražošanas nozaru, kas pašlaik rada lielāko daļu CO₂ emisijas. Ja aviācijas radītās CO₂ emisijas īpatsvars (nenovēršami) palielināsies, ETS parādīsies ievērojami papildu finanšu līdzekļi, kas ļaus nodrošināt ieguldījumus turpmākai oglekļa dioksīda emisijas samazināšanai citās nozarēs. Kaut arī aviācijas nozarē var tikai ierobežotā mērā veikt emisijas samazināšanu, tā var būt finanšu līdzekļu avots citām jomām minētā pasākuma īstenošanai.

4.5 Komisija uzskata, ka, piemēram, līdz 2020. gadam direktīvas īstenošanas rezultātā, salīdzinot ar līdzšinējo procedūru, SEG neto apjomu varēs samazināt par 183 miljoniem metrisko tonnu. Kaut arī oglekļa dioksīda cena minētajā periodā nav precīzi nosakāma un ir atkarīga no stingras sadales sistēmas, tomēr, ja aviācijas nozarē šajā laikposmā būtu nopirkti 100 miljoni tonnu par vidējo cenu 30 EUR, tad tā principā būtu ieguldījusi 3 miljardus EUR CO₂ emisijas samazināšanā.

4.6 EESK 2007. gadā ir uzsākusi plašu programmu, lai veicinātu pilsoniskajā sabiedrībā pasākumus un paraugpraksi klimata pārmaiņu jomā, un kas galvenokārt paredzēta, lai mazinātu SEG emisijas turpmāku palielināšanos. Kaut arī Komiteja atzīst, ka minētais priekšlikums no pragmatisma viedokļa ir labākā pieeja aviācijas iekļaušanai oglekļa dioksīda emisijas mazināšanas stratēģijā, tā tomēr uzsver, ka ar ierosināto direktīvu īstenošanā nebūs iespējams ierobežot aizvien augošo SEG emisiju, ko rada gaisa

transporta nozare. Tas rada ievērojamu "izskaidrošanas sabiedrībai" problēmu. Aviācijas nozare jau tagad ir emisijas avots ar visātrāk augošo SEG emisijas rādītāju Eiropā, un minētajā direktīvā izmantotā pieeja atbalsta nozares prasību pēc izaugsmes, neprasot ierobežot emisiju. Sabiedrībai būs jāsaprot, ka ar direktīvas starpniecību var iegūt ievērojamus resursus, kurus izmantos kompensējošiem pasākumiem CO₂ emisijas samazināšanas jomā.

5. Īpašas piezīmes

5.1 Attiecībā uz izvirzītā mērķa sasniegšanu, proti, nozares radītās emisijas ievērojamu samazināšanu, ierosinātā direktīva nav terminoloģiski precīza. Tā kā aviosabiedrības, lai segtu emisiju, kas pārsniedz piešķirto kvotu limitu, var iegādāties kvotas pēc "tirgus" cenas, aviācijas nozarē radītās SEG emisijas mazināšanas ietekme būs minimāla, proti, tiek lēsts, ka līdz 2020. gadam neto samazinājums varētu būt 3 % — rādītājs, kas ir zemāks par viena gada laikā aviācijas radītās SEG emisijas pieaugumu. Pašas Komisijas aprēķini liecina, ka biļešu cenu nelielai paaugstināšanai nebūs būtiskas ietekmes uz pieprasījumu pēc gaisa transporta pakalpojumiem.

5.2 Aviosabiedrībām bez maksas piešķirot lielu skaitu sākotnējo kvotu un atļaujot papildus iegādāties kvotas vispārējās ETS ietvaros (slēgtas sistēmas vietā atvērta sistēma gaisa transportam vai, iespējams, visiem transporta veidiem kopumā), Komisija atzīst *status quo* un dara pārāk maz, lai ietekmētu SEG emitējošās aviācijas nozares nepārtrauktu un strauju izaugsmi. Galvenā problēma tomēr ir tā, ka šāda veida ierobežojums pašlaik nav politiski un ekonomiski pieņemams. Lai panāktu jēlcādu progresu, Komisija uzskata, ka aviācijas iekļaušana ETS ne tikai veicinās dažus iekšējās oglekļa dioksīda emisijas samazināšanas uzlabojumus, bet arī aviācijas radīto paaugstināto CO₂ emisiju kompensējot ar emisiju samazināšanu citās nozarēs, radīs patiesus tirgus stimulus un nodrošinās finansējumu jauniem pētījumiem un CO₂ emisijas samazināšanas risinājumiem citās jomās.

5.3 Komisija atzīmē, ka "slēgtā" kvotu tirdzniecības sistēmā, t.i., tikai aviācijas nozares ietvaros, kvotas cena būtu no 114 līdz 325 EUR salīdzinājumā ar pieņemto cenu 30 EUR apmērā par tonnu. Šādas slēgtas sistēmas gadījumā biļešu cenas īsiem lidojumiem palielināsies par 8 līdz 30 EUR. Kaut arī tā būtu visreālākā pieeja, lai ietekmētu pieprasījumu un veicinātu degvielas efektīvu izmantošanu, kā arī emisijas samazināšanas izpēti, maz ticams, ka šāda sistēma gūs atbalstu ES līmenī, jo ir atšķirīgas prioritātes attiecībā uz transporta jomu. Slēgtas vai tikai uz transportu attiecinātas sistēmas gadījumā globālas vienošanās iespēja būtu vēl mazāk ticama.

5.4 Ierosinātajā direktīvā Komisija atzīst, bet neņem vērā vispusīgu pētījumu, kurā secināts, ka aviācijas radītā emisija klimatam rada divas līdz četras reizes lielāku kaitējumu salīdzinājumā ar pārējo nozaru radīto emisiju⁽³⁾. (Tas ir galvenokārt tādēļ, ka emisija notiek atmosfēras augšējos slāņos un to ietekmē citu emisijas veidu (nevis CO₂ emisijas) rezultātā radušās sekas, piem., kondensāta mākoņi un slāpekļa oksīdi). Jāveic papildu pasākumi slāpekļa oksīdu emisijas mazināšanai vai kompensēšanai.

5.5 Aviosabiedrības jau tagad gūst labumu no tā, ka aviācijas degvielu neapliek ar nodokli, un oglekļa dioksīda sākotnējo emisijas kvotu piešķiršana bez maksas vēl vairāk palielinās valsts atbalsta priekšrocības, ko tās gūst salīdzinājumā ar pārējām transporta nozarēm. Pastāv risks, ka operatori ETS ieviešanu izmantos, lai kopumā paaugstinātu cenas. Ja Komisija pienācīgi izskaidros sabiedrībai minētās sistēmas reālo finansiālo ietekmi uz nozares izmaksām, varētu mazināt nepamatotas peļņas iegūšanas iespējas.

5.6 Turklāt būtu jāpārskata direktīvā ierosinātie "izņēmumi". Piemēram, izņēmums attiecībā uz lidojumiem valsts vadītāju, valdību vadītāju vai valdības ministru pārvadāšanai, ir sevišķi neatbilstīgs, jo minētajai grupai būtu jābūt labs piemērs. Lai gan administratīvu apsvērumu dēļ minētie lidojumi varētu būt izņēmums (lidojumus veic galvenokārt militārās vienības), dalībvalstis būtu jāaicina brīvprātīgi kompensēt šādu lidojumu rezultātā radušos emisiju, ko dažas no tām jau ir nolēmušas darīt.

Briselē, 2007. gada 31. maijā.

5.7 Tā kā Komisija ir izvēlējusies atvērtu sistēmu ar iespēju iegādāties papildu kvotas, nav pietiekama pamatojuma, kāpēc sistēmas atskaites datums nebūtu ciešāk jātuvināts pašreizējām ES saistībām Kioto protokola pirmajā posmā (2008.-2012. gadā emisiju samazināt par 8 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni) un turpmākajām saistībām (piemēram, līdz 2020. gadam emisiju samazināt par 30 % salīdzinājumā 1990. gada līmeni). Par atsaucē gada izvēloties 2005. gadu, nozarei jau ir noteikts "sākuma punkts", kas ir aptuveni 100 % augstāks par Kioto protokolā noteikto. Protams, ņemot vērā, ka aviācija ir pirmā transporta nozare, kas tiek iekļauta ES ETS, ir taisnīgi, ka sākotnējā piešķiršana tiek veikta pēc tādiem pašiem principiem, kādi ir minēti ES ETS noteikumos.

5.8 Maz ticams, ka ar direktīvu varēs panākt būtisku ietekmi, lai palēninātu aviācijas radītās kopējās emisijas palielināšanos. Tomēr tas, ka direktīva ar ETS starpniecību varētu stabilizēt CO₂ emisijas neto apjomu un tādējādi nodrošināt arī resursus turpmākai emisijas samazināšanai, ir pietiekami pamatots iemesls, lai attaisnotu izmaksas un ar tās īstenošanu saistītās sarežģītās administratīvās procedūras. Ar ierosināto direktīvu ne tikai tiek piedāvāta "vīģes lapa" aviācijas nozarei saistībā ar vides politiku, bet ar tās palīdzību varētu veicināt sabiedrības izpratni, piedāvāt ievērojamus jaunus resursus oglekļa dioksīda emisijas samazināšanai un nodrošināt pasākumu, lai aviācijas nozare segtu vides jomā radītās ārējās izmaksas, kuras tā līdz šim varēja ignorēt.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ IPCC Summary for Policymakers 2007, *The science of climate change*.
<http://www.ipcc.ch/pub/sarsum1.htm>.

1. PIELIKUMS

Komitejas atzinumam

Šādi grozījumi saņēma vairāk nekā vienu ceturtdaļu balsu, bet debašu laikā tika noraidīti:

1.8.2. punkts

Grozīt šādi

“1.8.2. Ierosinātā emisijas robežvērtība ~~jāsamazina, lai panāktu, ka aviācijas jomā tiek veiktas korekcijas, kas ir atbilstīga atbilstīgākas pārējās, ES ETS jau iekļautajās nozarēs noteiktajām robežvērtībām veiktajām.~~”

Balsojuma rezultāti:

Par: 18

Pret: 33

Atturējās: 9

1.8.3. punkts

Grozīt šādi

“1.8.3. Priekšlikums par kvotu bezmaksas piešķiršanu operatoriem būtu jāsvītro vai bezmaksas kvotu apjoms būtiski jāsamazina, un jāpieprasa visu vai lielāko daļu kvotu pārdošana izsole. jāiekļauj ES ETS noteikumos un vadlīnijās.”

Balsojuma rezultāti:

Par: 13

Pret: 24

Atturējās: 6

2. PIELIKUMS

ES 2005. gadā Eiropas Savienības mērogā izveidoja oglekļa dioksīda emisijas kvotu tirgu, kas aptver nozares, kuras visvairāk emitē siltumnīcefekta gāzes. Šāds tirgus ir priekšgājējs līdzīgai sistēmai, kas saskaņā ar Kioto protokolu no 2008. gada sāks darbību tā parakstītāju vidū. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS) ir paredzēta, lai ES valstis sagatavotu Kioto protokola prasību izpildei.

Sistēmas pamatā ir siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu (tā saucamo ES kvotu) piešķiršana atsevišķām rūpniecības nozarēm, šādu sadali veic ar valstu kvotu sadales plānu starpniecību, kurus uzrauga Eiropas Komisija. Minētās kvotas var pirkt un pārdot. ES ETS pirmais posms attiecas uz laiku no 2005. gada līdz 2007. gadam, bet otrais posms sakrīt ar Kioto protokolā noteikto saistību pirmo periodu no 2008. gada līdz 2012. gadam.

ES ETS pirmais posms aptver 7 300 uzņēmumus un 12 000 iekārtas smagās rūpniecības nozarē Eiropas Savienībā. Šajā sakarā var minēt, piemēram, enerģētikas jomā izmantotās iekārtas, naftas pārstrādes uzņēmumus, dzelzs un tērauda ražotājus, celulozes un papīra uzņēmumus, kā arī cementa, stikla, kaļķu, ķieģeļu un keramikas ražotājus.

Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā katrai ES dalībvalstij ir izvirzīti gada laikā sasniedzamie mērķi attiecībā uz oglekļa dioksīda (CO₂) emisiju, un savukārt katra dalībvalsts piešķir valsts kvotas tiem uzņēmumiem, kuru fabrikas un iekārtas emitē lielāko daļu oglekļa dioksīda, piemēram, energoapgādes iekārtām, būvniecības materiālu ražotājiem un citiem smagās rūpniecības uzņēmumiem.

Katra ES kvota ļauj tās turētājam emitēt vienu tonnu oglekļa dioksīda. Uzņēmumi, kas neizmanto visas savas kvotas, t.i., emitē mazāk, nekā tās ir tiesīgas darīt, var tās pārdot. Uzņēmumi, kuri pārsniedz atļautās emisijas līmeni, iegādājas trūkstošās kvotas, pērkot ES kvotas, vai maksā soda naudu 40 EUR apmērā par tonnu.

Lai uzraudzītu kvotu tirdzniecību un pārbaudītu kvotu turētājus, ETS ietvaros ir izvirzīta prasība visām ES dalībvalstīm izveidot valsts emisijas kvotu sarakstu, kurā būtu minēti visi sistēmā iekļautie uzņēmumi.

Tirgus darbību nodrošina brokeri un elektroniskā apmaiņa, kad katru dienu tiek pirktas un pārdotas ES kvotas. Tirdzniecība ar ES kvotām izpaužas lielākoties kā darījumi ar nestandardizētiem nākotnes līgumiem, t.i., ES kvotu turētājs tiek mainīts nākotnē. Gaidāmais reālais darījuma datums sakrīt ar tā kalendārā gada beigām, kurā kvota ir piešķirta izmantošanai.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par īpašiem noteikumiem augļu un dārzeņu sektoram un par dažu regulu grozījumiem"

COM(2007) 17 galīgā redakcija — 2007/0012 (CNS)

(2007/C 175/14)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 36. un 37. pantu 2007. gada 14. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 8. maijā. Ziņotājs — CAMPLI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. maijā vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK uzskata, ka reformas mērķi, ja tos turpina īstenot kopumā, var kļūt par saskaņotu politiku Eiropas Savienībā ļoti nozīmīgās lauksaimniecības, rūpniecības un pārtikas nozares attīstībai.

1.2 EESK atzinīgi vērtē ražotāju organizācijas centrālās lomas apstiprināšanu augļu un dārzeņu sektora kopīgajā tirgus organizācijā.

1.3 EESK uzskata finansējumu par būtisku saskaņotas politikas, kas spēj nodrošināt Eiropas augļu un dārzeņu sektora konkurētspēju, sastāvdaļu. Tāpēc tā aicina Komisiju detalizētāk izpētīt ieviesto jauninājumu, kaut arī pozitīvu un pamatotu, finansālās sekas.

1.4 EESK norāda, ka jaunu un nozīmīgu pasākumu iekļaušana darbības programmās objektīvi samazina investīcijām un nodarbinātībai paredzētos līdzekļus.

1.5 EESK atbalsta Komisijas stratēģiju, kuras uzdevums ir līdz 2013. gadam izveidot pirmo pīlāru par saskaņotu un līdzsvarotu kopumu; šajā nolūkā tā aicina Komisiju arī augļu un dārzeņu sektorā izstrādāt atbilstošus pārejas nosacījumus, lai sagatavotu visus nozares dalībniekus jaunajai sistēmai un vienlaicīgi nodrošinātu Eiropas patērētājiem kvalitatīvu un kvantitatīvu atbilstošu piedāvājumu.

1.6 EESK atzinīgi vērtē Komisijas politiku, kas vērsta uz aktīvu vides aizsardzību. Šajā nolūkā tā iesaka elastīgus pasākumus, kas atbalsta dažādu dalībnieku darbības paņēmienus un virzienus. Attiecībā uz augļu un dārzeņu patēriņa veicināšanu atsevišķu patērētāju kategoriju vidū tā iesaka stratēģiju, kas vairāk ietekmētu horizontālo atbalsta politiku jomas.

1.7 EESK iesaka saglabāt tirdzniecības standartus, kas vērsti uz patērētāju aizsardzību, ar īpašu atsauci uz veselības drošību un produkta izcelsmi.

2. Komisijas apsvērumi un priekšlikumi

2.1 Komisija nosaka šādus mērķus:

— paaugstināt ES augļu un dārzeņu produkcijas konkurētspēju un tirgus orientāciju vai, citādi sakot, dot ieguldījumu gan iekšējā, gan ārējā tirgū ilgtspējīgas un konkurētspējīgas produkcijas izveidošanā;

— samazināt augļu un dārzeņu ražotāju ar krīzēm saistītās ieņēmumu svārstības;

— palielināt augļu un dārzeņu patēriņu ES;

— turpināt sektora centienus vides saglabāšanā un aizsardzībā;

— vienkāršot un, ja iespējams, samazināt visu iesaistīto pušu administratīvo slogu.

2.2 Reformas struktūras pamatā ir trīs galvenās sastāvdaļas:

— budžeta neitralitāte;

— kopīgā tirgus organizācijas (KTO) piemērošana 2003. gada KLP reformai un sekojošām regulām;

— KTO struktūras konsolidācija, pateicoties ražotāju organizāciju (RO) stiprināšanai.

2.2.1 Komisija paziņo, ka iepriekš minētie reformas mērķi ir noteikti, ņemot vērā nepieciešamību pēc saderības ar Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) noteikumiem, saskaņotību ar reformēto KLP un spēkā esošajiem finanšu plāniem.

2.2.2 Komisija atgādina, ka ES 27 valstīs augļu un dārzeņu nozares daļa Kopienas budžetā ir 3,1 %, un 17 % no ES lauksaimnieciskās ražošanas kopējā apjoma.

2.2.3 Resursi, kas reformas priekšlikumā tiek atvēlēti svaigo augļu un dārzeņu sektoram, ir 4,1 % no ražotāju organizāciju pārdotās produkcijas vērtības (PPV), bet valstīm noteiktie maksimāli pieļaujamie apjomi attiecībā uz pārstrādāto produkciju tiek pārskaitīti uz vienreizējo saimniecības maksājumu (VSM) atkarībā no katras valsts vēsturiski noteikto izdevumu apjoma, un jaunajām dalībvalstīm tie ir noteikti saskaņā ar paplašināšanās līgumiem.

2.2.4 Reģionos, kuros ražotāji ir vāji organizējušies, tiek atļauta papildu valsts finansiālā atbalsta piešķiršana.

2.2.5 Darbības programmas līdzfinansējums jāsaņemas 50 % apmērā, izņemot dažus īpašus gadījumus, kur tas sasniedz 60 % (starpautiska rakstura pasākumi, pasākumi starpnozaru līmenī, bioloģiskā ražošana, jauno dalībvalstu ražotāji, RO apvienošanās, visattālākie reģioni, reģioni, kuros organizētā ražošana veido mazāk nekā 20 %).

2.2.6 Komisijas 100 % apmērā apmaksātā izņemšana no tirgus skars 5 % produkcijas, kuru novirzīs: labdarības pasākumiem, labdarības organizācijām, soda izciešanas iestādēm, skolām, bērnu atpūtas nometnēm, kā arī slimnīcām un veco ļaužu pansionātiem.

2.2.7 Ir paredzēta Regulas Nr. 1782/2003 51. panta atcelšana, un tādejādi tiesības iegūt augļu un dārzeņu platību PPV.

2.2.8 Dalībvalstis nosaka pamatsummas un hektāru skaitu, par ko ir tiesības saņemt atbalstu saskaņā ar vienotā maksājuma shēmu, pamatojoties uz augļu un dārzeņu tirgum piemērotu reprezentatīvu laikposmu un atbilstīgiem objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem.

2.2.9 Komisija paredz, ka vismaz 20 % no katras darbības programmas kopīgiem izdevumiem ir jāvēlta lauksaimniecības un vides pasākumiem.

2.2.10 Priekšlikums neskar pastāvošo kārtību attiecībā uz ārējo tirdzniecību; tomēr Komisija piedāvā eksporta kompensāciju atcelšanu.

2.2.11 Daļa no izskatāmajā priekšlikumā paredzētajiem augļu un dārzeņu sektora noteikumiem ir iekļauta jau priekšlikumā regulai par "Vienotu KTO" (ko pašlaik izskata Padome).

2.2.12 Reformas priekšlikumā Komisija paredz arī pakāpenisku tirdzniecības standartu pārskatīšanu, kas jo īpaši attiecas uz kvalitāti, klasifikāciju, svaru, šķirošanu pēc izmēra, iepakojumu, iesaiņošanu, glabāšanu, transportēšanu, noformējumu, tirdzniecību un marķējumu.

— Komisijas priekšlikums apstiprina ražotāju organizāciju būtisko nozīmi svaigo augļu un dārzeņu sektoram, grozot to produktu sarakstu, kuriem var izveidot RO;

— uzticot RO atbildību par krīžu vadību līdz pat vienai trešdaļai no darbības programmas kopējo līdzekļu apjoma;

— paredzot tiešās pārdošanas līmeni, kuru, sākot no minimālajiem 10 %, noteiktu dalībvalsts.

2.2.13 Priekšlikumā ir atzītas starpnozaru organizācijas un paredzēta attiecībā uz RO biedriem spēkā esošo noteikumu attiecināšana uz organizācijām nepiederīgajiem ražotājiem, ar noteikumu, ka RO kontrolē vismaz 60 % no piedāvājuma dotajā ekonomiskajā zonā.

2.2.14 Komisija paredz, ka dalībvalstis nosaka valsts stratēģiju, lai RO ļautu veikt darbības programmu novērtējumu.

2.2.15 Atsevišķās darbības programmās ir piedāvāti obligāti patēriņa veicināšanas pasākumi jauniešu vidū, kas nav sasnieguši 18 gadus.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 EESK uzskata, ka reformas mērķi, ja tos turpina īstenot kopumā, var kļūt par saskaņotu politiku Eiropas Savienībā ļoti nozīmīgā lauksaimniecības, rūpniecības un pārtikas ekonomikas nozares attīstībai. Arī Komisija "Reformas pamatojumus" uzsver, ka "Eiropas Savienības 25 dalībvalstīs ir 9,7 milj. lauku saimniecību, no kurām 1,4 milj. nodarbojas ar augļu un dārzeņu audzēšanu. Nozare apsaimnieko 3 % no visām kultivētajām platībām, un tās produkcija vērtības izteiksmē ir 17 % no ES lauksaimniecības produkcijas. Sektoram jāiztur stiprs spiediens no mazumtirdzniecības tīkliem, kas sasnieguši augstu koncentrācijas līmeni, un palielinās trešu valstu produkcijas radītā konkurence (...). Sektors saņem apmēram 3,1 % no kopējā lauksaimniecības budžeta." (1) No savas puses EESK uzsver, ka augļu un dārzeņu sektors ar nemainīgu izmantojamo platību ir lauksaimnieciskās ražošanas nozare, kurā ir vislielākais nodarbināto skaits. Turklāt augļu un dārzeņu sektors iekļaujas starptautiskās sacensības situācijā (PTO sarunas, brīvas tirdzniecības telpa starp Eiropas un Vidusjūras reģiona valstīm 2010. gadā), kas arvien vairāk ietekmēs Eiropas augļu un dārzeņu ražošanas attīstību.

3.2 Turklāt Eiropas Revīzijas palāta Īpašajā ziņojumā Nr. 8/2006 "Lielāki panākumi? Augļu un dārzeņu ražotāju darbības programmām paredzētā Eiropas Savienības atbalsta efektivitāte", analizējot, arī kritiski, ražotāju organizāciju darbību un vienlaicīgi konstatējot "ievērojamu progresu salīdzinājumā ar sākotnējo stāvokli", aicināja uzlabot atbalsta efektivitātes pārraudzību un lūdza "izvirzīt precīzākus politikas uzdevumus" nolūkā stiprināt RO.

(1) Komisijas dienestu darba dokuments SEC(2007) 75 — Par svaigo augļu un dārzeņu un to pārstrādes sektora kopējā tirgus organizācijas reformu. Ietekmes analīzes kopsavilkums.

3.3 EESK norāda uz distanci, kas šķir izvirzītos mērķus no finansējuma — saskaņotas politikas nozīmīgas sastāvdaļas, kas ir piešķirts to sasniegšanai, un kura apstiprina KLP nelīdzsvarotu sadalījumu attiecībā pret Vidusjūras reģiona valstu produkciju.

EESK konstatē, ka Komisija savus priekšlikumus pieņēma budžeta ierobežojumu ietvaros, kas netika pārsniegti. Tāpat tā norāda, ka, atceļot izņemšanu no tirgus un kompensācijas par eksportu, Komisija nosaka iespējamo resursu palielināšanu, kas būtu nākamo darbības programmu rīcībā un kuri var palikt neizmantojami, un kurus produktīvākās RO nevarēs investēt.

3.4 Tāpat EESK konstatē, ka priekšlikums ievieš darbības programmās gan jaunus pasākumus, kuriem ir liela politiska un ekonomiska nozīme (tirgus krīžu vadība, vides politika, patēriņa veicināšana), gan paaugstina līdzfinansējumu (līdz pat 60 %) dažiem, par stratēģiskiem atzītiem pasākumiem.

Šī novatoriskā politika apvienojumā ar darbības programmām piešķirtā Kopienas finansiālā atbalsta robežvērtības saglabāšanu 4,1 % apmērā no katras ražotāju organizācijas pārdotās produkcijas vērtības (PPV) patiesībā rada investīcijām paredzēto līdzekļu samazināšanos.

3.5 EESK arī norāda, ka atbalsta par pārstrādātu produktu pilnīgas atdalīšanas ieviešana droši vien varētu izraisīt PPV samazināšanu un līdz ar to kopējo pieejamo finansiālo resursu samazināšanu salīdzinājumā ar *status quo*.

3.6 Šo iemeslu dēļ EESK uzskata, ka ir jāievieš vismaz trīs labojumi, saglabājot "īstu" budžeta neitralitāti:

- RO darbības programmā neierēķināt tirgus krīžu vadību;
- atkāpties no 4,1 % noteikuma, ja darbības tiek līdzfinansētas 60 % apmērā, lai ļautu arī jau konsolidētām RO turpināt centienus līdzsvarot "lielo mazumtirgotāju lielo pirktspēju" (?);
- iekļaut kopīgus pasākumus ar divu vai vairāku ražotāju organizāciju līdzdalību, kas ir tiesīgas saņemt Kopienas līdzfinansējumu 60 % apmērā, lai tādējādi veicinātu ražotāju organizāciju sadarbību un piedāvājuma koncentrēšanu.

3.7 Turklāt EESK pieņem zināšanai Komisijas priekšlikumu uzticēt krīžu vadību ražotāju organizācijām un aicina Komisiju paredzēt pārredzamus krīžu vadības kritērijus un rūpēties par to, lai šim mērķim izmantojamus instrumentus varētu lietot visi

(?) OV C 255, 14.10.2005., 44. lpp. Atzinums CESE 381/2005 "Lielās mazumtirdzniecības nozare — tendences un ietekme uz lauksaimniekiem un patērētājiem".

ražotāji, nodrošinot to, ka iespējamā intervence krīzes situācijās būtu efektīva un ļautu atgūt iepriekšējo tirgus situāciju.

3.8 EESK ir informēta, ka Komisija vairākkārtīgi ir pieteikusi savu ilgtermiņa stratēģiju, kas vērsta uz visu KTO pāreju uz PPV režīmu līdz 2013. gadam. EESK uzskata, ka ir iespējams, arī saskaņā ar līdz šim pieņemtām reformām, atbilstošs pārejas periods, ņemot vērā katras dalībvalsts un dažādo produktu īpatnības. EESK apzinās sekas sasteigtai pieejai, kas var nelabvēlīgi ietekmēt nodarbinātību un pārstrādes rūpniecību, kura sastopas ar sarežģītu pārstrukturēšanas stratēģiju, kas var izraisīt arī ražotņu slēgšanu un kurai reformas priekšlikums neparedz nekādus īpašus atbalsta pasākumus.

3.9 Turklāt EESK pieņem zināšanai, ka Komisija, lai panāktu saderību ar PTO noteikumiem, uzskata par nepieciešamu atcelt Regulas Nr. 1782/2003 51. pantu. Šī iespēja veido papildu konkurenci sektorā starp līdzšinējiem augļu un dārzeņu ražotājiem un iespējamajiem jaunajiem ražotājiem. Lai izvairītos no mākslīgiem traucējumiem sektora ienākumu dinamikā, EESK uzskata, ka uz pārejas perioda laiku dalībvalstīm jāļauj izlases kārtībā piemērot 51. pantu attiecībā uz dažiem "jūtīgiem produktiem" vai arī jāparedz jaunas tiesības augļu un dārzeņu audzētājiem, kas līdz šim tās nav ieguvuši.

3.10 EESK pieņem zināšanai, ka tirdzniecībā ar trešām valstīm Komisija ierosina sektora eksporta kompensāciju atcelšanu, un atzīmē, ka tas veicina neviendabīgu un starp dažādām lauksaimniecības nozarēm līdz galam nesaskaņotu Eiropas Savienības vispārējo politiku. EESK aicina Komisiju izvairīties no tirdzniecības koncesijām, kas negatīvi ietekmē Kopienas priekšrocības principu, un iesaka nodrošināt stingru tarifu kvotu pārvaldi un saglabāt īpašas drošības klauzulas, ņemot vērā arī to, ka pasaules mērogā ES ir vislielākā augļu un dārzeņu importētāja, ka vairāk nekā 70 % no tās importa nāk no valstīm, ar kurām tai ir atvieglotas tirdzniecības līgumi un ka šajā sektorā ir arī tā saucamie "jūtīgie" produkti.

3.11 EESK, atbalstot vienkāršošanas tendenci, uzskata, ka tirdzniecības standartu saglabāšana ir būtisks instruments gan garantijai, ko tie dod patērētājiem, atsaucoties uz produkcijas drošību un izcelsmi, gan būtiskajai nozīmei, kas tiem ir tirgus regulēšanā. Šajā nolūkā EESK uzsver, ka ir svarīgi, lai ES izdotos ieviest izsekojamību kā veselības un augu aizsardzības risku pārvaldības pamatpasākumu atbilstoši standartiem, kas nosaka starptautisko tirdzniecību.

3.12 Turklāt EESK norāda, ka Eiropas Savienībai ir jāklūst par vides un sociālo standartu, kurus piemēro ražošanas procesā iesaistītajiem darbiniekiem, ieviešanas un atzīšanas veicinātāju pasaules mērogā.

3.13 EESK atzinīgi vērtē Komisijas politiku, kas vērsta uz aktīvu vides aizsardzību. Šajā sakarā EESK uzskata, ka iedarbīgāka par nemainīgu noteikumu un procentu likmju noteikšanu ir pieaugošā līdzfinansējuma metodes piemērošana, izejot no obligātās minimālās summas, kuras uzdevums ir atbalstīt darbības programmas, kas vērstas uz šo mērķu sasniegšanu.

3.14 Attiecībā uz augļu un dārzeņu produkcijas patēriņa veicināšanu atsevišķu patērētāju kategoriju vidū EESK piekrīt nozīmei, kādu Komisija velta šim mērķim, un līdz ar to lūdz Komisiju izstrādāt īpašu veicināšanas stratēģiju horizontālās veicināšanas politikas ietvaros, bet pauž bažas par veicināšanas pasākumu obligātā rakstura efektivitāti, kuriem darbības programmās neizbēgami būs ierobežots vēriens.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komiteja norāda, ka Komisijas priekšlikumā neparādās pārstrādei paredzēto sarkano augļu audzētāju problēmas risinājums. EESK uzskata, ka ir svarīgi izveidot tieša atbalsta sistēmu pārstrādei paredzēto sarkano augļu sektorā, līdzīgi kā tas ir citu pārstrādei paredzēto augļu un dārzeņu gadījumā (piemēram, riekstu gadījumā).

4.2 EESK atzinīgi vērtē garšaugu iekļaušanu to produktu vidū, kuriem var izveidot RO, un turklāt aicina Komisiju pārbaudīt, vai tās priekšlikumā izstrādātajā sarakstā ir ņemtas vērā visu ES reģionu vajadzības.

4.3 Pamatojoties uz līdzīgu pieredzi, kas iegūta izplatīšanā labdarības nolūkos, EESK vērs Komisijas uzmanību uz nepieciešamību paredzēt ātrus un efektīvus piemērošanas noteikumus.

4.4 EESK aicina Komisiju izskatīt iespēju iekļaut bezmaksas izplatīšanas pasākumos izmantošanu ar pārtiku nesaistītā nolūkā.

4.5 EESK aicina Komisiju ņemt vērā jauno dalībvalstu ražotāju īpašās grūtības līdzfinansēt krīžu vadību.

4.6 EESK uzskata, ka ražotāja tiešas tirdzniecības minimālās robežas paredzēšana ir pretrunā ar reformas mērķiem, un iesaka saglabāt iepriekšējās regulas formulējumu.

4.7 EESK neiebilst pret dalībvalstu valsts stratēģijas noteikšanu darbības programmām, tai skaitā, lai izmantotu un attīstītu jau esošās publiskās iestādes; tomēr tā uzskata, ka minētajām valstu stratēģijām jābūt fakultatīvām ieinteresētajai dalībvalstij un tām nav jāizraisa jauna valsts pozitīvo pasākumu saraksta izveidošana.

4.8 Turklāt EESK konstatē, ka dažos gadījumos Kopienas politika, kas virzīta uz piedāvājuma koncentrēšanas veicināšanu, tajā skaitā ar ražotāju organizāciju apvienošanās palīdzību, var būt pretrunā ar Kopienas vai atsevišķu valstu konkurences institūcijas pasākumiem. Tādēļ EESK aicina konkurences noteikumu piemērošanas gadījumā ņemt vērā augļu un dārzeņu tirgus ES dimensiju.

4.9 Komiteja ierosina Komisijai izveidot Kopienas cenu un tirdzniecības prakšu novērošanas centru, kas varēs uzlabot tirgus pārredzamību par labu visiem dalībniekiem.

4.10 Ņemot vērā, ka ierosinātā reforma apstiprina autonomu nozares kopīgā tirgus organizāciju, EESK aicina Komisiju regulā par tā saucamo vienotu KTO neievieš papildu īpašus nosacījumus attiecībā uz augļu un dārzeņu sektoru.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem attiecībā uz Komisijai piešķirtajām ieviešanas pilnvarām"

COM(2007) 93 galīgā redakcija — 2007/0036 (COD)

(2007/C 175/15)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 175. panta 1. punktu 2007. gada 19. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Tā kā Komiteja jau ir paudusi viedokli attiecībā uz minēto priekšlikumu 2004. gada 28. aprīlī pieņemtajā atzinumā ⁽¹⁾, Komiteja 436. plenārsesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (2007. gada 30. maija sēdē), ar 159 balsīm par, 11 balsīm atturoties, nolēma neuzsākt jauna atzinuma par attiecīgo tematu izstrādi, bet atsaukties uz nostāju, kuru tā atbalstījusi iepriekš minētajā dokumentā.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ 2003/0282 COD, OVC 117, 30.4.2004.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinums par tematu "ES izaicinājumi un iespējas saistībā ar globalizāciju"

(2007/C 175/16)

Saistībā ar Eiropas Savienības prezidentvalsts Vācijas organizētajiem pasākumiem Vācijas federālais ekonomikas un tehnoloģiju ministrs MICHAEL GLOS kgs 2006. gada 26. septembra vēstulē lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt atzinumu par tematu "ES izaicinājumi un iespējas saistībā ar globalizāciju".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 4. maijā (Ziņotājs: HENRI MALOSSE kgs, līdzziņotājs: STAFFAN NILSSON kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (31. maija sēdē), vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

Vienota stratēģija globalizācijas problēmu risināšanai.

Globalizētas pasaules apstākļos ES var uzskatīt par laboratoriju. ES ir veidojusies pēc demokrātiska modeļa, bez hegemonijas, ievērojot viedokļu un kultūru daudzveidību, un veicinot ekonomisko un sociālo kohēziju, un atvērtību. Kaut gan jaunā situācija pasaulē neatbilst tās paraugam, Eiropas Savienībai vienlaicīgi ir jāizstrādā tās vērtības un principi, kā arī jāsekmē tāda visaptveroša pārvaldība, kas balstās uz nozīmīgākajiem sasniegumiem Eiropas veidošanas procesā. Uzticību ES palīdz vairo tās vērtību popularizēšana un integrācijas modeļa īstenošana bez augstprātības un pārkuma apliecinājumiem. Ja ES nebūs ne kopīga

skatījuma, ne vienotas stratēģijas ar globalizāciju saistīto problēmu risināšanai un iespēju izmantošanai, Eiropas iedzīvotāji jutīsies pamesti un apšaubīs Eiropas lietderību.

1.1 "Tiesiska valsts pasaules līmenī"

Eiropas Savienībai, pirmkārt, ciešāk jāiesaistās "tiesiskas valsts" izveidē, ņemot vērā realitātes un visādā veidā sekmējot globalizāciju ar humānu ievirzi, kuras pamatā ir daudzpusēja sadarbība un spēku līdzsvarotība, indivīda pamattiesības, tostarp darba tiesības un apstākļi, dabas resursu atbildīga pārvaldība, finanšu tirgu lielāka pārredzamība, augsts veselības aprūpes un pārtikas drošības līmenis visiem iedzīvotājiem, tai skaitā arī riska

grupām, kultūras un valodu daudzveidība, zināšanu apmaiņa un tālāknodošana visiem.

1.2 Būt par paraugu

Otrkārt, ES var un tai ir jāveicina integrācija reģionālajā līmenī. Jāsecina, ka ar retiem izņēmumiem lielākā daļa pasaules valstu ir iesaistījušās dažādos sadarbības procesos, sākot no vienkāršas tematiskas sadarbības līdz pat plašiem integrācijas procesiem, kas līdzīgi ES integrācijas procesiem. Globalizācijas pārvaldība neapšaubāmi būtu vienkāršāka, ja Eiropas Savienībai būtu vairāk sekotāju un ja reģioni, kurus vieno plurālisms, atšķirību ievērošana un vienprātība, uzsāktu dialogu, nevis turpinātu pierādīt katrs savu pārsvaru. Integrācija reģionālajā līmenī ir arī viens no vājāk attīstīto pasaules reģionu izaugsmes priekšnosacījumiem, jo ierobežotais tirgus ir nepārvarams šķērslis to attīstībai, un minēto reģionu viedoklis šodien netiek ņemts vērā.

1.3 Līdzsvarota un atbildīga tirdzniecības liberalizācija

Starptautisko tirdzniecības sakaru jomā EESK uzskata, ka divpusējā sadarbība sevi attaisno tikai tad, ja tā papildina daudzpusējo sadarbību PTO ietvaros. EESK ierosina uzlabot tirgus pieejamību, nodrošināt līdzvērtīgu režīmu, novērst šķēršļus, kas kavē tirdzniecību, un apkarot nelikumīgas darbības. Komiteja ierosina uzsākt dialogu par citiem pasaules pārvaldības aspektiem, kas ietekmē tirdzniecību (proti, sociālajiem un vides standartiem). Eiropas Savienībai ir jāveicina visaptveroša stratēģija, lai globalizācija nāktu par labu visām jaunattīstības valstīm, jo īpaši Āfrikas jaunattīstības valstīm.

EESK uzskata, ka ES līmenī jāveic jebkuras jaunas tirdzniecības koncesijas ietekmes novērtējums, labāk jāizmanto tirdzniecības aizsardzības instrumenti, jo īpaši ES esošo ražotāju interešu aizsardzībai, un jāveicina kopīgi pasākumi ārējos tirgos. Komiteja uzskata, ka Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonds ir jāizmanto kā stratēģisks pārorientācijas līdzeklis globalizācijas skarto personu un reģionu atbalstam un jānodrošina ar valstu fondu līdzekļiem.

1.4 Straujāka virzība uz integrāciju, saglabājot kultūras daudzveidību

Jo saliedētāka un integrētāka būs Eiropa, jo pārlicenošāka un stabilāka tā būs savā rīcībā, sekmējot daudzpusīgu un atbildīgu visaptverošu pārvaldību. Globalizācija šodien var stimulēt Eiropas integrācijas procesu, jo tā liek mums rīkoties steidzīgāk. Šodien visu nosaka darbības ātrums. Inovācijas, zināšanu tālāknodošana un demokratizācija varētu būt panākumu priekšnoteikums. Beidzot ir pienācis laiks pabeigt vienotā tirgus izveidi, veidot starpdisciplinārus izglītības un pētniecības tīklus, un ieviest jaunas kopējas politikas, tostarp enerģētikas, vides un pētniecības jomā.

1.5 Nodrošināt, lai organizēta pilsoniskā sabiedrība kļūtu par globalizācijas ar humānu ievirzi virzītājspēku

Arī Eiropas robežās ir jāveicina tās iedzīvotāju plašāka iesaistīšana un līdzdalība, vienlaikus atbalstot dialogu starp civilizācijām pasaules līmenī. Līdz šim nav pietiekami novērtēta iespēja izmantot organizētu pilsonisko sabiedrību, tās organizācijas un iestādes, kā piemēram EESK. Organizētai pilsoniskajai sabiedrībai ir īpaša nozīme globalizācijas aspektā, jo starptautiskie sakari vairs neskar tikai valstis, bet arī plašsaziņas līdzekļus, sociālos partnerus, uzņēmumus, zinātnes un kultūras aprindas, apvienības un visas pārējās pilsoniskās sabiedrības grupas.

2. Globalizācijas problēmu risināšanā izmantot visaptverošu pieeju

2.1 Jau kopš Eiropas veidošanas procesa pirmsākumiem tās attīstība ir virzīta uz robežu atvēršanu. Pakāpeniski atceļot iekšējās robežas, ES ir spējusi radīt lielu iekšējo tirgu, modernizēt ekonomiku, attīstīt infrastruktūras un kļūt par vienu no vadošajiem dalībniekiem starptautiskajā tirdzniecībā.

2.2 Eiropas integrācijas process nav tikai iekšējā tirgus izveide. Eiropas Savienībā tika izstrādāti kopēji noteikumi, atbilstošs tiesiskais regulējums, pamattiesību harta un kopējas politikas. Īpaši jāatzīmē ekonomiskās un sociālās kohēzijas politika, kas veicina valstu un reģionu solidaritāti un paredzēta, lai mazinātu attīstības līmeņu atšķirības, kas īpaši palielinājušās pēc ES pēdējās paplašināšanas.

2.3 Šodien ar globalizāciju saistītās problēmas jāskata ļoti atšķirīgos aspektos un apstākļos, ko īpaši raksturo vēl nenostabilizējusies visaptveroša pārvaldība, mēģinājumi demonstrēt pārākumu un pieaugošās nesaskaņas starp attīstības valstīm un valstīm, kurās notiek strauja ekonomikas izaugsme. Minētā nelīdzsvarotība pasaulē rada jaunu spēku samēru arī Eiropas Savienībā.

2.4 Eiropas projekts tā pirmsākumos nebūt nebija "eurocentris". Pirmo līgumu ierosinātāji jau tad iztēlojās Eiropas Kopienu atvērtu visām Eiropas tautām, kas atbrīvojušās no diktatūras, un vienlaikus kā modeli jaunai pasaules kārtībai, kā pamatā ir tiesiska valsts, atvērtība un uzticēšanās.

2.5 Globalizācijā saskatāma līdzība ar pozitīvo ietekmi, ko jau pieredzējušās Eiropas valstis, savus tirgus padarot savstarpēji pieejamus, proti, salīdzinošo priekšrocību un apjomradītu ietaupījumu izmantošana un dinamisku attīstības procesu un jaunu tirgu sniegtās priekšrocības.

2.6 Tomēr globalizācija rada arī virkni jaunu problēmu, kurām bieži vien nepieciešami sarežģīti risinājumi un pielāgojumi; jo īpaši tie ir dažādi šķēršļi un nevienlīdzīgi nosacījumi saistībā ar tirgu pieejamību, "smadzeņu aizplūšana" un daudzvalodības un kultūras daudzveidības saglabāšana, migrācijas procesi, ļoti atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nodarbinātības un ražošanas standartiem, kapitāla un finanšu tirgu internacionalizācija līdz šim nebijušā apmērā; attīstības valstu sociālo standartu apdraudētība globālas konkurences apstākļos un būtiskas problēmas aizsardzības, vides, veselības un drošības jomā.

2.7 Globalizācijas sekas ir atšķirīgas; atsevišķās pasaules valstīs tā sekmē ekonomisko un sociālo izaugsmi, savukārt citās tā rada problēmas: attīstītie reģioni pakļauti lielākai konkurencei, bet mazāk attīstītās valstīs "tiek atstātas novārtā".

2.8 Lai spētu risināt minētās problēmas, ES jāpierāda, ka tā spēj izmantot globalizācijas radītās priekšrocības, nevis pakļaujas tai. ES vienlaikus ir jāizmanto visas iespējas un jānosaka, kā globalizācija ietekmē reģionus, nozares un iedzīvotāju grupas, lai kopīgi ar dalībvalstīm, sociālajiem partneriem un pārējiem pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem izvērtētu, ar kādu konkrētu pasākumu palīdzību īstenot nepieciešamos pielāgojumus.

2.9 Globalizācijas problēmu risināšanā nevajadzētu izvēlēties tīri ekonomisku pieeju. Politiskie, sociālie, vides un kultūras jautājumi — tie visi ir cieši saistīti. Meklējot atbildes uz globalizācijas radītajām problēmām, jāņem vērā visi minētie aspekti, pretējā gadījumā ES nepieciešamā pārliecība un spēja pārliecināt var izrādīties nepietiekama.

2.10 Eiropas Savienībai raksturīgā reģionālās integrācijas pieeja sniedz tai iespēju PTO runāt savu dalībvalstu vārdā. Pasaulē pastāv arī citi reģionālās integrācijas piemēri, bet tie nav sasnieguši Eiropas reģionālajai integrācijai līdzīgu brieduma pakāpi. Izņemot Karību jūras baseina valstu apvienību CARICOM, minētās reģionālās struktūras nepauz vienotu nostāju PTO. Šāda vienota nostāja nāktu tikai par labu strukturētākai un efektīvākai visaptverošai pārvaldībai.

2.11 ES dažādās sabiedrības grupās un dalībvalstīs ir vērojama atšķirīga izpratne par globalizāciju. Šī atšķirība var būt bagātināšanās avots, tomēr, ar globalizāciju saistīto problēmu lokam arvien paplašinoties un pieaugot to mērogam, ir nepieciešama kopīga stratēģija un konkrēti priekšlikumi.

3. Sekmēt vēl efektīvāku starptautisku noteikumu izstrādi, lai globalizācijai piešķirtu humānu ievirzi

3.1 Eiropas projekta pamatā esošās vērtības (īpaši daudzveidība un koleģialitāte, tiesiskums, subsidiaritāte, līdzsvars starp

ekonomiskajiem un sociālajiem aspektiem un ilgtspējīgu attīstību) šobrīd starptautiskā līmenī nav pietiekami izplatītas.

3.2 Ar globalizāciju saistīto problēmu loku, īpaši tādas problēmas kā migrācijas un finanšu plūsmas, piesārņojums un klimata pārmaiņu izraisītais apdraudējums, ar interneta starpniecību izplatītā informācija nav iespējams atrisināt tikai par valsts līmeni zemākā līmenī. Globalizācijas process ir skāris ne tikvien valstis, bet zināmā mērā arī starptautiskos uzņēmumus, finanšu tirgus, plašsaziņas līdzekļus, zinātniskās aprindas, organizētu pilsonisko sabiedrību un tās iestādes, sociālos partnerus, NVO un citus dalībniekus.

3.3 Svarīgi, lai visaptverošas pārvaldības īstenošanas nolūkā ES rīcība būtu vēl noteiktāka, tādēļ nepieciešams:

— atsākt Dohas sarunas PTO ar mērķi nodrošināt plašāka mēroga tirdzniecību, vienlaikus izstrādājot tiesību aktus sabalansētākai un godīgākai tirdzniecībai;

— izstrādāt un īstenot citu pasaulē piemērojamo regulējumu, piemēram, ILO konvencijas (darba tiesību aizsardzība), UNESCO konvencijas kultūras jomā (daudzveidība), Kioto protokolu attiecībā uz vides jomu, Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) lēmumus enerģētikas jomā, Intelektuālā Īpašuma organizācijas (WIPO) konvencijas intelektuālā īpašuma jomā, Pasaules Veselības organizācijas (PVO) konvencijas par veselības aizsardzību, UNIDO noteikumus par rūpniecisko sadarbību u.c. regulējumus;

— Apvienoto Nāciju Organizācijas vadībā nodrošināt visaptverošas pārvaldības dažādu instrumentu saskaņošanu, lai izstrādātu tiesiskas valsts "pamatnostādnes", kurās ietverti uz plurālismu balstīti reglamentēšanas un piekritības mehānismi.

3.4 Šajā sakarā starptautiskās tirdzniecības regulējuma jomā nepieciešams:

— pabeigt darbu pie PTO Vienošanās par tirdzniecības veicināšanu (*Trade Facilitation Agreement*), kas paredz muitas noteikumu un procedūru standartu izstrādi, procedūru vienkāršošanu un atvieglošanu, īpaši izveidojot "vienas pieturas aģentūras" ("Single Window") sistēmu, efektīvu un pārredzamu noteikumu sekmēšanu un informācijas tehnoloģiju izmantošanu;

— paātrināt sanitāro un fitosanitāro pasākumu noteikšanu un īstenošanu un SPS nolīguma (pārtikas produktu drošums, dzīvnieku veselība un augu sugu saglabāšana), kā arī dzīvnieku aizsardzības un labturības noteikumu ieviešanu;

- vēl efektīvāk apkarot pirātismu un viltojumus, kas Eiropas ražojumiem rada būtiskus un arvien lielākus zaudējumus, izstrādājot reālu stratēģiju intelektuālā īpašuma tiesību efektīvai aizsardzībai, pamatojoties uz *TRIPS* nolīgumu;
- nodrošināt tirdzniecības jomā panāktā progresa atbilstību sociālām, ētiskām un vides normām;
- sekmēt valstu ar strauju ekonomisko attīstību (īpaši Ķīnas un Indijas) un jaunattīstības valstu iespējas šajās jomās.

3.5 Citi regulējumi

3.5.1 Pat panākot ievērojamu tālākvirzību visos minētajos tirdzniecības jautājumos, šāds progress nebūs pietiekams, lai radītu apstākļus patiesai "ilgtspējīgai attīstībai", kuras mērķi PTO īpaši atzina Dohas sarunu kārtā noteiktajā programmā. Lai tuvinātos minētajam mērķim, būs nepieciešami arī citi regulējumi, kuru izstrādē Eiropas Savienība varētu uzņemties vadošo lomu. Tie galvenokārt attiecas uz tādām jomām kā vide, drošība, pamattiesības, nodarbinātības standarti un kultūras daudzveidība.

3.5.2 Būtiska prasība arvien pieaugošo draudu sakarā ir vides aizsardzība (dzīves kvalitātes saglabāšana un sugu aizsardzība, cīņa pret siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesārņojumu utml.). Šī problēma, kas pēc būtības nepazīst robežas, ir nešķirami saistīta ar pašu globalizācijas jēdzienu. Tai jāklūst par tirdzniecības sarunu neatņemamu sastāvdaļu, un kā transversāls temats tas jāņem vērā dažādajās sarunās. Eiropas Savienībai jāpiešķir prioritāte minētajai prasībai:

- uzņemties iniciatīvu Kioto nolīgumu pārskatīšanā saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu, lai iesaistītu visas pasaules valstis globālas sasilšanas ierobežošanā (ES izvirzītais mērķis tiek atbalstīts starptautiskajā līmenī izveidotās starpvaldību ekspertu grupas ziņojumā par klimata pārmaiņām);
- kopīgi attīstot pasākumus pētniecības jomā un pilnveidojot zināšanas par vides tehnoloģijām, kas atbilstoši jaunajām prasībām pasaulē nodrošinātu ar pilnvērtīgu un augstākā līmeņa informāciju par procesiem, produkciju un pakalpojumiem, kuri attiecināmi uz visdažādākajām jomām (piemēram, lauksaimniecību un lauku vidi, ūdeni un enerģiju, rūpniecību un pārstrādi, mājokli, pilsētvidi u.c.).

3.5.3 Ar drošību saistītās vajadzības arī ir kļuvušas nozīmīgākas un daudzveidīgākas. Jāmin veselības aizsardzība, īpaši saistībā ar pandēmiju apkarošanu, noziedzības apkarošana, kodoluzraudzība, datu aizsardzība, produktu, īpaši pārtikas kvalitāte. Globalizāciju nekādā gadījumā nevajadzētu saistīt ar pieaugošu nedrošību. Jāizstrādā efektīvi noteikumi, kas paredzētu drošāku sistēmu gan tirdzniecības attīstīšanai, gan valstu pamatfunkciju un dzīves apstākļu nodrošināšanai. Reizē ar šāda

veida progresu jāuzlabo arī pārvaldības praktiskā īstenošana, korupcijas apkarošana un jebkādu draudu novēršana.

3.5.4 Globalizācijas sociālā dimensija un īpaši starptautiskie nodarbinātības standarti, kā pamatā ir ILO konvencijas (¹⁾), ir efektīvi jāpiemēro visā pasaulē. Lietojot tādus jēdzienus kā pienācīgs darbs, godīga un taisnīga tirdzniecība, ES kopīgi ar ILO var izstrādāt pamatvērtības un labas prakses piemērus. Jārisina jautājums par ILO konvenciju efektīvu piemērošanu un pat jurisdikcijas noteikšanu.

3.5.5 Nevalstiskās organizācijas, uzņēmumi un sociālie partneri jaunattīstības valstīs ir uzsākuši vairākas pozitīvas iniciatīvas sociālajā jomā. Kā piemēru var minēt vairāku Eiropas uzņēmumu izstrādātās politikas, kuru pamatā ir ESAO pieņemtie pamatprincipi un ILO sociālie standarti. Īpaši jāatzīmē nevalstisko dalībnieku iniciatīvas nodarbinātības, apmācības, veselības aprūpes, dzīves un darba apstākļu jomā, tostarp sociālā dialoga ietvaros reģionālajā līmenī ārpus valstu robežām. jāpalielina atbalsts, ko Eiropas Savienība sniedz minētajām iniciatīvām, jo īpaši ĀKK valstīs. Eiropas Savienības atbalsts vairāk jāorientē uz tādām programmām, kurās aktīvi iesaistīti pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, tostarp arī reģionālajā līmenī.

3.5.6 Sakarā ar finanšu tirgu pieaugošo internacionalizāciju ES ir jāpauž vienprātīgs viedoklis, lai SVF kļūtu par patiesu stabilitātes instrumentu. Lai stiprinātu Eiropas ietekmi, *Euro* zonas valstīm ir jāpieņem vienota nostāja attiecībā uz savu dalību SVF. Vienlaikus ES, pamatojoties uz ESAO konvencijām, ir jāveicina nelegāli iegūto līdzekļu legalizācijas un krāpšanas apkarošanas pārvaldība pasaules mērogā.

3.5.7 Sabiedrības interesēm atbilstošas visaptverošas pārvaldības īstenošanā izšķiroša nozīme ir izglītībai un zināšanu apmaiņai. Jāattīsta UNESCO projekti un jāatbalsta plašai sabiedrībai pieejami pieredzes un zināšanu apmaiņas tīkli, kuru darbība balstīta uz plurālismu un starpkultūru dialogu. ES izvēlētajā pieejā vispārējās labākas pārvaldības īstenošanai jāņem vērā arī Eiropas stiprākā puse — kultūras daudzveidība un daudzvalodība, kas šobrīd ir apdraudēta.

(¹) ILO konvencijas: Konvencija Nr. 87 par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību. Konvencija Nr. 98 par tiesībām apvienoties organizācijās un slēgt koplīgumus. Konvencija Nr. 29 par piespiedu darbu. Konvencija Nr. 105 par piespiedu darba atcelšanu. Konvencija Nr. 138 par minimālo vecumu. Konvencija Nr. 182 par bērnu darba visnelabvēlīgāko formu aizliegšanu un izskaušanu. Konvencija Nr. 100 par vienlīdzīgu atalgojumu. Konvencija Nr. 111 par diskrimināciju (nodarbinātība un profesionālā joma).

3.5.8 Pamattiesību jomā ES, ievērojot kultūru daudzveidību, ir jāveic pasākumi, lai nostiprinātu ANO Cilvēktiesību deklarācijas noteikumus un paplašinātu Starptautiskās krimināltiesas lomu.

3.6 ES ieguldījuma oriģinālais raksturs.

3.6.1 Visaptverošas pārvaldības stiprināšanas nolūkā ES varētu izmantot savu pieredzi jomās, kurām varētu būt izšķiroša nozīme, lai panāktu minētās pārvaldības pēc iespējas plašu atzīšanu. Tās ir šādas:

- subsidiaritāte, kas ļauj nodrošināt pienākumu sadali attiecīgajā līmenī un reālu rīcības brīvību dalībvalstīm, reģioniem un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem;
- pieredze, kas gūta īstenojot sarežģītu pārvaldības sistēmu, kuru raksturo atšķirīgs procedūru piemērošanas temps un kultūru daudzveidība;
- apspriešanās ar ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem un viņu iesaistīšana lēmumu pieņemšanas procesā.

3.6.2 Eiropas Savienībai ikreiz, kad tas iespējams, savās politiskajās, ekonomiskajās un tirdzniecības partnerattiecībās priekšroka jādod reģionālajai pieejai, kā tas jau pašreiz tiek īstenots sadarbībā ar ĀKK valstīm. No šādas Eiropas Savienības un citu reģionālo struktūru savstarpējo attiecību ievirzes, ko raksturo savstarpējās sāncensības un atvērtības gars, gūtu labumu visas iesaistītās puses, tādējādi neapšaubāmi papildinot un stiprinot daudzpusējo sadarbību PTO.

4. Izstrādāt ES kopēju stratēģiju starptautiskās tirdzniecības jomā

4.1 Daudzpusēja vai divpusēja pieeja?

Šādu iespējamo risinājumu Eiropas Komisija minēja 2006. gada 4. oktobra paziņojumā "Konkurētspējīga Eiropas ekonomika globalizācijas apstākļos".

4.1.1 Grūtības, ar ko saskārās PTO, cenšoties panākt tālākvirzību Dohas sarunu kārtā, un minēto sarunu ierobežojumi apliecina nepieciešamību Eiropas Savienībai uzsākt jaunas iniciatīvas. Šajā sakarā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atziniģi vērtē Eiropas Komisijas 2006. gada paziņojumā minēto priekšlikumu uzsākt jaunas tirdzniecības stratēģijas īstenošanu, izmantojot gan divpusējo, gan daudzpusējo pieeju.

4.1.2 Globalizācijas problēmu risināšanā visvēlamākā ir daudzpusējā pieeja, jo tas ir vislabākais veids, kā nodrošināt līdzsvarotus un ilgtermiņa rezultātus. Komiteja piekrīt Komisijas atkārtoti apliecinātajam atbalstam daudzpusējai pieejai un PTO, uzsverot to svarīgo nozīmi. Mērķis joprojām ir sekmīgi pabeigt daudzpusējo tirdzniecības sarunu Dohas kārtu, uzliekot par

pienākumu visām sarunu dalībvalstīm ievērot kopīgus noteikumus.

4.1.3 Tāpat arī Komiteja piekrīt Komisijas apgalvojumam par to, ka, ņemot vērā pastāvīgās grūtības PTO sarunu gaitā, ES šobrīd aktīvāk jāizmanto citas, jo īpaši divpusējas pieejas. Jāpazīlina diskusijas ar valstīm, kurās notiek strauja ekonomiskā izaugsme (Ķīna, Indija, Dienvidaustrumāzijas valstu asociācija (Asean), Dienvidu kopējais tirgus (Mercosur), Gofa līča valstis), kā arī jāveicina stratēģiskie sakari ar kaimiņvalstu ekonomikām (Krieviju, Ukrainu, Moldovu un Vidusjūras valstīm) un jāizveido mūsdienīgāks attiecību modelis ar ĀKK valstīm (Āfrikas, Karību jūras, Klusā okeāna valstis), noslēdzot reģionālos ekonomiskās partnerības līgumus, kas pašreiz tiek apspriesti.

4.1.4 Komiteja uzsver, ka ES starptautiskās stratēģijas pārorientēšana uz divpusēju pieeju nevar aizstāt izmantoto daudzpusējo pieeju, kurai arī turpmāk jābūt galvenajam mērķim, jo minētā pieeja atbilst Eiropas vērtībām.

4.1.5 Jānodrošina ne tikai iepriekš minēto pieeju atbilstība PTO saistībām, kā to pareizi norādījusi Komisija, bet arī jāpārliecinās, ka

- netiek liegta iespēja panākt tālākvirzību daudzpusējās sarunās;
- divpusējas pieejas izraisīto padziļināto diskusiju un lielākas viedokļu vienprātības rezultātā tiek atvieglota sarunu norise.

4.1.6 Jebkurai ES izvēlētajai divpusējai pieejai ir jāpapildina daudzpusējā pieeja ar mērķi

- sagatavot pamatu daudzpusējām sarunām, īpaši uzsverot Eiropas Savienībai svarīgākos jautājumus (neatrisinātie Dohas sarunu jautājumi, komercdarbības prakse, cīņa pret viltojuumiem, publiskais iepirkums u.c.);
- izmantojot divpusējas diskusijas, panākt progresu citās ar globālu pārvaldību saistītās jomās kā, piemēram, politiskie, sociālie un vides jautājumi, kultūras politika, enerģija.

4.1.7 Vēl ir jāveic daudz precizējumu un pielāgojumu, īpaši saistībā ar kritēriju piemērošanas nosacījumiem un politiku, kas īstenojama attiecībā uz atsevišķām valstīm, jo īpaši Ķīnu, Koreju, Indiju un arī Krieviju.

4.2 Sekmēt kaimiņattiecības un privilēģētās attiecības.

4.2.1 Īpaša uzmanība jāpievērš kaimiņvalstīm (Krievijai, Ukrainai, Baltkrievijai, Moldāvijai, Vidusjūras valstīm), iedibinot privilēģētās partnerattiecības saskanīgas kaimiņattiecību stratēģijas un kopīgu interešu ietvaros.

4.2.2 Transatlantiskā dialoga ietvaros ES un ASV būtu jāpanāk tālākvirzība, tuvinot viedokļus globalizācijas jautājumā un nodrošinot stabilāku sadarbību un tirdzniecības sakarus.

4.2.3 ES divpusējo kontaktu ceļā jāturpina sekmēt reģionālās integrācijas procesus citos kontinentos (piemēram, ĀKK, Mercosur, ASEAN valstīs u.c.), kas ļautu sekmīgāk strukturēt un sabalansēt pasaules tirdzniecību un atvieglotu PTO sarunu tālāko virzību. Izmantojot pieredzi ES integrācijas jomā, ņemot vērā tai piemītošo oriģinalitāti, jāturpina sekmēt un atbalstīt reģionu tuvināšanu, kas ir priekšnoteikums ilgtspējīgas un strukturētas globalizācijas nodrošināšanai. Šāda pieeja ir īpaši nozīmīga attiecībā uz jaunattīstības, piemēram ĀKK valstīm. Minētajās valstīs sarunas par ekonomiskās partnerības nolīgumiem jāsaista ar reģionālās integrācijas procesa veicināšanu, kam neapšaubāmi ir būtiska nozīme, lai šīs valstīs globalizācijas procesā "netiktu atstātas novārtā". Šajā sakarā CARICOM pozitīvais piemērs ir ļoti zīmīgs un rosinošs. Tādēļ ES ir jāatbalsta ne tikai reģionālās integrācijas administratīvās struktūras, bet arī pilsoniskās sabiedrības dalībnieku apvienības.

4.2.4 Pieredzi iespējams gūt arī no citu valstu un reģionālo apvienību sekmīgas un ne tik sekmīgas darbības piemēriem. ES jāturpina atbalstīt reģionālie grupējumi, piem., Dienvidu kopējais tirgus (Mercosur) un Dienvidaustrumāzijas valstu asociācija (Asean), kas ar atšķirīgiem tempiem un uzdevumiem seko ES īstenotajai virzībai.

4.2.5 Īstenojot minēto divpusējo pieeju, pienācīgi jānovērtē pilsoniskās sabiedrības pārstāvju loma un darbība. EESK līdzdalībai Komisijas izveidotajā dialogā ar pilsonisko sabiedrību sarunām PTO ietvaros, kā arī EESK sadarbībai ar dažādām tās izveidotajām struktūrvienībām piemīt stratēģiska nozīme, kam piešķirama lielāka nozīme un atpazīstamība.

4.3 Virzība uz atbildīgāku tirdzniecību.

4.3.1 Jānodrošina arī, ka ietekmes novērtējumā par attiecīgā līguma priekšrocībām, ierobežojumiem un koncesijām, pienācīgi ņemtas vērā to ekonomiskās un sociālās sekas, īpaši nozaru aspektā (ieskaitot lauksaimniecību un darbietilpīgas rūpniecības nozares). Minētajā novērtējumā, ko pēc Eiropas Komisijas ierosmes veic katrai sarunu kārtai, vēl vairāk jāiesaista vietējie eksperti un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Jāpilnveido arī risku pārvaldības stratēģija, kam Komisija pievērsusies savā paziņojumā. EESK Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvai komisijai (CCMI) varētu uzticēt īpašu uzdevumu saistībā ar globalizācijas seku prognozēšanu un pasākumu noteikšanu, ko risinājuma panākšanai varētu īstenot visdažādākie pārstāvji.

4.3.2 Komiteja pozitīvi vērtē Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda izveidi. Tā uzskata, ka minētais fonds jāizmanto kā stratēģisku mehānismu saistībā ar pārstrukturēšanu, lai atbalstītu globalizācijas skartos cilvēkus un reģionus. Lai arī fondam ir valsts finansējuma avotu papildinoša nozīme, tam jābūt publiski atpazīstamam un jāsasniedz kritiskā finanšu masa. Komiteja uzskata, ka līdzīgi kā Eiropas Sociālo fondu arī Eiropas Globāl-

izācijas pielāgošanas fondu jāpārvalda trīspusējai komitejai ar sociālo partneru līdzdalību.

4.3.3 Šajā sakarā īpaša uzmanība jāpievērš lauksaimniecības nozarei. Līdzās lauksaimnieciskajai ražošanai jāņem vērā arī agrorūpniecība, kas veido 14 % no Eiropā radītās pievienotās vērtības un nodrošina 4 miljonus darbavietu. Lai PTO varētu panākt vienošanos, kopš 2003. gada tika īstenota kopējās lauksaimniecības politikas radikāla reforma, kam bija smagas sekas saistībā ar attiecīgajām profesijām. Līdz ar to jaunajai vienošanās PTO būtu jānodrošina abpusēja pieeja tirgum un līdzvērtīga un būtiska subsīdiju samazināšana ASV ražotājiem.

4.4 Kopīgi īstenojami pasākumi attiecībā uz ārējiem tirgiem.

4.4.1 Dalībvalstīm vairāk jāpievēršas mērķim par efektīvas kopējas stratēģijas izveidi un jāmobilizē līdzekļi, lai nodrošinātu pieeju pasaules tirgiem; šajā sakarā jānovērš šādas trīs nepilnības.

4.4.2 Neskatoties uz politisko, ekonomisko, finanšu — un eirozonā arī monetāro — integrāciju, eksporta kredītu apdrošināšanas sistēmas joprojām ir valstu kompetencē. ES jāatbalsta minētie valstu mehānismi tā, lai tie būtu atbilstīgi un saskaņoti attiecībā uz visiem Eiropas uzņēmumiem, īpaši MVU.

4.4.3 No otras puses, mūsu galvenos tirdzniecības partnerus regulāri apmeklējot galvenokārt valstu un savstarpēji konkurējošas tirdzniecības delegācijas. Nevajadzētu atteikties no šīs divpusējās sadarbības, kas bieži vien pamatojas uz vēsturisko saikni, bet gan, ja tas ir ekonomiski izdevīgi, tā jāpapildina un jāpaplašina ar Eiropas līmeņa nozaru veicināšanas pasākumiem, kas apstiprina mūsu kopējo identitāti.

4.4.4 Plašāk jāinformē par tirdzniecības aizsardzības instrumentiem (tostarp antidempingu) un, pateicoties tiem piešķirtu līdzekļu apjoma pieaugumam, tie labāk jāizmanto.

5. Nodrošināt augstāku integrācijas līmeni, lai ar globalizāciju pavērtu jaunas iespējas Eiropas tautām

ES jārisina globalizācijas problēmas, pamatojoties uz savu ekonomisko integrāciju, solidaritāti, un neatlaidīgiem centieniem sasniegt lielāku konkurētspēju, kas ir Lisabonas stratēģijas galvenais mērķis. Tikai saliedētāka Eiropas Savienība spēs nostiprināt savas pozīcijas globalizācijas procesā iepretim pasaules tirdzniecības lielvalstīm.

5.1 Padarīt Eiropu investoriem vēl pievilcīgāku.

5.1.1 Pirmām kārtām mums jāspēj nodrošināt pietiekami integrētu, efektīvu un konkurētspējīgu iekšējo tirgu. Veltīgi būtu cerēt uz kompromisu no mūsu starptautisko partneru puses, ja šāds kompromiss nav panākts eiropiešu vidū. Līdz ar to mums vēl ir daudz darāmā.

5.1.2 Joprojām saglabājas daudzi agrākie šķēršļi, un Eiropas uzņēmumiem nav dota iespēja apzināties sevi kā "eiropiešiem". Pakalpojumi, kas veido divas trešdaļas no IKP, joprojām ir organizēti, pamatojoties uz savstarpēji nodalītiem valstu tirgiem; attiecībā uz dalībvalstu publisko iepirkumu saistībā ar piegādēm, pakalpojumiem, būvniecības pasūtījumiem, kā arī visu aizsardzības sektoru kopumā pēdējie nopietnie pētījumi, kuru saturs 10 gadu garumā nav mainījies, liecina, ka vairāk nekā 90 % no publiskā iepirkuma līgumiem joprojām tiek slēgti ar piegādātājiem no attiecīgās valsts.

5.1.3 Jāuzrauga, lai *acquis communautaire* neapdraudētu neproduktīva dalībvalstu savstarpējā konkurence, proti, dempinga, subsīdijas, valsts atbalsts saviem lieluzņēmumiem, jauni šķēršļi un aprgrūtinājumi. Eiropas rūpniecības politikas attīstība, ietverot aizsardzības nozari, globalizācijas apstākļos būtiski stiprinātu ES pozīcijas ekonomikas un tehnoloģiju jomā. ES ir nepieciešams izveidot pārredzamu nodokļu un sociālo sistēmu, lai cīnītos pret nodokļu dubulto uzlikšanu, visklājākajiem konkurences kropļojumiem, izvairīšanos no Kopienas PVN maksājumiem.

5.1.4 Eiropas mēroga infrastruktūru (transporta, enerģētikas, jauno tehnoloģiju, tehnoloģiju parku, pētniecības centru) trūkums šobrīd kavē Eiropas spēju piedāvāt labākas ieguldījumu iespējas pagaidām vēl nozīmīgākajā pasaules tirgū.

5.2 Pilnveidot Eiropas iedzīvotāju prasmes un nodrošināt viņu apmācību nolūkā izveidot zināšanu sabiedrību, iesaistot ikvienu personu.

5.2.1 Eiropa ir izejvielām nabadzīga un nespēj konkurēt ar pārējo pasauli, veicot sociālo vai fiskālo dempingu. Eiropai nav izredžu kļūt par pasaules "rūpnīcu", tā arī nevar ļaut Āzijai būt noteicējai pasaulē. Eiropas nākotne vislielākā mērā ir atkarīga no tās spējām attīstīt inovāciju un uzņēmējdarbību, izkopt savu iedzīvotāju talantus. Ilgtermiņa ieguldījums mūžizglītībā ir līdzsvarotas attīstības pamats. Jāsekme ne tik vien apmācība un izglītība, bet arī ES izraudzītā mobilitāte, kuras priekšnosacījumi ir daudzvalodība un Eiropas un starptautiskās dimensijas karjeras plāni, tai skaitā arī valsts iestādēs.

5.2.2 Eiropai joprojām trūkst vienotības. EESK atbalsta vērienīgus projektus, proti, mobilitātes programmu jauniešiem — skolēniem, mācekļiem vai gados jauniem darba ņēmējiem; Eiropas universitātes; Eiropas mūžizglītības sistēmu; visa veida kvalifikāciju savstarpēju atzīšanu.

5.2.3 Tādēļ Eiropā būtu ieteicams īstenot vērienīgu Eiropas mēroga iniciatīvu tādās jomās kā izglītība, apmācība un zināšanu tālāk nodošana. Īpaša uzmanība jāpievērš uzņēmumu pārstrukturēšanas un pārvietošanas rezultātā cietušajām personām un teritorijām, organizējot apmācības un radot jaunus darbavietas.

5.3 Nodrošināt reālus līdzekļus globalizācijas problēmu risināšanai.

5.3.1 Globalizācijas radīto problēmu dēļ ES jāpalielina konkurētspēja gan attiecībā uz produkciju, gan pakalpojumiem. Eiropas Savienības ekonomiskās intereses ir tikpat svarīgas, cik atšķirīgas. Lai saglabātu līdera statusu starptautiskajā tirdzniecībā, ES jāstiprina visas iespējamās pozīcijas gan augstas kvalitātes preču un pakalpojumu jomā, kas veido pusi no ES eksporta un trešo daļu no pasaules pieprasījuma, gan arī attiecībā uz iedzīvotāju vēlmēm atbilstošiem citu preču veidiem un pakalpojumiem.

5.3.2 Tādas Eiropas politikas īstenošana, kas atbalsta uzņēmējdarbību un inovāciju, kā arī pasākumi tādās jomās kā izglītība, apmācība un zināšanu tālāk nodošana ir būtiskākā prioritāte turpmākajiem gadiem un "pēc Lisabonas perioda" Eiropas jaunās stratēģijas pamatelements. EESK ierosina ES un dalībvalstīm kopīgiem spēkiem izstrādāt plānu minētajās jomās, piesaistot publisko un privāto finansējumu.

5.3.3 Šobrīd ir jau par vēlu diskutēt par apjomīgāku ES budžetu laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam, tomēr jānodrošina budžeta līdzekļu iespējami labāka izmantošana, proti:

— jānodrošina Eiropas prioritāro tīklu efektīva finansēšana, iesaistot publiskos un privātos partnerus,

— jāpalielina ES aizdevumu un garantiju iespējas, jāattīsta novatoriskāka struktūrfondu līdzekļu piešķiršanas sistēma.

5.3.4 Ļoti būtiska Eiropas priekšrocība šodien ir *euro*, kas kļuvis ne vien par trīspadsmit dalībvalstu kopīgu valūtu, bet ir nozīmīga starptautisko rezervju un maiņas valūta. *Euro* piedāvā arvien lielākam skaitam pasaules valstu uzticamu un izdevīgu alternatīvu dolāram. *Euro* atvieglo mūsu uzņēmumiem tirdzniecības līgumu slēgšanu un garantē to finansiālo drošību. Tas uzskatāmi atspoguļo Eiropas patiesas vienotības sajūtu gan tās iekšienē, gan ārpus robežām. Tomēr *euro* pietrūkst centrālas struktūras lēmumu pieņemšanai ekonomiskās politikas jautājumos, kas šobrīd būtiski mazina pozitīvo ietekmi, kādu varētu sagaidīt.

5.3.5 Eiropas Savienības saliedētības pamatā ir kopējās politikas. Lai arī mūsdienās ogles un tērauds nav saliedētības centrālais elements, ekonomikas un sociālās jomas pārstāvji ļoti lielas cerības liek uz ES atbildības palielināšanu enerģētikas politikas (resursu saglabāšana, piegādes drošība, jauni ieguldījumi videi nekaitīgos enerģijas avotos, energoefektivitāte, enerģijas taupība) un vides aizsardzības jomā. Abās minētajās jomās Eiropai ir nepieciešamas kopējas politikas.

5.3.6 ES ir jāsteno vispusīgāka un konsekventāka migrācijas politika, izstrādājot saskaņotas integrācijas un patvēruma politikas atbilstoši Eiropas Pamattiesību hartai un Ženēvas konvencijai par patvēruma tiesībām, kā arī kopīgi apkarojot nelegālos migrācijas tīklus. ES aktīvāk jāsekmē kvalificētu darbavietu radīšana jaunattīstības valstīs, īstenojot partnerattiecību un reģionālās integrācijas veicināšanas politikas, kas paver jaunas iespējas mobilitātes, kvalifikācijas celšanas un apmaiņas jomā.

5.4 Piešķirt globalizācijai humānu ievirzi.

5.4.1 Eiropas Savienība varētu no jauna piesaistīt iedzīvotājus integrācijas projektam, aicinot tos līdzdarboties, lai reaģētu uz globalizācijas radītajām problēmām.

5.4.2 Komiteja uzstājīgi aicina iesaistīt sociālos partnerus un organizētas pilsoniskas sabiedrības dažādus pārstāvjus jaunajā vispārējā pieejā, ko tā iesaka globalizācijas problēmu risināšanai. Padomei un Komisijai jānodrošina lielāka pārredzamība, tostarp arī tirdzniecības sarunās. EESK vēlētos kopā ar trešo valstu pilsoniskās sabiedrības partneriem iesaistīties gan daudzpusējās, gan arī divpusējās iniciatīvās.

5.4.3 EESK uzskata, ka sociālo partneru un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju iesaistīšanai nepieciešami šādi konkrēti pasākumi:

- Eiropas informatīvas kampaņas un ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām rīkotas debates par globalizācijas problēmām;
- regulāru informatīvu sanāksmju rīkošana un konsultācijas par Komisijas un Padomes iecerēto starptautisko stratēģiju līdzīgi tām, kādas EESK organizēja par Eiropas Konvenciju;
- iesaistīšana ietekmes novērtējumu izstrādē par jaunu tirdzniecības līgumu ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī Globalizācijas pielāgošanas fonda pārvaldībā;
- divpusējo sarunu uzraudzība kopīgi ar reģionālajām struktūrām, kā piemēram ekonomiskās partnerības nolīgumu uzraudzība sadarbībā ar ĀKK reģioniem, kurām EESK var

palīdzēt ar savu un pilsoniskās sabiedrības partneru pieredzi trešās valstīs.

- līdzdalība dažādās politikās, kas paredzētas ES konkurētspējas sekmēšanai (vienotais tirgus, sadarbības un kohēzijas stratēģijas, *euro* u.c.),
- atbalsts efektīva sociāla dialoga attīstīšanai, izskatot ES, tās dalībvalstīm un reģioniem nepieciešamo pielāgojumu un reformu, tai skaitā ar pārrobežu raksturu, visdažādākos aspektus.

5.4.4 EESK atbalsta ieceri par uzdevumu organizēšanu Eiropas līmenī vispārējas nozīmes pakalpojumu jomā, kas pārsniegtu vienkāršas sadarbības ietvarus un būtu saistīta ar resursu integrēšanu tādās jomās kā ekonomiskā drošība, civilā un vides aizsardzība, muitas kontroles uz ES ārējām robežām, policija un pat aizsardzība, neatstājot minētās jomas tikai valstu kompetencē, kas varētu bremsēt turpmāko progresu Eiropas līmenī.

5.4.5 EESK atbalsta arī tādas pieejas noteikšanu, ar ko tiek nodrošināta vēl lielāka līdzdalība vienotajā tirgū, sekmējot sabiedrisko organizāciju iniciatīvas, sociālo dialogu, uzņēmumu sociālo atbildību, sociāli profesionālo pašregulāciju un kopregulāciju (īpaši attiecībā uz pakalpojumiem, tirdzniecību, finanšu tirgiem, vidi, enerģiju, sociālajiem aspektiem, patērētāju tiesībām).

5.4.6 Organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem pašiem ir tieša un neatkarīga loma sakaru attīstīšanā ar kolēģiem no Eiropas Savienības tirdzniecības partnervalstīm un reģionālajām apvienībām.

5.4.7 Par globalizācijas un Eiropas integrācijas humāno dimensiju ir atbildīgi Eiropas iedzīvotāji un organizēta pilsoniskā sabiedrība. Jo tautām būs labākas informācijas iegūšanas, konsultāciju un regulāras līdzdalības iespējas, jo atpazīstamāka tām būs stratēģija, kuras noteikšanā tās piedalījušās un kuru tās pilnībā pārvaldīs.

Briselē, 2007. gada 31. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļā grāmata — Darba likumdošanas modernizēšana, lai risinātu 21. gadsimta radītās problēmas”

COM(2006) 708 galīgā redakcija

(2007/C 175/17)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 22. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu “Zaļā grāmata — Darba likumdošanas modernizēšana, lai risinātu 21. gadsimta radītās problēmas”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 2. maijā (ziņotājs: Retureau kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 140 balsīm par, 82 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1 Zaļās grāmatas par darba tiesību modernizāciju uzdevums ir:

- noteikt galvenās problēmas, kas patiesi atspoguļo plaisu, kura pastāv starp pašreizējo tiesisko un līgumu regulējumu un reālo darba vidi. Uzsvars tiek vairāk likts uz darba tiesību individuālu piemērošanu, nevis uz kolektīvajām darba tiesībām;
- sākt debates, lai izskatītu, kā darba tiesības neatkarīgi no līguma veida varētu palīdzēt veicināt gan nodarbinātības drošību, gan elastīgumu, kā arī sekmēt jaunu darba vietu izveidi un bezdarba samazināšanu;
- veicināt debates par to, kā dažādi līguma attiecību veidi un visiem darba ņēmējiem piemērojamās darba tiesības varētu būt izdevīgas gan darba ņēmējiem, gan uzņēmumiem, atvieglinot pārejas darba tirgū, veicinot mūžizglītību un attīstot visu darbinieku radošās spējas;
- piedalīties labākas tiesību aktu izstrādes mērķa sasniegšanā, veicinot darba tiesību modernizāciju, analizējot ar to saistītos ieguvumus un izmaksas, jo īpaši problēmas, ar kurām var saskarties mazie un vidējie uzņēmumi.

1.2 Šajā nolūkā Zaļajā grāmatā tiek aplūkotas tādas dažādas jomas kā trīspusējas darba attiecības, to darba ņēmēju stāvoklis, kuriem ir pašnodarbināto statuss, bet kuri ekonomiski ir atkarīgi no darba devēja uzņēmuma, direktīvas par darba laiku pārskatīšana, kā arī svarīgais nedeklarēta darba jautājums.

1.3 Attiecībā uz iespējamajām darba tiesību modernizēšanas pamatnostādņem saistībā ar kurām ES var darboties papildus dalībvalstīm, Zaļajā grāmatā norādīts, ka standarta līgums (uz pilnu slodzi un uz nenoteiktu laiku) un ar to saistītie aizsardzības pasākumi var izrādīties neatbilstīgi daudziem darba devējiem un darba ņēmējiem un apgrūtināt uzņēmumu ātru pielāgošanos un tirgus attīstību, un tādējādi var radīt šķēršļus jaunu

darbavietu izveidei; tāpēc jāierosina pārskatīt minētos tiesību aktus

1.4 Komisija paziņo, ka ar Zaļo grāmatu — papildus individuālo darba tiesību jautājumam — tiek sagatavotas debates, kas palīdzēs izstrādāt Paziņojumu par *flexicurity* (elastīgums un sociālā drošība), kuru publicēs 2007. gada jūnijā ar mērķi izstrādāt šo vairākās dalībvalstīs pastāvošo jēdzienu, kas saskaņā ar zināmo informāciju darba ņēmēju ārējo un iekšējo elastīgumu saista ar drošību, kuras saturs un finansējums šobrīd nav paskaidrots. Otrajā pusgadā turpināsies diskusijas par plašākiem jautājumiem, tajās noteikti vajadzēs pievērsties tiem *flexicurity* (elastīguma un sociālās drošības) elementiem, kas jau ir nodrošināti ar tiesību aktu vai koplīgumu palīdzību, un *flexicurity* finansējumam, pārāk neizceļot ne vienu, ne otru.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1 Komiteja ar interesi uztver Komisijas ierosmi sākt pārrunas par to, kā darba tiesības atbilst Lisabonas stratēģijas mērķiem, kas ilgtspējīgas izaugsmes panākšanu saista ar vairāk un labākām darba vietām, kā arī sociālo kohēziju un ilgtspējīgu attīstību. Tomēr tā pauž nožēlu, ka šīm pārrunām paredzētais laiks ir tik neliels un ka netiek veikti vairāki sagatavošanas pasākumi.

2.2 *Wim Kok* kga 2003. gada novembra ziņojumā tika uzsvērts: “Ir jāveicina darba tirgus elastīgums, kas saistīts ar nodarbinātības drošību, jo īpaši uzlabojot darba organizāciju un padarot standarta un nestandarta darba līgumus pievilcīgākus gan darba ņēmējiem, gan darba devējiem, lai izvairītos no tā, ka attīstās divi darba tirgus līmeņi. Ir jāmodernizē un jāpaplašina nodarbinātības drošības jēdziens, lai tas attiektos ne tikai uz nodarbinātības aizsardzību, bet arī mobilizētu darba ņēmēju spēju palikt darbavietā un tajā pilnveidoties. Ir jāizveido iespējami lielāks darbavietu skaits un jāuzlabo ražīgums, mazinot šķēršļus jaunu uzņēmumu izveidei, kā arī labāk prognozējot un sekmīgāk pārvaldot pārstrukturēšanu.”

2.3 Ir lietderīgi atcerēties Padomes apstiprināto darba grupas sagatavoto secinājumu visi dažādie elementi, jo minētie secinājumi sniedz pilnīgāku pārskatu par darba tirgus reformām, kuras paredzētas saskaņā ar pārskatīto Lisabonas stratēģiju, nekā Komisijas Zaļā grāmata, kurā uzmanība pievērsta tikai atsevišķiem individuālo darba tiesību jautājumiem. Zaļajā grāmatā tikai daļēji tiek aplūkoti Kok kga minētie elementi, bet tā neskar Sociālajā programmā iekļauto jautājumu par “drošāku vidi”.

2.4 Šāda vienkāršota pieeja var izraisīt situāciju, ka Eiropas iedzīvotāji, kas kļūst aizvien skeptiskāki attiecībā uz Eiropas sociālo projektu, zaudē uzticēšanos. Komisija uzskata, ka ir lietderīgi pārskatīt standarta līgumos (līgums uz nenoteiktu laiku un uz pilnu slodzi) paredzēto elastīgumu attiecībā uz uzteikuma termiņu, individuālo vai kolektīvo atlaišanas no darba procedūru un izmaksām, un arī “nelikumīgas atlaišanas” definīciju, lai gan vēsturiski visi šie elementi ir darba ņēmēja profesionālās drošības pamatbalsts.

2.5 Komiteja ir nobažījiesies par norādi, ka šobrīd darba tiesības, kavējot nodarbinātību, it kā neatbilst pārskatītajai Lisabonas stratēģijai un ka pašreizējās darba tiesības nav spējīgas nodrošināt uzņēmumu un darba ņēmēju pietiekamu pielāgošanos.

2.6 Komiteja konstatē, ka 2000. gadā pieņemtā stratēģija nav sasniegusi visus tai nospraustus mērķus. Tā tomēr uzskata, ka šīs situācijas cēloņu analīzē jāievēro piesardzība un nedrīkst pievērsties tikai darba tiesībām. Lisabonas pārskatītās stratēģijas mērķis ir izveidot konkurētspējīgāku Eiropu ar ilgtspējīgu tautsaimniecības izaugsmi — Eiropu, kas spēj atgriezties pie pilnas nodarbinātības sabiedrībā, kas ir vairāk vērsta uz ģimenes un darba dzīves līdzsvara nodrošināšanu, labāk pielāgota personu profesionālās izaugsmes izvēlēm, ieguldot cilvēku pielāgošanās jomā un apkarojot sociālo atstumtību. Tiesiskā regulējuma modernizācija darba tiesību jomā ir tikai viens no instrumentiem, lai sasniegtu minētos mērķus, un uzmanība būtu jāpievērš ne tikai darba tiesībām.

2.7 Pirms dot norādes attiecībā uz Eiropas darba tiesību modernizēšanas procesu, Komiteja vēlas turpināt attīstīt Komisijas iesniegto apsvērumu un ierosmju kopumu, kā piemēram, profesoram *Supiot* uzticēto un pašlaik reti pieminēto ziņojumu vai EPSCO Padomes (2006. gada 30. novembris — 1. decembris) secinājumus par pienācīga darba nodrošināšanu visiem. *Supiot* kga pētījuma mērķis bija veikt ilgtermiņa un konstruktīvu aptauju par nodarbinātības un darba tiesību turpmāko attīstību Kopienas daudz kultūru un starpnozaru vidē, taču rodas iespaids, ka, izstrādājot Zaļo grāmatu, šis materiāls nav izmantots pietiekami.

2.8 Pamatojoties uz oficiālo statistiku, kādu ainu vai kopsavilkumu var izveidot par darba tiesību sistēmas sasniegumiem, ņemot vērā mērķi — “izveidot vairāk un labākas darba vietas”?

2.9 *Supiot* kga grupas noslēguma ziņojumā tika uzskaitīti vairāki temati, kuri apvieno būtiskus jautājumus par darba attiecību attīstību, proti, konkurences un ekonomiskās darbības globalizācija, patēriņa tendenču un paradumu ietekme, tirgus liberalizācija, tehnoloģiskās pārmaiņas, tas, ka paši darba ņēmēji mainās un kļūst izglītotāki un kvalificētāki, autonomāki un mobilāki, lielāki individualisti, kā arī uzņēmumu jaunās prakses veidi attiecībā uz cilvēkresursu pārvaldīšanu, darba ņēmēju atalgošanu, prasību veikt daudzus uzdevumus vai darba laika elastīgumu. *Supiot* kga grupas ziņojumā ir izskatīts elastīguma un drošības jautājums, kā arī ļoti svarīgais temats par profesionālajām pārejām, paziņojot, ka beidzas lineārās profesionālās izaugsmes modeļa laiks.

2.10 Attiecībā uz īpašām demokrātiskām prasībām, ko sociālās tiesības ir ieviesušas sociāli ekonomiskajā jomā, *Supiot* kga grupa īpaši pievērsās četriem punktiem, kas ir aktuāli arī ar Zaļo grāmatu saistītās debatēs (¹).

Tie ir šādi:

- joprojām aktuāla pieeja ir prasība ievērot līdztiesību, īpaši sievietes un vīriešu līdztiesību, un plašākā skatījumā arī diskriminācijas aizliegums, jo šādā veidā var vislabāk risināt pagaidu darba problēmu un novērst to, ka attīstās divi darba tirgus līmeņi;
- tiesības uz brīvību, saskaņā ar kurām darba ņēmējs ir jāaizsargā pret atkarību; tas ir veids, kā risināt viltus darba attiecību, neīstu pašnodarbināto un nedeklarēta darba jautājumu;
- individuālās drošības prasība ir atbilde, saskaroties ar aizvien pieaugošo sociālo nedrošību plašā nozīmē, ko izjūt darba ņēmēji vai sociālā pabalsta saņēmēji;
- kolektīvās tiesības, kas konkrēti izpaužas tā, ka darba ņēmēji piedalās darba jēgas veidošanā, tā mērķu sasniegšanā, kā arī ekonomiskajā attīstībā.

2.11 Komiteja uzskata, ka Komisijai, sākot debates par darba tiesību modernizāciju un tādām sociālās aizsardzības formām, parasti saistītām ar darba līgumu, kā veselības aizsardzība, nelaimes gadījumi darba vietā, darba laika noteikšana, apmaksātais atvaļinājums u.c., vajadzētu ņemt vērā līdzšinējās prasības.

2.12 Zaļajā grāmatā skaidri norādīta plaša, kas vairākumā valstu pastāv starp pašreizējām tiesību un līgumu sistēmām un to reālo darba vidi, kas relatīvi īsā laikā — no astoņdesmito gadu beigām un deviņdesmito gadu sākuma — ir strauji izmainījusies. Bet nevienā vietā netiek minēts tas, ka vēsturiski darba tiesībām ir bijusi aizsargājoša un atbrīvojoša loma plašā nozīmē, tostarp tā, kas saistīta ar koplīgumiem. Darba tiesības ir atšķirīgas, ņemot vērā dažādu dalībvalstu kultūru, sociālo, ekonomisko un juridisko sistēmu.

(¹) *Au delà de l'emploi*, izd. Flammarion, 1999. gads, 294. lpp. utt.

2.13 Noteikta līdzvara ievērošanu starp dažādām pusēm nodrošina ne tikai ar darba tiesību, bet arī ar sociālā dialoga palīdzību.

2.14 Jebkāds apgalvojums, ka aizsargājošās darba tiesības ir šķērslis izaugsmei un nodarbinātībai, ir vienkāršots skatījums, saskaņā ar kuru darba tiesības uzskata par vienkāršu darba tirgus politikas līdzekli vai mainīgu ekonomisku rādītāju.

2.15 Tā kā darba ņēmēji vienmēr ir atkarīgi no darba devējiem, darba tiesību būtiskā — aizsargājošā un atbrīvojošā — loma būtu jānostiprina. Būtu jānodrošina to labāka piemērošana, lai novērstu spiedienu uz darba ņēmējiem un lai varētu ņemt vērā jaunus, ar globalizāciju un sabiedrības novecošanu saistītos izaicinājumus. Šajā jomā Eiropas Savienībai ir noteikta loma attiecībā pret dalībvalstīm.

2.16 Komisija 2000. gadā nāca klajā ar iniciatīvu, kuras rezultātā vajadzēja notikt diskusijām par to, vai ir jāizvērtē tiesību aktu sistēmas un koplīgumu svarīgākie elementi, lai pārliecinātos, ka tie atbilst ne tikai darba attiecību mūsdienu organizācijai, **bet arī** to uzlabošanai.

2.17 Minēto pilnveidošanas ierosmi neturpināja, lai gan bija skaidrs, ka tā bija jāpabeidz, lai realizētu plašo nodomu — uzlabot darba nosacījumus un tos piemērot mūsdienu prasībām; dažus gadus vēlāk Komisija tās pašreizējā sastāvā atkal pievērsās šim jautājumam, bet ar atšķirīgu pieeju.

2.18 Komiteja ir spiesta konstatēt dažādas un nozīmīgas nepilnības, kas viennozīmīgi vājina Zaļajā grāmatā paustos viedokļus un noteiktās perspektīvas. Komiteja norāda, ka, diemžēl, nav pietiekami padziļināti vai uzsvērti šādi punkti:

- vēlme panākt ražīgu ekonomisko izaugsmi nav pretrunā ar Eiropas izveides un tās attīstības sociālo dimensiju;
- darba tiesības ir ne tikai individuāls darba līgums, bet arī kolektīvās darba tiesības;
- pienācīga darba jēdziens, kas tika noteikts ES un Starptautiskās darba organizācijas (ILO) sadarbības saistībās; kā arī ES dalībvalstu un kandidātvalstu pozitīvie centieni, ko tās pauda 2006. gada jūnijā, pieņemot ILO Ieteikumu Nr. 198, kurā izstrādātas labas definīcijas un darbības principi, lai novērstu neskaidrības par darba attiecību pastāvēšanu un tādējādi nodrošinātu lojālu konkurenci un darba ņēmēju efektīvu aizsardzību darba attiecībās, nedrīkst palikt tikai "uz papīra" (?);

(?) Darba devēju grupa neatbalstīja to, ka pieņem ILO Ieteikumu Nr. 198 par darba attiecībām.

— sociālie partneri gan valsts, gan Eiropas līmenī ar nolīgumu un koplīgumu palīdzību jau ir veicinājuši jauno līguma veidu, tostarp netradicionālo, drošību, vienlaikus pierādot savu spēju darba attiecības pielāgot jauniem apstākļiem un paredzēt jaunas, elastīgākas formas, kuras papildina piemērotas garantijas;

— sociālais dialogs ir kopregulācijas instruments, un tāpēc tas būtu jāveicina un jāpalielina tā iedarbīgums un efektivitāte; lai tas palīdz labāk nodrošināt darba līguma elastīgumu;

— drošība darba attiecībās ir ražīguma palielināšanas priekšnosacījums, jo nestabilā situācijā netiek veidotas jaunas darbvietas. Mobilitāte un elastīgums var veicināt ražīguma pieaugumu un drošību, taču izmaiņas darba likumdošanā nedrīkst izraisīt trūcīgu darba ņēmēju skaita palielināšanos;

— risinājumu nevar rast, savstarpēji pretnostatot darba ņēmēju un novirzot uz viņiem atbildību par risinājuma rašanu bezdarba situācijā un izglītības neatbilstību pieprasītajām kompetencēm;

— īstenojot paredzēto standarta līguma jauno veidu, kam būtu jārisina šķietamais konflikts starp "saviem darbiniekiem" un "nepiederošiem", darba ņēmēji būtu atbildīgi par to, kā novērst divus darba tirgus līmeņus. Turklāt, ja arī šāds līgums būtu, tas nenovērsīs nevienu no īstajiem darba vietu izveides šķēršļiem!

2.19 Komiteja uzskata, ka ir pienācis laiks veikt visaptverošu un nopietnu analīzi, kurā jāņem vērā šādi galvenie aspekti:

— to dalībvalstīs spēkā esošo tiesību sistēmu pārskats, kas attiecas uz izveidotajiem nodarbinātības aizsardzības pasākumiem, to mērķiem un efektivitāti, piekļuvi iestādēm un procedūrām, lai risinātu tiesas un ārpus tiesas konfliktus;

— sociālā dialoga sniegtais ieguldījums darba tiesību, pienācīga darba un nedeklarēta darba apkarošanas modernizācijas un uzlabošanas procesā, kā arī jautājums par darba tirgus darbību un darba organizāciju attiecīga līmeņa uzņēmumos (atkarībā no konkrēta gadījuma — Eiropas, valsts, reģiona, uzņēmuma un grupas, kā arī starptautiska līmeņa);

— sabiedriskie pakalpojumi un aktīvā loma, kas rezultatīviem un kvalitatīviem sabiedriskajiem pakalpojumiem ir nodarbinātības un izaugsmes jomā;

- uzņēmumu pārvaldības, darba ņēmēju līdzdalības, kā arī darba ņēmēju pārstāvības iestāžu kontroles un brīdinājuma sistēmu (jo īpaši uzņēmuma padomēs) vērā ņemšana, pielāgojoties pārmaiņām un saskaroties ar pārstrukturēšanu;
- vispārēji atzītā pašnodarbinātu darba ņēmēju nozīme, kuru loma ir izšķiroša, lai veicinātu uzņēmējdarbību un MVU izveidi, un sociālajā ekonomikā, kā arī piemērotas aizsardzības izveide ekonomiski atkarīgiem darba ņēmējiem, ņemot vērā dažu pašnodarbināto (piemēram, tiešo pārdevēju) specifiskos apstākļus;
- Starptautiskās darba organizācijas (ILO) 2006. gada Ieteikums par darba attiecībām (Nr. 198);
- nedeklarēta darba ietekme un šīs prakses apkarošanas līdzekļi, izmantojot Eiropas kompetentu iestāžu labāku koordināciju: sociālo Eiropu?
- migrācijas kustību ietekme, kas būtu labāk jākoordinē;
- risinājumi "ieguvējs-ieguvējs", proti, pareizi piemērot elastīguma principu attiecībā uz uzņēmumu vajadzībām, kā arī darba ņēmēju vajadzībām un prasībām, lai tādējādi viņi atkal varētu kļūt par savas dzīves noteicējiem;
- pārrunas un ierosmes to darba ņēmēju izglītības, pamatapmācības un turpmākas apmācības jomā, kas ir, piemēram, nu aktīvi nodarbināti, vai kurus skar pārstrukturēšana, vai kas atgriežas darba tirgū pēc profesionālās darbības pārtraukšanas personīgu iemeslu dēļ. Jānodrošina profesionālās darbības norises drošība, nevis jāpaļaujas uz atsevišķiem priekšlikumiem par varbūtēju "vienoto līgumu".

2.20 Prezidentvalsts Vācijas darba programma, nodarbinātības un sociālo lietu ministru neoficiālajā 2007. gada janvāra sanāsmē paustais uzsvars uz darba kvalitātes nozīmi, kā arī deviņu nodarbinātības lietu ministru nesēnā vēstule, kuras nolūks ir dot jaunu impulsu Eiropas sociālajai politikai un kurā izklāstītas pielikumā minētās nostādnes par nodarbinātības un *flexicurity* (elastīgums un sociālās drošība) politiku, — ir devušas labu pamatu padziļinātās analīzes veikšanai, ko vēlas Komiteja, un Eiropas izveides sociālās jomas attīstībai.

3. Konkrēti novērojumi: atbildes vai piezīmes saistībā ar Eiropas Komisijas uzdotajiem jautājumiem

3.1 Kādas, jūsuprāt, būtu darba tiesību reformai atbilstīgās programmas prioritātes?

3.1.1 Darba tiesības nav zaudējušas savu aizsargājošo tiesību nozīmi gan attiecībā uz darba ņēmējiem, gan attiecībā uz darba devējiem. Darba ņēmējiem tās sniedz līdztiesīgu pamatu, lai noslēgtu tiesiski noformētu darba līgumu, kurā tiek ievērotas

tiesību un pienākumu līdzsvars, ņemot vērā tā darba devēja vadības un pārvaldības pilnvaras, kam viņi ir padoti. Darba devējiem tās piedāvā juridisku drošību, kas ir īpaši svarīga tiktāl, ciktāl dažādie standarta līgumu veidi ir skaidri izveidoti un to būtiskākās klauzulas noteiktas vai paredzētas atkarībā no konkrēta gadījuma, tostarp gadījumā, kad viena puse lauž līgumu. Turklāt, civiltiesiskās atbildības jomā, piemēram, darba tiesības nodrošina gan darba ņēmējiem, gan darba devējiem garantijas un tiesisko drošību — pabalstus un iespējamās invaliditātes atzīšanu darbiniekam, un civiltiesiskās atbildības ierobežošanu bez darba devēja vainas, ja tikušas ievērotas drošības normas. Sarunas par darba koplīguma noslēgšanu, konsultatīvas iestādes sekmē labas darba attiecības, kā arī domstarpību gadījumā palīdz rast piemērotus risinājumus.

3.1.2 Attiecībā uz prioritārām vēlamām izmaiņām, darba tiesībām, ņemot vērā katras dalībvalsts tiesību aktus un praksi, būtu jāreglamentē jaunie elastīgie līgumu veidi, kas pašlaik attīstās, lai arī jaunajos apstākļos darba tiesības saglabātu savu aizsargājošo un līdzsvarojošo lomu darba attiecībās, kā arī pušu juridiskās drošības garantiju jaunie veidi, ja ir pamatota atļaušana no darba, nelaiemes gadījums darbā vai arodslimība. Turklāt mūsdienīgām darba tiesībām jānodrošina darba ņēmējiem tiesības attiecībā uz profesionālās darbības norisi aktīvā dzīves cikla laikā, lai varētu dažādot un mainīt nepārtraukto apmācību, dažādas līgumu formas, kas konkrētā brīdī var atbilst individuālajām vajadzībām, saistītām ar pielāgošanos darbam, personisko dzīvi, paaugstināšanu amatā vai profesionālo pārkvalificēšanos u.c., tādējādi dodot iespēju arī darba devējiem gūt labumu no apmierinātu darbinieku veiktā darba rezultāta.

3.1.3 Īstenojot darba tiesību reformu, ir jāveicina pozitīvi pasākumi to iedzīvotāju interesēs, kas ir pilnīgi izslēgti no darba tirgus. Tādēļ darba tiesību reformas ir jāizmanto, lai, neradot nedrošas darba attiecības, atrastu jaunus veidus kā piekļūt darba tirgum. Tas sevī ietver pasākumus, kas veicina pieeju mūžizglītībai un sociāla un ekonomiska rakstura iniciatīvas profesionālajai integrācijai

3.1.4 Tāpat labāk jāreglamentē trīspusējās darba attiecības, lai precizētu iesaistīto pušu tiesības un pienākumus, tostarp civiltiesisko atbildību un kriminālatbildību. Arī darba ņēmējiem, kas ir ekonomiski atkarīgi no galvenā darba devēja, kuram viņi darba procesā ir padoti, jābūt piemērotām aizsardzības formām, jo īpaši attiecībā uz nelaiemes gadījumiem darbā, arodslimībām un sociālo aizsardzību. Tiesiskā regulējuma grozījumi šajā jomā būtu rūpīgi jāapsver, un jāņem vērā dažādu ekonomiski atkarīgo pašnodarbināto grupu (piemēram, tiešo pārdevēju) specifiskie apstākļi tā, lai viņi nezaudētu ienākumu avotus un nezustu viņu vēlmēm atbilstīgi darba veidi.

3.1.5 Turklāt ir nepieciešama nedeklarētā darba apkarošana un darba attiecību formalizēšana atbilstīgi tiesību aktiem. Šajā sakarā un lai garantētu piemērojamo tiesisko vai līgumu noteikumu efektivitāti, ir vēlams pastiprināt darba kontroles.

3.1.6 Ieteikumā Nr. 198, ko Starptautiskā darba organizācija pieņēma 2006. gada jūnijā, ir sniegtas vairākas idejas dalībvalstīm, lai darba tiesības pielāgotu tehnoloģijas, ekonomikas un sociālajām attīstības tendencēm, kuras jau vairāk nekā divdesmit gadus pamatīgi maina ražošanu, pakalpojumus un tirdznieciskos sakarus pasaulē⁽³⁾.

3.2 *Vai darba tiesību un darba koplīgumu pielāgošana var veicināt elastīgumu un drošību nodarbinātības jomā, kā arī mazināt darba tirgus segmentāciju? Jā/nē*

3.2.1 Pieredze liecina, ka, nepastāvot atbilstīgai reglamentācijai, pieaugošs elastīgu līgumu skaits palielina darba tirgus segmentāciju un nedrošību, piemēram, visizplatītāko līgumu (uz nepilnu darba slodzi) gadījumos ir zemāki ienākumi, tādējādi pamatvajadzības nevar pietiekami apmierināt, kā arī ir mazāka sociālā aizsardzība (robežvērtības, lai saņemtu bezdarba pabalstus, papildpensijas, nepārtrauktu apmācību). Būtu jāņem vērā arī darba dienas garums, jo gadījumā, kad nepilna vai pilna darba slodze tiek sadalīta visas darba dienas garumā, darba ņēmēji laiku, kad viņi nestrādā, praktiski nevar izmantot personisko lietu kārtošanai.

3.2.2 Pieredze liecina arī to, ka visplašāk izplatītākie elastīgie darba līgumi (līgums uz noteiktu laiku un nepilnu darba slodzi) bieži tiek piedāvāti cilvēkiem, kas labprātāk strādātu uz pilnu slodzi. Kaut arī minētie līgumi var būt labs sākums jaunu cilvēku turpmākai profesionālajai dzīvei vai laba iespēja apvienot darba un ģimenes dzīvi, to noslēgšana ne vienmēr ir brīvprātīga. Gados vecāki darba ņēmēji ar grūtībām atrod darbu, pat uz noteiktu laiku. Darba ņēmēji nav atbildīgi par darba tirgus sašķeltību, tā ir galvenokārt atkarīga no darba devēju izvēles, kas galīgo lēmumu par piedāvājamo darba līguma veidu pieņem vienpusēji. Darba tiesībām ir jānovērš diskriminācija attiecībā uz jauniešiem, sievietēm un gados vecākiem darba ņēmējiem saistībā ar viņu piekļuvi darba tirgum un atalgojumu.

3.2.3 Lai īstenotu tādu elastīgumu, kas nav diskriminējošs un kas sniedz lielāku drošību, dod darba ņēmējiem iespēju autonomi veidot dzīvi (jaunieši, kam ir līgums uz noteiktu laiku un kas dzīvokļu augstās īres dēļ ir spiesti dzīvot pie vecākiem; viena vecāka ģimene, kurā pieaugušajam ir uzspiests līgums uz nepilnu darba slodzi un kas tādējādi bieži kļūst trūcīgs darba ņēmējs), darba likumdošanas jomā ir jāveic pamatīgas reformas, kas atbilst uz pirmo jautājumu sniegtajai atbildei. Tas jāīsteno, galvenokārt izmantojot sociālo dialogu, kas — atkarībā no valsts — ir trīspusējs vai divpusējs un kam jābūt piemērotā līmenī.

⁽³⁾ Darba devēju grupa par neatbalstīja SDO Ieteikuma Nr. 198 par darba attiecībām pieņemšanu.

3.3 *Vai pašreizējā reglamentācija — tiesību akti un/vai darba koplīgumi — traucē vai palīdz uzņēmumiem un darba ņēmējiem, kuri cenšas izmantot iespējas palielināt ražīgumu un pielāgoties jaunajām tehnoloģijām un ar starptautisko konkurenci saistītām pārmaiņām? Kā var uzlabot noteikumus, ko piemēro attiecībā uz MVU, vienlaikus to mērķus saglabājot nemainīgus?*

3.3.1 Komiteja nevar sniegt atbildi 27 dalībvalstu vietā. Tomēr tā dara zināmus vairākus konkrētus novērojumus, norādot, ka, lai darbotos konkurences apstākļos, parasti ir jāievieš jauninājumi vai jāpiedāvā kvalitatīvāki pakalpojumi.

3.3.2 Ražīguma reālie faktori ir darba ņēmēju kompetence, izglītība un pieredze, jaunu tehnoloģiju ieviešana, kas ir atkarīga no publiskajiem un privātajiem (Eiropā privātie ieguldījumi ir nepietiekami) ieguldījumiem izglītībā, apmācībā, pētniecībā un izstrādē.

3.3.3 Regulējumā (tiesību aktos vai līgumos, kā piemēram, sociālo partneru rīcības plānā attiecībā uz apmācību) tādēļ ir jāparedz pastāvīga izglītības un apmācības iespējas, kā arī pielāgošanās jaunajām tehnoloģijām darba vietā vai saistībā ar profesionālo izaugsmi, un tam vienādi jāattiecas uz dažādām darbinieku grupām. Uzņēmums, kas vēlas apmācīt kompetentus darbiniekus un tos paturēt, finansēs izmaksas kopā ar valsts iestādēm vai citām iesaistītajām iestādēm. Uzņēmumam tas sniegs priekšrocības konkurences jomā, un darba ņēmēji gūs labumu no nodarbinātības iespēju palielināšanās. Ar tiesību aktiem var veicināt kompetenču un kvalifikāciju uzlabošanu, organizējot vai atvieglinot finansējumu, apmācību struktūras, precizējot tiesības uz apmācībām un stimulus mācīties (apmācību atvaļinājums, ietaupītais laiks) vai uz profesionālo izaugsmi (ar vairāku līgumu un darba devēju palīdzību), atbilstīgi spēkā esošiem vai turpmākiem noteikumiem vai praksei, kā arī saskaņā ar darba koplīguma noteikumiem⁽⁴⁾.

3.3.4 Centienus kvalifikācijas un apmācību jomā var, piemēram, veicināt tiesību akti un vietējie finansējumi attiecībā uz MVU, lai vienā teritorijā sadalītu izmaksas, ņemot vērā to, ka ļoti mazi uzņēmumi un pašnodarbinātie nespēj organizēt un finansēt ilgākas apmācības, kas pārsniedz pieredzes iegūšanu pašā darba vietā.

3.3.5 Tomēr darba tiesības plašā nozīme var regulēt tikai daļu (pastāvīgās apmācības, darba ņēmēju iesaistīšanās) no tiem aspektiem, kas vajadzīgi, lai apgūtu jaunās tehnoloģijas un pielāgotos ražošanas un sociālajām pārmaiņām. Augstākajai izglītībai, pētniecībai, riska kapitālam, jauno uzņēmumu atbalsta centriem un inovāciju centriem arī ir nozīme reģionu, valstu un Eiropas konkurētspējīgas un koordinētas rūpniecības politikā.

⁽⁴⁾ Skatīt ESAO, PISA 2003 un PISA 2006 par izglītības sistēmu efektivitāti; Eiropas ziemeļu valstīm, piemēram, Somijai ir labi rezultāti.

3.4 *Kā ar tiesību aktu vai darba koplīgumu palīdzību var veicināt darbinieku pieņemšanu darbā tā, lai līgumos, ko slēdz uz nenoteiktu vai noteiktu laiku, būtu paredzēts lielāks elastīgums, vienlaikus nodrošinot atbilstīgu nodarbinātības drošības standartus un sociālo aizsardzību?*

3.4.1 Tādu pieeju ir grūti pieņemt, ja elastīgums nozīmē vairāk darba veidu, kuri ir mazāk droši. Saskaņā ar definīciju elastīgums un sociālā drošība nozīmē iespēju apvienot dažādus darba tirgus elastīguma veidus ar drošību, lai piedāvātu līdzsvarotu pieeju darba ņēmēju un uzņēmumu pielāgošanās spējas veicināšanai, vienlaicīgi aizsargājot tos pret risku. Tādējādi elastīgums un sociālā drošība ir vairāk nekā tikai ārējā elastīguma un sociālā nodrošinājuma sistēmu līdzsvars. Jo līgums ir elastīgāks un nodarbinātības drošība ir vājāka, jo aizsardzībai ir jābūt stiprākai (sociālā aizsardzība, droša profesionālā darbība un profesionālā drošība aktīvā dzīves cikla laikā) ⁽⁵⁾.

3.4.2 Jautājumā ir ietverts viedoklis, ka elastīgums palīdz izveidot darba vietas, bet netiek sniegti ne piemēri, ne pamatojums. Nodarbinātības drošība ir vairāk atkarīga no sociālās jomas tiesībām, kas Zaļajā grāmatā netiek apskatītas.

3.5 *Vai būtu lietderīgi apsvērt iespēju papildus elastīgākiem darba aizsardzības tiesību aktiem paredzēt labi izveidotu palīdzības sistēmu bezdarbniekiem — gan ienākumu kompensācijas veidā (t. i., darba tirgus pasīva politika), gan darba tirgus aktīvas politikas veidā?*

3.5.1 Patiešām labi izveidota palīdzība bezdarbniekiem — jebkurā gadījumā un vienalga, kāds ir darba aizsardzības līmenis — ir jāpapildina ar nopietnu apmācību vai ticamu pārkvalificēšanos. Vēl vairāk, tas nozīmē piemērotu atbalstu uzņēmumiem, kas ir gatavi nodarbināt cilvēkus, kuri ir atstumti no darba tirgus (ilgstoši bezdarbnieki u.c.). Darba tirgus aktīva politika nenozīmē, ka, baidoties zaudēt pabalstu, ir jāpieņem jebkāds piedāvātais darbs, pat zemāk kvalificēts un sliktāk apmaksāts.

3.5.2 Katrā valstī ir atšķirīgi risinājumi, kas ir atkarīgi no valsts vēstures, sociālās situācijas un darba koplīgumu nozīmes. Darba tiesību jomā liela nozīme būtu jāierāda subsidiaritātei, tostarp, īstenojot Eiropas direktīvas — vienalga, vai tās saistītas ar Eiropas līmeņa nolīgumu vai ar Kopienas ierosmi. Protams, arī Kopienai ir jāiesaistās, ir jāveicina sarunas, jāiesniedz konkrēti priekšlikumi savas kompetences jomās. Turklāt nedrīkst jaukt "labāku regulējumu" ar "regulējuma atcelšanu".

⁽⁵⁾ Šajā sakarā ir būtiski atgādināt, ka Eiropā 78 % darba līgumu ir uz nenoteiktu laiku un pilnu slodzi un ka 18,4 % darba ņēmēju ir nepilnas slodzes darbinieki arī ar darba līgumiem uz nenoteiktu laiku. Līgumi uz noteiktu laiku ir noslēgti ar apmēram 14,5 % ES darbaspēka, un pagaidu darbu strādā 2 % ES 27 valstu darbinieku. Tomēr 60 % jauno darba līgumu ir elastīgi līgumi.

3.6 *Kāda nozīme varētu būt tiesību aktiem un/vai sociālo partneru noslēgtajiem darba koplīgumiem, lai veicinātu piekļuvi apmācībai un pārejas starp dažādiem līguma veidiem ar mērķi atbalstīt darba ņēmēju mobilitāti aktīvās darba dzīves laikā?*

3.6.1 Lai nodrošinātu pastāvīgu apmācību un profesionālās pārejas, ir vajadzīgi droši un nemainīgi tiesību aktu noteikumi. Noteikumu un koplīgumu stingrums būs atšķirīgs, atkarībā no modeļiem, kas pastāv valstīs ar atšķirīgiem juridiskiem, sociāliem apstākļiem, pārstāvības organizāciju spēkiem, tradīcijām un praksi, kā arī ņemot vērā sociālo vēsturi un līdzekļus, lai nodrošinātu, ka sociālo partneru pieņemtos kompromisus ievēro ilgtermiņā. Tas nozīmē patiesi aizsargātu darbinieku statusa izveidi.

3.6.2 Sistēma jārealizē, gan to atspoguļojot darba līgumos, gan izveidojot iestādes, kas nodrošina atbalstu pārejām, finanšu atbalstu (finansējuma veidi, par kuriem jāvienojas vai jāapspriežas), un izveidojot sabiedriskās, kolektīvās vai kooperatīvās apmācību iestādes vai darba apmācības koncepcijas uzņēmumā (apmācības uzņēmums) ar šādā veidā iegūtas kvalifikācijas atzīšanu.

3.6.3 Skarot minētās jomas, darba tiesības varētu efektīvi sniegt ieguldījumu Lisabonas mērķu sasniegšanā — gan attiecībā uz zināšanām balstītu sabiedrību, gan attiecībā uz drošību, kas dod iespēju organizēt savu dzīvi, domāt par nākotni un veidot plānus, tādējādi tiešā veidā sekmējot ražīgumu un darba kvalitāti.

3.7 *Vai dalībvalstu tiesību aktos iekļautās darba ņēmēja veiktā darba un pašnodarbinātā veiktā darba definīcijas būtu jāprecizē, lai atvieglinātu pārejas no darba ņēmēja statusa uz pašnodarbinātā statusu vai pretējā virzienā?*

3.7.1 Protams, pamatojoties uz pietiekami aptverošiem salīdzinošiem pētījumiem, var sākt pārrunas par šo jautājumu, bet jautājums šķiet ļoti teorētisks, ņemot vērā to, ka pašlaik netiek izskatīts jautājums par darba tiesību vai sociālās aizsardzības saskaņošanu. Valstu definīcijas un tām atbilstīgās tiesu prakses ir operatīvas, un liekas lietderīgāk tās nemainīt, jo darba tiesības un civiltiesības (komercietības) ir šķirtas.

3.8 *Vai ir jānosaka kāds obligāto tiesību kopums attiecībā uz visu darba ņēmēju darba nosacījumiem neatkarīgi no viņu darba līguma veida? Kā, jūsaprāt, šādas obligātās prasības ietekmētu darba vietu izveidi un darba ņēmēju aizsardzību?*

3.8.1 Viss ir atkarīgs no tā, ko iekļauj šādā obligāto tiesību kopumā attiecībā uz darba nosacījumiem. Ja runājam par darba laiku, darba laika modulāciju, atalgojumu, tas ir noteikts atbilstīgi līguma veidam un juridiski piemērojamiem vispārējiem nosacījumiem.

3.8.2 Kas attiecas uz līdzdalības tiesībām, pamatbrīvībām, vienlīdzības principu un diskriminācijas aizliegšanu, tiesībām uz aizsardzību neparedzētos gadījumos — nelaiemes gadījumi, slimība, bezdarbs u.c. —, ir skaidrs, ka tās ir pamattiesības un kā tādas tās nav atkarīgas no darba līguma. Ir pilnīgi jāizslēdz iespēja tās kvalificēt kā obligātās prasības un darīt elastīgākas.

3.9 Vai, jūsuprāt, būtu jāprecizē, kādi ir dažādu pušu pienākumi daudzveidīgās darba attiecībās, lai noteiktu, kurš ir atbildīgs par darba tiesību ievērošanu? Vai pakārtota atbildība būtu pietiekami efektīvs un izpildāms veids, lai apakšuzņēmuma gadījumā noteiktu minēto atbildību? Ja nē, tad vai uzskatāt, ka ir citi veidi, lai trīspusējās darba attiecībās nodrošinātu darba ņēmēju pienācīgu aizsardzību?

3.9.1 Darba tiesības pamatojas uz sabiedrisku sociālu kārtību, kas ir jāievēro visām pusēm. Rikojumu devējiem jābūt noteiktām kontroles vai pārraudzības funkcijām attiecībā uz viņu apakšuzņēmumiem, kā arī viņiem jābūt piesardzīgiem, līgumos iekļaujot dažus principus (spēkā esošo sociālo un tehnisko normu ievērošana), ja viņi nevēlas pret savu gribu kļūt līdzatbildīgi par to, ka būvlaukumā vai darba vietā tiek pārkāptas darba tiesības vai citi piemērojami valsts noteikumi.

3.9.2 Solidāra atbildība, kas ietver rikojumu devēja tiesības vērsties pret apakšuzņēmumiem, kuri nepilda saistības, liekas labākais darba ņēmēju tiesību aizsardzības veids; darba ņēmējiem ir grūti sevi aizstāvēt, ja apakšuzņēmuma sociālā pamatmītne atrodas citā valstī, iespējams, trešā valstī, savukārt viņu strādā rikojumu devēja vadītā būvlaukumā. Šos solidaritātes noteikums attiecībā uz darba nosacījumiem un atalgojuma samaksas garantiju būtu jāpiemēro neatkarīgi no tā, vai rikojumu devējs ir privāttiesību vai publisko tiesību subjekts vai jaukts uzņēmums.

3.9.3 Jāuzlabo ārvalstīs strādājošo darba ņēmēju aizsardzība. Apakšuzņēmumiem, kas atrodas ārpus valsts, būtu jāveic iemaksas kasēs vai iestādēs, kas paredzētas, lai aizsargātu darbinieku prasības pret maksātnešpējīgiem darba devējiem. Arī dalībvalstīm ar tiesību normu palīdzību rikojumu devēja saistībās būtu jāparedz arī iespējamās repatriācijas pabalsts gadījumā, kad tā apakšuzņēmuma darbībā ir traucējumi.

3.9.4 Viena no trīspusējo jeb savstarpēji saistīto darba attiecību problēmām ir tā, ka kalpotājiem/strādniekiem rodas liels apdraudējums, ja kāda ķēdes posma darbībā ir traucējumi un atbildība kļūst vājāka. Gadījumā, kad apakšuzņēmumu kalpotāji ir ārzemnieki, tikai solidarā atbildība, pamatojoties uz tiesību aktiem, starp rikojumu devēju, no vienas puses, un jebkuru no tā apakšuzņēmumiem, no otras puses, sniedz pietiekami pilnīgu aizsardzību attiecībā uz tiesību ievērošanu un samaksu par paveikto darbu, un sociālā nodrošinājuma iemaksām. Atbildīgām valsts garantijas sistēmām, kas izveidotas, pamatojoties uz direktīvu par darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnešpējas gadījumā, jābūt pietiekami efektīvām, un tās jāattiecinā arī uz trešām valstīm, ja to garantiju sistēma ir nepietiekama vai ja tādas nav; šādā gadījumā rikojumu devēju solidarā atbildība attiecīgi samazināsies. Bez tam valstu tiesību aktu sistēmās ir

jāparedz mehānisms, nodrošinot, ka daļu no rikojumu devēju samaksas ārvalstu apakšuzņēmumiem izmanto, lai palielinātu garantiju mehānismu, ar kuru sedz saistības, kas darba devējam pēc tā maksātnešpējas atzīšanas ir attiecībā pret darbiniekiem (*).

3.10 Vai ir jāprecizē to darba ņēmēju statuss, kuri veic pagaidu darbu, ko nodrošina aģentūra?

3.10.1 Tas, ka nav izveidota Kopienas noteikumu sistēma, dod iespēju pārkāpt vai apiet tiesību aktus, piemēram, attiecībā uz norīkošanu darbā uz laiku. Jādara viss iespējama, lai Padome varētu panākt konsensu, kas ļautu regulēt pagaidu darba aģentūru darbību ES līmenī.

3.11 Kādā veidā obligātās prasības attiecībā uz darba laika organizēšanu varētu pielāgot, lai sniegtu lielāku elastīgumu gan darba devējiem, gan darba ņēmējiem, vienlaikus nodrošinot darba ņēmēju veselības un darba drošības augsta līmeņa aizsardzību? Kādi darba laika organizēšanas aspekti Kopienai jārisina kā prioritārs uzdevums?

3.11.1 Spēkā esošā 1993. gada direktīva, neskarot Tiesas jurisdikcijas iekļaušanu, nodrošina aizsargājošu sistēmu, ko vēl var grozīt, papildināt vai attīstīt valsts līmenī un atbilstoši vajadzībai arī citos līmeņos, galvenokārt izmantojot dažādu līmeņu kolektīvos līgumus.

3.11.2 Jautājumā netieši tiek atzīts, ka pastāv saikne starp darba laika ilgumu/apjomu un nelaiemes gadījumu risku vai apdraudējumu cilvēku veselībai. Šāda saikne patiešām pastāv, un faktiskā darba laika samazināšana, galvenokārt pateicoties stresa un pastāvīga pārguruma samazināšanai, ilgtermiņā ļauj uzlabot darba ņēmēju veselības stāvokli un turklāt dod iespēju izveidot jaunas darbavietas.

3.12 Kā visā Kopienā var nodrošināt tādu darba ņēmēju, arī pierobežas darba ņēmēju, darba tiesības, kuri strādā starptautiskā vidē? Vai jūs domājat, ka ES direktīvās iekļautās "darba ņēmēja" definīcijas būtu labāk jāaskaņo, lai nodrošinātu to, ka darba ņēmēji var īstenot viņu darba tiesības, neatkarīgi no dalībvalsts, kurā viņi strādā? Vai arī, jūsuprāt, šajā jomā būtu jāsiglabā noteikta dalībvalstu patstāvība?

3.12.1 Skatīt atbildi uz 1. jautājumu un ILO Ieteikumu Nr. 198. Ņemot vērā pašreizējās atšķirības, definīcijas noteikšanai būtu jāpaliek dalībvalstu kompetencē, jo tā attiecas ne tikai uz darba līgumiem, bet arī uz sociālo tiesību piemērošanu (labumguvēju definīcija, piekļuves nosacījumi).

(* Padomes Direktīva (1980. gada 20. oktobris) par dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnešpējas gadījumā (OV L 283, 28.10.1980., 23. lpp.).

3.12.2 Šķiet, ka šajā sakarā Eiropas direktīvas nevarētu izraisīt nopietnus sarežģījumus, jo minētās personas tajās definētas, ņemot vērā tiesību akta darbības jomu. Pirms apsvērt iespējamus grozījumus, ja tādi izrādītos nepieciešami, protams, būtu vajadzīga šīs lietas pamatīga izpēte.

3.13 Vai, jūsuprāt, ir jāpastiprina kompetento iestāžu administratīvā sadarbība, lai tās varētu iedarbīgāk kontrolēt Kopienas darba tiesību ievērošanu? Vai šādā sadarbībā ir jāiesaista sociālie partneri?

3.13.1 Atbilstīgi līgumiem un Hartai, kā arī, ņemot vērā sociālo dialogu, sociālo partneru dalība ir nepieciešama, lai izskatītu, kā tiek īstenoti un ievēroti Kopienas tiesību akti darba tiesību jomā.

3.14 Vai jūs uzskatāt, ka ES līmenī ir vajadzīgas papildu iniciatīvas, lai atbalstītu dalībvalstu rīcību nedeklarēta darba apkarošanā?

3.14.1 Lai labāk izprastu to, kas notiek dažādās valstīs, būtu jāpaplašina EUROSTAT loma. Liekas, ka neoficiālā vai nedeklarētā darba nozīme valstu IKP izveidē netiek pietiekami novērtēta.

Ja tas ir saistīts ar konkrētu valstu situāciju, kā to ļauj secināt vairāki pētījumi, tad īpaši jāatbalsta pašu dalībvalstu pasākumi.

3.14.2 Tomēr, tā kā tās ir vēl neizpētītas parādības, būtu jānoskaidro saikne starp šiem darba veidiem un viltošanu, krimināltiklu nozīme nedeklarētajā darbā, saistība ar nelikumīgu imigrāciju. Tas pamatotu aktīvu tiesisku sadarbību Eiropas Savienībā un ES pieaugošo lomu tiktāl, ciktāl šie darba veidi citastarp ietekmē arī iekšējo tirgu un konkurenci.

3.14.3 Sociālajiem partneriem ir izšķiroša nozīme, lai apkarotu nedeklarētu darbu un samazinātu ēnu ekonomiku. Savienības līmenī būtu jāsteno pasākumi, lai dalībvalstīs mudinātu sociālos partnerus — gan savstarpēji, gan sadarbībā ar valsts iestādēm — sākt valsts un nozaru projektus, lai risinātu šīs problēmas. Eiropas Savienības līmenī sociālie partneri varētu darboties kopā, veicot dalībvalstu labākās prakses analīzi un to izplatot.

3.14.4 Lai apkarotu nedeklarētu darbu, dalībvalstu iestādēm jāsteno rezultatīva pārrobežu sadarbība, kontrole un informācijas apmaiņa par sankcijām attiecībā uz personām, kas veic nedeklarētu darbu vai to piedāvā.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Šādi grozījumi tika noraidīti apspriešanas laikā, bet tie ieguva vismaz ceturto daļu balsu:

Aizstāt visu atzinuma tekstu ar šādu tekstu

“Šobrīd Eiropa saskaras ar nozīmīgiem risināmiem jautājumiem, piemēram, ekonomikas pārmaiņām no ražošanas ekonomikas uz ekonomiku, kas vērsta uz pakalpojumu sniegšanu un ir balstīta uz zināšanām, globalizāciju, strauju tehnoloģiju progresu, Eiropas iedzīvotāju novecošanu, dzimstības samazināšanos, kā arī izmaiņām sabiedrībā un tās vajadzībās.

Lai reaģētu uz minētajiem jautājumiem, kā arī saglabātu Eiropas sociālo modeli, cita starpā ir vajadzīga darba likumdošanas modernizēšana.

Tādēļ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē Komisijas Zaļo grāmatu, ar kuru tiek sāktas publiskas debātes par darba tiesību modernizāciju. Ieguldījums minētajā Zaļajā grāmatā bagātinās plānoto Komisijas paziņojumu par elastīgumu un sociālo drošību (flexicurity). Nodarbinātības elastīguma un drošības līdzsvaram būtu savstarpēji jāapmierina gan darba ņēmēju, gan uzņēmumu vajadzības.

Darba tiesību modernizācijai jāveicina Lisabonas stratēģijas izaugsmes, konkurētspējas, vairāk un labāku darbavietu un sociālās iekļaušanas mērķu sasniegšana. Lai sasniegtu minētos mērķus, EESK ierosina:

1. Ir jāsauglabā pastāvošo darba līgumu daudzveidība ar noteikumu, ka tiek izveidots stabils tiesiskais regulējums, kurā ņemtas vērā gan darba ņēmēju, gan uzņēmumu, īpašu MVU, vajadzības. Kaut arī 78 % darba līgumu ir noslēgti uz nenoteiktu laiku un pilnu slodzi, visā Eiropā palielinās jaunu, elastīgu līgumisku vienošanos skaits. Elastīgi darba līgumi, piemēram, līgumi uz nepilnu slodzi un uz noteiktu laiku var palīdzēt apgūt darba prasmis, kas nav mācītas skolā, tādējādi palielinot izredzes atrast

- darbu uz pilnu slodzi un nenoteiktu laiku. Elastīgi darba līgumi var būt labs sākums jaunu cilvēku turpmākai profesionālajai dzīvei vai lieliska iespēja apvienot darba un ģimenes dzīvi, un tādā veidā tie var veicināt iekļaujoša darba tirgus izveidi. Eiropas direktīvās par nepilnu darba laiku un darbu uz noteiktu laiku, kas pamatojas uz Eiropas sociālo partneru nolīgumiem, ir noteikts, ka šiem darba ņēmējiem būtiska ir aizsardzība pret diskrimināciju.
2. Darba tiesību modernizācijai galvenokārt jānorisinās dalībvalstu līmenī. Tā kā darba tiesības ir tikai viena no elastīguma un sociālās drošības sastāvdaļām, attiecīgās valsts tiesiskajā regulējumā ir jānosaka pareizais līdzsvars starp elastīgumu un drošību. Valsts reformas būtu jāpapildina ar Eiropas rīcību, kas vērsta uz informētības palielināšanu, nosakot un atvieglojot paraugpraksu apmaiņu.
 3. Lai modernizētu darba tiesības, kā arī izveidotu elastīguma un drošības līdzsvaru, ir jāatbalsta sociālo partneru nozīmīgā loma valsts, nozaru un uzņēmumu līmenī. Sarunas par darba koplīguma slēgšanu jābalsta uz sociālo partneru autonomijas principu, un tās atšķirsies atkarībā no darba attiecību vēstures un kultūras dažādajās dalībvalstīs.
 4. Elastīgāka nodarbinātības aizsardzība darba līgumos uz nenoteiktu laiku būtu jāapvieno ar aktīvu darba tirgus politiku, sniedzot piemērotu atbalstu darba ņēmējiem, kuri paaugstina kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus vajadzībām. Vairāk jākoncentrējas nevis uz atsevišķu darbavietu aizsardzību, bet gan uz drošību nodarbinātības jomā. Ir jāatbalsta sociālās ekonomikas un uzņēmumu veikti pozitīvi pasākumi, lai visvairāk izstumtos iekļautu darba tirgū. Darba devēju, darba ņēmēju un valsts sektora cieša trīspusēja partnerība palīdz noteikt vajadzību pēc apmācības un sadalīt finansiālo slogu. Nodarbinātībai draudzīgas darba ņēmēju un pašnodarbinātu personu sociālās aizsardzības sistēmām jāatvieglo pārejas starp dažādiem darba veidiem.
 5. Pašnodarbinātība lielā mērā veicina uzņēmējdarbības garu; tā ir joma, kurā Eiropa atpaliek salīdzinājumā ar tās galvenajiem konkurentiem pasaulē, un tā ir visprecīzākais mūsdienu ekonomikas dinamiskuma rādītājs. Tomēr no ekonomikas atkarīga uzņēmējdarbība ir skaidri jānošķir no fiktīvas pašnodarbinātības: fiktīvi pašnodarbinātām personām ir jābūt tādām pašām aizsardzības līmenim kā darba ņēmējiem attiecībā uz sociālo drošību, darba drošību un veselības un darbavietu aizsardzību.
 6. Nedeklarēts darbs kropļo konkurenci un iznīcina valsts sociālā nodrošinājuma un nodokļu sistēmu finansiālo pamatu. Nedeklarēts darbs ir sarežģīta parādība ar vairākiem cēloņiem. Tādēļ nedeklarēta darba apkarošanā ir vajadzīga laba dažādu politiku kombinācija ar darba tiesību pielāgošanu, administratīvo saistību vienkāršošanu, atbilstīgu algu politiku, nodokļu stimuliem, publiskās infrastruktūras un sabiedrisko pakalpojumu uzlabošanu, kā arī kontrolēm un preventīviem sodiem. Tādēļ Eiropas Komisijai ir jāuzņemas vadība, lai apkopotu paraugpraksi un atvieglotu tās izplatīšanu dalībvalstīs ar nolūku veicināt pret nedeklarētu darbu vērtus pasākumus."

Pamatojums

Pamatojums tiks sniegts mutiski.

Balsojuma rezultāti:

Par: 89

Pret: 126

Atturējās: 7

3.9.2. punkts

Izveidot jaunu punktu

"Kopumā pasūtītājs neietekmē to, kā darbuzņēmējs ikdienā pilda savas saistības pret darba ņēmējiem, turklāt tas nepārzina un nevar ietekmēt darbuzņēmēja finansiālo stāvokli; tādēļ pasūtītājs nevar novērtēt, vai darbuzņēmējs ir spējīgs pildīt saistības pret darba ņēmējiem. Līdz ar to pasūtītājs nevar uzņemties ar to saistīto finanšu risku."

Pamatojums

Zaļajā grāmatā minētais Komisijas jautājums ir vispārīgs un neattiecas vienīgi uz starptautiskajām attiecībām. Tādēļ es ierosinu starp punktiem 3.9.1 un 3.9.2. izveidot jaunu vispārīga satura punktu. Šādā gadījumā 3.9.2. punkts, kurā sāki aplūkoti izņēmuma gadījumi (starptautiskās attiecības) būtu saglabājams.

Balsojuma rezultāti:

Par: 75

Pret: 122

Atturējās: 12

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums: Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai"

COM(2006) 479 galīgā redakcija — 2006/0163 (COD)

(2007/C 175/18)

Eiropas Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 19. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsonības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 2. maijā. Ziņotājs — RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 156 balsīm par, 1 balsi pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Komiteja atzīst, ka Priekšlikums par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu ir nepieciešams. Pienācīga kvalifikāciju un kompetenču pārredzamība Eiropas Savienībā veicina mobilitāti un nodrošina standartizētu un vispārēju pieeju Eiropas darba tirgum, jo vienā dalībvalstī iegūtos diplomus ļauj izmantot citā dalībvalstī. Piedāvātajā modelī tomēr ir daži trūkumi, kas varētu kavēt tā ieviešanu, un tie izklāstīti šajā atzinumā.

1.2 EESK pieņem zināšanai, ka priekšlikumam izvēlētā juridiskā forma ir ieteikums, kas saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 249. pantu neuzliek saistības.

1.3 EESK uzskata, ka modelī izmantotajiem deskriptoriem, it īpaši profesionālo kvalifikāciju deskriptoriem, ir jābūt skaidrākiem un vienkāršākiem, lai tie būtu saprotamāki uzņēmumiem, ekspertiem, kā arī visiem iedzīvotājiem kopumā. Turklāt būtu nepieciešams pielikums, lai sniegtu atsauces, uz kurām dalībvalstīm pamatot savas kvalifikāciju ietvarstruktūras, tādējādi nodrošinot visas izveidojamās atsauču sistēmas konsekveni.

2. Ievads

2.1 Priekšlikums, par kuru EESK sniedz atzinumu, atbilst vienam no 2000. gada Lisabonas Eiropadomes mērķiem. Lisabonas Eiropadomē secināja, ka, uzlabojot kvalifikāciju pārredzamību un veicinot mūžizglītību, būtu iespējams pielāgot Eiropas izglītības un apmācības sistēmu, lai sasniegtu Eiropadomes izvirzītos sociālās kohēzijas, nodarbinātības, izaugsmes un konkurētspējas mērķus.

2.2 Minēto secinājumu 2002. gadā apstiprināja Barselonas Eiropadome. Tā savā rezolūcijā aicināja dalībvalstis veidot tiltu, kas vieno formālo, neformālo un pasizglītību kā nepieciešamo

priekšnoteikumu Eiropas mūžizglītības telpas radīšanai, pamatojoties uz Boloņas procesa sasniegumiem un panākot, lai līdz 2010. gadam Eiropas izglītības un apmācības sistēmas pasaulē kļūtu par kvalitātes mērauklu.

2.3 Tajā pat gadā Sevijas Eiropadome aicināja, lai Komisija ciešā sadarbībā ar Padomi un dalībvalstīm izveidotu ietvarstruktūru kvalifikācijas atzīšanai izglītības un apmācības jomā.

2.4 Padome un Komisija 2004. gadā kopējā starpposma ziņojumā par programmas "Izglītība un apmācība 2010" īstenošanu uzsvēra nepieciešamību izveidot Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru. Kopenhāgenas Eiropadome, kas notika 2004. gada rudenī, izvirzīja par prioritāti izstrādāt atvērtu un elastīgu Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru, kuras pamatā būtu pārredzamība un savstarpēja atzīšana un kas kļūtu par kopīgu izglītības un apmācības standartu.

2.5 Augstākās izglītības ministru konferencē, kas notika 2005. gada maijā Bergenā un kurā pieņēma Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru augstākajā izglītībā, uzsvēra nepieciešamību nodrošināt minētā līdzekļa un Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras papildināmību.

2.6 Pārskatītās Lisabonas stratēģijas sakarā nodarbinātības pamatnostādņēs 2005.-2008. gadam tika uzsvērtā nepieciešamība nodrošināt elastīgas izglītības pieejamību, palielinot studentu un praktikantu mobilitātes iespējas, uzlabojot kvalifikāciju caurskatāmību un panākot neoficiālās izglītības atzīšanu visā Eiropā.

2.7 Eiropadome, kas notika 2005. gada martā, aicināja Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru apstiprināt 2006. gadā. Minētā rezolūcija tika apstiprināta 2006. gada martā notikušajā Eiropadomē.

2.8 Skatāmais priekšlikums un, precīzāk, deskriptori, kas veido Eiropas Kvalifikāciju ietvar sistēmu (EKI), ir izstrādāti, pamatojoties uz Komisijas vadībā un sadarbībā ar CEDEFOP un Boloņas procesa uzraudzības grupu notikušo sistemātisko konsultāciju rezultātiem, darba dokumentu "Ceļā uz Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglībai" ⁽¹⁾, kura izstrādē ieguldījumu sniedza 32 valstis, kas piedalījās darba programmā "Izglītība un apmācība 2010", kā arī sociālie partneri, nozaru organizācijas, izglītības iestādes un nevalstiskās organizācijas; priekšlikumā ņemti vērā arī 2006. gada februārī Budapeštā notikušās konferences un ekspertu un padomnieku grupu, kas palīdzēja Komisijai, darba rezultāti.

2.9 Novērtējot ietekmi, kāda varētu būt dažādām priekšlikuma par Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūras izveidošanu izvirzīšanas formām, nolēma izvēlēties Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumu.

2.10 Eiropas Parlaments 2006. gada septembra beigās apstiprināja ziņojumu par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu. ⁽²⁾

3. Priekšlikuma kopsavilkums

3.1 Ieteikuma priekšlikumā paredzēts izveidot parauginstrumentu dažādu valstu kvalifikācijas sistēmās pastāvošo kvalifikācijas līmeņu salīdzināšanai. Tā pamatā ir tādu astoņu parauglīmeņu kopums, kas aprakstīti attiecībā uz mācībās gūtajiem rezultātiem vispārējā un pieaugušo izglītībā, profesionālajā izglītībā un apmācībā, kā arī augstākajā izglītībā. Priekšlikumā ir ietverts ieteikuma teksts, virkne definīciju un divi pielikumi: pielikums, kurā sniegti deskriptori Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņu noteikšanai, un pielikums par kvalitātes nodrošināšanas principiem izglītībā un apmācībā.

3.2 Eiropas Parlaments un Padome iesaka dalībvalstīm:

- izmantot ietvarstruktūru kā parauginstrumentu kvalifikāciju līmeņu salīdzināšanai;
- līdz 2009. gadam piesaistīt valstu kvalifikāciju sistēmas Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai un izveidot valstu kvalifikāciju ietvarstruktūras;
- nodrošināt, lai līdz 2011. gadam visās jaunajās piešķirtajās kvalifikācijās un *Eiropass* dokumentos būtu norādīts attiecīgais Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenis;
- nosakot un aprakstot kvalifikācijas, pamatoties uz mācību rezultātu;
- veicināt neoficiālās izglītības un pašizglītības atzīšanu;

⁽¹⁾ SEC(2005)957.

⁽²⁾ A6-0248/2006 Ziņotājs: Mann kgs.

— izraudzīties valsts centru, kas atbalstītu un koordinētu saikni starp valsts kvalifikāciju sistēmu un Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru, lai:

- sasaistītu abu sistēmu līmeņus,
- sasaistot līmeņus, veicinātu un piemērotu kvalitātes nodrošināšanas principus,
- nodrošinātu, lai līmeņu sasaistīšanas metodes būtu caurskatāmas,
- sniegtu konsultācijas ieinteresētajām personām un nodrošinātu viņu līdzdalību.

3.3 Eiropas Parlaments un Padome atbalsta Komisijas nodomu:

- palīdzēt dalībvalstīm un starptautiskajām nozaru organizācijām EKI principu un parauglīmeņu lietošanā;
- izveidot EKI konsultatīvo grupu, kas pārraudzītu, koordinētu un nodrošinātu kvalifikāciju sistēmu piesaistīšanas EKI procesa kvalitāti un konsekveci;
- pārraudzīt veiktos pasākumus un piecus gadus pēc priekšlikuma pieņemšanas ziņot Eiropas Parlamentam un Padomei par gūto pieredzi un secinājumiem.

3.4 Pirmajā pielikumā ir aprakstīti astoņi parauglīmeņi atbilstoši individuālajam mācību rezultātam, pamatojoties uz to, ko persona zina, saprot un prot darīt. Līmeņu deskriptoros šie aspekti sniegti kā zināšanas, prasmes un kompetences.

4. Vispārējās piezīmes

4.1 Komiteja tās atzinumam iesniegto ieteikuma priekšlikumu vērtē atzinīgi, bet norāda uz šajā dokumentā ietvertajām piezīmēm. Komiteja uzskata, ka kvalifikāciju un kompetenču pienācīgā caurskatāmība veicina mobilitāti Eiropas Savienībā un nodrošina standartizētu un plašu pieeju Eiropas darba tirgum, ļaujot vienā dalībvalstī iegūtos diplomus izmantot citā dalībvalstī.

4.2 Sava Atzinuma ⁽³⁾ par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu ⁽⁴⁾ secinājumos Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi novērtēja kopīgas platformas izveidošanu visu kvalifikāciju atzīšanai, tas nozīmē augstākajā izglītībā, profesionālajā izglītībā un apmācībā un neoficiālajā izglītībā un pašmācībā iegūtās kvalifikācijas. EESK uzskata, ka Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūra ir svarīgs solis ceļā uz kvalifikāciju atzīšanu un caurskatāmību.

⁽³⁾ Skat. EESK 18.09.2002 atzinumu par tematu "Profesionālo kvalifikāciju atzīšana", ziņotājs: *Ehnmark* kgs (OV C 61, 14.3.2003).

⁽⁴⁾ COM(2002) 119 galīgā redakcija.

4.3 Pamatojoties uz mācību rezultātu, Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai būtu jāuzlabo izglītības un apmācības piedāvājuma atbilstība darba tirgus vajadzībām, vienlaikus atvieglojot arī neoficiālās izglītības un pašmācības atzīšanu, tādējādi sekmējot kvalifikāciju pārņemšanu un izmantošanu citās valstīs un izglītības un apmācības sistēmās. EESK uzskata, ka minēto ieguvumu kopums, tos papildinot ar parauglīmeņu ietekmi uz nodarbinātību, ir svarīgākais priekšlikuma pienesums.

4.4 Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai būtu jāietver individuālo mācību vajadzības, zināšanu novērtējums, kompetences un to sociālā integrācija, nodarbinātības iespējas un attīstība, kā arī cilvēkresursu izmantošana. Eiropas darba ņēmēju neoficiālās izglītības un pašizglītības atzīšanai jāklūst par vienu no prioritātēm, kas virza Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru.

4.5 Komiteja uzskata, ka Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūra palīdzēs padarīt Eiropas izglītības un apmācības sistēmas skaidrākas un pieejamākas visiem iedzīvotājiem. Eiropas Savienības darba ņēmējiem un viņu iespējamajiem darba devējiem ir vajadzīga ietvarstruktūra, kas ļauj salīdzināt vienā vai vairākās dalībvalstīs iegūtās kvalifikācijas ar kvalifikācijām dalībvalstī, uz kuru persona vēlas dodies, lai strādātu. Šajā nozīmē EESK pozitīvi vērtē priekšlikuma ietekmi starpvalstu mobilitātes šķēršļu novēršanā. Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai būtu jāveido tilti, kas vieno apmācības sistēmas, atvieglojot mobilitāti starp profesionālo un vispārējo izglītību, ietverot arī augstāko izglītību.

4.6 Attiecībā uz Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai piešķirto juridisko formu, Komiteja saprot Komisijas ietekmes novērtējuma dokumentā veikto ieteikuma priekšlikuma⁽⁵⁾ ietekmes analīzi, un atzīst, ka dalībvalstīs lielākā vai mazākā mērā atbalsta secīgos ieteikumus izglītības, apmācības un mobilitātes jomā. Komiteja tomēr uzskata, ka ieteikums, kas nav saistošs tiesību akts un neuzliek adresātiem juridiskas saistības, varētu būt īstermiņa līdzeklis un nenodrošināt tā mērķa sasniegšanu vidējā termiņā, jo īpaši, ja būtu jāatsaucas uz hipotētisko dalībvalstu nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru (NKI).

4.7 Šajā sakarā un saskaņā ar 2006. gada februārī Budapeštā notikušās konferences rezultātiem piecās dalībvalstīs jau ir izveidota nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra, bet pārējās dalībvalstīs nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra vai nu tiek veidota, vai arī dalībvalstis izteikušas nodomu to darīt, vai arī tās neplāno izveidot savu nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru.

4.8 Šāds iesākums norāda uz to, ka minētā projekta īstenošanā būs jāstopas ar lielām grūtībām un ka bez nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai trūkst satura, kā to atzīst Komisija dokumentā "Ceļā uz Eiropas

Kvalifikāciju ietvarstruktūru mūžizglībai"⁽⁶⁾: "No EKI viedokļa, optimālākais risinājums būtu, ja dalībvalstis izveidotu savu nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru, to piesaistot Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai".

4.9 Komiteja uzskata, ka par prioritāti jāuzskata oficiālajā, neoficiālajā un pašizglītībā iegūto kvalifikāciju reāla apstiprināšana un atzīšana visās dalībvalstīs un izglītības jomās, pateicoties lielākai caurskatāmībai un labākai kvalitātei. Tādējādi Komiteja pilnībā atbalsta Padomes 2002. gada 27. jūnija rezolūcijas punktu par mūžizglītību⁽⁷⁾. Nedrīkst tomēr aizmirst, ka Padome minētajā rezolūcijā uzstāj, lai Komisija izveidotu ietvarstruktūru kvalifikāciju atzīšanai augstākajā un profesionālajā izglītībā. Tādēļ, ņemot vērā šo jauno argumentu, Komiteja uzsver, ka darba, kas ieguldīts, lai pilnībā noteiktu Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras astoņus parauglīmeņus, pabeigšana nedrīkst būt atkarīga no dalībvalstu labās gribas, kā juridisko formu izvēloties ieteikumu.

4.10 EESK uzskata, ka Komisijai ir jāizskaidro, kādas sekas būtu gadījumā, ja viena vai dažas dalībvalstis neizveidotu savu nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru un to nepiesaistītu Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Tādēļ Komiteja uzskata, ka Komisijai būtu jāsniedz šādas notikumu gaitas apraksts, piedāvājot iespējamus risinājumus, lai vēlāk varētu sniegt atbildes neparedzētās situācijās. Dokumenta galīgajā variantā ir jānotivē dalībvalstis pieņemt šo instrumentu.

EESK neaicina izveidot vienotu izglītības un apmācības sistēmu Eiropas Savienībā, ne arī norādīt dalībvalstīm, kādas kvalifikācijas tām būtu jāpiešķir savos izglītības centros. Komiteja vēlas pievērst uzmanību nepieciešamībai saskaņot dalībvalstu rīcību, cenšoties panākt kvalifikāciju caurskatāmību, atzīšanu un pārnesamību. Lai to veiktu, dalībvalstu līmenī ir vajadzīgi labi kvalitātes garantijas mehānismi, galvenokārt sertifikātu izsniedzējas iestādes. Ja netiks izveidota minētā ietvarstruktūra, studentu un praktikanšu mobilitātei nebūs lielas nozīmes, un tas apgrūtinās arī darba ņēmēju mobilitāti. 4.11

EESK neaicina izveidot vienotu izglītības un apmācības sistēmu Eiropas Savienībā, ne arī norādīt dalībvalstīm, kādas kvalifikācijas tām būtu jāpiešķir savos izglītības centros. Komiteja vēlas pievērst uzmanību nepieciešamībai saskaņot dalībvalstu rīcību, cenšoties panākt kvalifikāciju caurskatāmību, atzīšanu un pārnesamību. Ja netiks izveidota minētā ietvarstruktūra, studentu un praktikanšu mobilitātei nebūs lielas nozīmes, tas apgrūtinās arī darba ņēmēju mobilitāti. Valsts un reģionālajā līmenī lēmumi saistībā ar nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru būtu jāpieņem sadarbībā ar sociālajiem partneriem, kuriem, tāpat kā kompetentajām iestādēm, būtu jādefinē un jāpiemēro principi, normas un mērķi nolūkā izveidot nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru. Vienlaikus ir jāņem vērā to pilsonisko sabiedrības organizāciju loma, kas darbojas šajā jomā.

(5) COM(2006) 479 galīgā redakcija.

(6) SEC(2005) 957.

(7) DOC C 163/1, 9.7.2002.

4.12 Ieteikuma priekšlikumā paredzēts izveidot EKI konsultatīvu grupu, kuras uzdevums būtu pārraudzīt, koordinēt un nodrošināt nacionālo kvalifikāciju sistēmu piesaistīšanas procesa Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai kvalitāti un konsekveni. Lai, piesaistot nacionālās sistēmas Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūrai, nodrošinātu kritēriju viendabīgumu, Komiteja uzskata, ka minētajai grupai, ņemot vērā tās sastāvam izvirzīto locekļu kvalifikācijas, būtu jāuztic uzdevums apstiprināt nacionālo un Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūras līmeņu savstarpējo atbilstību pirms notiek to galīgā sasaistīšana.

5. Īpašas piezīmes

5.1 Ieteikuma priekšlikuma spāņu/latviešu? valodas versijas 10. lappuses apakšā ir minētas 25 Eiropas Savienības dalībvalstis. Tas būtu jālabo, jo pēc pēdējās paplašināšanās runa ir par 27 dalībvalstīm.

5.2 Komiteja uzskata, ka, ņemot vērā situāciju dalībvalstīs nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru sakarā, priekšlikumā, un precīzāk 2. punktā, norādītie termiņi dalībvalstīm ir pārāk īsi. Lai gan Komiteja saprot, ka tas nav obligāts termiņš, tā norāda, ka, ņemot vērā pašreizējo situāciju, laika periods droši vien būs garāks.

5.3 Priekšlikuma 3. punktā ir norādīts, ka Komisijas uzdevums ir pārraudzīt pieņemtos pasākumus un sniegt ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par gūto pieredzi, paredzot iespējamu ieteikuma pārskatīšanu. Komiteja uzskata, ka, atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 149.4 un 150.4 pantam, ziņojuma adresātu vidū būtu jāmin Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja.

5.4 Komiteja uzskata, ka ieteikuma priekšlikuma pirmā pielikuma deskriptori būtu jāvienkāršo, lai tie būtu saprotamāki, skaidrāki un konkrētāki, tie jāformulē mazāk akadēmiskā valodā un jātuvina profesionālajai apmācībai, jo tos izmantos, nosakot kvalifikāciju līmeņu savstarpējo atbilstību. Šim pielikumu varētu papildināt ar vēl vienu, skaidrojošu pielikumu, kas ļautu noteikt kvalifikācijas atbilstību kādam līmenim, tādējādi atvieglojot to vēlāku pārvešanu salīdzināšanai dalībvalstu starpā.

5.5 Skaidras definīcijas ļauj vieglāk saprast skatāmajā dokumentā lietoto terminu nozīmi. Komiteja uzskata, ka dažas Komisijas dokumentā "Ceļā uz Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglībai" ⁽⁸⁾ lietotās definīcijas ir skaidrākas nekā ieteikuma priekšlikumā. Tas nozīmē, ka EESK piedāvā mainīt, piemēram, "kompetenču" definīciju, aizvietojot to ar attiecīgu šī termina definīciju, kas atrodama iepriekšminētā Komisijas dokumenta 47. lappusē.

5.6 Komiteja atbalsta Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras trīs pēdējo līmeņu atbilstību Boloņas ietvarstruktūras akadēmiskajiem grādiem (bakalaurs, maģistrs un doktors). Šajos izglītības posmos zināšanas, prasmes un kompetences jāklasificē saskaņā ar augstākajā mācību iestādē iegūto apmācību.

5.7 Komiteja atbalsta domu, ka jāturpina piemērot kvalitātes kritērijus visos dalībvalstu izglītības un apmācības līmeņos. Komiteja to atkārtoti uzsvēra gan atzinumā par tematu "Priekšlikums Padomes un Eiropas Parlamenta ieteikumam par turpmāko Eiropas sadarbību augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanā" ⁽⁹⁾, gan atzinumā par tematu "Priekšlikums Padomes un Eiropas Parlamenta ieteikumam par turpmāko Eiropas sadarbību kvalitātes nodrošināšanā augstākajā izglītībā" ⁽¹⁰⁾. Otrajā atzinumā Komiteja apliecināja, ka "kvalitatīvas izglītības un apmācību nodrošināšana ir būtiska Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanai".

5.8 Komiteja atbalsta priekšlikuma ieteikumam 2. pielikuma saturu kopumā. Tā tomēr uzskata, ka, ņemot vērā kvalitātes tendences, kas mūsdienās iezīmējas visās jomās, 2. pielikuma nosaukumam būtu jābūt "Izglītības un apmācības kvalitātes pastāvīgas uzlabošanas principi", pielikuma tekstu pielāgojot minētajam nosaukumam.

5.9 Komiteja iesaka dalībvalstīm un izglītības un apmācības centriem, kā arī sociālajiem partneriem izmantot Eiropas Kvalitātes vadības fonda (EFQM) izstrādāto modeli. Šis atzītāis modelis, ko atbalsta Eiropas Savienība, varētu kļūt izglītības centriem par atsauci, saskaņā ar kuru tie varētu organizēt pastāvīgas kvalitātes uzlabošanas procesu.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁸⁾ SEC(2005) 957.

⁽⁹⁾ Skat. EESK 29.10.1997 atzinumu par tematu "Eiropas sadarbība augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanā", ziņotājs: Rodríguez García-Caro kgs (OV C 19, 21.1.1998).

⁽¹⁰⁾ Skat. EESK 16.04.2005 atzinumu par tematu "Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšana", ziņotājs: Soares kgs (OV C 255, 14.10.2005).

Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētās nodaļas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — ES stratēģija dalībvalstu atbalstam alkohola radītā kaitējuma mazināšanai”

COM (2006) 625 galīgā redakcija

(2007/C 175/19)

Komisija 2006. gada 24. oktobrī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 2. maijā. Ziņotāja — *van Turnhout* kdze, līdzziņotājs — *Janson* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 96 balsīm par, 14 balsīm pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu “ES stratēģija dalībvalstu atbalstam alkohola radītā kaitējuma mazināšanai”. EESK tomēr izsaka nožēlu par to, ka paziņojumā trūkst “visaptverošas stratēģijas”, kuru sagatavot Padome aicināja savos 2001. gada 5. jūnija secinājumos.

1.2 Šis atzinums pievēršas sabiedrības veselības aizsardzības aspektam saistībā ar alkohola radītā kaitējuma mazināšanu: kaitīgs un bīstams alkohola patēriņš un alkohola lietošana nepilngadīgo vidū.

1.3 EESK vēlētos, lai Komisija saskaņā ar ietekmes novērtējumu sniegtu vispusīgāku un pārskatāmāku analīzi par visām attiecīgajām ES politikas jomām un par problēmām, ar kurām dažas dalībvalstis saskaras, īstenojot kvalitatīvu sabiedrības veselības politiku attiecībā uz alkoholu atbilstoši ES tirgus noteikumiem.

1.4 EESK aicina Komisiju, ievērojot tai Līgumā noteiktos pienākumus, īstenot spēcīgu vadību, aktīvi atbalstot dalībvalstis to centienos nodrošināt augstu veselības aizsardzības līmeni, samazinot alkohola radīto kaitējumu, un nodrošināt, lai Kopienas pasākumi papildinātu valstu politikas.

1.5 EESK atzīst, ka Eiropā pastāv atšķirīgas alkohola lietošanas kultūras. Šis atšķirības būtu jāņem vērā, ierosinot dažādas iniciatīvas un pasākumus.

1.6 EESK atzinīgi vērtē vienotas pierādījumu bāzes izveidi, tostarp — datu vākšanas standartizētas definīcijas, kas nodrošinās ES spēcīgu pievienotās vērtības dimensiju. Komiteja izsaka

nožēlu par to, ka lielākajā daļā noteikto prioritāro jomu nav paredzēti konkrēti mērķi ar skaidri noteiktiem uzdevumiem un termiņiem.

1.7 EESK izsaka nožēlu, ka Komisijas paziņojumā nav norādes uz to, ka viens no alkohola radītā kaitējuma iemesliem ir alkohola psihotropās īpašības un toksiskums tā pārmērīgas lietošanas gadījumā, kā arī tas, ka alkohols dažiem cilvēkiem izraisa atkarību.

1.8 EESK atbalsta bērnu tiesības un uzskata, ka bērniem, ņemot vērā viņu neaizsargātību un specifiskās vajadzības, ir vajadzīgi īpaši aizsardzības pasākumi un rūpes, ieskaitot atbilstošu tiesisko aizsardzību. EESK iesaka attiecībā uz stratēģiju vadīties no definīcijas, ka saskaņā ar ANO Konvenciju par bērna tiesībām par bērniem uzskatāmas visas personas vecumā līdz astoņpadsmit gadiem.

1.9 EESK aicina kā īpašu mērķi attiecībā uz bērnu aizsardzību noteikt to, ka jāsamazina alkohola produktu, reklāmas un tirdzniecības veicināšanas akciju ietekme uz bērniem.

1.10 EESK aicina Komisiju pievērsties alkohola izraisīta kaitējuma ietekmei uz ekonomiku. Negatīvās sekas ir pretrunā Lisabonas stratēģijas mērķiem un mazina tās ietekmi uz darbavietu radīšanu un sociālo jomu, kā arī ekonomiku.

1.11 EESK atzinīgi vērtē foruma “Alkohols un veselība” izveidošanu, kas var kalpot kā lietderīga platforma visu ieinteresēto pušu dialogam un virzīt uz konkrētu rīcību alkohola radītā kaitējuma mazināšanai. EESK atzinīgi vērtētu iespēju piedalīties minētajā alkohola problēmām veltītajā forumā novērotājas statusā.

1.12 EESK aicina izglītošanas un izpratnes veidošanas iniciatīvas īstenot tādas vispārējas integrētas stratēģijas ietvaros, kuras mērķis ir alkohola radītā kaitējuma mazināšana.

1.13 EESK izsaka bažas par satraucošu neatbilstību starp izpētes pierādījumu bāzi efektīviem alkohola radītā kaitējuma mazināšanas pasākumiem un to, kas tiek ierosināti kā Kopienas pasākumi. Paziņojumā tiek bieži nosaukta informācija un izglītība kā ieteicamie pasākumi. Izpētes procesā gūtie pierādījumi tomēr liecina par to, ka šādiem pasākumiem ir visai zema efektivitāte alkohola radītā kaitējuma mazināšanā.

2. Pamatojums

2.1 Eiropas Savienības kompetencē un tās pienākums ir risināt sabiedrības veselības problēmas saistībā ar alkohola kaitīgu un bīstamu patēriņu. EK līguma 152. panta 1. punkts ⁽¹⁾ paredz, ka, nosakot un īstenojot visu Kopienas politiku un darbības, ir jānodrošina augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis. Tas nosaka arī, ka Kopienas rīcība papildina dalībvalstu politiku un ir vērsta uz to, lai uzlabotu iedzīvotāju veselību, veiktu slimību profilaksi un novērstu draudus cilvēku veselībai.

2.2 Padome 2001. gadā pieņēma ieteikumu par alkohola lietošanas radīto kaitējumu jauniešu, jo īpaši bērnu un pusaudžu, vidū ⁽²⁾, ar ko aicināja Komisiju sekot notikumiem un veiktajiem pasākumiem, novērtēt un uzraudzīt tos un ziņot par to, vai ir vajadzīgi turpmāki pasākumi.

2.3 Lai papildinātu valstu politikas, Padome 2001. gada 5. jūnija secinājumos aicināja Komisiju nākt klajā ar priekšlikumiem par visaptverošu Kopienas stratēģiju, kuras mērķis ir mazināt alkohola radīto kaitējumu. Padome 2004. gada jūnijā atkārtoti minēto aicinājumu ⁽³⁾.

3. Vispārējas piezīmes

3.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu "ES stratēģija dalībvalstu atbalstam alkohola radītā kaitējuma mazināšanai" ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Eiropas Kopienas dibināšanas līgums:
<http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre235.html>.

⁽²⁾ Padomes 2001. gada 5. jūnija ieteikums (2001/458/EK). Pilns ziņojuma teksts publicēts šādā tīmekļa vietnē:
<http://ec.europa.eu/comm/health>.

⁽³⁾ Padomes 2001. un 2004. gada secinājumi Eiropas Jaunatnes pakts,
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/80729.pdf.

⁽⁴⁾ "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — ES stratēģija dalībvalstu atbalstam alkohola radītā kaitējuma mazināšanai" (COM (2006) 625 galīgā redakcija). Minēto paziņojumu papildina divi Komisijas pasūtīti visaptveroši ziņojumi: P. Anderson and A. Baumberg, *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective*, St. Ives: Cambridgeshire: Institute of Alcohol Studies, 2006 (http://ec.europa.eu/health-eu/news_alcoholineurope_en.htm) ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts") un alkohola izraisīto seku ietekmes uz ES ekonomikas attīstību detalizēta analīze, kas izstrādāta atbilstīgi ietekmes novērtēšanas procedūrai (http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/alcohol/documents/alcohol_com_625_a1_en.pdf) — "RAND Report".

3.1.1 Komisijas un sociālo vai veselības organizāciju izveidotajā statistikā skaidri parādās lielās atšķirības, kas pastāv dalībvalstīs gan attiecībā uz alkohola patērēto daudzumu, gan alkohola veidiem, kā arī attiecībā uz tā kaitīgumu veselībai un bīstamību sabiedrībai. Ņemot vērā iepriekš minēto, EESK uzskata, ka "Kopienas pasākumi", kas veicami "ievērojot dalībvalstu kompetences", būtu drīzāk jāsaprot kā "kopējas vadlīnijas", kuru pamatā ir savstarpēji atzīta koncepcija ar mērķi samazināt alkohola radīto kaitējumu visos tā izpausmes veidos. Šādu kopējo vadlīniju ietvaros katrai dalībvalstij būtu jānosaka veicamo pasākumu veidi, metodes un intensitāte.

3.2 EESK tomēr izsaka nožēlu par to, ka paziņojumā trūkst "visaptverošas stratēģijas", kas tika pieprasīta Padomes secinājumos, neraugoties uz ilgstošo izstrādāšanas procesu, pierādījumiem par alkohola lietošanas radītajām problēmām ES mērogā un to ietekmi uz iedzīvotāju veselību, sociālo drošību un ekonomisko labklājību.

3.3 Padome aicināja Komisiju nākt klajā ar Kopienas pasākumu priekšlikumiem visās attiecīgajās politikas jomās, lai nodrošinātu augstu veselības aizsardzības līmeni. Attiecīgās politikas jomas ietver akcīzes nodokļus, transportu, reklāmu, tirdzniecību, sponsorēšanu, patērētāju aizsardzību un pētniecību, vienlaikus respektējot dalībvalstu kompetenci.

3.4 EESK piekrīt atziņai, ka kaitīgs un bīstams alkohola patēriņš ES ir viens no galvenajiem pāragras nāves un neārstējama slimību cēloņiem, jo attiecībā uz daudziem alkohola izraisītiem stāvokļiem nav iespējamas tāds alkohola maksimālās devas ierobežojums, kas būtu "drošs" ⁽⁵⁾.

3.5 EESK izsaka nožēlu, ka Komisijas paziņojumā nav norādes uz to, ka viens no alkohola radītā kaitējuma iemesliem ir alkohola psihotropās īpašības un toksiskums tā pārmērīgas lietošanas gadījumā, kā arī tas, ka alkohols dažiem cilvēkiem izraisa atkarību. Tas liek vilties, ņemot vērā, ka minēto stratēģiju ir izvirzījis Komisijas Sabiedrības veselības aizsardzības direktorāts, kura rīcībā ir plaša medicīniskās informācijas un zināšanu bāze.

3.6 EESK piekrīt atziņai, ka kaitīgs un bīstams alkohola patēriņš negatīvi ietekmē ne vien alkohola lietotājus, bet arī apkārtējos cilvēkus, īpaši saistībā ar negadījumiem, traumatismu un vardarbību. EESK atzīst, ka visneaizsargātākā riska grupa ir bērni un ka citās nelabvēlīgās grupās ietilpst cilvēki, kuriem ir mācību vielas apguves grūtības, garīgās veselības problēmas, kā arī personas ar alkohola un citu apreibinošu vielu atkarību.

⁽⁵⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

3.7 Vardarbība ģimenē ir nopietna problēma daudzās valstīs⁽⁶⁾. EESK aicina pievērst īpašu uzmanību minētajai problēmai, jo pastāv cieša saikne starp vardarbību ģimenē un alkohola pārmērīgu lietošanu⁽⁷⁾. Kaut arī vardarbība ģimenē var notikt arī bez alkohola lietošanas, alkohola pārmērīga lietošana dažus cilvēkus zināmos apstākļos rosina uz vardarbību. Alkohola pārmērīgas lietošanas dēļ vardarbība var notikt biežāk un tā var būt smagāka. Ārstējot no alkohola atkarīgos gūta atziņa, ka, samazinoties atkarībai, samazinās arī vardarbība starp intīmo attiecību partneriem. Alkohola pārmērīga patēriņa ierobežošana nāk par labu ne tikai vardarbības upuriem un vaininiekiem, bet arī šādās ģimenēs dzīvojošiem bērniem.

3.8 Eiropas liktenis ir atkarīgs no veselīgiem un produktīviem iedzīvotājiem. EESK izsaka nopietnas bažas par to, ka ir palielinājusies saslimstība jauniešu vidū saistībā ar alkohola kaitīgu un bīstamu patēriņu⁽⁸⁾.

3.9 Kaut gan Eiropā joprojām pastāv atšķirīgas alkohola lietošanas kultūras, ir vērojama alkohola lietošanas paradumu konverģence jauniešu un bērnu vidū. EESK izsaka bažas par to, ka daudzās dalībvalstīs pēdējo desmit gadu laikā jauniešu un bērnu vidū ir palielinājusies alkohola lietošana kaitīgā un bīstamā veidā, īpaši epizodiska pārmērīga alkohola lietošana, kas pazīstama kā "ar uzdzīvi saistīta alkohola lietošana". Tas, ka sabiedrība pieņem dzīvesveidu, kas saistīts ar pastāvīgu alkohola lietošanu, veicina minēto kaitīgo alkohola patēriņu,

3.10 EESK aicina Komisiju atzīt, ka regulāri mērenie alkohola lietotāji, kuri periodiski lieto alkoholu kaitīgā veidā, veicina ar alkohola lietošanu saistīto būtisko kaitējumu, piemēram, vadot transportlīdzekļus pēc alkohola lietošanas, alkohola lietošanas rezultātā veicot vardarbību sabiedriskās vietās, pārmērīgi lietojot alkoholu sporta pasākumos u.c. Šādas epizodiska rakstura alkohola lietošanas norises mērenu alkohola lietotāju vidū var izraisīt nozīmīgas sabiedrības veselības un sabiedriskās drošības problēmas⁽⁹⁾.

3.11 Stratēģijā tiek vērsta uzmanība uz ES kompetenci sabiedrības veselības aizsardzības jomā papildināt attiecīgās dalībvalstu politikas saskaņā ar Līgumu. Tajā ir arī norādīts, ka Eiropas Kopienu Tiesa vairākkārt ir apstiprinājusi, ka alkohola radītā kaitējuma apkarošana ir svarīgs un pamatots sabiedrības veselības aizsardzības mērķis, veicot tādus pasākumus, kas atzīti par piemērotiem un atbilst subsidiaritātes principam.

⁽⁶⁾ 16.03.2006. EESK atzinums par tematu "Vardarbība pret sievietēm ģimenē" (OV C 110, 9.5.2006.) un 14.12.2006. EESK atzinums par tematu "Bērni — vardarbības ģimenē netieši upuri" (OV C 325, 30.12.2006.). Ziņotāja: *Heinisch* kdze.

⁽⁷⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

⁽⁸⁾ *Alcohol-related harm in Europe — Key data, October 2006, Brussels, MEMO/06/397, 24 October 2006* ("Alkohola izraisīts kaitējums Eiropā — būtiskākie dati"). Avots: *Global Burden of Disease Project* (Rehm et al 2004).

⁽⁹⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

3.12 Ņemot vērā iepriekš minēto, EESK vēlētos sagaidīt no Komisijas vispusīgāku un pārskatāmāku analīzi par visām attiecīgajām ES politikas jomām.

3.13 Komisijas veiktajā ietekmes novērtējumā tika apzinātas visas attiecīgās politikas jomas un problēmas, ar kurām dažas dalībvalstis saskaras, lai nodrošinātu kvalitatīvu sabiedrības veselības aizsardzības politiku saistībā ar alkohola politiku, ko rada tādas pārrobežu darbības kā, piemēram, pārrobežu privātais imports un pārrobežu reklāmas akcijas. Alkohola radītā kaitējuma mazināšanas stratēģija tomēr nesniedz nekādus minētās problēmas risinājumus.

4. Pārskats par kaitīgo ietekmi

4.1 Pasaules mērogā Eiropas Savienība ir reģions, kurā alkohols tiek patērēts visvairāk — 11 litru tīra spirta gadā uz vienu iedzīvotāju⁽¹⁰⁾. Kaut gan kopējam patēriņam ir tendence samazināties, ir vērojama arī tendence uz kaitīgākiem alkohola lietošanas modeļiem.

4.2 Ņemot vērā, ka vairums patērētāju pret alkohola lietošanu izturas ar vajadzīgo atbildības sajūtu, EESK pauž bažas par iespēju, ka 55 milj. pieaugušo ES (15 % pieaugušo iedzīvotāju) alkoholu regulāri lieto kaitīgos daudzumos⁽¹¹⁾. Alkohola kaitīgs patēriņš ir cēlonis aptuveni 195 000 nāves gadījumu ES ik gadu saistībā ar negadījumiem, saslimstību ar aknu slimību, vēzi u.c. Alkohola kaitīgs patēriņš ir trešais izplatītākais pāragras nāves un saslimstības cēlonis ES⁽¹²⁾.

4.3 Alkohola kaitīgs patēriņš skar arī tautsaimniecību, jo pieaug veselības aprūpes un sociālās izmaksas un samazinās produktivitāte. Ar alkohola lietošanu saistītais kaitējums ES tautsaimniecībai 2003. gadā tiek lēsts 125 milj. *euro* apmērā, kas līdzinās 1,3 % no IKP — tie ir izdevumi, kas rodas noziegumu, ceļu satiksmes negadījumu, priekšlaicīgas nāves dēļ, kā arī saistībā ar slimību ārstēšanu un profilaktiskiem pasākumiem⁽¹³⁾.

5. Prioritārās jomas

5.1 EESK izsaka nožēlu par to, ka attiecībā uz **četrām** no piecām prioritārajām jomām paziņojumā nav iekļauti konkrēti mērķi ar skaidri definētiem uzdevumiem un termiņiem.

⁽¹⁰⁾ Turpat.

⁽¹¹⁾ Vīrieši — vairāk nekā 40 g alkohola, t.i., 4 dzērieni dienā un sievietes — vairāk nekā 20 g alkohola, t.i., 2 dzērieni dienā.

⁽¹²⁾ *Alcohol-related harm in Europe — Key data, October 2006, Brussels, MEMO/06/397, 24 October 2006* ("Alkohola izraisīts kaitējums Eiropā — būtiskākie dati"). Avots: *Global Burden of Disease Project* (Rehm et al 2004).

⁽¹³⁾ Turpat.

Bērnu aizsardzība

5.2 Bērni ir īpaši neaizsargāti pret alkohola lietošanas radītajām problēmām. Tiek lēsts, ka 5 līdz 9 milj. bērnu ģimenēs cieš alkohola lietošanas rezultātā, alkohola lietošana ir cēlonis 16 % vardarbības un nevērības pret bērniem gadījumos, un aptuveni 60 000 priekšlaicīgu dzemdību gadījumu ir saistīti ar alkohola lietošanu ⁽¹⁴⁾.

5.3 Komisija atzīst bērnu tiesības un atbalsta rīcību, kas vajadzīga, lai pievērstos viņu pamatvajadzībām. Komisija bērnu tiesības ir noteikusi par vienu no galvenajām prioritātēm un ir norādījusi, ka bērniem ir tiesības uz efektīvu aizsardzību kā pret ekonomisku, tā arī pret jebkura cita veida izmantošanu ⁽¹⁵⁾.

5.4 EESK ir stingri iestājusies par bērnu tiesībām un uzskata, ka bērniem, ņemot vērā viņu neaizsargātību un specifiskās vajadzības, ir vajadzīgi īpaši aizsardzības pasākumi un rūpes, ieskaitot atbilstošu tiesisko aizsardzību. EESK ir atzinusi arī ģimenes nozīmi, jo īpaši vecāku lomu, kā arī to, ka dalībvalstīm ir jāatbalsta vecāki bērna audzināšanas pienākuma izpildē ⁽¹⁶⁾.

5.5 EESK atzīst, ka bērnu pakļaušana alkohola radītajam kaitējumam var radīt nopietnas negatīvas sekas, tostarp nevērību pret bērniem, nabadzību, sociālo atstumtību, bērnu izmantošanu, vardarbību pret bērniem, kas var ietekmēt viņu veselību, izglītību un pašreizējo un turpmāko labklājību.

5.6 EESK aicina bērnu aizsardzību pret alkohola radīto kaitējumu iekļaut ierosinātās *ES Bērnu tiesību stratēģijas* īpašajos mērķos, nosakot prioritātes, kā arī apspriežot minēto stratēģiju.

5.7 EESK iesaka ES stratēģijā attiecībā uz alkoholu pieņemt definīciju, ka par bērniem uzskatāmas visas personas vecumā līdz astoņpadsmit gadiem, kā noteikts ANO Bērnu tiesību konvencijā un atzīts arī paziņojumā "Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām".

5.8 EESK aicina Komisiju veicināt pasākumus pašvaldībās, ņemot vērā izpētē gūto datu kopumu, kas apliecina šādu pasākumu nozīmīgumu, lai samazinātu alkohola lietošanu nepilngadīgo vidū, kā arī mazinātu alkohola lietošanas radīto kaitējumu. Pašvaldību efektīvu rīcību raksturo šādi elementi: politikas izstrādāšana un īstenošana vietējā mērogā ar informācijas un izglītības starpniecību un visas attiecīgo ieinteresēto pušu iesaistīšana ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

⁽¹⁵⁾ Komisijas paziņojums "Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām", COM (2006) 367 galīgā redakcija.

⁽¹⁶⁾ EESK 13.12.2006 atzinums par tematu "Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām" (OV C 325, 30.12.2006.). Ziņotāja: van Turnhout kdze.

⁽¹⁷⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

5.9 EESK aicina Komisiju ņemt vērā PVO Eiropas hartu par alkoholu ⁽¹⁸⁾, ko visas ES dalībvalstis pieņēma 1995. gadā, un jo īpaši ētisko principu, ka visiem bērniem un jauniešiem ir tiesības augt tādā vidē, kas ir aizsargāta pret alkohola lietošanas negatīvajām sekām un, ciktāl iespējams, no alkoholisko dzērienu reklāmas.

5.10 ES Padomes ieteikumā dalībvalstis tiek aicinātas izveidot efektīvus mehānismus reklāmas, tirdzniecības un izplatīšanas jomā un nodrošināt, lai alkohola produkti netiktu noformēti vai reklamēti tā, ka tie varētu piesaistīt bērnus un jauniešus. Šajā aspektā EESK vērs uzmanību uz Eiropā pastāvošajām gāzēto alkoholisko dzērienu (*alcopops*) lietošanas tendencēm nepilngadīgo vidū.

5.11 Aizvien pieaugoša "ar uzdzīvi saistītas alkohola lietošanas" tendence un alkohola lietošana bērnu vidū daudzās valstīs liecina par to, ka pašreizēja politika nesniedz vēlamos rezultātus. Savā paziņojumā Komisija atzīst, ka ir nepieciešami papildu pasākumi, lai ierobežotu alkohola lietošanu nepilngadīgo vidū un kaitīgus alkohola patēriņa veidus jauniešu vidū.

5.12 EESK aicina kā īpašu mērķi bērnu aizsardzības uzlabošanai noteikt to, ka jāsamazina bērnu pakļaušana alkohola produktiem, reklāmas un tirdzniecības veicināšanas akciju iedarbībai.

5.13 EESK atzinīgi vērtē paziņojumā pausto apņēmību no alkoholisko dzērienu ķēdē iesaistīto personu puses vēl aktīvāk īstenot attiecīgus pasākumus regulācijas un pašregulācijas jomā. Alkohola industrijā iesaistītajiem uzņēmējiem ir svarīgs uzdevums — viņiem jānodrošina tas, ka šos produktus ražojot, pārdodot un reklamējot netiktu aizmirsts par atbildību, šādi mazinot alkohola radīto kaitējumu.

5.14 EESK uzskata, ka jauniešu aizsardzības nolūkā dalībvalstīm būtu jāsauglabā elastība to nodokļu piemērošanā, kas vērsti uz noteiktu alkoholisko dzērienu, piemēram, gāzēto alkoholisko dzērienu (*alcopops*) ⁽¹⁹⁾, kuri ir jo īpaši populāri jauniešu vidū, ierobežošanu.

Alkohola lietošanas rezultātā izraisītu ceļu satiksmes negadījumu daudzuma samazināšana

5.15 EESK atbalsta konkrēto mērķi — uz pusi, t.i., no 50 000 cilvēku uz 25 000 cilvēku — samazināt uz Eiropas ceļiem bojāgājušo cilvēku skaitu (laikā no 2000. gada līdz 2010. gadam) ⁽²⁰⁾. Alkohola iesaistīta izraisītu ceļu satiksmes negadījumu dēļ var rasties arī ilglaicīga invaliditāte.

⁽¹⁸⁾ *World Health Organisation European Charter on Alcohol*, Copenhagen: World Health Organisation, Regional Office for Europe, 1995.

⁽¹⁹⁾ Gāzētie alkoholiskie dzērieni (*alcopops*) ir plašsaziņas līdzekļos lietots apzīmējums tādiem alkoholiskajiem dzērieniem, kas atgādina bezalkoholiskos dzērienus vai limonādi. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Alcopop>).

⁽²⁰⁾ EESK atzinums par tematu "Eiropas ceļu satiksmes drošības politika un profesionāli autovadītāji" (TEN/290). Ziņotājs: Etty kgs.

5.16 EESK piekrīt tam, ka biežas un sistemātiskas transportlīdzekļa vadītāja izlases veida pārbaudes ar alkometru ieviešanai un īstenošanai ir svarīga nozīme alkohola lietošanas rezultātā izraisītu ceļu satiksmes negadījumu daudzuma samazināšanā, savukārt izglītošanas un informēšanas kampaņas ietilpst atbalsta stratēģijā, nevis nodrošina vajadzīgo efektivitāti alkohola lietošanas rezultātā izraisītos ceļu satiksmes negadījumos cietušo skaita samazināšanā⁽²¹⁾. Atbilstīgi ES Rekomendācijai par satiksmes drošību uz autoceļiem⁽²²⁾ EESK ierosina noteikt, ka nepieredzējušiem transportlīdzekļa vadītājiem un tādiem vadītājiem, kas veic komerciālus pārvadājumus, pieļaujamā alkohola koncentrācija asinīs ir 0,5 mg/ml vai mazāk. Stingrāka likumdošana attiecībā uz pieļaujamo alkohola koncentrāciju transportlīdzekļu vadītāju asinīs jāpapildina ar efektīvu uzraudzību un izpildes nodrošināšanu.

Novērst alkohola radīto kaitējumu pieaugušo vidū un mazināt tā negatīvo ietekmi darba vietā

5.17 EESK aicina Komisiju pievērsties alkohola izraisītā kaitējuma ietekmei uz ekonomiku. Negatīvās sekas ir pretrunā Lisabonas stratēģijas mērķiem un ietekmē darbavietu radīšanu un sociālo jomu, kā arī ekonomiku.

5.18 EESK atzīst, ka vajadzīgs efektīvāks regulējums attiecībā uz alkohola pieejamību, pārdošanu un reklamēšanu, piemēram, tirdzniecības vietu darba laiki, piedāvājumi "pērc divus dzērienus, maksā par vienu" un vecuma ierobežojumi. EESK uzskata, ka pašregulācija nav piemērota metode.

5.19 Darbavieta ir vide, kurā alkohols var izraisīt kaitējumu ne vien pašam individam, bet arī trešām personām. Alkohola izraisīts kaitējums jānovērš arī darbavietā atbilstīgi veselības aizsardzības un drošības noteikumiem, kas pirmām kārtām ir darba devēja kompetencē. Īstenojot politikas, kas vērstas pret alkohola lietošanu darbavietā, būtu iespējams samazināt ar alkohola lietošanu saistītu negadījumu un darba kavējumu skaitu un palielināt strādājošo darba spējas⁽²³⁾.

5.20 EESK aicina darba devējus, arodbiedrības, vietējās pašvaldības un citas attiecīgās iestādes pievērst lielāku uzmanību minētajai problēmai un sadarboties, lai darbavietās mazinātu alkohola izraisītu kaitējumu. Dalībvalstīs ir piemēri ciešai un ilglaicīgai sadarbībai starp sociālajiem partneriem ar mērķi izveidot no alkohola brīvas darba vietas⁽²⁴⁾.

Informēšana, izglītošana un izpratnes veicināšana

5.21 EESK atzinīgi vērtē Komisijas atziņu, ka viens no galvenajiem informēšanas un izglītošanas mērķiem ir mobilizēt sabiedrības atbalstu efektīviem iejaukšanās pasākumiem saistībā

⁽²¹⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

⁽²²⁾ Komisijas 2004. gada 6. aprīļa Rekomendācija par tiesību aktu izpildi satiksmes drošības jomā uz autoceļiem, OV L 111, 17.4.2004.

⁽²³⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

⁽²⁴⁾ Skat., piemēram, www.alna.se.

ar iepriekš minēto problēmu. Otrs svarīgs uzdevums, kā norāda Komisija, ir sniegt uzticamu un aktuālu informāciju par alkohola ietekmi uz veselību un jo īpaši par riskiem un sekām saistībā ar kaitīgu un bīstamu alkohola patēriņu.

5.22 EESK aicina izglītošanas un izpratnes veidošanas iniciatīvas īstenot vispārējas integrētas stratēģijas ietvaros. Jāizglīto ne tikai jaunieši, bet gan jāvadās no atziņas, ka kaitīgs alkohola patēriņš ir sastopams visās vecuma grupās. Ar šādām iniciatīvām būtu jāveicina tas, ka jaunieši izvēlas veselīgu dzīvesveidu, un jāklieidē plašsaziņas līdzekļos bieži popularizēti iluzori priekšstati par alkoholu un tā pārmērīga patēriņa padarīšanu par normu.

Vienota datu bāze

5.23 EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir izveidojusi un uztur vienotu datu bāzi nolūkā izstrādāt datu par alkohola patēriņu un tā lietošanas kaitīgo seku standartizētas definīcijas, ņemot vērā atšķirības starp dzimumiem, vecuma grupām un sociālajām grupām. EESK atzinīgi vērtē arī paziņojumā sniegto alkohola politikas ietekmes un iniciatīvu novērtējumu. EESK aicina izstrādāt konkrētus rādītājus, pēc kuriem varētu vērtēt panākto progresu alkohola radītā kaitējuma mazināšanā Eiropā. Ierosinātie pasākumi minētajā jomā nodrošina ES spēcīgu pievienotās vērtības dimensiju.

6. Dalībvalstu rīcības iezīmēšana

6.1 Ņemot vērā, ka Komisija saistībā ar minētās stratēģijas izstrādāšanu ir pasūtījusi vispusīgu ziņojumu par pašreizējo stāvokli, kurā iekļauti izpētē iegūtie dati efektīviem pasākumiem alkohola radītā kaitējuma mazināšanai, ievēribu pelna minēto datu ignorēšana stratēģijā⁽²⁵⁾.

6.2 EESK izsaka bažas par satraucošu neatbilstību starp izpētē iegūtajiem faktiskajiem datiem par efektīviem pasākumiem alkohola radītā kaitējuma mazināšanai un to darbību, kas tiek ierosināta kā Kopienas pasākumi. Komisijas paziņojumā tiek bieži nosaukta informācija un izglītība kā ieteicamie pasākumi alkohola radītā kaitējuma mazināšanai. Tomēr izpētē iegūtie faktiskie dati liecina par to, ka izglītībai un informācijai ir visai zema efektivitāte alkohola radītā kaitējuma mazināšanā.

6.3 EESK atzīmē, ka iekļaujot dalībvalstu īstenotos pasākumus kartogrammā, Komisija ir ignorējusi divas uz faktiskiem datiem balstītas stratēģijas, proti, cenu politiku, nosakot augstus nodokļus par alkohola izstrādājumiem, un alkohola tirgvedības regulēšanu ar normatīvo aktu palīdzību, ko dažas dalībvalstis sekmīgi izmanto alkohola radītā kaitējuma mazināšanai.

⁽²⁵⁾ *Alcohol in Europe: A Public Health Perspective* ("Alkohols Eiropā — sabiedrības veselības aspekts").

7. Pasākumu koordinēšana ES līmenī

7.1 EESK aicina Komisiju, ievērojot tai Līgumā noteiktos pienākumus, īstenot spēcīgu vadību, aktīvi atbalstot dalībvalstis to centienos nodrošināt augstu veselības aizsardzības līmeni, samazinot alkohola radīto kaitējumu, un nodrošināt, lai Kopienas pasākumi papildinātu valstu politikas.

7.2 EESK atzinīgi vērtē Komisijas lomu labākās prakses izplatīšanā starp dalībvalstīm un tās ieguldījumu, saskaņojot ES politikas alkohola radītā kaitējuma mazināšanas jomā.

7.3 EESK atzinīgi vērtē foruma "Alkohols un veselība" izveidošanu, un, ja minētais forums pildīs tam Komisijas paziņojumā noteiktās funkcijas, tas varētu būt lietderīga platforma attiecīgo ieinteresēto pušu dialogam un virzīt uz konkrētu rīcību alkohola radītā kaitējuma mazināšanai. EESK atzinīgi vērtētu iespēju

pedalīties minētajā alkohola problēmām veltītajā forumā novērotājas statusā.

7.4 Izņemot Eiropas mēroga datu bāzes pilnveidošanu, ES stratēģija alkohola jomā lielā mērā ir atkarīga no tā, kā dalībvalstis veic attiecīgos politiskos pasākumus alkohola radītā kaitējuma mazināšanai. ES iekšējā tirgus noteikumi tomēr joprojām radīs problēmas dažām dalībvalstīm un tādējādi palēninās alkohola radītā kaitējuma mazināšanas tempu. EESK izsaka nožēlu par to, ka ES stratēģijā alkohola jomā nav sniegti ieteikumi rīcībai, lai novērstu minētos trūkumus.

7.5 EESK aicina Komisiju ieviest ietekmes uz veselību novērtējumus kā paraugpraksi veicinošus pasākumus augsta aizsardzības līmeņa nodrošināšanai citās Kopienas politikas jomās, tādējādi sekmējot Līgumā paredzēto pienākumu izpildi saskaņā ar 152. pantu.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Šādi grozījumi saņēma vairāk nekā vienu ceturtdaļu balsu, bet debašu laikā tika noraidīti (Reglamenta 54. panta 3. punkts).

1.1. punkts

Grozīt šādi:

"Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu" ES stratēģija dalībvalstu atbalstam alkohola radītā kaitējuma mazināšanai "un atbalsta Komisijas priekšlikumu izstrādāt kopēju un saskaņotu stratēģiju alkohola pārmērīgas lietošanas kaitīgo seku mazināšanai Eiropā. EESK tomēr izsaka nožēlu par to, ka paziņojumā trūkst" visaptverošas stratēģijas", kuru sagatavot Padome aicināja savos 2001. gada 5. jūnija secinājumos."

Balsojuma rezultāti:

Par: 31

Pret: 67

Atturējās: 6

1.5. punkts

Svītrot:

"EESK izsaka nožēlu, ka Komisijas paziņojumā nav norādes uz to, ka viens no alkohola radītā kaitējuma iemesliem ir alkohola psihotropās īpašības un toksiskums tā pārmērīgas lietošanas gadījumā, kā arī tas, ka alkohols dažiem cilvēkiem izraisa atkarību."

Balsojuma rezultāti:

Par: 29

Pret: 74

Atturējās: 5

1.11. punkts:

Svītrot:

"EESK izsaka bažas par satraucošu neatbilstību starp izpētes pierādījumu bāzi efektīviem alkohola radītā kaitējuma mazināšanas pasākumiem un to, kas tiek ierosināti kā Kopienas pasākumi. Paziņojumā tiek bieži nosaukta informācija un izglītība kā ieteicamie pasākumi. Izpētes procesā gūtie pierādījumi tomēr liecina par to, ka šādiem pasākumiem ir visai zema efektivitāte alkohola radītā kaitējuma mazināšanā."

Balsojuma rezultāti:

Par: 27

Pret: 80

Atturējās: 2

3.5. punkts

Svītrot:

"EESK izsaka nožēlu, ka Komisijas paziņojumā nav norādes uz to, ka viens no alkohola radītā kaitējuma iemesliem ir alkohola psihotropās īpašības un toksiskums tā pārmērīgas lietošanas gadījumā, kā arī tas, ka alkohols dažiem cilvēkiem izraisa atkarību. Tas liek vilties, ņemot vērā, ka minēto stratēģiju ir izvirzījis Komisijas Sabiedrības veselības aizsardzības direktorāts, kura rīcībā ir plaša medicīniskās informācijas un zināšanu bāze."

Balsojuma rezultāti:

Par: 30

Pret: 82

Atturējās: 4

6.2. punkts

Svītrot:

"EESK izsaka bažas par satraucošu neatbilstību starp izpētē iegūtajiem faktiskajiem datiem par efektīviem pasākumiem alkohola radītā kaitējuma mazināšanai un to darbību, kas tiek ierosināta kā Kopienas pasākumi. Komisijas paziņojumā tiek bieži nosaukta informācija un izglītība kā ieteicamie pasākumi alkohola radītā kaitējuma mazināšanai. Tomēr izpētē iegūtie faktiskie dati liecina par to, ka izglītībai un informācijai ir visai zema efektivitāte alkohola radītā kaitējuma mazināšanā."

Balsojuma rezultāti:

Par: 31

Pret: 81

Atturējās: 3

7.4. punkts

Grozīt šādi:

"Izņemot Eiropas mēroga datu bāzes pilnveidošanu, ES stratēģija alkohola jomā lielā mērā ir atkarīga no tā, kā dalībvalstis veic attiecīgos politiskos pasākumus alkohola radītā kaitējuma mazināšanai. ES iekšējā tirgus noteikumi tomēr joprojām radīs problēmas dažām dalībvalstīm un tādejādi palēninās alkohola radītā kaitējuma mazināšanas tempu. EESK izsaka nožēlu par to, ka ES stratēģijā alkohola jomā nav sniegti ieteikumi rīcībai, lai novērstu minētos trūkumus."

Balsojuma rezultāti:

Par: 28

Pret: 83

Atturējās: 4

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par kopīgiem noteikumiem gaisa transporta pakalpojumu sniegšanai Kopienā (pārstrādāta)”

COM(2006) 396 galīgā redakcija — 2006/0130 (COD)

(2007/C 175/20)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 80. panta 2. punktu 2006. gada 15. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. maijā. Ziņotājs — **McDonogh kgs.**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (31. maija sēdē), ar 58 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Ieteikumi:

1. No visām aviosabiedrībām, kas pilda sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, jāpieprasa saistību izpildes garantijas.
2. Starp lidostām, kas apkalpo atbilstīgi sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām organizētus reisus, un līgumslēdzēju valsti jābūt noslēgtam līgumam par pakalpojumu līmeni.
3. Tā kā citi transporta veidi var būt nepieejami, pasažieriem, kurus apkalpo, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, jāsniedz lielāka kompensācija nekā Regulā (EK) 261/2004 paredzētā.
4. Konkursošos par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu jābūt vismaz diviem piedāvājumiem.
5. ES teritorijā veiktos lidojumos turpbrauciena un atpakaļbrauciena cenai jābūt vienādai. Ja turpbrauciena un atpakaļbrauciena cena ievērojami atšķiras, tad šādai atšķirībai jābūt pamatotai.
6. Atbilstīgi sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām pārdotām biļetēm jābūt tādām, par kurām iespējams saņemt kompensāciju tāpat kā par visām citām lidmašīnas biļetēm, ja ir ievēroti nosacījumi.
7. Uz biļetēm skaidri jāuzrāda braukšanas maksas aprēķins, piemēram, nodokļi, lidostas nodevas utt.
8. a) Jāīsteno vairākveidu pārvadājumu pieeja, nodrošinot vienlīdzīgas darbības nosacījumus visiem transporta veidiem.
b) Aviācija cieš no neproporcionāli lielām izmaksām. Tas jālabo.
9. Jāaglabā atsauce uz ātrgaitas vilcienu satiksmi, jo dažās dalībvalstīs tā nav izveidota.
10. Komisijai jāveic pārbaudes, lai noskaidrotu, vai aviopārvadājumu jomu regulējošās valsts iestādes savus pienākumus veic

neitrāli un godīgi un vai to veiktie pasākumi neizkropļo konkurenci.

11. “Vienas pieturas drošības” princips, kuru sākotnēji ierosināja Komisija, būtu jāattiecinā uz tranzīta pasažieriem, kas Eiropas lidostās nokļūst caurbraucot.

12. Tajā būtu jāiekļauj arī pasažieru drošības kontroles pārveidošana lidostās, lai regulāri ceļojošu pasažieru ērtības labad ieviestu operatīvās pārbaudes (biometrisko) sistēmu.

13. Attiecībā uz biļetēm, kas nopirkas 1 mēnesi iepriekš, būtu jānosaka atteikuma termiņš, lai pasažieri varētu tās anulēt 48 stundu laikā bez soda naudas maksāšanas. Biļetes anulēšanas gadījumā klientam būtu jābūt tiesīgam saņemt atpakaļ visus samaksātos lidostas nodokļus.

1. Ievads

1.1 Vairāk nekā desmit gadus pēc stāšanās spēkā “trešā pakete” lielā mērā ir pildījusi tās uzdevumu, veicinot nebijušu gaisa transporta nozares izaugsmi Eiropā. Vecie monopoluzņēmumi ir likvidēti, ieviesta kabotāža pa Kopienas iekšējiem gaisa ceļiem, un visos tirgos pieaugusi konkurence, kas nākusi par labu patērētājiem.

1.2 Neraugoties uz minētajiem panākumiem, lielākajai daļai Kopienas aviosabiedrību joprojām raizes sagādā jaudas pārpalikums un pārmērīga tirgus sadrumstalotība. Nekonsekventai trešās paketes tiesību aktu piemērošanai dalībvalstīs un apgrūtinātiem ierobežojumiem attiecībā uz gaisa pārvadājumiem Kopienā ir šādas sekas:

1.3 vienlīdzīgu darbības nosacījumu neesamība: tirgus efektivitāti ietekmē konkurences izkropļojumi (piemēram, atšķirīgu noteikumu piemērošana attiecībā uz prasībām darbības licencei, ES pārvadātāju diskriminācija, kuras pamatā ir to valstiskā piederība, diskriminējoša attieksme pret maršrutiem uz trešām valstīm utt.);

1.4 nekonsekventa noteikumu piemērošana gadījumos, kad no trešām valstīm nomā gaisa kuģus kopā ar apkalpi, tādējādi izraisot konkurences izkropļojumus un radot sociālas sekas;

1.5 pasažieri nevar izmantot visas iekšējā tirgus priekšrocības, jo nav nodrošināta cenu pārredzamība, vai arī ir izplatīta diskriminācija, kuras pamatā ir dzīvesvietas valsts.

2. Spēkā esošie noteikumi priekšlikuma darbības jomā

2.1 Priekšlikuma mērķis ir pārskatīt un konsolidēt regulas.

2.2 Priekšlikums nostiprina iekšējo tirgu, paverot iespējas veidot konkurenci veicinošu vidi, kurā Eiropas gaisa pārvadātāji spēj konkurēt ar trešo valstu gaisa pārvadātājiem.

2.3 Vairākas ierosinātās izmaiņas var ietekmēt vidi, jo tās sekmēs gaisa satiksmes paplašināšanos. EESK apzinās, ka nepārtraukta izaugsme gaisa satiksmes jomā ir viens no būtiskākajiem iemesliem, kāpēc palielinās siltumnīcas efektu izraisīto gāzu emisijas, un pašlaik izstrādā atzinumu par minēto jautājumu. Neatkarīgi no tā, kādi pasākumi šajā sakarā ir jāveic, Komiteja atzinīgi vērtē faktu, ka Komisijas priekšlikumā ierosināts veicināt līdzvērtīgus konkurences apstākļus gaisa transporta nozarē.

3. Ietekmes novērtējums

3.1 Trešās paketes pārskatīšanas nolūks nav radikāli mainīt tiesisko regulējumu, bet gan drīzāk veikt virkni pielāgojumu, lai risinātu apzinātās problēmas.

3.2 Iespēja "neveikt izmaiņas" nozīmē, ka pašreizējās trīs regulās, kas kopā veido iekšējā aviācijas tirgus trešo paketi, izmaiņas netiek veiktas.

3.3 Iespēja "veikt izmaiņas" ietver virkni izmaiņu trešajā paketē, lai nodrošinātu tās noteikumu saskaņīgu un efektīvu piemērošanu. Šajā sakarā būtu jāparedz izmaiņas kārtībā, kā lidostās tiek veikta pasažieru pārbaude, ieviešot ātrās pārbaudes procedūru (biometriskā pārbaude), lai atvieglotu ceļošanu pasažieriem, kas bieži izmanto gaisa satiksmi.

3.4 Regulas projekta īstenošana nodrošinās efektīvu un saskaņīgu Kopienas tiesību aktu piemērošanu iekšējā aviācijas tirgū, paredzot stingrākus un precīzākus piemērošanas kritērijus (piemēram, attiecībā uz darbības licencēm, gaisa kuģu nomu, sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām un satiksmes sadales noteikumiem). Ar priekšlikumu arī stiprinās iekšējo tirgu, atceļot spēkā esošos ierobežojumus attiecībā uz gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu saskaņā ar veciem divpusējiem nolīgumiem starp dalībvalstīm un piešķirot Kopienai

tiesības risināt sarunas ar trešām valstīm par satiksmes tiesībām Kopienā. Ar to nostiprinās patērētāju tiesības, veicinot cenu pārskatāmību un nediskriminējošu attieksmi.

3.5 Piederze, kas gūta, piemērojot iekšējā aviācijas tirgus trešās paketes tiesību aktus, liecina, ka dalībvalstīs tiesību akti nav interpretēti un piemēroti vienādi. Šī situācija kavē vienādu darbības nosacījumu nodrošināšanu visiem Kopienas gaisa pārvadātājiem.

3.6 Priekšlikumā paredzēta tiesību aktu vienkāršošana.

4. Sīkāks priekšlikuma izskaidrojums

4.1 Priekšlikumā noteiktas stingrākas prasības darbības licences piešķiršanai un anulēšanai. Aviosabiedrību finansiālās stabilitātes pārbaudes nav vienādi stingras atkarībā no tā, kāda dalībvalsts izdevusi licenci.

4.2 Priekšlikumā paredzēts, ka dalībvalstis pastiprina darbības licenču uzraudzību un aptur vai anulē tās, ja regulas prasības netiek izpildītas (5. līdz 10. pants).

4.3 Priekšlikums izstrādāts tādā veidā, lai pavērtu iespēju vēl vairāk paplašināt Eiropas Aviācijas drošības aģentūras (EASA) kompetenci drošības pārraudzībā un/vai licencēšanā, lai visefektīvāk un vissaskaņotāk nodrošinātu gaisa pārvadātāju uzraudzību.

5. Priekšlikumā paredzētas stingrākas prasības gaisa kuģu nomai

5.1 Nomājot gaisa kuģus kopā ar apkalpi no trešām valstīm, ES aviosabiedrības spēj ievērojami palielināt darbības elastību. Tomēr šādi praksei ir zināmi trūkumi, un daži neseno notikušie nelaimes gadījumi liecina, ka tā var nopietni apdraudēt drošību.

5.2 No trešām valstīm nomātu gaisa kuģu drošības novērtēšana visās dalībvalstīs netiek veikta vienlīdz stingri. Tādēļ ir ļoti svarīgi, lai iestāde, kas izdod licences, pilnībā piemērotu regulas 13. pantu (sausā noma/noma ar apkalpi).

6. Priekšlikumā precizēti noteikumi, kas piemērojami sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām

6.1 Noteikumi, kas piemērojami sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām, ir pārskatīti, lai mazinātu administratīvo slogu, nepieļautu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību pārmērīgu izmantošanu un piesaistītu konkursiem vairāk pretendenti.

6.2 Lai nepieļautu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību pārmērīgu izmantošanu, Komisija var atsevišķos gadījumos pieprasīt sagatavot ekonomikas pārskatu, kurā skaidrots sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību konteksts, un minēto saistību piemērotības novērtēšanu paredzēts veikt īpaši rūpīgi, ja tās plānots uzlikt attiecībā uz maršrutiem, kurus jau apkalpo **ātrgaitas** dzelzceļa transports, brauciena laikam nepārsniedzot trīs stundas. Mainītas arī konkursa procedūras, pagarinot maksimālo koncesijas periodu no trim uz četriem gadiem.

7. Konkurence

7.1 Lai nodrošinātu saskanību starp iekšējo tirgu un tā ārējiem aspektiem, ieskaitot Eiropas Vienotās gaisa telpas aspektus, trešo valstu aviosabiedrību piekļuvi Eiropas iekšējam tirgum pārvaldīs saskaņotā veidā, risinot sarunas Kopienas līmenī ar trešām valstīm par to satiksmes tiesībām Kopienā.

7.2 Tiks atcelti atlikušie ierobežojumi, kas izriet no dalībvalstu noslēgtajiem divpusējiem nolīgumiem, nodrošinot nediskriminējošu attieksmi attiecībā uz Kopienas gaisa pārvadātāju sadarbības lidojumiem un cenu noteikšanu tādos maršrutos uz trešām valstīm, kuros iekļautas lidostas dalībvalstīs, kas nav gaisa pārvadātāja reģistrācijas dalībvalsts.

8. Ar priekšlikumu tiek veicināta cenu pārredzamība pasažieriem un godīga cenu noteikšana

8.1 Bieži izplatīta šobrīd ir prakse publicēt pārvadājumu maksas, kurās nav iekļauti nodokļi, nodevas un pat papildu maksa par degvielu, šādā veidā kavējot cenu pārredzamību. Nepietiekama cenu pārredzamība rada konkurences izkropļojumus, kuru dēļ klienti parasti maksā augstākas cenas. Turklāt Komisija vēl joprojām uzzina par gadījumiem, kad pasažieri tiek diskriminēti saistībā ar viņu pastāvīgo dzīvesvietu.

8.2 Priekšlikumā paredzēts, ka gaisa pārvadājumu cenās turpmāk tiks iekļauti visi piemērojamie nodokļi, nodevas un maksas un ka gaisa pārvadātājiem turpmāk jānodrošina sabiedrība ar izsmeltošu informāciju par gaisa pārvadājumu cenām un tarifiem.

8.3 Gaisa pārvadājumu maksas jānosaka, nediskriminējot pasažierus saistībā ar viņu valstisko piederību vai pastāvīgo dzīvesvietu Kopienā. Turklāt pārvadātāja piedāvāto gaisa pārvadājumu maksām jābūt pieejamām neatkarīgi no ceļojumu aģentūras reģistrācijas vietas.

8.4 Gaisa pārvadājumu cenas jānorāda skaidri. Pašlaik tām pievieno daudzas papildu maksas, kuru dēļ kopējā braukšanas maksa var ievērojami pieaugt; šajā sakarā īpaši jāmin lidostu nodevas — ir zināms, ka aviosabiedrības tās palielina, lai vairotu savus ienākumus.

Eiropā bieži rodas ar valūtas kursu atšķirības izraisīti cenu izkropļojumi, tomēr tagad, pēc *euro* ieviešanas, tie ir mazāk izplatīti. Tomēr ir grūti izskaidrojams, kādēļ lidojumi uz tādām vietām kā Londona, Roma, Madride ir lētāki par lidojumiem pretējā virzienā.

Šāda atšķirība starp turpbrauciena un atpakaļbrauciena cenu pastāv visā Eiropā un lielākajā daļā maršrutu.

8.5 Komiteja pilnībā atbalsta ierosinājumu, ka jānodrošina pienācīgs finansējums un personāls Eiropas Aviācijas drošības aģentūrai (EASA) un ka tās kompetencē jāiekļauj obligātais regulējums visās ES valstīs. Šāds ierosinājums jau ir izteikts agrāk pieņemtā EESK atzinumā ⁽¹⁾.

8.6 Lai sekmētu pakalpojumu sniegšanu nomaļos reģionos, sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības ir nepieciešamas un joprojām vēlamas. Tomēr noteikumi un regulējums, kas aviosabiedrībām paredz sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, ir bijis ļoti vājš. **Kaut arī sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības ir noteikts lidojumu skaits un vietu skaits gaisa kuģī, šķiet, ka netiek uzlikti sodi par kustības saraksta neprecīzu izpildi vai aizkavētiem reisiem.**

Briselē, 2007. gada 31. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ OVC 309, 16.12.2006., 51.-54. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Eiropas satiksmes drošības politika un profesionāli transportlīdzekļu vadītāji — drošas un nodrošinātas stāvvietas"

(2007/C 175/21)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2007. gada 16. februārī nolēma sagatavot atzinumu par tematu "Eiropas satiksmes drošības politika un profesionāli transportlīdzekļu vadītāji — drošas un nodrošinātas stāvvietas"

Par Komitejas darbu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. maijā. Ziņotājs — Etty kgs, kura darbu turpina Chagas kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā (30. maija sēdē), ar 118 balsīm par, 4 balsīm pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Satiksmes drošības, noziedzības novēršanai autokravu pārvaldājumu jomā un kravas automobiļu vadītāju veselības un drošības labad visā ES jābūt pieejamam lielākam skaitam drošu un apsargātu stāvvietu profesionāliem autovadītājiem.

1.2 Starptautiskā Autotransporta apvienība (IRU) un Eiropas Transporta darbinieku federācija (ETF) noteikusi kopīgus kritērijus, kas ir saprotami un praktiski izmantojami, un kuri jāņem vērā, ierīkojot šādas atpūtas zonas.

1.3 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta izstrādāto un Komisijas atbalstīto iniciatīvu izveidot izmēģinājuma projektu, lai pārbaudītu īstenošanas iespējas un sniegtu sākotnējo atbalstu profesionāliem autovadītājiem paredzētu drošu un apsargātu stāvvietu izveidei.

Komitejas ieteikumi ir šādi:

1.4 Komisijai būtu jāiekļauj jautājums par drošām un apsargātām stāvvietām profesionāliem transportlīdzekļu vadītājiem Eiropas Komunikāciju tīklu izveidē un līdzfinansēšanā.

1.5 Tas pats attiecas uz ceļa infrastruktūru projektu, ko līdzfinansē Eiropas reģionālās attīstības fonda ietvaros, apstiprināšanu. Eiropas Investīciju bankai būtu jārikojas līdzīgi, izsniedzot aizdevumus ceļu infrastruktūras vajadzībām.

1.6 Dalībvalstīm minētais jautājums būtu jāizskata saistībā ar Satiksmes drošības rīcības plāna īstenošanu.

(N.B.: attiecībā uz minētajiem trijiem priekšlikumiem īpaša uzmanība būtu jāveltī tam, ka nepieciešams vairāk atpūtas vietu profesionāliem autovadītājiem, ņemot vērā to, ka palielinās transporta apjomi starp "vecajām" un "jaunajām" ES dalībvalstīm.)

1.7 Komisijai no šā brīža līdz 2009. gada aprīlim būtu jāizvērtē ieteikumi par ES iespējamo lomu, izstrādājot tiesību aktus minētās problēmas attiecīgajās jomās un nosakot nesaistošas

tiesību normas tajās jomās, kas galvenokārt ir dalībvalstu kompetencē. Tas dotu iespēju Komisijai un dalībvalstīm ātri un saskaņoti rīkoties pēc turpmākajos 2.9., 2.10. un 2.11. punktos norādītā izmēģinājuma projekta pabeigšanas. Novērtējums būtu veicams, ņemot vērā EK Līguma 71. pantu, bet jāņem vērā arī saikne starp pasākumiem, kas attiecas uz darba laiku un darba ņēmēju veselību un drošību. Tas varētu ietvert pasākumus saistībā ar drošām un apsargātām stāvvietām profesionāliem transportlīdzekļu vadītājiem.

1.8 Komisijai minētajā pasākumā pilnībā jāiesaista sociālie partneri.

1.9 Komisija pēta iespējas pastiprināt un palīdzēt īstenot iniciatīvas un atbalstīt iesaistītās organizācijas, lai iespējami labāk izmantotu esošās un jaunizveidotās atpūtas vietas. Piemēram, Komisija varētu uzņemties koordinatora lomu, apkopojot un izplatot informāciju par esošajām atpūtas vietām, tostarp arī tiešsaistes režīmā. Vēl viens piemērs varētu būt drošu un apsargātu autostāvvietu sertificēšana (atbilstoši kopējiem IRU/ETF kritērijiem) un ik dienu atjaunojamas informācijas sistēma par vēl pieejamām atpūtas vietām. Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm un iesaistītajām organizācijām varētu rast metodes autovadītāju savlaicīgai informēšanai.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1 Eiropas satiksmes drošības politikas, ieskaitot "Trešo Eiropas rīcības programmu satiksmes drošības jomā (2003) un Eiropas rīcības programmas ceļu satiksmes drošības jomā termiņa vidusposma pārskatu (2006)", mērķauditoriju veido arī motociklisti, gājēji, jaunieši, kā arī profesionāli transportlīdzekļu vadītāji. Komisija tomēr nav ņēmusi vērā dažus būtiskus aspektus, no kuriem vienam ir izšķiroša nozīme, raugoties no sociālo partneru viedokļa. Šāds aspekts ceļu infrastruktūras drošības ietvaros ir zonas vai laukumi profesionālo transportlīdzekļu vadītāju atpūtai. Un, jo īpaši, drošas un apsargātas atpūtas zonas.

2.2 Kādēļ tas ir tik būtisks jautājums? Var nosaukt vismaz trīs būtiskus iemeslus, lai uz to atbildētu.

2.3 Pirmais iemesls ir jautājums par satiksmes drošību. Nesen stājies spēkā jaunā Regula nr.561/2006 par transportlīdzekļa vadīšanas laikposmiem un atpūtas laikposmiem. Regulas 12. punktā (¹), netieši ir atzīts, cik svarīgi ir nodrošināt pietiekamu skaitu drošu un apsargātu atpūtas zonu profesionālajiem transportlīdzekļu vadītājiem ES autotransporta tīklā. Papildus minētajam apsvērumam saistībā ar ES regulu būtu jānorāda valstu tiesību akti, ar kuriem atsevišķās ES dalībvalstīs nedēļas nogalēs aizliegta kravas furgonu pārvietošanās. Tam nepieciešama labāka informācijas apmaiņa un koordinēšana starp dalībvalstīm.

2.4 Otrais iemesls ir noziedzības apjoms autokravu pārvadājumu jomā. Lai gan dalībvalstu sniegtie statistikas dati lielā mērā ir nepietiekami un grūti salīdzināmi, šķiet, ka pieaug zādzību (gan automašīnu, gan kravu zādzību) un uzbrukumu skaits transportlīdzekļu vadītājiem. No vairākiem avotiem saņemtie dati liecina par to, ka apmēram 40 % krimināla rakstura pārkāpumu starptautiskajā autotransportā notiek stāvvietās pie autoceļiem. Pētījumā, ko šobrīd veic Eiropas Transporta ministru konference un Starptautiskā ceļu transporta apvienība, tiks sniegti jaunākie dati par uzbrukumiem un vardarbību, no kuras profesionālie transportlīdzekļu vadītāji cietuši atpūtas zonās.

2.4.1 Parlaments nesēn (2007. gada maijā) publicēja pētījumu "Organizētas velosipēdu un to kravas satura zādzības ES" (²), kurā lēsts, ka zādzību rezultātā radušos zaudējumu apjoms ir 8,2 miljardi euro vai 6,72 euro par katru braucienu ar kravas kasti. Pētījumā teikts, ka katru gadu uz ES automaģistrālēm aptuveni 9 000 profesionālu braucēju kļūst par šāda veida transporta zādzību upuriem.

2.5 Treškārt, jāņem vērā kravas automobiļu vadītāju veselība un drošība. Noguris autovadītājs apdraud drošību uz ceļiem. Tomēr transportlīdzekļa vadīšanas laikposma ierobežojums transporta politikā pirmām kārtām ir svarīgs no konkurences viedokļa. Minētajam aspektam pašam par sevi labākajā gadījumā ir tikai ļoti pieticīga vieta spēkā esošajos tiesību aktos.

2.6 Jāatzīmē vēl arī citi problēmjautājumi. Piemēram, uz transportlīdzekļu, kuru kravnesība nepārsniedz 3,5 tonnas, profesionālajiem vadītājiem neattiecas ES regulas par transportlīdzekļa vadīšanas laikposmiem un atpūtas laikposmiem un par ātruma ierobežojuma ierīcēm. Tas tā ir, lai gan šāda veida transporta līdzekļu izmantošanas apjoms turpina palielināties, ieskaitot ļoti vērtīgu kravu pārvadājumus, un pieaug arī ar tiem saistīto nelaimes gadījumu skaits.

(¹) 12. pants. Lai ļautu transportlīdzekļa vadītājam sasniegt atbilstīgu apstāšanās vietu, ar noteikumu, ka nav apdraudēta satiksmes drošība, transportlīdzekļa vadītājs var atkāpties no šīs regulas noteikumiem, kas noteikti no 6. līdz 9. pantam tiktāl, ciktāl tas nepieciešams personu, transportlīdzekļa vai kravas drošībai. Vēlākais, pēc ierašanās piemērotā apstāšanās vietā transportlīdzekļa vadītājs manuāli norāda šīs atkāpšanās iemeslus reģistrācijas kontrolierīces reģistrācijas diagrammā, vai savā darba žurnālā.

(²) Darba dokuments, 03.05.2007, IP/B/TRAN/IC/2006-194. Pētījumu pēc Eiropas Parlamenta Transporta un tūrisma komitejas lūguma veica "NEA Transport Research and Training".

2.7 Bez tam jāatzīmē arī jautājums par tiesību aktos, kas attiecas uz kravas furgonu vadītājiem, iekļauto sociālo faktoru piemērošanas atvieglošanu, kam līdz šim nav veltīta pienācīga uzmanība.

2.8 Visbeidzot, drošas un apsargātas autostāvvietas, kas atrodas pietiekamā attālumā viena no otras uz Eiropas autoceļiem, varētu arī pozitīvi ietekmēt vidi un veicinātu satiksmes plūsmas uzlabošanu.

2.9 Turpinās diskusija par profesionālajiem transportlīdzekļu vadītājiem paredzētu drošu un apsargātu atpūtas zonu nozīmīgumu. Galvenais apspriežamais jautājums ir nesēn (2006. gadā) nozares darba devēju un arodbiedrību, IRU un ETF prasība ES un attiecīgajām valsts iestādēm, reģionālajām un vietējām pašvaldībām izveidot pietiekamu skaitu šādu atpūtas vietu, kas atbilst kopīgi izstrādātiem kritērijiem.

2.10 Parlamenta debatēs par jauno Regulu nr. 561/2006 tika iekļauts jautājums par drošām un apsargātām stāvvietām. Īpaša uzmanība tika pievērsta jautājumam par noziedzumiem saistībā ar kravu zādzībām. Pēc Parlamenta iniciatīvas, ko atbalsta Komisija, izmēģinājuma projektam tika piešķirti līdzekļi 5,5 miljonu euro apmērā. Minētais projekts šobrīd tiek īstenots. Projektā ir iekļauts tehniski ekonomiskais pamatojums un paredzēts sākotnējais atbalsts drošu stāvvietu izveidei.

2.11 Eiropas Komisija 2006. gadā uzsāka pētījumu "Par drošu stāvvietu tīkla izveides Eiropas autoceļu pārvadātājiem tehniski ekonomisko pamatojumu", kas tika pabeigts 2007. gada sākumā (³).

2.12 Sākotnējais atbalsts ir piešķirts pieciem paraugprojektiem. Projektu galvenie mērķi: noteikt kopīgas prasības attiecībā uz apsargātām stāvvietām un izveidot vairākas jaunas apsargātas stāvvietas vismaz divās ES dalībvalstīs. Viens no galvenajiem jautājumiem, kas jāpēta, ir publiskās un privātās partnerības modeļi.

2.13 Eiropas Komisija izmēģinājuma projektu novērtēs tūlīt pēc tā pabeigšanas līdz 2009. gada aprīlim. Komisija novērtējumā iesaistīs puses, uz kurām minētais novērtējums tieši attiecas, kā arī iesaistīs tās projekta īstenošanā. Komisija, pamatojoties uz novērtējumu, 2009. gadā var izvirzīt priekšlikumus politikas jomā (tiesību akti, nesaistoši tiesību akti, koordinēšana, paraugprakses apmaiņa utt.).

2.14 Turklāt Eiropas Parlaments 2007. gada budžetā ir paredzējis 2 miljonus euro, lai izstrādātu drošu stāvvietu sertificēšanas sistēmu.

(³) NEA Transport Research Training, Rijswijk, Nīderlande, 2007. gada janvāris.

2.15 EESK nesen ir aplūkojusi jautājumu par drošām un apsargātām stāvvietām profesionāliem transportlīdzekļu vadītājiem 2005. gada 14. februāra atzinumā *TEN/217* ⁽⁴⁾ un *TEN/270* ⁽⁵⁾.

2.16 Jautājums par stāvvietu pieejamību aplūkots arī Parlamenta 2007. gada 20. marta ziņojumā "Autoceļu infrastruktūras drošības pārvaldība" (2006/0182/COD, provizorisks ziņojums).

3. Īpašas piezīmes

3.1 Komiteja uzskata, ka Komisija, ieviešot noteikumus par transportlīdzekļa vadīšanas laikposmu un atpūtas laikposmu, ir arī uzņēmusies atbildību par to, lai nodrošinātu profesionāliem transportlīdzekļu vadītājiem iespēju izpildīt minētos noteikumus. Tas nozīmē, ka uz visām galvenajām Eiropas automaģistrālēm jābūt pieejamām stāvvietām tādos attālumos, ka autovadītāji var izmantot paredzēto atpūtas laiku.

3.2 Šādu pieejamu stāvvietu kritēriji, ko 2006. gada martā sagatavojusi Starptautiskā Autotransporta pārvadājumu apvienība un Eiropas Transporta darbinieku federācija, ir labi izstrādāti un praktiski i\pildāmi. Tie atbilstoši atspoguļo vairākus iepriekšējā 2.10. punktā minētajā tehniskajā pamatojumā iekļautos ieteikumus politikas jomā. Kritēriji attiecas uz divu veidu atpūtas zonām; pirmā veida atpūtas zonas aprīkojamas atbilstoši elementārām prasībām, savukārt otra veida atpūtas zonās nepieciešams augstākām prasībām atbilstošs obligāts materiāli tehniskais nodrošinājums, jo tās atrodas stratēģiskos transporta mezglos. *IRU* un *ETF* papildus ierosinājušas citu materiāli tehnisko nodrošinājumu vai pakalpojumus, kas ir ļoti ieteicami vai var tikt nodrošināti papildus atkarībā no pietiekama pieprasījuma. Komiteja uzskata, ka kritēriju izstrādē ievē-

rots atbilstošs līdzsvars starp satiksmes drošību, transportlīdzekļu vadītāja un kravas drošību, kā arī darba drošību un transportlīdzekļu vadītāju veselību.

3.3 Šobrīd ES — gan vecajās, gan jaunajās dalībvalstīs — nav pietiekami daudz stāvvietu, kas atbilst *IRU/ETF* kritērijiem. Centrālajā un Austrumeiropā stāvvietu izveide jāiekļauj jauno autoceļu plānošanas un būvniecības posmā. Īpaša uzmanība būtu veltāma ES ārējo robežu šķērsošanas punktiem, kur autovadītājiem bieži vien ilgi jāgaida.

3.4 Eiropas Komisijai un dalībvalstīm nekavējoties jārisina minētais jautājums, ņemot vērā attiecīgās atbildības jomas un kompetences, Komiteja pauž ieinteresētību Parlamenta un Komisijas iniciatīvās un izsaka cerību, ka tās varētu veicināt Komisijas un dalībvalstu savlaicīgu rīcību ar mērķi sagatavot politikas, kuras jāīsteno pēc tam 2.11. punktā minēto izmēģinājuma projektu pabeigšanas.

3.5 Komiteja ar gandarījumu atzīmē, ka organizēta pilsoniskā sabiedrība, jo īpaši sociālie partneri autoceļu transporta nozarē, konstruktīvi un konkrēti risinājuši jautājumu par drošām un apsargātām stāvvietām. Tā mudina Komisiju izpētīt iespējas pastiprināt un palīdzēt īstenot minēto iniciatīvu un atbalstīt iesaistītās organizācijas, lai iespējami labāk izmantotu esošās un jaunizveidotās atpūtas vietas. Piemēram, Komisija varētu uzņemt koordinatora lomu, apkopojot un izplatot informāciju par esošajām atpūtas vietām, tostarp arī tiešsaistes režīmā. Vēl viens piemērs varētu būt ik dienu atjaunojamas informācijas sistēma par vēl pieejamām atpūtas vietām. Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm un iesaistītajām organizācijām varētu rast metodes autovadītāju savlaicīgai informēšanai.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ EESK 2005. gada 14.12. atzinums par tematu "Transporta veidu drošība", CESE 1488/2005, skat. 3.10. punktu. OV C 65, 17.3.2006.

⁽⁵⁾ EESK 2007. gada 26.4. atzinums par tematu "Ceļu infrastruktūras drošības pārvaldība", CESE 613/2007, skat. 4.8. punktu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Turpmākie tiesību akti par e-pieejamību"

(2007/C 175/22)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 26. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu "Turpmākie tiesību akti par e-pieejamību"

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. maijā (ziņotājs — HERNÁNDEZ BATALLER kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. un 31. maijā gada... (30. maija sēdē) ar 136 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi (tikš pievienoti vēlāk)

1.1 EESK atbalsta Komisijas līdzšinējos pasākumus e-pieejamības sekmēšanai un aicina turpināt iesākto darbu. Ņemot vērā lielo interesi par šo jautājumu, EESK apsver iespēju pieņemt papildu atzinumu.

1.2 EESK uzskata, ka Komisijai jāveic virkne Kopienas līmeņa pasākumu ar mērķi:

— nostiprināt spēkā esošos tiesību aktus, lai tie būtu saskaņoti un obligāti, nolūkā novērst atšķirības un nelīdzsvarotību, kas pastāv dalībvalstīs, galvenokārt elektroniskās komunikācijas (īpaši vispārējo pakalpojumu) un publiskā iepirkuma jomā. Vienlaikus nostiprināt normatīvos aktus, veicot jaunus pasākumus pārvalstiskā līmenī, kas būtu saskaņā ar Kopienas dibināšanas līguma 13. un 95. pantu un kas noteiktu saistības pieejamības jomā kā sabiedrisko pakalpojumu saistības.

— izvērst e-pieejamību horizontālā veidā attiecībā uz pārējām Kopienas politikām.

— veikt neobligāta rakstura pasākumus e-pieejamības jomā, kas celtu personu ar invaliditāti un gados vecāku cilvēku dzīves līmeni.

1.3 Būtiska nozīme sekmīgas e-pieejamības politikas īstenošanā ir pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalībai, jo tās dod impulsu atbalsta pasākumiem, īpaši saistībā ar rīcības kodeksu vai kopregulējumu.

1.4 Atbalsta pasākumi jāveic jomās, kuras var atvieglot personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem pieeju informācijas sabiedrībai un sekmēt jauno tehnoloģiju izmantošanu kā lielisku līdzekli, lai veicinātu minēto personu sociālo integrāciju, nodrošinātu e-pieejamību un celtu dzīves līmeni.

1.5 Ievērojot pārvalstiskajā līmenī noteiktās pamatnostādnes, dalībvalstu valsts iestādēm būtu jāveic atbalsta pasākumi finansējuma piešķiršanai nolūkā veicināt personu ar invaliditāti un gados vecāku cilvēku organizāciju iekļaušanu digitālajā vidē un atvieglot tās pieejamību.

2. Ievads

2.1 Komisija vēstulē lūdz EESK izstrādāt izpētes atzinumu par "turpmāko tiesisko regulējumu e-pieejamības jomā", pievēršot īpašu uzmanību gados vecākiem cilvēkiem.

Šķēršļu un tehnisku problēmu novēršana, ar kurām sastopas personas ar invaliditāti un citas sabiedrības grupas, vienlīdzīgos apstākļos mēģinot piekļūt informācijas sabiedrībai, tiek apzīmēta kā "e-pieejamība". Šis jēdziens ir plašāka koncepta "e-iekļaušana" sastāvdaļa, kas izskata citus šķēršļus saistībā ar ekonomiku, ģeogrāfiju un izglītību.

2.2 Mērķis būtībā ir noteikt sekundārā tiesību akta veidu, balstoties uz kuru pašreizējā situācijā, ko raksturo ātra ekonomikas un sociāla pārstrukturēšanās, tiks īstenots ES mērķis izveidot pilnībā iekļaujošu sabiedrību. To tehnisku šķēršļu un problēmu novēršana, ar kurām sastopas personas ar invaliditāti un citas sabiedrības grupas, vienlīdzīgos apstākļos mēģinot piekļūt informācijas sabiedrībai, tiek saukta par "e-pieejamību". Šis jēdziens ir plašāka koncepta "e-iekļaušana" sastāvdaļa, kurā tiek izskatīti citi šķēršļi saistībā ar ekonomiku, ģeogrāfiju un izglītību.

2.3 Nenoliedzami, ka minētais regulējuma projekts stingri balstās uz juridiskiem pamatiem, kas iemieso Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. pantā noteiktās Eiropas vērtības un principus vai tiešas norādes uz "visu iedzīvotāju" līdzdalību demokrātiskajā dzīvē un sociālajā attīstībā, kas ir ietvertas Līguma par Konstitūciju Eiropai II un IV daļā, I-3. panta 3. apakšpunktā, II-81. un II-86. pantā, kā arī citviet.

2.4 Bagātīgs ir ES iestāžu un struktūrvienību pausto viedokļu un pieņemto lēmumu klāsts, un, pat ja tie ir izkaisīti, tie veicina pakāpenisku tādas Kopienas politikas izstrādi, kas paredz visu diskriminācijas formu aktīvu izskaušanu un e-pieejamību; daži piemēri:

— Padomes 2002. gada 2. decembra rezolūcijā "e-pieejamība personām ar invaliditāti"; Komisija tiek aicināta izmantot informācijas sabiedrības potenciālu personu ar invaliditāti labā, un jo īpaši, novērst visa veida šķēršļus.

— Telekomunikāciju padome pauda uzskatu, ka ir nepieciešams uzlabot e-pieejamību Eiropā ⁽¹⁾, Sociālo lietu padome 2003. gada ⁽²⁾rezolūcijā par e-pieejamību uzsvēra, ka dalībvalstīm būtu jāveic visi nepieciešamie pasākumi, kas veicinātu tādas sabiedrības izveidošanu, kuras pamatā būtu atvērta un visiem iedzīvotājiem pieejama zināšanas.

2.4.1 Komisija 2005. gadā nāca klajā ar paziņojumu “i-2010” ⁽³⁾ ar mērķi izveidot jaunu stratēģisku pamatu Eiropas informācijas sabiedrībai, tam sekoja Komisijas paziņojums par e-pieejamību ⁽⁴⁾, piedāvājot politisku iniciatīvu kopumu e-pieejamības nodrošināšanai.

2.4.2 Konkrēti šajā paziņojumā par e-pieejamību vai digitālo pieejamību ir aplūkotas trīs dažādas pieejas minētās problēmas risināšanai:

- veicināt pieejamības pasākumu iekļaušanu publisko iepirkumu līgumos;
- garantēt pieejamības sertifikāciju;
- uzlabot spēkā esošo tiesību aktu piemērošanu.

Divu gadu laikā pēc Komisijas paziņojuma publicēšanas bija paredzēts veikt pārraudzīšanu, lai izvērtētu iespēju īstenot papildu pasākumus, ja rastos tāda nepieciešamības.

2.4.3 Par minēto paziņojumu Komiteja pieņēma atzinumu ⁽⁵⁾, kurā aplūkoja jautājumus saistībā ar standartu saskaņošanu un savstarpējo savietojamību; kā arī publisko iepirkumu, pašdeklarāciju sertifikāciju un pārbaudes, kuras veic trešās personas, tiesību aktu piemērošanu, integrāciju, piekļuvi internetam, tiesību aktus un jaunu stratēģisku programmu informācijas sabiedrības izveidei.

2.5 Padomes 2007. gada 22. martā pieņemtās rezolūcijas par “drošas informācijas sabiedrības stratēģiju Eiropā” 6. punktā arī ir uzsvērtā nepieciešamība “īpašu vērību pievērst IKT lietotājiem ar īpašām vajadzībām vai tādiem, kam ir sliktā izpratne par tīkla un informācijas drošības jautājumiem”, tostarp arī gados vecākiem cilvēkiem un personām ar invaliditāti.

⁽¹⁾ Padomes rezolūcija par rīcības plānu “e-Eiropa 2002”: publisko tīmekļa vietņu un to satura pieejamība OV C 86, 10.4.2002.

⁽²⁾ Padomes rezolūcija 14892/02.

⁽³⁾ COM(2005) 229 galīgā redakcija EESK atzinums “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — i-2010 — Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmes un nodarbinātības sekmēšanai” OV C 110, 9.5.2006, 83. lpp.

⁽⁴⁾ COM(2005) 425 galīgā redakcija.

⁽⁵⁾ EESK atzinums 404/2006, pieņemts 15.03.2006. plenārsesijā, ziņotājs: *Cabra de Luna* kgs. OV C 110, 9.5.2006.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 EESK ar lielu interesi pieņem Komisijas uzaicinājumu izstrādāt šo izpētes atzinumu un norāda, ka pat ja Kopienas darbībai, kas veicina iekļaušanu informācijas sabiedrībā, kopumā ir jābūt vispārējai, noteiktu sabiedrības grupu, piemēram, gados vecāku cilvēku un personu ar invaliditāti iekļaušanai informācijas sabiedrībā tomēr ir jāvelta īpaša uzmanība ⁽⁶⁾.

Ņemot vērā ļoti lielo interesi par apspriežamo jautājumu, EESK apsver iespēju līdztekus šim ziņojumam izstrādāt vēl vienu vai papildu atzinumu.

3.1.1 Šāda pieeja pilnībā atbilst jau minētās Rīgas Ministru deklarācijas ⁽⁷⁾ 8. punktam, kurā ir sacīts: “Lai pārliecinoši turpinātu e-iekļaušanu, līdz 2010. gadam ES iedzīvotāju vidū būtu uz pusi jāsamazina atšķirības *Internet* tīkla lietošanas rādītājos, t.i., starp *Internet* tīkla vidusmēra lietotājiem un gados vecākiem cilvēkiem, cilvēkiem ar invaliditāti, sievietēm, iedzīvotāju grupām ar zemāku izglītības līmeni, bezdarbniekiem, kā arī mazāk attīstītu reģionu iedzīvotājiem.”

EESK uzskata, ka, ņemot vērā pārmaiņas, kas pēdējos gados notika politiskajā un sociālajā jomā, Kopienas līmenī īstenotai darbībai e-pieejamības jomā ir prioritāra nozīme un ka piekļuve IKT publiskajos dienestos ir jānostiprina kā pamattiesības.

Kopienas darbībā vienlaikus jāparedz gan tiesiskais instruments, kas nostiprinātu pašreizējos tiesību aktus, gan jāveic citi, neobligāti pasākumi visdažādākajās politikas jomās, ņemot vērā Kopienas darbības pievienoto vērtību.

EESK atbalsta šādu pasākumu īstenošanu vairāku iemeslu dēļ, proti:

- sociālajā jomā tas palīdzēs paplašināt iedzīvotāju tiesības, savukārt ekonomikas jomā sekmēt apjomradītus ietaupījumus, uzlabot iekšējā tirgus darbību, kā arī veicināt konkurētspēju un inovācijas šajā ļoti svarīgajā nozarē.
- dalībvalstu daudzveidības un atšķirīgo metožu dēļ rodas vairākas problēmas, galvenokārt attiecībā uz pastāvošo direktīvu atšķirīgo transponēšanu, tādēļ ir nepieciešams tās skaidrot, jo īpaši publiskā iepirkuma un vispārējo pakalpojumu jomā.
- tas būtu darāms, nekavējot pieņemto atbalsta pasākumu iespējami ātru un efektīvu īstenošanu.

⁽⁶⁾ Saskaņā ar EESK atzinuma 404/2006 3.4. punktu: Personas ar invaliditāti ir neviendabīga iedzīvotāju grupa. Tajā pašā laikā pamatoti jāatzīst, ka galvenās grupas, kas sastopas ar grūtībām piekļūt IKT, ir personas ar intelektuālās attīstības traucējumiem un mācīšanās grūtībām, personas ar sensoro invaliditāti (nedzirdīgie un vājdzirdīgie, neredzīgie un vājredzīgie; Vienlaikus nedzirdīgie un neredzīgie un personas ar runas traucējumiem) un personas ar kustību traucējumiem. OV C 110, 9.5.2006.

⁽⁷⁾ ES ministru deklarācija par e-iekļaušanu, kas apstiprināta 2006. gada 11.06. Rīgā atbilstoši i2010 iniciatīvai, no jauna apliecināja politisko gribu uzlabot elektronisko pieejamību. http://ec.europa.eu/information-society/events/ict-riga-2006/index_en.htm.

3.2 Kā juridisko pamatu tiesību aktiem, kas regulē ar e-pieejamību saistītos jautājumus, ir vēlams izmantot:

— pirmkārt, Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. pantu, kas piešķir Padomei vispārējas pilnvaras pieņemt visa veida Kopienas tiesību aktus diskriminācijas apkarošanai un

— otrkārt, jāizmanto arī Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu, jo tajā ir izklāstīti ar iekšējā tirgus izveidi un darbību saistītie jautājumi; saskaņā ar to priekšlikumiem jābalstās uz ļoti augsta līmeņa aizsardzību;

Tas nedrīkstētu ierobežot ar e-pieejamību saistīto jautājumu horizontālo dimensiju.

3.2.1 Tā kā Līgums par Konstitūciju Eiropai diemžēl nav spēkā, minētos tiesību aktus nevarēs pieņemt saskaņā ar III-124. panta 1. apakšpunktu, kurā ir noteikts, ka Padome, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, pieņem vienprātīgu lēmumu. Tā kā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma spēkā esošajā 13. pantā ir noteikts, ka minētos tiesību aktus Padome, "apspriedusies ar Eiropas Parlamentu", pieņem ar vienprātīgu lēmumu, tad nebūs iespējams izvērst plašas demokrātiskas debātes un tiem būs mazāka leģitimitāte nekā koplēmuma procedūrā pieņemtiem ES tiesību aktiem.

3.2.2 Skaidri formulēta prasība pēc vienprātības Padomē, pieņemot tiesību aktus, tomēr ir īpaši piemērota, jo visos attiecīgajos normatīvajos aktos ir jāievēro subsidiaritātes princips. Loģiski, ka, pateicoties ES valdību vienprātīgam atbalstam, attiecīgās valsts iestādes daudz efektīvāk iesaistīsies minēto tiesību aktu ieviešanā un pielāgošanā savā valstī. Tas nozīmē arī to, ka pasākumi netiks veikti vienīgi ar mērķi novērst pastāvošos šķēršļus minētajā jomā, bet arī patiesi veicinās aktīvu iekļaušanu, kas, pamatojoties uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. un 95. pantu, jāpanāk Kopienas darbībā.

3.2.3 Atbilstīgs tiesību akta veids tādēļ būtu direktīva, jo parasti direktīva paredz lielu brīvību dalībvalstīm izvēlēties līdzekļus pārvalstiskā līmenī izvirzīto mērķu sasniegšanai.

3.3 Attiecībā uz nākamā Kopienas tiesiskā pamata konkrēto saturu cita starpā ir jāiekļauj zemāk uzskaitītie mērķi, atsevišķi izdalot vispārīgos un īpašos mērķus.

3.4 Vispārīgo mērķu īstenošanai būtu jāveic šādi pasākumi:

a) ar kopēju standartu un specifikāciju palīdzību veicināt IKT sniegto pakalpojumu savietojamību, lai Eiropas standartizācijas organizācijas, izstrādājot un pieņemot standartus attiecīgajā jomā, varētu ņemt vērā pieejamību.

— stiprināt e-pieejamības nosacījumus Direktīvās par elektronisko komunikāciju atbilstīgi INCOM⁽⁸⁾ (iekļaujošo komunikāciju grupa) ieteikumiem, vienlaikus veicinot e-pieejamību tādās jomās kā direktīvas par audiovizuāliem pakalpojumiem pārskatīšanā (televīzija bez robežām), uz ko norādījusi Komiteja⁽⁹⁾, un, piemēram, Direktīvā par autortiesībām informācijas sabiedrībā.

b) sekmēt pieejamību IKT tīkliem, nodrošinot iekārtas un infrastruktūras gala pieslēgumiem Eiropas reģionos un zonās, kas cieš no digitālās plaisas. Struktūrfondi, Lauku attīstības fondam, kā arī nesen izveidotajam Pētniecības un izstrādes fondam iekļaušanas īstenošanai ir jāparedz īpašas budžeta pozīcijas, lai līdz 2010. gadam 90 % no ES teritorijas nodrošinātu piekļuvi IKT.

c) nodrošināt, lai IKT produktus un pakalpojumus varētu izmantot visi sabiedrības locekļi, tādēļ to radīšanā un lietošanā būtu jādomā arī par sociāli atstumtiem sabiedrības locekļiem, jo īpaši par personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem. Lai to panāktu, būtu jānosaka un jāpieņem atbildība divos līmeņos — gan attiecībā uz valsts iestādēm, gan uz privāto sektoru.

3.4.1 Pirmkārt, Kopienas un dalībvalstu iestādes atbilstoši savām kompetences jomām noteiks darbības kritērijus uzņēmumiem, kas iekšējā tirgū darbojas IKT un jo īpaši standartizācijas jomā, un pārraudzīs minēto kritēriju pareizu piemērošanu.

3.4.2 Iespēju robežās minētie noteikumi tiks attiecināti uz kopējo tirdzniecības politiku, lai sasniegumiem e-pieejamības jomā būtu ne tikai Eiropas, bet arī pasaules dimensija. Otrkārt, tiks veicināta sociāli atstumto personu grupu vajadzībām domātu rīcības kodeksu radīšana nolūkā sekmēt uzņēmumu sociālās atbildības kultūru.

3.4.3 Pilsoniskās sabiedrības galvenie dalībnieki arī ir jāiesaista tehnoloģisko inovāciju jomā un IKT pieejamības un izmantošanas paraugprakses piemēru izplatīšanā, izveidojot starpvalstu tīklus, kas vienotu universitāšu un attiecīgās nozares uzņēmumu pētniecības centrus. Līdztekus citiem pasākumiem katru gadu būtu jāatbalsta ar šādu mērķi izstrādāti projekti, ko līdzfinansētu ES un valstu iestādes, un jāsekmē izcilības kultūra pētniecības jomā, izveidojot Eiropas prēmiju, ko piešķirtu par jauno tehnoloģiju kvalitāti e-iekļaušanas veicināšanā.

⁽⁸⁾ Iekļaujošā komunikāciju grupa (INCOM) izveidota 2003. gadā un tās sastāvā ir dalībvalstu pārstāvji, telekomunikāciju operatori, lietotāju asociācijas un standartizācijas struktūras.

⁽⁹⁾ EESK atzinums 486/2006. OV C 185, 8.8.2006.

3.5 Specifisko mērķu sasniegšanai būtu jāveic šādi pasākumi:

- a) paplašināt Direktīvas par universālo pakalpojumu, kas nosaka pieejamību tālruna automātiem, avārijas dienestiem un izziņu dienestiem par abonentu tālrunu numuriem, darbības jomu, iekļaujot pieejamību platjoslas tehnoloģijām un mobilajiem sakariem, kā to vairākkārt ir ierosinājusi EESK;
- b) aizliegt valsts pārvaldes iestādēm izmantot IKT produktus un pakalpojumus, kas neatbilst spēkā esošajiem noteikumiem e-pieejamības jomā, un nākotnē Kopienas normatīvajos aktos par publiskajiem iepirkumiem kā obligātu prasību noteikt e-pieejamību;
- c) saskaņot pasākumus IP (*Internet Protocol*) tīklu pieejamības jomā, iekļaujot pieejamību avārijas dienestiem un interaktīvajai digitālajai televīzijai;
- d) atkārtoti aicina ⁽¹⁰⁾ dalībvalstis pilnībā pieņemt Tīmekļa pieejamības iniciatīvas pamatnostādņu otro versiju, to ieviešot visās publiskajās tīmekļa vietnēs;
- e) veicināt tādu "satura izstrādes rīku" izplatīšanu, kas atbilst minētās Tīmekļa pieejamības iniciatīvas pamatnostādņu otrajai versijai.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Iedzīvotāju vecuma piramīdā pieaug to personu skaits, kuru vecums pārsniedz 65 gadus. Galvenie iemesli tam ir dzimstības samazināšanās, dzīves līmeņa celšanās, kā arī dzīves ilguma pieaugums. Šī iemesla dēļ Padomes prezidentvalstis ir iekļāvušas jautājumu par iedzīvotāju novecošanu prezidentūru kopīga darba programmās.

4.2 Mūsdienu sabiedrībā ir vērojami gados vecāku cilvēku vientuļību veicinoši faktori, piemēram, daudzbērnu ģimeņu izzušana un ģimenes, kurās ir tikai viens no vecākiem. Informācijas sabiedrība, veicinot pasākumus pastāvošās digitālās plaissamazināšanai, sniedz jaunas iespējas sociālās atstumtības pārvarēšanai; gados vecākiem cilvēkiem tās būtu jāizmanto.

Tas ir acīmredzami e-pieejamības jomā. Saskaņā ar Rīgas Ministru deklarāciju, kas tika pieņemta vienbalsīgi, Eiropā tikai 10 % personu, kas ir vecākas par 65 gadiem, izmanto *Internet* tīklu.

4.3 Līdztekus vispārējās pieejamības *Internet* tīklam nodrošināšanai nolūkā veicināt gados vecāku cilvēku un personu ar

⁽¹⁰⁾ EESK atzinuma 404/2006 7.5.1. punkts: "EESK aicina visas dalībvalstis bez izmaiņu izdarīšanas pieņemt Tīmekļa pieejamības pamatnostādņu (*Web Accessibility Initiative Guidelines*) otro versiju, to ieviešot visās publiskajās tīmekļa vietnēs". OV C 110, 9.5.2006.

invaliditāti iekļaušanu informācijas sabiedrībā jāizstrādā horizontāla sociālā politika, kurā tiktu ievērots subsidiaritātes princips un kas veicinātu vienlīdzību, dzīves līmeņa celšanu, optimizētu pakalpojumus un sekmētu gados vecāku cilvēku līdzdalību informācijas sabiedrībā, novēršot šķēršļus apmācību nodrošināšanai digitālajā jomā un pieejai bezmaksas programmatūrai.

Nodrošinot pieejamību informācijas sabiedrībai gados vecākiem cilvēkiem un personām ar invaliditāti, var veicināt viņu intelektuālo dzīvi un atvieglot viņu ikdienu, piemēram, piedāvājot šādus pakalpojumus:

- bezmaksas konsultācijas,
- dokumentu nogādāšanu mājās,
- individuālās juridiskās konsultācijas un konsultācijas veco ļaužu pansionātos vai centros personām ar invaliditāti,
- atpūtas vai izklaides pasākumus,
- atbalstu gados veciem cilvēkiem un saiknes ar vietējiem sociālajiem pakalpojumiem nodrošināšanu,
- apmācību virtuālajās universitātēs,
- brīvdienu programmas,
- fakultatīvus telemedicīnas pakalpojumus.

EESK uzsver, ka IKT ir svarīga nozīme, lai veicinātu gados vecāku cilvēku un personu ar invaliditāti līdzdalību ekonomiskajā un sociālajā dzīvē, kas tiek nodrošināta ar pārstāvošo organizāciju starpniecību nolūkā uzlabot pašreizējo situāciju ES. Organizētās pilsoniskās sabiedrības pārstāvju līdzdalībai var būt izšķiroša nozīme tādās jomās kā kopregulējums, rīcības kodeksa izstrāde vai uzņēmumu sociālā atbildība.

4.4 EESK uzskata, ka jāveic atbalsta pasākumi projektiem un darbībām, kas atvieglotu personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem pieeju informācijas sabiedrībai, un veicinātu apmācību lietot jaunās tehnoloģijas, kas ir lielisks līdzeklis, lai panāktu minēto personu sociālo integrāciju, nodrošinātu e-pieejamību un celtu dzīves līmeni. Konkrētie pasākumi ir šādi:

- izveidot un attīstīt digitālos tīklus, kas veicina vadības sistēmu efektivitāti un profesionālā līmeņa celšanu dažādās struktūrvienībās un apvienībās, kuru rīcībā ir nepieciešamie līdzekļi un kas ir pielāgotas gados vecāku cilvēku un personu ar invaliditāti vajadzībām, un

— veikt izmēģinājuma pasākumus, kuru pamatā ir metodes un līdzekļi, kas nodrošina personu ar invaliditāti un gados vecāku cilvēku aktīvu darbību un neatkarību, integrējot tās informācijas sabiedrībā.

4.5 Apvienoto Nāciju noteikto principu attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem ievērošana ES politikā var stiprināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, veicinot pieeju attiecīgām izglītības un apmācības programmām.

4.6 Komisijai, pārskatot “jauno pieeju”, tiesību aktu izstrādē būtu jāņem vērā gados vecāku cilvēku vajadzības attiecībā uz e-

pieejamību, kas tiek nodrošināta, pateicoties jaunajiem produktiem; turklāt minētie aspekti jāņem vērā arī standartizācijas iestādēm un rūpniecības nozarēm attiecīgajās to darbības jomās.

4.7 Domājot par vides aizsardzību, pastāv iespējas palielināt digitālo tehnoloģiju izmantošanu, tādējādi samazinot pārvietošanos, lai saņemtu noteiktus pakalpojumus “*in situ*”. Komisijai būtu jāpēta minētās iespējas, lai nākotnē digitālās pieejamības jomā varētu piedāvāt daudz drosmīgākus pārvalstiskus pasākumus.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS
